

పరమ హంస పరివ్రాజకులు

శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరు స్వామివారు

॥ శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ యతిభ్యోనమః ॥

॥ తైత్తిరీయ సగ్ంహితా ॥

॥ అంతిమ కాండ త్రయాత్మికా ॥

శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదణ్డి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ
రామానుజ జీయర్

స్వామి పాదానామాదేశేన

వేద విశ్వవిద్యాలయ విద్వద్భిః శోధయిత్వా

ప్రకాశితా

"జీయర్ ఎడ్యుకేషనల్ ట్రస్ట్"

సీతానగరమ్.

ప్రభవ : 1988

శ్రీ మద్వేద మార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్య, ఉభయ వేదాన్త ప్రవర్తకాచార్య
సత్య నంకల్ప, పరమహంస పరివ్రాజకాచార్య ॥
శ్రీశ్రీశ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరు స్వామి వారు
వేదాన్త ద్వయ తత్వజ్ఞం మంత్ర మన్త్రార్థదం గురుం ।
శ్రీమన్నారాయణాచార్య రామానుజ యతింభజే ॥

॥ శ్రీయైనమః ॥

॥ అక్షరార్చన ॥

॥ ఋచో యజూంషి సామాని సాహిత్రీ రమృతానతామ్ ॥

భగవంతుడు భారత వర్షమునకు అనుగ్రహించిన అమృత సంపత్తియే వేదాఖ్యాక్షరరాశి. భరత మాతృ భవ్యాకృతికి అతిలోక శోభాతిశయము నాపాదించు భద్ర భూషణ రాజియే వేదాఖ్యాక్షర రాశి. భూమండలమునందలి సకల మానవ సముదాయములోనూ భారతీయులు నేటికిని తమ ఉత్తమాంగముల నెత్తికొని నిలువగలగ డానికి కారణమైనది ఈ మన వేదాఖ్యాక్షర రాశియే. అజ్ఞానాంధ కారములో వలమటించు అఖిల మనుజ లోకానికి అనుసరణీయమగు అత్యుత్తమ పవిత్ర పథమును ప్రదర్శింప జేయజాలు భవ్యజ్యోతియే మన ఈ వేదాఖ్యాక్షర రాశి. ఐహికాముష్మిక వివిధ విషయ సంబంధి సద సద్వివేక సౌభాగ్యమును ప్రసాదించు విజ్ఞాన ఘన మణిపేటియే మన ఈ వేదాఖ్యాక్షర రాశి.

ఇద మంధం తమః కృత్స్నం జాయేత భువన త్రయమ్
యది శబ్దా హ్వాయం జ్యోతి రాసంసారం నదీప్యతే ॥

ప్రపంచములోని బహువిధ ప్రాణి కోటిలోనూ మానవునికి మహౌన్నత్యమును సమకూర్చి పెట్టినది వర్ణ సంకలితమగు శబ్దమే. తమ తమ అనుభూతులను, పరిశోధన ఫలితములను, అక్షరబద్ధ మొనరించి తమ తరువాతి తరము వారికి అందించ జాలెడు అవస్థ

సామాన్య సౌభాగ్య మహిమ మానవజాతికే మిగిలినది. మన పూర్వుల సదుపదేశములతో సమీచీన జీవిత పాఠముల నేర్చుకొనగలిగెడు సువర్ణావకాశము మనకు శబ్దమువల్లనే సమకూరుచున్నది. అక్షర నిబద్ధమగు మన ప్రాచీనార్యుల అనుభూతియే కదా నేటికిని మన బ్రతుకుబాటను ప్రకాశింపచేయుచున్నది. వేయేల? మానవుడు మానవుడుగా మనగలగడానికి మహోత్కృష్ట సాధనము శబ్దజ్యోతియే కదా! ఈ శబ్దజ్యోతియే లేనినాడు మానవుడు తన గమ్యమును తాను తెలిసికొనలేక పెనుచీకటిలో అలమటించెడువాడు. ధర్మార్థ కామ మోక్ష రూప చతుర్విధ పురుషార్థములను తత్సాధనములతోపాటుగా మన కవగత మొనరించు శక్తి ఈ శబ్దజ్యోతికి దక్క మరి దేనికిని లేదుగదా! అందులోనూ అనాది నిధనా విచ్ఛిన్న సంప్రదాయ పరంపరాప్రాప్త నిరవద్య జ్యోతియే మన పరమ ప్రమాణ నిత్య సత్యా పౌరుషేయ వేద సమాఖ్యా విరాజమాన పావనాక్షర రాశి.

ప్రత్యక్షేణా నుమిత్యావా యస్తూపాయోన బుధ్యతే
ఏనం విదంతి వేదేన తస్మాద్వేదస్య వేదతా ॥

ప్రత్యక్షానుమాన ప్రమాణములకు నందని బహు విధోపాయ పురుషార్థములను తెలియపరచునట్టిది కనుక ఈ విలక్షణాక్షర రాశికి "వేద"మను పేరు ఏర్పడినది. మనకు కావలసిన ధన ధాన్య పశు పుత్ర కళత్రాది రూపమగు ఇహలోకసంబంధి సకలవిధ సంపత్తికిని, స్వర్గాది పార లౌకిక బహువిధ భోగ సమృద్ధికిని సాధన భూతములగు యాగ హోమాదులను తెలియపరచునది ఈ వేదరూపమగు అపౌరుషేయాక్షర రాశియే కదా! వానిలోనూ ఆత్మ పరమాత్మ విషయకాతి మనోజ్ఞ సూక్ష్మాతిసూక్ష్మ మహానంద రూప మోక్షోపాయము నుపదేశించు టక్షత ఈ వేద పురుషునికి దక్క ఇతర ప్రమాణములకు దక్కలేదు.

తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజు స్తస్మాదజాయత ॥

ఇత్యాది వేద మంత్రములే వేదము పరమ పురుషుని వలన జనించినటుల తెలియపరచుచున్నవి కనుక వేదము పురుషప్రోక్తము, ఈశ్వర నిర్మితము, పౌరుషేయమే కాని అపౌరుషేయము కాదు అని కొందరు దార్శనికులు భావించుచున్నారు.

వేదః పౌరుషేయః వాక్యత్వాత్ భారతాదివత్ ॥ యన్తు వేదే పౌరుషేయత్వం నాభ్యుపైతి తం ప్రతి విధిశేవతావత్ గర్భ ఇవ శ్రుతి కుమార్యాః పుంయోగే మానమ్ ॥

వేదము పద సముదాయ రూపమే కనుక భారత రామాయణాది వాక్య కదంబకమువలె పౌరుషేయ మనవలెను. వేదమునందు వినిపించు విధినిషేధములు కుమారికి గర్భమువలె వేదమునకు పురుష సంబంధమును స్థిరపరచుచున్నవి. అని ఇట్లు కొందరు వేదము యొక్క నిత్యత్వ అపౌరుషేయత్వముల నాక్షేపించి, వేదము పురుష ప్రోక్తమైనందున పౌరుషేయమనియు శబ్దరూపమైనందున అనిత్యమనియు సాధించుచుందురు. కానీ శబ్ద మఖండ స్ఫోటరూపమైనందున నిత్యమనియు, అర్థముతో తాదాత్మ్యము గలది యనియు శబ్దానుశాసన రహస్యవేత్తలు సిద్ధాంతీకరించుచున్నారు. జైమినిముని పూర్వ మీమాంసా దర్శనమున "కర్మైకే తత్ర దర్శనాత్" అను సూత్రము మొదలు పదునెనిమిది సూత్రములలోనూ ఈ వేదానిత్యత్వమును ఆక్షేపించుకొని ప్రతిక్షేపించియున్నారు. తమ ఋగ్వేద భాష్య భూమికలో సాయణాచార్య శ్రీ చరణులు కూడా సయుక్తికముగా వేదముల యొక్క నిత్యత్వ ప్రమాణత్వాదుల నిరూపించియున్నారు.

యో బ్రహ్మాణం విదధాతి పూర్వం యోవై వేదాగ్ంశ్చ
ప్రహిణోతి తస్మై.
తగ్ంహ దేవమాత్మ బుద్ధి ప్రసాదం ముముక్షుర్వై శరణ
మహం ప్రపద్యే ॥

శ్రీమన్నారాయణుడు తన నాభీ కమలమునుండి నాలుగు ముఖాలు గల బ్రహ్మదేవుని సృష్టించి అతనిని ఈ చరాచర సృష్టి కార్యమునందు నియోగించినాడు. వివిధ విచిత్ర సృష్టి కార్యము నందతనికి సహకరించుట కొరకే విజ్ఞాన భాండాగారమనదగిన ఈ వేద విద్యను గూడ ఉపదేశించినాడు. ఈ సృష్టికి పూర్వము ప్రళయము. ఆ ప్రళయమునకు పూర్వము సృష్టియును ఉన్నది. ఇట్లు సృష్టి ప్రళయములు అనాదిగా జరుగుచునే ఉన్నవి. అనాదిగా జరుగుచున్న ఈ సృష్టి ప్రళయములవలె, అనాదులుగా అంగీకరించ వలసిన ఆత్మ పరమాత్మలవలె తద్ జ్ఞాన జనకమగు వేదము కూడ అనాది యని అంగీకరించక తప్పదు కదా! అందుకని వేదము నిత్యము, పరమ ప్రమాణము, అపౌరుషేయము. భ్రమ ప్రమాద విప్రలంభాది దోష గంధశూన్యము.

"స్వాధ్యాయోధ్యేతవ్యః" ఆచార్యోచ్చారణానూచ్చారణ రూపమగు అధ్యయనముతో ఇట్టి వేదాఖ్యాక్షర రాశిని గ్రహించి తీరవలసినదిగా వేద పురుషుడే శాసించుచున్నాడు. ఇదియు ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము అని ముఖ్యముగా మూడు విధములు గలదిగా పేర్కొనబడుచున్నది. పాదవ్యవస్థగలిగి పద్యరూపమున భాసించునది ఋగ్వేదము. గద్య ప్రచురముగా కన్పించునది యజుర్వేదము. గీతిమయముగా శ్రూయమాణమగుచున్నది సామవేదము. యాగ హోమాది వేదవిహిత కర్మల ననుష్ఠించు సందర్భమున ఈ మూడు వేదములును ఉపయోగపడుచున్నవి. వీనిలో యాగాది కర్మ విధాయకమైనది యజుర్వేదము. కర్మలకు సంబంధించిన విషయములను స్మరింపచేయు మంత్రములు గలది ఋగ్వేదము. యాగాది కర్మలయందా వాహితులగు ఆయా దేవతలను స్తోత్రము చేయు గీతములు కలది సామవేదము. అథర్వణ వేదమునకు

ఈ సందర్భమున వినియోగము లేనందున అది అంతగా పేర్కొన బడదు.

ఈ మూడు వేదములలోనూ ప్రధాన క్రియాకలాప విధాయక మగుట జేసి యజుర్వేదానికి అతి విశిష్ట స్థానమేర్పడినది. దేవపూజా ర్థకమగు 'యజ'ధాతువునకు ఔణాదికమగు 'ఉసి' ప్రత్యయముచేర్చగా యజుశ్శబ్దమేర్పడుచున్నది. యజుస్సనగా భగవదారాధనా సాధన మని అర్థము. స్వర్గాది ఫలముల నాశించక కేవల భగవదారాధనా బుద్ధితో చేయు యాగాది కర్మలు పరమ నిశ్శ్రేయసమును సాధించి పెట్టగలవు. ఈ యజుర్వేదము 'శుక్లయజుర్వేద'మని 'కృష్ణయజుర్వేద' మనియు రెండుగా విభజించబడియున్నది. వీనిలో కృష్ణయజుర్వేదము తైత్తిరీయముగా వ్యవహరించబడుచున్నది. వైశంపాయన మహర్షి వద్ద యజుర్వేదము నధ్యయన మొనరించిన యాజ్ఞవల్క్యముని ఆచా ర్యాగ్రహానికి గురియై తాను నేర్చిన వేదమునంతయూ తిరిగి గురువు గారికే అర్పణ చేసి, సూర్యునివద్ద తన గురువుగారికి తెలియని వేదము శాఖలని నేర్చుకొనినాడుట. దీనికి శుక్ల యజుర్వేదమని పేరట. ఈ కథ విష్ణు పురాణాది గ్రంథములలో మనకు కన్పించుచున్నది. దీనికి శుక్ల యజుర్వేదమని పేరు వచ్చుట వలన ఏతద్ భిన్నమగు యజుస్సునకు కృష్ణ యజుర్వేదమని వ్యవహారమేర్పడినది. యాజ్ఞ వల్క్య మహర్షికి తిరిగి అర్పించిన ఈ వేదరాశిని వైశంపాయనులవారి శిష్యులు తిత్తిరి పక్షుల రూపమును ధరించి స్వీకరించినారుట. ఇట్లు ఇది తిత్తిరములకు సంబంధించినది అగుటచేత తైత్తిరీయముగానూ ప్రసిద్ధిచెందినది.

ఐతే ఈ యజుర్వేదము నధ్యయన మొనరించు వారికి తైత్తి రీయులను పేరు చాలా ప్రాచీన కాలము నుండియు వ్యవహార మున్నట్లు తెలియుచున్నవి. కౌసల్య వద్దకు ప్రతినిత్యమునూ వచ్చి

ఆశీర్వదించు మహా భాగుని వాల్మీకి రామాయణము "ఆచార్య స్తైత్తిరీయాణామభి రూపశ్చ వేద విత్" అని ప్రశంసించు చున్నది. దక్షిణ భారతీయు లెక్కువగా తైత్తిరీయులే. సూర్య భగవానుడు మధ్యాహ్నమున యజుర్వేదమునందు ప్రతిష్ఠితుడై యుండునట. "యజుర్వేదే తిష్ఠతి మధ్యే అహ్నః।" అని వేద పురుషుడు ఉపదేశించుచున్నాడు. "మధ్యాహ్నే కర్కటేలగ్నే జాతో రామః" శ్రీ రామచంద్ర స్వామి మధ్యాహ్నమున ఆవిర్భవించి యజుర్వేదము నందు తనకు గల ఆదరము నభివ్యక్తము సేసి యున్నాడు. వర్తమాన మన్వంతరమునకు ప్రవర్తకుడగు వైవస్వత మనువు దక్షిణభారతములోని కృతమాలా నదీతీరమున నివసించు ద్రవిడ దేశాధీశ్వరుడగు సత్యవ్రతుడను రాజర్షి యని భాగవతము పేర్కొనుచున్నది. ఆయన కృష్ణ యజుర్వేది. తైత్తిరీయాధ్యాయి అని ఆతని దక్షిణ భారత స్థితిని బట్టి ఊహించుకొనవచ్చును. ఇట్లు ఈ వైవస్వత మన్వంతరము తైత్తిరీయమునకు మొదటి నుండియు స్వాగత సత్కారముల నందించుచునే యున్నది.

ఈ తైత్తిరీయము కూడ సంహితా రూపంగానూ బ్రాహ్మణ రూపముగానూ ఆరణ్యకముగానూ విభజించబడియున్నది. పది పన్నములుగా విస్తరించిన ఆరణ్యకములోని చివరి భాగములకే ఉపనిషత్తు లనియు పేరు. ఈ వేదములోని మూడు అష్టకములుగా విభజించ బడియున్న బ్రాహ్మణమున కేవల గద్యమే కాక మంత్రములు కూడ కొన్ని కలిసియున్నవి. అందుకే దీనికి కృష్ణ యజుర్వేదమని పేరు ఏర్పడినదనియు చెప్పుకోవడము గలదు. ఈ వేదమున పునరుక్త స్థలము లనేకములు గలవు. పునరుక్తము అనగా వచ్చిన వాక్యములే మరీమరీ అనేక స్థలములయందు రావడము. "ప్రజాపతి రకామయత" "బ్రహ్మవాదినోవదంతి" "యఏవం వేద" ఇత్యాది వాక్యములనేక స్థలములలో వచ్చును. అందువలన ఏ మాత్రము

అజాగ్రత్తగా నున్నప్పటికిని వేద పాఠక్రమము తప్పిపోవు ప్రమాదము గలదు. కనుక యజుర్వేదాధ్యయనమునకు చక్కని ధారణ అవసరమంటారు.

ఇట్టి విశేషము లనేకములు గలిగి వెలుగు ఈ యజుర్వేదము యొక్క సంహితా భాగము ఏడు కాండములుగ విభక్తమైయున్నది. సప్తావరణములు దాటగలిగిన నాడే ఆ సర్వేశ్వరుని దర్శించగలము కదా. సప్త ప్రాకారములు దాటగలిగిన నాడే శ్రీరంగనాథుని సేవించుకొనగలము. సప్త శైలములు దాటగలిగిన నాడే శ్రీనివాసుని దర్శించుకొనగలము. అట్లే ఈ సప్తకాండముల నధ్యయనము చేయగలిగిననాడే ఏతత్ ప్రతిపాద్యుడగు భగవంతుని సన్నిధికి సన్నిహితులము కాగలము. ఆ భగవంతుడే సాక్షాత్ ధర్మ స్వరూపుడు.

ధర్మః శ్రుతోవాదృష్టో వా కృతోవా కథితో పివా
అనుమోదితో వా విప్రేంద్ర! పునాతి పురుషం సదా ॥

ధర్మ స్వరూపుడగు ఆ భగవంతుని గురించి వినిననూ, దర్శించిననూ, సేవించిననూ, చెప్పిననూ, ఆమోదించిననూ మన జన్మ పవిత్రమగును. కనుక ఈ తైత్తిరీయ సంహిత యొక్క పారాయణము చేయడము గాని, చేయించడము గాని, చెప్పడము గాని, చెప్పించడము గాని, ఆమోదించడము గాని సర్వజనులకును శ్రేయస్సంధాయక మనుట నిర్వివాదము.

ఈ వేదమును గురువుగారి వద్ద అధ్యయన మొనరించి చదువుకొనవలెనే గాని స్వయముగా చదువుకొన గూడదు. దీని ఉచ్చారణలో ఉదాత్తాది స్వరములు స్వయముగా తెలిసికొనజాలము. స్వర విరుద్ధముగా చదివినచో అది వజ్రమై హింసించును. ఈ వేదము కూడ సంహితా పాఠ, పదపాఠ, క్రమ పాఠ, జటా పాఠ, ఘన పాఠ ఇత్యాది విభిన్న పాఠ ప్రక్రియలతో విరాజిల్లుచున్నది. ఏ ప్రాంత

మున ఇట్టి పరమ పవిత్ర వేదపాఠము వినిపించునో ఆ ప్రాంతమున ప్రశాంతత పవిత్రత బాగుగా చోటు చేసికొనును. వినువారి వీనులకు విందుసేయును.

ఐతే క్రూర కలి పురుషుడు సామ్రాజ్యము సేయు ఈ కాలమున పవిత్ర వేద పురుషుని విహారము సన్నగిల్లినది. ఈ దశలో శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయర్ స్వామి వారు 1960 నుండి 1969 వరకు నవతర దీక్షతో అష్టోత్తర శత శ్రీరామ సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకములతో ఈ వేదమునకు ఉపబృంహణమగు రామాయణమును మరల నొకసారి భారత దేశమంతటను సంచరించి, సకల మానవుల హృదయాలలో ప్రతిష్ఠింప చేసినారు. 1973 లో ఢిల్లీ పట్టణమున అఖిలభారత వేద విద్వత్సమ్మేళనమును జరిపి. వేద పురుషుని యొక్క స్థితిగతుల నారయుటకై వేద విద్వాంసుల నందరిని ఆహ్వానించిరి. 2000 మందితో కూడిన ఆ మొదటి సమ్మేళన వివరములను "Who is who in Vedas" అను గ్రంథములుగ ముద్రించిరి గూడ. ఆ పై క్షీణ దశనందిన ఈ వేదము యొక్క ఉద్ధరణకై సంకల్పించి, మొదట దానియందభిమానము ప్రజలలో కలిగింపజేయు అష్టోత్తర శత స్వాధ్యాయ జ్ఞానయజ్ఞ మహా సంకల్పముతో చతుర్వేదములనూ హవనాత్మకముగ సుప్రతిష్ఠితములుగా చేయ నడుముకట్టి నూట ఐదింటిని స్వయముగ పూర్తిచేసిన చిట్టచివరి ఈ కార్య భారమును బాల యతీంద్రులగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయర్ స్వామి వారి భుజములపైన మోపినారు. అభినవ రామానుజులగు, ఈ శ్రీ శ్రీ శ్రీ చిన్న జీయర్ స్వామి వారు వేద మార్గ ప్రతిష్ఠాపన కార్యక్రమముల నత్యంతోత్సాహముతో నెరుప బద్ధదీక్షులై విరాజిల్లు చున్నారు.

అష్టోత్తర శత స్వాధ్యాయ జ్ఞాన యజ్ఞముల పూరించి నిర్వహించడమే కాక వేద విద్యను ఆధునిక విజ్ఞానముతో మేళవించి

మరింత ఎక్కువ ప్రచారము కావించనెంచి శ్రీ శ్రీ శ్రీ స్వాముల వారు వేద విశ్వవిద్యాలయమును గూడ స్థాపించి నిర్వహించుచున్నారు. శ్రీమదుభయ వేదాంతాచార్య పీఠము ద్వారా వేదాంత విద్యలను విశ్వవిద్యాలయము ద్వారా వేద విద్యలనూ పోషించడానికి అహో రాత్రములూ కృషిచేయుచున్న శ్రీ శ్రీ శ్రీ స్వాముల వారిపుడు నిర్దుష్టముగా వేద వాఙ్మయము నచ్చొత్తించి ప్రకాశింపచేయుటకై "శ్రీ జీయర్ ఎడ్యుకేషన్ ట్రస్ట్"వారి నాదేశించుట వేదాభిమానులగు వారందరికినీ ముదావహమగు విషయము.

ప్రస్తుతము వేద విశ్వవిద్యాలయ విద్వాంసులచేత పరిశోధింపచేసి తైత్తిరీయ సంహితా భాగము నిర్దుష్టముగా ముద్రించబడినది. శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్యులు, భగవద్రామానుజా పరావతార స్వరూపులునగు జగద్గురు శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిదండి చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయర్ స్వామి వారి ద్వారా ఆవాహితుడై తైత్తిరీయ సంహితా నామాంతర శోభమాన యజుర్వేద సంహితాధిష్ఠితుడై దయచేయుచున్న శ్రీ వేదపురుషునికి శ్రీమన్నారాయణునికి అత్యంత భక్తి శ్రద్ధలతో అంజలి ఘటించి ఈ "అక్షరార్చన" ద్వారా అఖండ సత్కార పూర్వక శ్లాఘా శబ్దములతో స్వాగతము పలుకుచున్నాను. ఓం తత్సత్.

ఇట్లు

శ్రీమద్వేద పురుష కృపాభిలాషి

మరింగంటి శ్రీరంగాచార్యు

భాగ్యనగరం.

కృతజ్ఞతావిష్కరణము

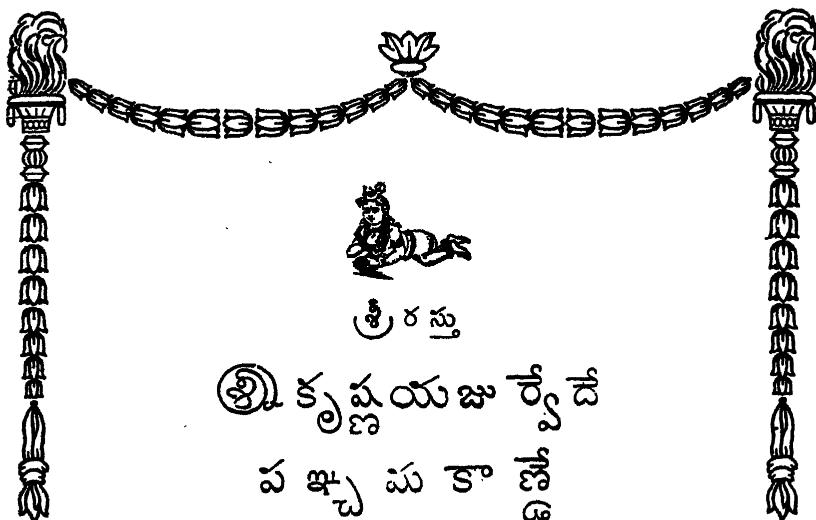
శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ యతిభ్యోనమః

అనాది నిధనము, అపౌరుషేయము, నిత్యమునగు వేదరాశిని విభజించి లోకాని కందించిన పరమర్షులకు, తత్పరంపరను అవిచ్ఛిన్నముగ ఈ నాటి మనవరకు అందించుచు వచ్చు ఆచార్య పరంపరకు భక్తిభావముతో ప్రణమిల్లు చున్నాము.

విని మాత్రమే నేర్వదగిన శ్రుతికి అక్షర రూపమును కల్పించి అల్ప బుద్ధులగు వారికి మహోపకార మొనర్చిన ప్రాచీనాచార్యవర్యులకు తత్ప్రోత్సాహ కులగు ఉదారులకు కృతజ్ఞతలు.

వేదమార్గమును ప్రతిష్ఠాపన చేయుచు వైదిక సిద్ధాన్త స్థాపనచేసి శ్రియః పతికి కూడ "ఆచార్యులై" విరాజిల్లు భగవద్రామానుజులకు, వారి సత్సంప్రదాయ సుధను ఈ తరముల వారికి రుచి చూపుచు అసంఖ్యాకముగ వేద విద్వత్సదస్సులను, చతుర్వేదహవనాత్మక స్వాధ్యాయ జ్ఞాన యజ్ఞములను నిర్వహించిన సత్యసంకల్పులు, వేద విశ్వవిద్యాలయ రూపకల్పనచేసిన అస్మదాచార్య శ్రీ చరణులు శ్రీ మదుభయ వేదాన్తాచార్య పీఠాధిపతులునగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ మత్పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యులునగు శ్రీ త్రిదండి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరు స్వామివారికిన్ని మా సాష్టాంగ వందన ప్రణామములు.

ఈ గ్రంథ ముద్రణకు పూర్వము ఇందు సంభవించు ప్రాచీన కోశ గత ముద్రణా దోషములను పరిష్కరించి అందించిన మా విశ్వ విద్యాలయ వేదాధ్యాపకులగు బ్ర. శ్రీ కొండూరి వేంకటేశ్వరావధాని గారు, బ్ర. శ్రీ కాశీభొట్ల వేంకటప్పావధాని గార్లకు, వారికి గూడ తగు సూచన లందిస్తూ మా విద్యాలయ పరీక్షాధికారులైన బ్ర. శ్రీ గళ్ళపల్లి వేంకట నారాయణ ఘనపాఠీ గారికి హార్దిక కృతజ్ఞతలు.

శ్రీరస్తు

శ్రీకృష్ణయజుర్వేదే
పఞ్చమకాణ్డే
ప్రథమప్రశ్నప్రారమ్భః

— ❀❀❀❀❀ —

హరిః ఓమ్ ॥ సావిత్రాణి జుహోతి ప్రసూత్యై చతుర్గృ-
హీతేన జుహోతి చతుష్పాదః పశవః పశూనేవావ రున్ధే చత-
స్రో దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి ఛన్దాగ్ంసి దేవేభ్యోఽపాక్రామన్న
వోఽభాగాని హవ్యం వక్ష్యామ ఇతి తేభ్య ఏతచ్చతుర్గృహీత-
మధారయన్పురోనువాక్యాయై యాజ్యాయై దేవతాయై వషట్కా-
రాయ యచ్చతుర్గృహీతం జుహోతి ఛన్దాగ్ంస్యేవ తత్ప్రీ-
ణాతి తాన్యస్య ప్రీతాని దేవేభ్యో హవ్యం వహన్తి యం కా-
మయేత ॥ ౧ ॥ పాపీయాన్థ్స్యాదిత్యేకైకం తస్య జుహుయాదా-
హుతీభిరేవైనమప గృహ్ణాతి పాపీయాన్భవతి యం కామయేత వసీ-
యాన్థ్స్యాదితి సర్వాణి తస్యానుద్రుత్య జుహుయాదాహుత్యై-

వైనమభి క్రమయతి వసీయాన్భవత్యథో యజ్ఞస్యైవైషాఽభి-
క్రాన్తిరేతి వా ఏష యజ్ఞముఖాదృద్ధ్యా యోఽగ్నేర్దేవతాయా
ఏత్యష్టావేతాని సావిత్రాణి భవన్త్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయ-
త్రః ॥ ౨ ॥ అగ్నిస్తేనైవ యజ్ఞముఖాదృద్ధ్యా అగ్నేర్దేవతా-
యై నైత్యష్టౌ సావిత్రాణి భవన్త్యాహుతిర్నవమీ త్రివృతమేవ
యజ్ఞముఖే వి యాతయతి యది కామయేత ఛన్దాగ్ంసి యజ్ఞయశ-
సేనార్పయేయమిత్యృచమన్తమాం కుర్యాచ్ఛన్దాగ్ంస్యేవ యజ్ఞ-
యశసేనార్పయతి యది కామయేత యజమానం యజ్ఞయశసేనా-
ర్పయేయమితి యజురన్తమం కుర్యాద్యజమానమేవ యజ్ఞయశ-
సేనార్పయత్యృచా స్తోమగ్ం సమర్ధయేతి ॥ ౩ ॥ ఆహ సమృ-
ద్ధ్యై చతుర్భిరభ్రిమా దత్తే చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవ
దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ ప్రసూత్యా అగ్నిర్దే-
వేభ్యో నిలాయత స వేణుం ప్రావిశత్స ఏతామూతిమను సమ-
చరద్వేణోస్సుషిరగ్ం సుషిరాఽభ్రిర్భవతి సయోనిత్వాయ
స యత్రయత్రావసత్తత్కృష్ణమభవత్కల్మాషీ భవతి రూపసమృ-
ద్ధ్యా ఉభయతః క్ష్ణూర్భవతీతశ్చాముతశ్చార్కస్యావరుద్ధ్యై వ్యా-
మమాత్రీ భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం వీర్యసంమితాఽప-
రిమితా భవత్యపరిమితస్యావరుద్ధ్యై యో వనస్పతీనాం ఫలగ్ర-
హిస్స ఏషాం వీర్యావాన్ఫలగ్రహిర్వేణుర్వైణవీ భవతి వీర్య-
స్యావరుద్ధ్యై ॥ ౪ ॥

క్రామయతీతి గాయత్రియోఽధ్వర్యో ఇతి చ సప్తవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧ ॥

వ్యృద్ధం వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదయజుష్కేణ క్రియత ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్యేత్యశ్వాభిధానీమా దత్తే యజుష్కృత్యై యజ్ఞస్య సమృద్ధ్యై ప్రతూర్తం వాజిన్నా ద్రవేత్యశ్వమభి దధాతి రూపమేవాస్యైత న్మహిమానం వ్యాచష్టే యుఞ్జాథాగ్ం రాసభం యువమితి గర్దభమసత్యేవ గర్దభం ప్రతిష్ఠాపయతి తస్మాదశ్వాద్గర్దభోఽసత్తరో యోగే యోగే తవస్తరమిత్యాహ ॥ ౨ ॥ యోగే యోగ ఏవైనం యుఙ్క్తే వాజేవాజే హవామహ ఇత్యాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవావ రున్ధే సఖాయ ఇన్ద్రమూతయ ఇత్యాహేన్ద్రియమేవావ రున్ధేఽగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత తం ప్రజాపతిరన్వవిన్దత్ప్రాజాపత్యోఽశ్వోఽశ్వేన సం భరత్యనువిత్త్యై పాపవస్యసం వా ఏతత్క్రియతే యచ్ఛ్రేయసా చ పాపీయసా చ సమానం కర్మ కుర్వన్తి పాపీయాన్ ॥ ౩ ॥ హ్యశ్వాద్గర్దభోఽశ్వం పూర్వం నయన్తి పాపవస్యసస్య వ్యావృత్త్యై తస్మాచ్ఛ్రేయాగ్ంసం పాపీయాన్పశ్చాదన్వేతి బహుర్వై భవతో భ్రాతృవ్యో భవతీవ ఖలు వా ఏష యోఽగ్నిం చినుతే వజ్ర్యశ్వ ప్రతూర్వన్నేహ్యవక్రామన్నశస్తీరిత్యాహ వజ్రేణైవ పాప్మానం భ్రాతృవ్యమవ క్రామతి రుద్రస్య గాణపత్యాదిత్యాహ రౌద్రా వై పశవో రుద్రాదేవ ॥ ౪ ॥ పశూన్నిర్యాచ్యాత్మనే కర్మ కురుతే పూష్ణా సయుజా సహేత్యాహ పూ-

షా వా అధ్వనాగ్ం సం నేతా సమష్ట్యై పురీషాయతనో వా
ఏష యదగ్నిరఙ్గిరసో వా ఏతమగ్రే దేవతానాగ్ం సమభరన్పృ-
థివ్యాస్సధస్థాదగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేహీత్యాహ సాయతన-
మేవైనం దేవతాభిస్సం భరత్యగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వదచ్ఛేమ
ఇత్యాహ యేన ॥ ౮ ॥ సం గచ్ఛతే వాజమేవాస్య వృఙ్క్తే
ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాగ్నిస్సమ్భృత్య ఇత్యాహేయం వై
ప్రజాపతిస్తస్యా ఏతచ్ఛ్రోత్రం యద్వల్మీకోఽగ్నిం పురీష్యమ-
ఙ్గిరస్వద్భరిష్యామ ఇతి వల్మీకవపాముప తిష్ఠతే సాక్షాదేవ ప్రజా-
పతయే ప్రతిప్రోచ్యాగ్నిగ్ం సంభరత్యగ్నిం పురీష్యమఙ్గిరస్వ-
ద్భరామ ఇత్యాహ యేన సం గచ్ఛతే వాజమేవాస్య వృఙ్క్తేఽన్వ-
గ్నిరుషసామగ్రమ్ ॥ ౯ ॥ అఖ్యదిత్యాహానుఖ్యాత్యా ఆగత్య
వాజ్యధ్వన ఆక్రమ్య వాజిన్పృథివీమిత్యాహేచ్ఛత్యేవైనం
పూర్వయా విన్దత్యుత్తరయా ద్వాభ్యామాక్రమయతి ప్రతిష్ఠిత్యా
అనురూపాభ్యాం తస్మాదనురూపాః పశవః ప్రజాయన్తే ద్యౌస్తే
పృష్ఠం పృథివీ సధస్థమిత్యాహైభ్యో వా ఏతం లోకేభ్యః ప్ర-
జాపతిస్సమైరయద్రూపమేవాస్యైతన్మహిమానం వ్యాచష్టే వజ్రీ
వా ఏష యదశ్వో దద్భిరన్యతో దద్భ్యో భూయాన్లోమభిరు-
భయాదద్భ్యో యం ద్విష్యాత్తమధస్పదం ధ్యాయేద్వజ్రేణైవైన-
గ్గ్ం స్తృణుతే ॥ ౧౦ ॥

ఆహ పాపీయాన్రుద్రాద్దేవ యేనాగ్రం వజ్రీ వై సప్తదశ చ ॥ ౨ ॥

ఉత్క్రామాదక్రమీదితి ద్వాభ్యాముత్క్రమయతి ప్ర-
తిష్ఠిత్యా అనురూపాభ్యాం తస్మాదనురూపాః పశవః ప్రజాయన్తే-
ఽప ఉప సృజతి యత్రో వా ఆప ఉప గచ్ఛన్తి తదోషధయః
ప్రతి తిష్ఠన్త్యోషధీః ప్రతి తిష్ఠన్తీః పశవోఽను ప్రతి తిష్ఠన్తి ప-
శూన్ యజ్ఞో యజ్ఞం యజమానో యజమానం ప్రజా స్తస్మాదప
ఉప సృజతి ప్రతిష్ఠిత్యై యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహు-
యాదన్ధోఽధ్వర్యుః ॥ ౧౧ ॥ స్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుర్
హిరణ్యముపాస్య జుహోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నాన్ధో-
ఽధ్వర్యుర్భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి జిఘర్మ్యగ్నిం
మనసా ఘృతేనేత్యాహ మనసా హి పురుషో యజ్ఞమభి గచ్ఛతి
ప్రతిత్యన్తం భువనాని విశ్వేత్యాహ సర్వగ్గ్ం హ్యేష ప్రత్య-
ఙ్ఙేతి పృథుం తిరశ్చా వయసా బృహన్తమిత్యాహాల్పో హ్యేష
జాతో మహాన్ ॥ ౧౨ ॥ భవతి వ్యచిష్ఠమన్నగ్ం రభసం వి-
దానమిత్యాహాన్నమేవాస్మై స్వదయతి సర్వమస్మై స్వదతే య
ఏవం వేదాత్వా జిఘర్మి వచసా ఘృతేనేత్యాహ తస్మాద్యత్పురు-
షో మనసాఽభి గచ్ఛతి తద్వాచా వదత్యరక్షసేత్యాహ రక్షసా-
మపహత్యై మర్యశ్రీస్స్పృహయద్వర్ణో అగ్నిరిత్యాహాపచితిమే-
వాస్మిన్దధాత్యపచితిమాన్భవతి య ఏవమ్ ॥ ౧౩ ॥ వేద మనసా త్వే
తామాప్నుమర్హతి యామధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహోతి
మనస్వతీభ్యాం జుహోత్యాహుత్యోరాప్త్యై ద్వాభ్యాం ప్రతి-

ష్ఠిత్యై యజ్ఞముఖే యజ్ఞముఖే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ం-
సి జిఘాగ్ంసన్త్యేతర్హి ఖలు వా ఏతద్యజ్ఞముఖం య-
ర్హ్యేనదాహుతిరశ్నుతే పరి లిఖతి రక్షసామపహత్యై తిసృభిః
పరి లిఖతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్మాద్రక్షాగ్ంస్య-
పహన్తి ॥ ౧౨ ॥ గాయత్రియా పరి లిఖతి తేజో వై గా-
యత్రీ తేజసైవైనం పరి గృహ్ణాతి త్రిష్టుభా పరి లిఖతీన్ద్రియం వై
త్రిష్టుగిన్ద్రియేణైవైనం పరి గృహ్ణాత్యనుష్టుభా పరి లిఖత్యనుష్టు-
ప్సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి పరిభూః పర్యాప్త్యై మధ్యతోఽనుష్టుభా
వాగ్వా అనుష్టుప్తస్మాన్మధ్యతో వాచా వదామో గాయత్రి-
యా ప్రథమయా పరి లిఖత్యథానుష్టుభాఽథ త్రిష్టుభా తేజో వై
గాయత్రీ యజ్ఞోఽనుష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుప్తేజసా చైవేన్ద్రియేణ
చోభయతో యజ్ఞం పరి గృహ్ణాతి ॥ ౧౩ ॥

అన్ధోఽధ్వర్యుర్మహాన్భవతి య ఏవగ్ం హన్తి త్రిష్టుభా
తేజో వై గాయత్రీ త్రయోదశ చ ॥ 3 ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి ఖనతి ప్రసూత్యా అ-
థో ధూమమేవైతేన జనయతి జ్యోతిష్మన్తం త్వాఽగ్నే సుప్రతీ-
కమిత్యాహ జ్యోతిరేవైతేన జనయతి సోఽగ్నిర్జాతః ప్రజాశ్శు-
చాఽర్పయత్తం దేవా అర్ధర్చేనాశమయఞ్ఛివం ప్రజాభ్యోఽ-
హిగ్ంసన్తమిత్యాహ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి ద్వా-
భ్యాం ఖనతి ప్రతిష్ఠిత్యా అపాం పృష్ఠమసీతి పుష్కరపర్ణమా

హారత్యపాం వా ఏతత్పృష్ఠం యత్పుష్కరపర్ణగ్ం రూపేణై-
వైనదా హరతి పుష్కరపర్ణేన సంభరతి యోనిర్వా అగ్నేః పు-
ష్కరపర్ణగ్ం సయోనిమేవాగ్నిగ్ం సంభరతి కృష్ణాజినేన సంభరతి
యజ్ఞో వై కృష్ణాజినం యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సంభరతి యద్గ్రామ్యాణాం
పశూనాం చర్మణా సంభరేద్గ్రామ్యాన్పశూఞ్ఛుచాఽర్పయే-
త్కృష్ణాజినేన సంభరత్యారణ్యానేవ పశూన్ ॥ ౧౭ ॥ శుచాఽ-
ర్పయతి తస్మాత్సమావత్పశూనాం ప్రజాయమానానామార-
ణ్యాః పశవః కనీయాగ్ంసశ్శుచా హ్యృతా లోమతస్సం భర-
త్యతో హ్యస్య మేధ్యం కృష్ణాజినం చ పుష్కరపర్ణం చ సగ్ం
స్తృణాతీయం వై కృష్ణాజినమసౌ పుష్కరపర్ణమాభ్యామేవైన-
ముభయతః పరి గృహ్ణాత్యగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత తమథ-
ర్వాఽన్వపశ్యదథర్వా త్వా ప్రథమో నిరమన్థదగ్న ఇతి ॥
ఆహ య ఏవైనమన్వపశ్యత్తేనైవైనగ్ం సంభరతి త్వామగ్నే
పుష్కరాదధీత్యాహ పుష్కరపర్ణే హ్యేనముపశ్రితమవిన్దత్త-
ము త్వా దధ్యఙ్ఙృషిరిత్యాహ దధ్యఙ్ వా ఆథర్వణస్తేజస్వ్యా-
సీత్తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి తము త్వా పాథ్యో వృషేత్యాహ పూర్వమే-
వోదితముత్తరేణాభి గృణాతి ॥ ౧౮ ॥ చతసృభిస్సంభరతి చ-
త్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవ గాయత్రీభిర్బ్రాహ్మణస్య గాయత్రో
హి బ్రాహ్మణస్త్రిష్టుగ్భీ రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి రాజన్యో యం
కామయేత వసీయాన్థ్స్యాదిత్యుభయీభిస్తస్య సంభరేత్తేజశ్చ

వాస్మా ఇన్ద్రియం చ సమీచీ దధాత్యష్టాభిస్సం భరత్యష్టాక్షరా
గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తగ్ం సం భరతి సీద
హోతరిత్యాహ దేవతా ఏవాస్మై సగ్ం సాదయతి ని హోతే-
తి మనుష్యాన్థ్సగ్ం సీదస్వేతి వయాగ్ంసి జనిష్వా హి జేన్యో
అగ్రే అహ్నామిత్యాహ దేవమనుష్యానేవాస్మై సగ్ం సన్నాన్ప్ర
జనయతి ॥ ౨౦ ॥

ఏవ ప్రశూనితిగృణాతిహోతరితి సప్తవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

క్రూరమివ వా అస్యా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యప ఉప సృ-
జత్యాపో వై శాన్తాశ్శాన్తాభిరేవాస్యై శుచగ్ం శమయతి సం తే
వాయుర్మాతరిశ్వా దధాత్విత్యాహ ప్రాణో వై వాయుః ప్రాణేనై-
వాస్యై ప్రాణగ్ం సం దధాతి సం తే వాయురిత్యాహ తస్మాద్వా-
యుప్రచ్యుతా దివో వృష్టిరీర్తే తస్మై చ దేవి వషడస్తు ॥ ౨౧ ॥
తుభ్యమిత్యాహ షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ వృష్టిం దధాతి త-
స్మాథ్సర్వానృతూన్ వర్షతి యద్వషట్కుర్యాద్యాతయామాఽ-
స్య వషట్కారస్స్యాద్యన్న వషట్కుర్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం
హన్యుర్వడిత్యాహ పరోఽక్షమేవ వషట్కరోతి నాస్య యాతయా-
మా వషట్కారో భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి సుజాతో
జ్యోతిషా సహేత్యనుష్టుభోప నహ్యత్యనుష్టుప్ ॥ ౨౨ ॥ సర్వాణి
ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి ఖలు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియ-
యైవైనం తనువా పరి దధాతి వేదుకో వాసో భవతి య ఏవం వేద

వారుణో వా అగ్నిరుపనద్ధ ఉదు తిష్ఠ స్వధ్వరోర్ధ్వ ఊషుణ ఊ-
తయ ఇతి సావిత్రీభ్యాముత్తిష్ఠతి సవితృప్రసూత ఏవాస్యోర్ధ్వాం
వరుణమేనిముఞ్చతి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై సజాతో గర్భో అ-
సి ॥ ౧౩ ॥ రోదస్యోరిత్యాహేమే వై రోదసీ తయోరేష గర్భో
యదగ్నిస్తస్మాదేవమాహాగ్నే చారుర్విభృత ఓషధీష్విత్యాహ
యదా హ్యేతం విభరన్త్యథ చారుతరో భవతి ప్రమాతృభ్యో
అధికనిక్రదద్గా ఇత్యాహౌషధయో వా అస్య మాతరస్తాభ్య ఏ-
వైనం ప్రచ్యావయతి స్థిరో భవ వీడ్వఙ్గ ఇతి గర్దభ ఆసాద-
యతి ॥ ౧౪ ॥ సం నహ్యత్యేవైనమేతయా స్థేమ్నే గర్దభేన
సంభరతి తస్మాద్గర్దభః పశూనాం భారభారితమో గర్దభేన సం
భరతి తస్మాద్గర్దభోఽప్యనాలేశేఽత్యన్యాన్పశూన్మేద్యత్యన్న-
గ్ం హ్యేనేనార్కగ్ం సంభరన్తి గర్దభేన సం భరతి తస్మాద్గర్దభో
ద్విరేతాస్సన్కనిష్ఠం పశూనాం ప్ర జాయతేఽగ్నిర్హ్యస్య
యోనిం నిర్దహతి ప్రజాసు వా ఏష ఏతర్హ్యారూఢః ॥ ౧౫ ॥
స ఈశ్వరః ప్రజాశ్శుచా ప్రదహశ్శివో భవ ప్రజాభ్య ఇత్యా-
హ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి మానుషీభ్యస్త్వమఙ్గిర ఇ-
త్యాహ మానవ్యో హి ప్రజా మా ద్యావాపృథివీ అభి శూ-
శుచో మాఽన్తరిక్షం మా వనస్పతీనిత్యాహైభ్య ఏవైనం లో-
కేభ్యశ్శమయతి ప్రైతు వాజీ కనిక్రదదిత్యాహ వాజీ హ్యేష
నానదద్రాసభః పత్వేతి ॥ ౧౬ ॥ ఆద్రా రాసభ ఇతి హ్యేతమృ-

ష్ఠరో౽వద్ధన్భరన్నగ్నిం పురీష్యమిత్యాహాగ్నిగ్ం హ్యేష భరతి
మా షాద్యాయుషః పురస్త్యాహాయుర్వా అస్మిన్దధాతి తస్మాద్దర్ఘభ-
స్సర్వ్వమాయురేతి తస్మాద్దర్ఘ్భః పురా౽౽యుషః ప్రమీతే బి-
భృతి వృషా౽గ్నిం వృషణం భరన్నిత్యాహ వృషా హ్యేష
వృషా౽గ్నిరపాం గర్భమ్ ॥ ౨౭ ॥ సముద్రియమిత్యాహాపాగ్
హ్యేష గర్భో యదగ్ని రగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇతి వా ఇమౌ
లోకౌ వ్యైతామగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇతి యదాహానయో-
ర్లోకయోర్వీత్యై ప్రచ్యుతో వా ఏష ఆయతనాదగతః ప్రతి-
ష్ఠాగ్ం స ఏతర్హ్యధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయత్యృత-
గ్ం సత్యమిత్యాహాయం వా ఋతమసౌ ॥ ౨౮ ॥ సత్యమనయో-
రేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి నార్తిమార్చ్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమా-
నో వరుణో వా ఏష యజమానమభ్యైతి యదగ్నిరుపనద్ధ ఓ-
షధయః ప్రతి గృభ్ణీతాగ్నిమేతమిత్యాహ శాన్త్యై వ్యస్యన్వి-
శ్వా అమతీరరాతీరిత్యాహ రక్షసామపహత్యై నిషీదన్నో అప
దుర్మతిగ్ం హనదిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యా ఓషధయః ప్రతి మో-
దధ్వమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఏనమిత్యాహౌషధయో వా అగ్నేర్భాగ-
ధేయం తాభిరేవైనగ్ం సమర్ధయతి పుష్పావతీస్సుపిప్పలా ఇత్యా-
హ తస్మాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్త్యయం వో గర్భ ఋత్వియః
ప్రత్నగ్ం సధస్థమా౽సదదిత్యాహ యాభ్య ఏవైనం ప్ర

చ్యావయతి తాన్యేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి ద్వాభ్యాముపావ హ-
రతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౩౦ ॥

అన్వగ్నిరుషసామగ్రమఖ్యదాగత్యా వాజ్యధ్వనః ఆక్రమ్య వాజిన్ ద్యౌస్తే పృష్ఠం జాతో గర్భోనద్భ్యో వా-
దధ్వం ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

వారుణో వా అగ్నిరుపనద్ధో వి పాజసేతి వి స్రగ్ంసయతి
సవితృప్రసూత ఏవాస్య విషూచీం వరుణమేనిం వి సృజత్యేవ ఉ-
ప సృజత్యాపో వై శాన్తాశ్శాన్తాభిరేవాస్య శుచగ్ం శమయతి
తిసృభిరుప సృజతి త్రివృద్వా అగ్ని ర్యావానేవాగ్నిస్తస్య శు-
చగ్ం శమయతి మిత్రస్సగ్ంసృజ్య పృథివీమిత్యాహ మిత్రో
వై శివో దేవానాం తేనైవ ॥ ౩౧ ॥ ఏనగ్ం సగ్ం సృజతి శాన్త్యై
యద్గ్రామ్యాణాం పాత్రాణాం కపాలైస్సగ్ం సృజేద్గ్రామ్యాణి
పాత్రాణి శుచాఽర్పయేదర్మకపాలైస్సగ్ం సృజత్యేతాని వా అను-
పజీవనీయాని తాన్యేవ శుచాఽర్పయతి శర్కరాభిస్సగ్ం సృజతి
ధృత్యా అథో శంత్వాయాజలోమైస్సగ్ం సృజత్యేషా వా అగ్నేః
ప్రియా తనూర్యదజా ప్రియయైవైనం తనువా సగ్ం సృజత్యథో
తేజసా కృష్ణాజినస్య లోమభిస్సమ్ ॥ ౩౨ ॥ సృజతి యజ్ఞో
వై కృష్ణాజినం యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సగ్ం సృజతి రుద్రాస్సంభృ-
త్య పృథివీమిత్యాహైతా వా ఏతం దేవతా అగ్రే సమభరన్తా-
భిరేవైనగ్ం సం భరతి మఖస్య శిరోఽసీత్యాహ యజ్ఞో వై మఖ-
స్తస్యైతచ్ఛిరో యదుఖా తస్మాదేవమాహ యజ్ఞస్య పదే స్థ ఇ-

త్యాహ యజ్ఞస్య ధృత్యై ॥ 33 ॥ షడ్ద అథో ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రా-
నాఢ్యైర్భిర్యచ్ఛత్యన్వవస్నైర్రమన్త్రియతే మిథునత్వాయ త్ర్యుద్ధిం
కరోతి త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం లోకానామాప్త్యై ఛన్దోభిః
కరోతి వీర్యం వై ఛన్దాగ్ంసి వీర్యేణైవైనాం కరోతి యజుషా బి-
లం కరోతి వ్యావృత్త్యా ఇయతీం కరోతి ప్రజాపతినా యజ్ఞము-
ఖేన సంమితాం ద్విస్తనాం కరోతి ద్యావాపృథివ్యోర్దోహాయ
చతుస్స్తనాం కరోతి పశూనాం దోహాయాష్టాస్తనాం కరోతి ఛన్ద-
సాం దోహాయ నవాశ్రిమభి చరతః కుర్యాత్త్రివృతమేవ వజ్ర-
గ్ం సంభృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్ర హరతి స్తృత్యై కృత్వాయ
సా మహీముఖామితి ని దధాతి దేవతాస్వేవైనాం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥

తేనైవ లోమభిస్సమితే అభిచరత ఏకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౬ ॥

సప్తభిర్ధూపయతి సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాశ్శిర ఏ-
తద్యజ్ఞస్య యదుఖా శీర్షన్నేవ యజ్ఞస్య ప్రాణాన్దధాతి తస్మాత్స-
ప్త శీర్షన్ప్రాణా అశ్వశకేన ధూపయతి ప్రాజాపత్యో వా అ-
శ్వస్సయోనిత్వాయాదితిస్త్వేత్యాహేయం వా అదితిరదిత్యై-
వాదిత్యాం ఖనత్యస్యా అక్రూరంకారాయ న హి స్వస్వగ్ం
హినస్తి దేవానాం త్వా పత్నీరిత్యాహ దేవానామ్ ॥ 3౪ ॥ వా
ఏతాం పత్నయోఽగ్రేఽకుర్వన్తాభిరేవైనాం దధాతి ధిషణాస్త్వే-
త్యాహ విద్యా వై ధిషణా విద్యాభిరేవైనామభీన్ధే గ్నాస్త్వేత్యా-
హ ఛన్దాగ్ంసి వై గ్నాశ్ఛన్దోభిరేవైనాగ్ం శ్రపయతి వరూత్రయ-

స్త్వేత్యాహ అహోరాత్రే వై వరూత్రయో అహోరాత్రాభిరేవై-
నాం పచతి జనయస్త్వేత్యాహ దేవానాం వై పత్నీః ॥ ౩౬ ॥
జనయస్తాభిరేవైనాం పచతి షడ్భిః పచతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభి-
రేవైనాం పచతి ద్విః పచన్త్విత్యాహ తస్మాద్ద్విస్సంవత్సరస్య స-
స్యం పచ్యతే వారుణ్యుఖాఽభీద్ధా మైత్రియోపైతి శాన్త్యై దేవ-
స్త్వా సవితోద్వపత్విత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనాం బ్రహ్మణా
దేవతాభిరుద్వపత్యపద్యమానా పృథివ్యాశా దిశ ఆ పృణ ॥ ౩౭ ॥
ఇత్యాహ తస్మాదగ్నిస్సర్వా దిశోఽను వి భాత్యుత్తిష్ఠ బృహతీ
భవోర్ధ్వా తిష్ఠ ధ్రువా త్వమిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై అసు-
ర్యం పాత్రమనాచ్ఛృణ్ణమాచ్ఛృణత్తి దేవత్రాఽకరజక్షీరేణా-
చ్ఛృణత్తి పరమం వా ఏతత్పయో యదజక్షీరం పరమేణైవైనాం
పయసాఽఽచ్ఛృణత్తి యజుషా వ్యావృత్త్యై ఛన్దోభిరాచ్ఛృణత్తి
ఛన్దోభిర్వా ఏషా క్రియతే ఛన్దోభిరేవ ఛన్దాగ్ంస్యాచ్ఛృణత్తి ॥ ౩౮ ॥

ఆహ దేవానాం వై పత్నీః పృణైషా షట్చ ॥ ౭ ॥

ఏకవిగ్ంశత్యా మాషైః పురుషశీర్షమచ్ఛైత్యమేధ్యా-
వై మాషా అమేధ్యం పురుషశీర్షమమేధ్యైరేవాస్యా-
మేధ్యం నిరవదాయ మేధ్యం కృత్వాఽఽహరత్యేకవిగ్ంశతిర్భ-
వన్త్యేకవిగ్ంశో వై పురుషః పురుషస్యాప్త్యై వ్యృద్ధం వా ఏత-
త్ప్రాణైరమేధ్యం యత్పురుషశీర్షగ్ం సప్తధా వితృణ్ణాం వ-
ల్మీకవపాం ప్రతి ని దధాతి సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః ప్రా-

శైరేవైనథ్సమర్ధయతి మేధ్యత్వాయ యావన్తః ॥ ౩౯ ॥ వై మృ-
త్యుబన్ధవ స్తేషాం యమ అధిపత్యం పరీయాయ యమగాథాభిః ప-
రి గాయతి యమాదేవైనద్వృఙ్క్తే తిసృభిః పరి గాయతి త్రయ
ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనల్లోకేభ్యో వృఙ్క్తే తస్మాద్గాయతే న
దేయం గాథా హి తద్వృఙ్క్తేఽగ్నిభ్యః పశూనా లభతే కా
మా వా అగ్నయః కామానేవావరున్ధే యత్పశూన్నాలభేతానవరుద్ధా
అస్య ॥ ౪౦ ॥ పశవస్స్యుర్యత్పర్యగ్నికృతానుత్సృజేద్యజ్ఞవే-
శసం కుర్యాద్యత్సగ్ంస్థాపయేద్యాతయామాని శీర్షాణి స్యు-
ర్యత్పశూనాలభతే తేనైవ పశూనవ రున్ధే యత్పర్యగ్నికృతాను-
త్సృజతి శీర్ష్ణామయాతయామత్వాయ ప్రాజాపత్యేన సగ్ంస్థాప-
యతి యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్ర-
జాపతిః ప్రజా అసృజత స రిరిచానోఽమన్యత స ఏతా ఆప్రీ-
రపశ్యత్తాభిర్వై స ముఖతః ॥ ౪౧ ॥ ఆత్మానమాప్రీణీత యదేతా
ఆప్రియో భవన్తి యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమేవైతాభిర్ముఖత
ఆ ప్రీణాత్యపరిమితఛన్దసో భవన్త్యపరిమితః ప్రజాపతిః ప్రజాప-
తేరాప్త్యై ఊనాతిరిక్తా మిథునాః ప్రజాత్యై లోమశం వై నామై-
తచ్ఛన్దః ప్రజాపతేః పశవో లోమశాః పశూనేవావ రున్ధే స-
ర్వాణి వా ఏతా రూపాణి సర్వాణి రూపాణ్యగ్నౌ చిత్యే క్రియ-
న్తే తస్మాదేతా అగ్నేశ్చిత్యస్య ॥ ౪౨ ॥ భవన్త్యేకవిగ్ంశతిగ్ం సామి-
ధేనీరన్వాహ రుగ్వా ఏకవిగ్ంశో రుచమేవ గచ్ఛత్యథో ప్రతిష్ఠామేవ

ప్రతిష్ఠా హ్యేకవిగ్ంశశ్చతుర్విగ్ంశతిమన్వాహ చతుర్విగ్ంశతిరర్ధ-
మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరస్సాక్షాదేవ వైశ్వా-
నరమవ రున్ధే పరాచీరన్వాహ పరాఙివ హి సువర్గో లోకస్సమాస్త్వా-
ఽగ్న ఋతవో వర్ధయన్త్విత్యాహ సమాభిరేవాగ్నిం వర్ధయతి ।
ఋతుభిస్సంవత్సరం విశ్వా ఆ భాహి ప్రదిశః పృథివ్యా ఇత్యాహ
తస్మాదగ్నిస్సర్వా దిశోఽను వి భాతి ప్రత్యౌహతామశ్వినా మృత్యు-
మస్మాదిత్యాహ మృత్యుమేవాస్మాదపనుదత్యుద్వయం తమసస్ప-
రీత్యాహ పాప్మా వై తమః పాప్మానమేవాస్మాదప హన్త్యగన్మ
జ్యోతిరుత్తమమిత్యాహాసౌ వా ఆదిత్యో జ్యోతిరుత్తమమాదిత్య-
స్యైవ సాయుజ్యం గచ్ఛతి న సంవత్సరస్తిష్ఠతి నాస్య శ్రీస్తిష్ఠతి
యస్యైతాః క్రియన్తే జ్యోతిష్మతీముత్తమామన్వాహ జ్యోతి-
రేవాస్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై ॥ ౧౧ ॥

యావన్తోఽస్య ముఖతశ్చిత్యస్య వర్ధఃయత్యాదిత్యోఽష్టా-
విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

షడ్భిర్దీక్షయతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం దీక్షయతి
సప్తభిర్దీక్షయతి సప్త ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవైనం దీక్షయతి విశ్వే-
దేవస్య నేతురిత్యనుష్టుభోత్తమయా జుహోతి వాగ్వా అనుష్టుప్త-
స్మాత్ప్రాణానాం వాగుత్తమైకస్మాదక్షరాదనాప్తం ప్రథమం పదం-
తస్మాద్యద్వాచోఽనాప్తం తన్మనుష్యా ఉప జీవన్తి పూర్ణయా జు-
హోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః ॥ ౧౨ ॥ ప్రజాపతేరాప్త్యై

న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత
ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై యదర్చిషి ప్ర వృఞ్జ్యాద్భూతమవ రున్ధీత
యదఙ్గారేషు భవిష్యదఙ్గారేషు ప్ర వృణక్తి భవిష్యదేవావ రు-
న్ధే భవిష్యద్ధి భూయో భూతాద్ద్వాభ్యాం ప్ర వృణక్తి ద్విపా-
ద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మణా వా ఏషా యజుషా సంభృతా
యదుఖా సా యద్భిద్యేతార్తిమార్చ్ఛేత్ ॥ ౪౬ ॥ యజమానో
హన్యేతాస్య యజ్ఞో మిత్రైతాముఖాం తపేత్యాహ బ్రహ్మ వై
మిత్రో బ్రహ్మన్నేవైనాం ప్రతిష్ఠాపయతి నార్తిమార్చ్ఛతి య-
జమానో నాస్య యజ్ఞో హన్యతే యది భిద్యేత తైరేవ కపా-
లైస్సగ్ం సృజేత్సైవ తతః ప్రాయశ్చిత్తిర్యో గతశ్రీస్స్యాన్మ-
థిత్వా తస్యావ దధ్యాద్భూతో వా ఏష స స్వామ్ ॥ ౪౭ ॥ దే-
వతాముపైతి యో భూతికామస్స్యాద్య ఉఖాయై సం భవేత్స ఏవ
తస్య స్యాదతో హ్యేష సం భవత్యేష వై స్వయంభూర్నామ
భవత్యేవ యం కామయేత భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేయమిత్యన్య-
తస్తస్యాహృత్యావ దధ్యాత్సాక్షాదేవాస్మై భ్రాతృవ్యం జన-
యత్యమ్బరీషాదన్నకామస్యావ దధ్యాదమ్బరీషే వా అన్నం
భ్రియతే సయోన్యేవాన్నమ్ ॥ ౪౮ ॥ ☞ అవ రున్ధే ముఞ్జానవ
దధాత్యూర్గ్వై ముఞ్జా ఊర్జమేవాస్మా అపి దధాత్యగ్నిర్దేవేభ్యో
నిలాయత స క్రుముకం ప్రావిశత్క్రుముకమవ దధాతి యదేవా-
స్య తత్ర న్యక్తం తదేవావ రున్ధ ఆజ్యేన సం యౌత్యేతద్వా అ-

గ్నేః ప్రియం ధామ యదాజ్యం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమ-
ర్ధయత్యథో తేజసా ॥ ౪౯ ॥ వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవావ రు-
న్ధే శమీమయీమా దధాతి శాన్త్యై సీద త్వం మాతురస్యా ఉ-
పస్థ ఇతి తిసృభిర్జాతముప తిష్ఠతే త్రయ ఇమే లోకా ఏష్వేవ
లోకేష్వావిదం గచ్ఛత్యథో ప్రాణానేవాత్మన్ధత్తే ॥ ౫౦ ॥

ప్రజాపతిరఋచ్ఛత్తస్మాదేవాన్నం తేజసా చతుస్త్రి-
గ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

న హ స్మ వై పురాఽగ్నిరపరశువృక్ణం దహతి తదస్మై
ప్రయోగ ఏవ ఋషిరస్వదయద్యదగ్నే యాని కాని చేతి సమిధ-
మా దధాత్యపరశువృక్ణమేవాస్మై స్వదయతి సర్వమస్మై స్వదతే
య ఏవం వేదౌదుమ్బరీమా దధాత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవా-
స్మా అపి దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత తగ్ం సృష్టగ్ం రక్షా-
గ్ంసి ॥ ౫౧ ॥ అజిఘాగ్ంసన్స ఏతద్రాక్షోఘ్నమపశ్యత్తేన వై స
రక్షాగ్ంస్యపాహత యద్రాక్షోఘ్నం భవత్యగ్నేరేవ తేన జాతా-
ద్రక్షాగ్ంస్యప హన్త్యాశ్వత్థీమా దధాత్యశ్వత్థో వై వనస్పతీనా-
గ్ం సపత్నసాహో విజిత్యై వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవావ
రున్ధే శమీమయీమా దధాతి శాన్త్యై సగ్ంశితం మే బ్రహ్మో-
దేషాం బాహూ అతిరమిత్యుత్తమే ఔదుమ్బరీ ॥ ౫౨ ॥ వాచ-
యతి బ్రహ్మణైవ క్షత్రగ్ం సగ్ంశ్యతి క్షత్రేణ బ్రహ్మ తస్మాద్బ్రా-
హ్మణో రాజన్యవానత్యన్యం బ్రాహ్మణం తస్మాద్రాజన్యో బ్రాహ్మ-

త్వావానత్యస్యగ్ం రాజన్యం మృత్యుర్వా ఏష యదగ్నిరమృతగ్ం
హిరణ్యగ్ం రుక్మమన్తరం ప్రతి ముఞ్చతేఽమృతమేవ మృత్యో-
రన్తర్ధత్త ఏకవిగ్ంశతినిర్బాధో భవత్యేకవిగ్ంశతిర్వై దేవలోకా
ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్యః।
ఏకవిగ్ంశ ఏతావన్తో వై దేవలోకాస్తేభ్య ఏవ భ్రాతృవ్యమన్తరేతి
నిర్బాధైర్వై దేవా అసురాన్నిర్బాధేఽకుర్వత తన్నిర్బాధానాం
నిర్బాధత్వం నిర్బాధీ భవతి భ్రాతృవ్యానేవ నిర్బాధే కురుతే
సావిత్రియా ప్రతి ముఞ్చతే ప్రసూత్యై నక్తోషాసేత్యుత్తర-
యాఽహోరాత్రాభ్యామేవైనముద్యచ్ఛతే దేవా అగ్నిం ధార-
యన్ద్రవిణోదా ఇత్యాహ ప్రాణా వై దేవా ద్రవిణోదా అహో-
రాత్రాభ్యామేవైనముద్యత్య ॥ ౧౪ ॥ ప్రాణైర్దాధారాసీ-
నః ప్రతి ముఞ్చతే తస్మాదాసీనాః ప్రజాః ప్ర జాయన్తే కృష్ణాజి-
నముత్తరం తేజో వై హిరణ్యం బ్రహ్మ కృష్ణాజినం తేజసా చైవై-
నం బ్రహ్మణా చోభయతః పరి గృహ్ణాతి షడుద్యామగ్ం శిక్యం భ-
వతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనముద్యచ్ఛతే యద్ద్వాదశోద్యా-
మగ్ం సంవత్సరేణైవ మౌఞ్జం భవత్యూర్గ్వై ముఞ్జా ఊర్జైవై-
నగ్ం సమర్ధయతి సుపర్ణోఽసి గరుత్మానిత్యవేక్షతే రూపమేవాస్యై-
తన్మహిమానం వ్యాచష్టే దివం గచ్ఛ సువః పతేత్యాహ సువర్గ-
మేవైనం లోకం గమయతి ॥ ౧౫ ॥

రత్నాగ్ం స్యాదుమ్బరీ ఆదిత్య ఉద్యత్య సం చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౦ ॥

సమిద్ధో అఞ్జన్కృదరం మతీనాం ఘృతమగ్నే మధుమత్పి-
న్వమానః । వాజీ వహన్వాజినం జాతవేదో దేవానాం వక్షి ప్రి-
యమా సధస్థమ్ । ఘృతేనాఞ్జన్థ్సం పథో దేవయానాన్ప్రజాన-
న్వాజ్యప్యేతు దేవాన్ । అను త్వా సప్తే ప్రదిశస్సచన్తాగ్ం
స్వధామస్మై యజమానాయ ధేహి । ఈడ్యశ్చాసి వన్ద్యశ్చ వాజి-
న్నాశుశ్చాసి మేధ్యశ్చ సప్తే । అగ్నిష్ట్వా ॥ ౫౬ ॥ దేవైర్వసు-
భిస్సజోషాః ప్రీతం వహ్నిం వహతు జాతవేదాః । స్తీర్ణం బర్-
హిస్సుష్టరీమా జుషాణోరు పృథు ప్రథమానం పృథివ్యామ్ । దే-
వేభిర్యుక్తమదితిస్సజోషాస్స్యోనం కృణ్వానా సువితే దధాతు ।
ఏతా ఉ వస్సుభగా విశ్వరూపా విపక్షోభిశ్శ్రయమాణా ఉదాతైః ।
ఋష్వాస్సతీః కవషశ్శుమ్భమానా ద్వారో దేవీస్సుప్రాయణా భ-
వన్తు । అన్తరా మిత్రావరుణా చరన్తీ ముఖం యజ్ఞానామభి సంవి-
దానే । ఉషాసా వామ్ ॥ ౫౭ ॥ సుహిరణ్యే సుశిల్పే ఋతస్య
యోనావిహ సాదయామి । ప్రథమావాగ్ం సరథినా సువర్ణా
దేవౌ పశ్యన్తౌ భువనాని విశ్వా । అపిప్రయం చోదనా వాం మి-
మానా హోతారా జ్యోతిః ప్రదిశా దిశన్తా । ఆదిత్యైర్నో భా-
రతీ వష్టు యజ్ఞగ్ం సరస్వతీ సహ రుద్రైర్న ఆవీత్ । ఇడోపహూ-
తా వసుభిస్సజోషా యజ్ఞం నో దేవీరమృతేషు ధత్త । త్వష్టా వీ-
రం దేవకామం జజాన త్వష్టురర్వా జాయత ఆశురశ్వః ॥ ౫౮ ॥
త్వష్టేదం విశ్వం భువనం జజాన బహోః కర్తారమిహ యక్షి

వహోతః । అశ్వో ఘృతేన త్మన్యా సమక్త ఉప దేవాగ్ం ఋ-
తుశగ పాథ ఏతు । వనస్పతిర్దేవలోకం ప్రజానన్నగ్నినా హవ్యా
స్వదితాని వక్షత్ । ప్రజాపతేస్తపసా వావృధానస్సద్యో జాతో
దధిషె యజ్ఞమగ్నే । స్వాహాకృతేన హవిషా పురోగా యాహి
సాధ్యా హవిరదన్తు దేవాః ॥ ౫౯ ॥

అగ్నిష్ట్వా వామశ్వో ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

సావిత్రాణి వ్యృద్ధముత్క్రామ దేవస్య ఖనతి క్రూరం
వారుణస్సప్తభిరేకవిగ్ంశత్యా షడ్భిర్నహాస్మ సమిద్ధో అఙ్జన్నే-
కాదశ ॥ ౧౧ ॥

సావిత్రాణ్యుత్క్రామక్రూరం వారుణగ పశవస్సుర్న హా
స్మ నవపఞ్చాశత్ ॥ ౫౯ ॥

సావిత్రాణి హవిరదన్తు దేవాః.

హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పఞ్చమకాణ్డే

ప్రథమప్రశ్నస్సమాప్తః.

అథ ద్వితీయప్రశ్న ప్రారంభః

హరిః ఓమ్ ॥ విష్ణుముఖా వై దేవాశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాన-
నపజయ్యమభ్యజయన్ యద్విష్ణుక్రమాన్క్రమతే విష్ణురేవ భూ-
త్వా యజమానశ్ఛన్దోభిరిమాన్లోకాననపజయ్యమభి జయతి విష్ణోః
క్రమోఽస్యభిమాతిహేత్యాహ గాయత్రీ వై పృథివీ త్రైష్టుభమ-
న్తరిక్షం జాగతీ ద్యౌరానుష్టుభీర్దిశశ్ఛన్దోభిరేవేమాన్లోకాన్
యథాపూర్వమభి జయతి ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాథ్సృష్టః ॥౧॥
పరాఙైత్తమేతయాఽన్వైదక్రన్దదితి తయా వై సోఽగ్నేః ప్రి-
యం ధామావారున్ధ యదేతామన్వాహాగ్నేరేవైతయా ప్రియం
ధామావ రున్ధ ఈశ్వరో వా ఏష పరాఙ్ప్రదఘో యో విష్ణుక్ర-
మాన్క్రమతే చతసృభిరా వర్తతే చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి
ఖలు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియామేవాస్య తనువ-
మభి ॥౨॥ పర్యావర్తతే దక్షిణా పర్యావర్తతే స్వమేవ వీ-
ర్యమను పర్యావర్తతే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరోఽథో
ఆదిత్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తతే శునశ్శేపమాజీగర్తిం వ-
రుణోఽగృహ్ణాథ్స ఏతాం వారుణీమపశ్యత్తయా వై స ఆత్మానం వ
రుణపాశాదముఞ్చద్వరుణో వా ఏతం గృహ్ణాతి య ఉఖాం ప్ర-
తిముఞ్చత ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదిత్యాహాత్మానమేవైత-
యా ॥౩॥ వరుణపాశాన్ముఞ్చత్యా త్వాఽహార్షమిత్యాహ హ్యేనగ్ం

హరతి ధ్రువస్తిష్ఠావిచాచలిరిత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై విశస్త్వా సర్వా
వాఞ్ఛన్త్విత్యాహ విశైవైనగ్ం సమర్ధయత్యస్మిన్రాష్ట్రమధిశ్రయే-
త్యాహ రాష్ట్రమేవాస్మిన్ధ్రువమకర్యం కామయేత రాష్ట్రగ్ం
స్యాదితి తం మనసా ధ్యాయేద్రాష్ట్రమేవ భవతి ॥ ౪ ॥ అగ్రే బృ-
హన్నుషసామూర్ధ్వో అస్థాదిత్యాహాగ్రమేవైనగ్ం సమానానాం
కరోతి నిర్జగ్మివాన్తమస ఇత్యాహ తమ ఏవాస్మాదపహన్తి జ్యోతి-
షాఽగాదిత్యాహ జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాతి చతసృభిస్సాదయతి చత్వారి
ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవాతిచ్ఛన్దసోత్తమయా వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్ద-
సాం యదతిచ్ఛన్దా వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోతి సద్వతీ ॥౫॥
భవతి సత్త్వమేవైనం గమయతి వాత్సప్రేణోపతిష్ఠత ఏతేన వై
వత్సప్రీర్భాలన్దనోఽగ్నేః ప్రియం ధామావారున్ధాగ్నేరేవైతేన
ప్రియం ధామావ రున్ధ ఏకాదశం భవత్యేకధైవ యజమానే వీర్యం
దధాతి స్తోమేన వై దేవా అస్మిన్లోక ఆర్ధ్నువఞ్ఛన్దోభిరముష్మి-
న్త్స్తోమస్యేవ ఖలు వా ఏతద్రూపం యద్వాత్సప్రం యద్వాత్స-
ప్రేణోప తిష్ఠతే ॥ ౬ ॥ ఇమమేవ తేన లోకమభి జయతి యద్విష్ణు-
క్రమాన్క్రమతేఽముమేవ తైర్లోకమభి జయతి పూర్వేద్యుః ప్ర
క్రామత్యుత్తరేద్యురుప తిష్ఠతే తస్మాద్యోగేఽన్యాసాం ప్రజానాం
మనః క్షేమేఽన్యాసాం తస్మాద్యాయావరః క్షేమ్యస్యేశే తస్మాద్యా-
యావరః క్షేమ్యమధ్యవస్యతి ముష్టీకరోతి వాచం యచ్ఛతి యజ్ఞ-
స్య ధృత్యై ॥ ౭ ॥

స్రుష్ట్యో౽భ్యాతయా భవతి సద్వత్యుపతిష్ఠతే ద్విచత్వారిగ్ం-
శచ్చ ॥ ౭ ॥

అన్నపతే౽న్నస్య నో దేహీత్యాహాగ్నిర్వా అన్నపతిస్స
ఏవాస్మా అన్నం ప్రయచ్ఛత్యనమీవస్య శుష్మిణ ఇత్యాహాయక్ష్మ-
స్యేతి వావైతదాహ ప్ర ప్రదాతారం తారిష ఊర్జం నో ధేహి
ద్విపదే చతుష్పద ఇత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్త ఉదు త్వా
విశ్వే దేవా ఇత్యాహ ప్రాణా వై విశ్వే దేవాః ॥ ౮ ॥ ప్రాణై-
రేవైనముద్యచ్ఛతే౽గ్నే భరన్తు చిత్తిభిరిత్యాహ యస్మా ఏవైనం
చిత్తాయోద్యచ్ఛతే తేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి చతసృభిరా సాద-
యతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవాతిచ్ఛన్దసోత్తమయా వర్ష్మ
వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం
కరోతి సద్వతీ భవతి సత్త్వమేవైనం గమయతి ప్రేదగ్నే జ్యోతి-
ష్మాన్ ॥ ౯ ॥ యాహీత్యాహ జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాతి తనువా వా
ఏష హినస్తి యగ్ం హినస్తి మా హిగ్ంసీస్తనువా ప్రజా ఇ-
త్యాహ ప్రజాభ్య ఏవైనగ్ం శమయతి రక్షాగ్ంసి వా ఏతద్యజ్ఞ-
గ్ం సచన్తే యదన ఉత్సర్జత్యక్రన్దదిత్యన్వాహ రక్షసామపహ-
త్యా అనసా వహన్త్యపచితిమేవాస్మిన్దధాతి తస్మాదనస్వీ చ రథీ చా-
తిథీనామపచితతమౌ ॥ ౧౦ ॥ అపచితిమాన్భవతి య ఏవం వేద స-
మిధా౽గ్నిం దువస్యతేతి ఘృతానుషిక్తామవసితే సమిధమా ద-
ధాతి యథా౽తిథయ ఆగతాయ సర్పిష్వదాతిథ్యం క్రియతే తా-

దృగేవ తద్గాయత్రియా బ్రాహ్మణస్య గాయత్రో హి బ్రాహ్మణ-
స్త్రిష్టుభా రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి రాజన్యోఽప్సు భస్మ ప్ర
వేశయత్యప్సుయోనిర్వా అగ్నిః స్వామేవైనం యోనిం గమయతి
తిసృభిః ప్రవేశయతి త్రివృద్ధ్య ॥ ౧౧ ॥ అగ్నిర్యావానేవాగ్ని-
స్తం ప్రతిష్ఠాం గమయతి పరా వా ఏషోఽగ్నిం వపతి యోఽప్సు
భస్మ ప్రవేశయతి జ్యోతిష్మతీభ్యామవ దధాతి జ్యోతిరేవాస్మిన్దధా-
తి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై పరా వా ఏష ప్రజాం పశూన్వపతి
యోఽప్సు భస్మ ప్రవేశయతి పునరూర్జా సహ రయ్యేతి పునరుదై-
తి ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్తే పునస్త్వాఽఽదిత్యాః ॥ ౧౨ ॥ రు-
ద్రా వసవస్సమిన్ధతామిత్యాహైతా వా ఏతం దేవతా అగ్రే స-
మైన్ధత తాభిరేవైనగ్ం సమిన్ద్ధే బోధా సబోధీత్యుప తిష్ఠతే బోధ-
యత్యేవైనం తస్మాత్సుప్త్వా ప్రజాః ప్ర బుధ్యన్తే యథాస్థానముప
తిష్ఠతే తస్మాద్యథాస్థానం పశవః పునరేత్యోప తిష్ఠన్తే ॥ ౧౩ ॥

వై విశ్వేదేవా జ్యోతిష్మానపచితతమా త్రివృదావ ఆదిత్యా
ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

యావతీ వై పృథివీ తస్యై యమ ఆధిపత్యం పరీయాయ
యో వై యమం దేవయజనమస్యా అనిర్యాచ్యాగ్నిం చినుతే య-
మాయైనగ్ం స చినుతేఽపేతేత్యధ్యవసాయయతి యమమేవ
దేవయజనమస్యై నిర్యాచ్యాత్మనేఽగ్నిం చినుత ఇష్వగ్రేణ వా అ-
స్యా అనామృతమిచ్ఛన్తో నావిన్దన్తే దేవా ఏతద్యజురపశ్యన్న-

ప్తైతేత్తి యద్దైతేనాధ్యవస్తాయయతి ॥ ౧౪ ॥ అనామృత ఏవాగ్నిం
చినుత ఉద్ధన్తి యదేవాస్యా అమేధ్యం తదప హన్త్యపోఽవోక్షతి
శాన్త్యై సికతా ని వపత్యేతద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య రూపగ్ం
రూపేణైవ వైశ్వానరమవ రున్ధ ఊషాన్ని వపతి పుష్టిర్వా ఏషా ప్ర-
జననం యదూషాః పుష్ట్యామేవ ప్రజననేఽగ్నిం చినుతేఽథో
సంజ్ఞాన ఏవ సంజ్ఞానగ్ం హ్యేతత్ ॥ ౧౫ ॥ పశూనాం యదూషా
ద్యావాపృథివీ సహాస్తాం తే వియతీ అబ్రూతామస్త్వేవ నౌ సహ
యజ్ఞియమితి యదముష్యా యజ్ఞియమాసీత్తదస్యామదధాత్త ఊ-
షా అభవన్ యదస్యా యజ్ఞియమాసీత్తదముష్యామదధాత్తదద-
శ్చన్ద్రమసి కృష్ణమూషాన్ని వపన్నదో ధ్యాయేద్ద్యావాపృథి-
వ్యోరేవ యజ్ఞియేఽగ్నిం చినుతేఽయగ్ం సో అగ్నిరితి విశ్వామి-
త్రస్య ॥ ౧౬ ॥ సూక్తం భవత్యేతేన వై విశ్వామిత్రోఽ-
గ్నేః ప్రియం ధామావారున్ధాగ్నేరేవైతేన ప్రియం ధామావ రు-
న్ధే ఛన్దోభిర్వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయఞ్చతస్రః ప్రాచీరుప
దధాతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవ తద్యజమానస్సువర్గం
లోకమేతి తేషాగ్ం సువర్గం లోకం యతాం దిశస్సమవ్లీయన్త
తే ద్వే పురస్తాథ్సమీచీ ఉపాదధత ద్వే ॥ ౧౭ ॥ పశ్చా-
థ్సమీచీ తాభిర్వై తే దిశోఽదృగ్ంహన్ యద్ద్వే పురస్తా-
థ్సమీచీ ఉప దధాతి ద్వే పశ్చాథ్సమీచీ దిశాం విధృత్యా
అథో పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవాస్మై సమీచో దధా-

త్ర్యష్టావుప దధాత్ర్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రో౽గ్నిర్యా-
వానేవాగ్నిస్తం చినుతే౽ష్టావుప దధాత్ర్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గా-
యత్రీ సువర్గం లోకమఞ్జసా వేద సువర్గస్య లోకస్య ॥ ౧౮ ॥ ప్ర-
జ్ఞాత్యై త్రయోదశ లోకంపృణా ఉప దధాత్యేకవిగ్ంశతిస్సం-
పద్యన్తే ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠా గార్హపత్య ఏకవిగ్ం-
శస్యైవ ప్రతిష్ఠాం గార్హపత్యమను ప్రతి తిష్ఠతి ప్రత్యగ్నిం
చిక్యానస్తిష్ఠతి య ఏవం వేద పఞ్చచితీకం చిన్వీత ప్రథమం చి-
న్వానః పాఙ్క్తో యజ్ఞః పాఙ్క్తాః పశవో యజ్ఞమేవ పశూనవ రున్ధే
త్రిచితీకం చిన్వీత ద్వితీయం చిన్వానస్త్రయ ఇమే లోకా ఏష్వేవ
లోకేషు ॥ ౧౯ ॥ ప్రతి తిష్ఠత్యేకచితీకం చిన్వీత తృతీయం చిన్వాన
ఏకధా వై సువర్గో లోక ఏకవృతైవ సువర్గం లోకమేతి పురీషే-
ణాభ్యూహతి తస్మాన్మాగ్ంసేనాస్థి ఛన్నం న దుశ్చర్మా భవతి య ఏ-
వం వేద పఞ్చ చితయో భవన్తి పఞ్చభిః పురీషైరభ్యూహతి దశ
సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే
ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౨౦ ॥

అధ్యవసాయయతి హ్యేతద్విశ్వామిత్రస్యాదధత ద్వే లో-
కస్య లోకేషు సప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

వి వా ఏతౌ ద్విషాతే యశ్చ పురా౽గ్నిర్యశ్చోఖాయాగ్ం
సమితమితి చతసృభిస్సం ని వపతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దాగ్ంసి ఖ-
లు వా అగ్నేః ప్రియా తనూః ప్రియయైవైనౌ తనువా సగ్ం

శాస్తి సమిత్తమిత్యాహ తస్మాద్బ్రాహ్మణా క్షత్రగ్ం సమేత్తి యథ్స్నం
న్యపత్య వి హరత్తి తస్మాద్బ్రాహ్మణా క్షత్రం వ్యేత్యృతుభిః ॥ ౨౦ ॥
వా ఏతం దీక్షయన్తి స ఋతుభిరేవ విముచ్యో మాతేవ పుత్రం
పృథివీ పురీష్యమిత్యాహర్తుభిరేవైనం దీక్షయిత్వర్తుభిర్వి ముఞ్చతి
వై శ్వానర్యాశిక్యమా దత్తే స్వదయత్యేవైనం నైరృతీః కృ-
ష్ణాస్తిస్రస్తుషపక్వా భవన్తి నిరృత్యై వా ఏతద్భాగధేయం య-
త్తుషా నిరృత్యై రూపం కృష్ణగ్ం రూపేణైవ నిరృతిం నిరవ-
దయత ఇమాం దిశం యన్త్యేషా ॥ ౨౧ ॥ వై నిరృత్యై ది-
క్స్వాయామేవ దిశి నిరృతిం నిరవదయతే స్వకృత ఇరిణ ఉప ద-
ధాతి ప్రదరె వై తద్వై నిరృత్యా ఆయతనగ్ం స్వ ఏవాయతనే
నిరృతిం నిరవదయతే శిక్యమభ్యుప దధాతి నైరృతో వై పా-
శస్సాక్షాదేవైనం నిరృతిపాశాన్ముఞ్చతి తిస్ర ఉప దధాతి
త్రేధావిహితో వై పురుషో యావానేవ పురుషస్తస్మాన్నిరృతి-
మవ యజతే పరాచీరుప ॥ ౨౨ ॥ దధాతి పరాచీమేవాస్మాన్నిర్-
ఋతిం ప్రణుదతేఽప్రతీక్షమా యన్తి నిరృత్యా అన్తర్హి-
త్యై మార్జయిత్వోప తిష్ఠన్తే మేధ్యత్వాయ గార్హపత్యముప
తిష్ఠన్తె నిరృతిలోక ఏవ చరిత్వా పూతా దేవలోకముపావర్తన్త
ఏకయోప తిష్ఠన్త ఏకధైవ యజమానె వీర్యం దధతి నివేశనస్సం-
గమనో వసూనామిత్యాహ ప్రజా వై పశవో వసు ప్రజయైవైనం
పశుభిస్సమర్ధయన్తి ॥ ౨౩ ॥

ఋతుభిరేషా పరాచీరుపస్థాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

పురుషమాత్రేణ వి మిమీతే యజ్ఞేన వై పురుషస్సంమితో యజ్ఞపురుషేణైవైనం వి మిమీతే యావాన్పురుష ఊర్ధ్వబాహుస్తా-వాన్భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం వీర్యేణైవైనం వి మిమీతే పక్షీ భవతి న హ్యపక్షః పతితుమర్హత్యరత్నినా పక్షౌ ద్రాఘీయాగ్ంసౌ భవతస్తస్మాత్పక్షప్రవయాగ్ంసి వయాగ్ంసి వ్యామమాత్రౌ పక్షౌ చ పుచ్ఛం చ భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యమ్ ॥ ౨౫ ॥ వీర్యసం-మితో వేణునా వి మిమీత ఆగ్నేయో వై వేణుస్సయోనిత్వాయ యజుషా యునక్తి యజుషా కృషతి వ్యావృత్త్యై షడ్గవేన కృషతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం కృషతి యద్ద్వాదశగవేన సంవత్సరేణైవే-యం వా అగ్నేరతిదాహాద బిభేత్సైతద్ద్విగుణమపశ్యత్కృష్టం చా-కృష్టం చ తతో వా ఇమాం నాత్యదహద్యత్కృష్టం చాకృష్టం చ ॥ ౨౬ ॥ భవత్యస్యా అనతిదాహాయ ద్విగుణం త్వా అగ్నిముద్యన్తుమర్హ-తీత్యాహుర్యత్కృష్టం చాకృష్టం చ భవత్యగ్నేరుద్యత్యా ఏతా-వన్తో వై పశవో ద్విపాదశ్చ చతుష్పాదశ్చ తాన్ యత్ప్రాచ ఉ-త్సృజేద్రుద్రాయాపి దధ్యాద్యద్దక్షిణా పితృభ్యో నిధువైద్యత్ప్రతీ-చో రక్షాగ్ంసి హన్యురుదీచ ఉత్సృజత్యేషా వై దేవమనుష్యా-ణాగ్ం శాన్తా దిక్ ॥ ౨౭ ॥ తామేవైనాననూత్సృజత్య-థో ఖల్విమాం దిశముత్సృజత్యసౌ వా ఆదిత్యః ప్రాణః ప్రాణమే-వైనాననూత్సృజతి దక్షిణా పర్యావర్తన్తే స్వమేవ వీర్యమను ప-

ర్యావర్తన్తే తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధ ఆత్మనో వీర్యావత్తరోఽథో ఆది-
త్యస్యైవావృతమను పర్యావర్తన్తే తస్మాత్ప్రాఞ్చః పశవో వి
తిష్ఠన్తే ప్రత్యఞ్చ ఆ వర్తన్తే తిస్రస్సీతాః ॥ ౨౮ ॥ కృషతి
త్రివృతమేవ యజ్ఞముఖే వి యాతయత్యోషధీర్వపతి బ్రహ్మణా-
ఽన్నమవ రున్ద్ధేఽర్కేఽర్కశ్చీయతే చతుర్దశభిర్వపతి సప్త గ్రామ్యా
ఓషధయస్సప్తారణ్యా ఉభయీషామవరుద్ధ్యై అన్నస్యాన్న-
స్య వపత్యన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యై కృష్టే వపతి కృష్టే హ్యోష-
ధయః ప్రతి తిష్ఠన్త్యనుసీతం వపతి ప్రజాత్యై ద్వాదశసు సీతాసు
వపతి ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరేణైవాస్మా అన్నం ప-
చతి యదగ్నిచిత్ ॥ ౨౯ ॥ అనవరుద్ధస్యాశ్నీయాదవరుద్ధేన వ్యృ-
ధ్యేత యే వనస్పతీనాం ఫలగ్రహయస్తానిధ్మేఽపి ప్రోక్షేదనవరుద్ధ-
స్యావరుద్ధ్యై దిగ్భ్యో లోష్టాన్థ్సమస్యతి దిశామేవ వీర్యమవరుధ్య
దిశాం వీర్యేఽగ్నిం చినుతే యం ద్విష్యాద్యత్ర స స్యాత్తస్యై దిశో
లోష్టమా హరేదిషమూర్జమహమిత ఆ దద ఇతీషమేవోర్జం
తస్యై దిశోఽవ రున్ద్ధే క్షోధుకో భవతి యస్తస్యాం దిశి భవత్యు-
త్తరవేదిముప వపత్యుత్తరవేద్యాగ్ హ్యగ్నిశ్చీయతేఽథో పశవో
వా ఉత్తరవేదిః పశూనేవావ రున్ద్ధేఽథో యజ్ఞపరుషోఽనన్తరిత్యై ॥

చ భవత్యేతావద్వై పురుషే వీర్యం యత్కృష్టం చాకృ-
ష్టం చ దీక్షితా అగ్నిచిదవ పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౫ ॥

అగ్నే తవ శ్రవో వయ ఇతి సికతా ని వపత్యేతద్వా అ-
గ్నేర్వైశ్వానరస్య సూక్తగ్ం సూక్తేనైవ వైశ్వానరమవ రున్ధే ష-
డ్భిర్ని వపతి షడ్వా ఋతవస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరోఽగ్నిర్వైశ్వాన-
రస్సాక్షాదేవ వైశ్వానరమవ రున్ధే సముద్రం వై నామైతచ్ఛన్ద-
స్సముద్రమను ప్రజాః ప్ర జాయన్తే యదేతేన సికతా ని వపతి
ప్రజానాం ప్రజననాయేన్ద్రః ॥ ౩౦ ॥ వృత్రాయ వజ్రం ప్రా-
హరథ్స త్రేధా వ్యభవథ్స్ఫ్యస్తృతీయగ్ం రథస్తృతీయం యూ-
పస్తృతీయం యేఽన్తశ్శరా అశీర్యన్త తాశ్శర్కరా అభవన్తచ్ఛ-
ర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో వై శర్కరాః పశురగ్నిర్యచ్ఛ-
ర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవాస్మై పశూన్పరి గృహ్ణాతి తస్మా-
ద్వజ్రేణ పశవః పరిగృహీతాస్తస్మాథ్స్థేయానస్థేయసో నోప హరతే
త్రిస్సప్తాభిః పశుకామస్య ॥ ౩౧ ॥ పరి మినుయాథ్సప్త వై శీర్షణ్యాః
ప్రాణాః ప్రాణాః పశవః ప్రాణైరేవాస్మై పశూనవ రున్ధే త్రిణవాభి-
ర్భ్రాతృవ్యవతస్త్రివృతమేవ వజ్రగ్ం సంభృత్య భ్రాతృవ్యాయ
ప్ర హరతి స్తృత్యా అపరిమితాభిః పరి మినుయాదపరిమితస్యావరు-
ద్ధ్యై యం కామయేతాపశుస్స్యాదిత్యపరిమిత్య తస్య శర్కరాస్సిక-
తా వ్యూహేదపరిగృహీత ఏవాస్య విషూచీనగ్ం రేతః పరా సిచ్య-
త్యపశురేవ భవతి ॥ ౩౨ ॥ యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యా-
దితి పరిమిత్య తస్య శర్కరాస్సికతా వ్యూహేత్పరిగృహీత ఏవాస్మై
సమీచీనగ్ం రేతస్సిఞ్చతి పశుమానేవ భవతి సౌమ్యా వ్యూహతి

సోమ్యా వై రేతోధా రేత ఏవ తద్దధాతి గాయత్రియా బ్రాహ్మణస్య గాయత్రో హి బ్రాహ్మణస్త్రిష్టుభా రాజన్యస్య త్రైష్టుభో హి రాజన్యశ్శంయుం బార్హస్పత్యం మేధో నోపానమత్సోఽగ్నిం ప్రావిశత్ ॥ 3౪ ॥ సోఽగ్నేః కృష్ణో రూపం కృత్వోదాయత సోఽశ్వం ప్రావిశత్సోఽశ్వస్యావాన్తరశఫోఽభవద్యదశ్వమాక్రమయతి య ఏవ మేధోఽశ్వం ప్రావిశత్తమేవావ రున్ధే ప్రజాపతినాఽగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యాహుః ప్రాజాపత్యో వా అశ్వో యదశ్వమాక్రమయతి ప్రజాపతినైవాగ్నిం చినుతే పుష్కరపర్ణముప దధాతి యోనిర్వా అగ్నేః పుష్కరపర్ణగ్ం సయోనిమేవాగ్నిం చినుతేఽపాం పృష్ఠమసీత్యుప దధాత్యపాం వా ఏతత్పృష్ఠం యత్పుష్కరపర్ణగ్ం రూపేణైవైనదుప దధాతి ॥ 3౫ ॥

ఇన్ద్రః పశుకామస్య భవత్యవిశత్త్రయోవిగ్ంశతిశ్చ ॥౬॥

బ్రహ్మ జజ్ఞానమితి రుక్మముప దధాతి బ్రహ్మముఖా వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత బ్రహ్మముఖా ఏవ తత్ప్రజా యజమానస్సృజతే బ్రహ్మ జజ్ఞానమిత్యాహ తస్మాద్బ్రాహ్మణో ముఖ్యో ముఖ్యో భవతి య ఏవం వేద బ్రహ్మవాదినో వదన్తి న పృథివ్యాం నాన్తరిక్షే న దివ్యగ్నిశ్చేతవ్య ఇతి యత్పృథివ్యాం చినీత పృథివీగ్ం శుచాఽర్పయేన్నౌషధయో న వనస్పతయః ॥ 3౬ ॥ ప్ర జాయేరన్యదన్తరిక్షే చినీతాన్తరిక్షగ్ం శుచాఽర్పయేన్న వయాగ్ంసి ప్ర జాయేరన్యద్దివి చినీత దివగ్ం శుచాఽర్పయేన్న

షర్షన్యా వర్షేషు రుక్మముప దధాత్యమృతం వై హిరణ్యమ-
మృత ఏవాగ్నిం చినుతే ప్రజాత్యై హిరణ్మయం పురుషముప ద-
ధాతి యజమానలోకస్య విధృత్యై యదిష్టకాయా ఆతృణ్ణమనూ-
పదధ్యాత్పశూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమపి దధ్యాద్దక్షిణ-
తః ॥ 32 ॥ ప్రాఞ్చముప దధాతి దాధార యజమానలోకం న ప-
శూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమపి దధాత్యథో ఖల్విష్టకా-
యా ఆతృణ్ణమనూప దధాతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యై ద్రప్సశ్చస్క-
న్దేత్యభి మృశతి హోత్రాస్వేవైనం ప్రతిష్ఠాపయతి స్రుచావు-
ప దధాత్యాజ్యస్య పూర్ణాం కార్ష్మర్యమయీం దధ్నః పూర్ణా-
మౌదుమ్బరీమియం వై కార్ష్మర్యమయ్యసావౌదుమ్బరీమే ఏవోప
ధత్తే ॥ 33 ॥ తూష్ణీముప దధాతి న హీమే యజుషాఽఽప్తుమర్హతి ద-
క్షిణాం కార్ష్మర్యమయీముత్తరామౌదుమ్బరీం తస్మాదస్యా అసా-
వుత్తరాఽఽజ్యస్య పూర్ణాం కార్ష్మర్యమయీం వజ్రో వా ఆజ్యం
వజ్రః కార్ష్మర్యో వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్ంస్యప హన్తి
దధ్నః పూర్ణామౌదుమ్బరీం పశవో వై దధ్యూర్గుదుమ్బరః పశు-
ష్వేవోర్జం దధాతి పూర్ణే ఉప దధాతి పూర్ణే ఏవైనమ్ ॥ 34 ॥ అ-
ముష్మిన్లోక ఉప తిష్ఠేతే విరాజ్యగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యాహుస్స్రుగ్వై
విరాడ్యత్స్రుచావుప దధాతి విరాజ్యేవాగ్నిం చినుతే యజ్ఞముఖే
యజ్ఞముఖే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి
యజ్ఞముఖగ్ం రుక్మో యద్రుక్మం వ్యాఘారయతి యజ్ఞముఖాదేవ

రక్షాగ్ం స్యప హన్తి పఞ్చభిర్వ్యాఘారయతి పాఙ్క్తో యజ్ఞో యా-
వానేవ యజ్ఞస్తస్మాద్రక్షాగ్ం స్యప హన్త్యక్ష్ణయా వ్యాఘారయతి
తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౪౦ ॥
వనస్పతయో దక్షిణతో ధత్తపసం తస్మాదక్ష్ణయా పఞ్చ చ॥౭॥

స్వయమాతృణ్ణాముప దధాతీయం వై స్వయమాతృణ్ణే-
మామేవోప ధత్తేఽశ్వముప ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాస్యాం దధా-
త్యథో ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాగ్నిం చినుతే ప్ర-
థమేష్టకోపధీయమానా పశూనాం చ యజమానస్య చ ప్రాణమ-
పి దధాతి స్వయమాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యా అథో
సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా అగ్నావగ్నిశ్చేతవ్య ఇత్యాహురేష
వై ॥ ౪౧ ॥ అగ్నిర్వైశ్వానరో యద్బ్రాహ్మణస్తస్మై ప్రథమా-
మిష్టకాం యజుష్కృతాం ప్రయచ్ఛేత్తాం బ్రాహ్మణశ్చోపదధ్యా-
తామగ్నావేవ తదగ్నించినుత ఈశ్వరో వా ఏష ఆర్తిమార్తో-
ర్యోఽవిద్వానిష్టకాముప దధాతి త్రీన్ వరాన్దద్యాత్త్రయో వై
ప్రాణాః ప్రాణానాగ్ం స్పృత్యై ద్వావేవ దేయౌ ద్వౌ హి
ప్రాణావేక ఏవ దేయ ఏకో హి ప్రాణః పశవః ॥ ౪౨ ॥ వా ఏతే
యదగ్నిర్న ఖలు వై పశవ ఆయవసే రమన్తే దూర్వేష్టకాముప ద-
ధాతి పశూనాం ధృత్యై ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై కాణ్డాత్కాణ్డా-
త్ప్రరోహన్తీత్యాహ కాణ్డేన కాణ్డేన హ్యేషా ప్రతితిష్ఠత్యేవా
నో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేన చేత్యాహ సాహస్రః ప్రజా-

పతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై దేవలక్ష్మం వై త్ర్యాలిఖితా తాముత్తర-
లక్ష్మాణం దేవా ఉపాదధతాధరలక్ష్మాణమసురా యమ్ ॥ ౪౩ ॥ కా-
మయేత వసీయాన్థ్స్యాదిత్యుత్తరలక్ష్మాణం తస్యోప దధ్యాద్వసీ-
యానేవ భవతి యం కామయేత పాపీయాన్థ్స్యాదిత్యధరలక్ష్మాణం
తస్యోప దధ్యాదసురయోనిమేవైనమను పరా భావయతి పాపీయా-
న్భవతి త్ర్యాలిఖితా భవతీమే వై లోకాస్త్ర్యాలిఖితైభ్య ఏవ లో-
కేభ్యో భ్రాతృవ్యమన్తరేత్యఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం యతః పురో-
డాశః కూర్మో భూత్వాఽను ప్రాసర్పత్ ॥ ౪౪ ॥ యత్కూర్మము-
పదధాతి యథా క్షేత్రవిదఞ్జసా నయత్యేవమేవైనం కూర్మ-
స్సువర్గం లోకమఞ్జసా నయతి మేధో వా ఏష పశూనాం య-
త్కూర్మో యత్కూర్మముపదధాతి స్వమేవ మేధం పశ్యన్తః పశ-
వ ఉప తిష్ఠన్తే శ్మశానం వా ఏతత్క్రియతే యన్మృతానాం ప-
శూనాగ్ం శీర్‌షాణ్యుపధీయన్తే యజ్జీవన్తం కూర్మముపదధాతి తే-
నాశ్మశానచిద్వాస్తవ్యో వా ఏష యత్ ॥ ౪౫ ॥ కూర్మో మధు-
వాతా ఋతాయత ఇతి దధ్నా మధుమిశ్రేణాభ్యనక్తి స్వదయత్యే-
వైనం గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం యద్దధ్యారణ్యం మధు యద్దధ్నా
మధుమిశ్రేణాభ్యనక్త్యుభయస్యావరుద్ధ్యై మహీ ద్యౌః పృథివీ చ న
ఇత్యాహాభ్యామేవైనముభయతః పరి గృహ్ణాతి ప్రాఞ్చముప దధాతి
సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చముప దధాతి త-
స్మాత్ ॥ ౪౬ ॥ పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చః పశవో మేధముప తిష్ఠన్తే యో

వా అపనాభిమ్గ్నిం చినుతే యజమానస్య నాభిమను ప్ర విశతి స ఏనమీశ్వరో హింగ్ంసితో౯ర్ధులూఖలముప దధాత్యేషా వా అగ్నేనా౯భిస్సనాభిమేవాగ్నిం చినుతేఽహింగ్ంసాయా ఔదుమ్బరం భవత్యూగ్వా౯ ఉదుమ్బర ఊర్జమేవావ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి మధ్యత ఏవాస్మా ఊర్జం దధాతి తస్మాన్మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జత ఇయద్భవతి ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన సంమితమవ ద్వ్యన్నమేవాకరైవైష్ణవ్యర్చోప దధాతి విష్ణుర్వై యజ్ఞో వైష్ణవా వనస్పతయో యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి ॥ ౪౭ ॥

ఏషవై పశుర్యమసర్వ దేవయత్తస్మా తస్మాత్స పవిగ్ంశతిశ్చ॥౮॥

ఏషాం వా ఏతల్లోకానాం జ్యోతిస్సంభృతం యదుఖా యదుఖాముపదధాత్యేభ్య ఏవ లోకేభ్యో జ్యోతిరవ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి మధ్యత ఏవాస్మై జ్యోతిర్దధాతి తస్మాన్మధ్యతో జ్యోతిరుపాస్మహే సికతాభిః పూరయత్యే తద్వా అగ్నేర్వైశ్వానరస్య రూపగ్ం రూపేణైవ వైశ్వానరమవ రున్ధే యం కామయేత క్షోధుకస్స్యాదిత్యూనాం తస్యోప ॥ ౪౮ ॥ దధ్యాత్క్షోధుక ఏవ భవతి యం కామయేతానుపదస్య దన్నమద్యాదితి పూర్ణాం తస్యోప దధ్యాదనుపదస్యదేవాన్నమత్తి సహస్రం వై ప్రతి పురుషః పశూనాం యచ్ఛతి సహస్రమన్యే పశవో మధ్యే పురుషశీర్షముప దధాతి సవీర్యత్వాయోఖాయామపి దధాతి ప్రతిష్ఠామేవైనద్గమయతి వ్యృద్ధం వా ఏతత్ప్రాణైరమేధ్యం యత్పురుష శీర్షమమృతం ఖలు వై

ప్రాణాః ॥ ౪౯ ॥ అమృతగ్ం హిరణ్యం ప్రాణేషు హిరణ్యశల్కా-
న్ప్రత్యస్యతి ప్రతిష్ఠామేవైనద్గమయిత్వా ప్రాణైస్సమర్ధయతి దధ్నా
మధుమిశ్రేణ పూరయతి మధవ్యోఽసానీతి శృతాతఙ్క్యేన మేధ్య
త్వాయ గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం యద్దధ్యారణ్యం మధు యద్దధ్నా
మధుమిశ్రేణ పూరయత్యుభయస్యావరుద్ధ్యై పశుశీర్షాణ్యుప ద-
ధాతి పశవో వై పశుశీర్షాణి పశూనేవావ రున్ధే యం కామయే-
తాపశుస్స్యాదితి ॥ ౫౦ ॥ విషూచీనాని తస్యోపదధ్యాద్విషూచ
ఏవాస్మాత్పశూన్దధాత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమా-
న్థ్స్యాదితి సమీచీనాని తస్యోప దధ్యాథ్సమీచ ఏవాస్మై పశూ-
న్దధాతి పశుమానేవ భవతి పురస్తాత్ప్రతీచీనమశ్వస్యోప దధాతి ప-
శ్చాత్ప్రాచీనమృషభస్యాపశవో వా అన్యే గోఅశ్వేభ్యః పశ-
వో గోఅశ్వానేవాస్మై సమీచో దధాత్యేతావన్తో వై పశవః ॥ ౫౧ ॥
ద్విపాదశ్చ చతుష్పాదశ్చ తాన్వా ఏతదగ్నౌ ప్ర దధాతి య-
త్పశుశీర్షాణ్యుపదధాత్యముమారణ్యమను తే దిశామీత్యాహ
గ్రామ్యేభ్య ఏవ పశుభ్య ఆరణ్యాన్పశూఞ్ఛుచమనూథ్సృజతి
తస్మాథ్సమావత్పశూనాం ప్రజాయమానానా మారణ్యాః పశవః
కనీయాగ్ం సశ్శుచా హ్యృతాస్సర్పశీర్షముప దధాతి యైవ
సర్పే త్విషిస్తామేవావ రున్ధే ॥ ౫౨ ॥ యథ్సమీచీనం పశుశీర్షై-
రుపదధ్యాద్గ్రామ్యాన్పశూన్దగ్ం శుకాస్స్యుర్యద్విషూచీనమార-
ణ్యాన్ యజురేవ వదేదవ తాం త్విషిగ్ం రున్ధే యా సర్పే న

గ్రామ్యాన్పశూన్ హినస్తి నారణ్యానథో ఖలూపధేయమేవ య-దుపదధాతి తేన తాం త్విషిమవ రున్ధే యా పశౌ యద్యజుష్మ-దతి తేన శాన్తమ్ ॥ ౫౩ ॥

ఊనాంతస్యోప ప్రాణాస్సృదతి వై పశవో రుద్ధై చతుశ్చ-త్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

పశుర్వా ఏష యదగ్నిర్యోనిః ఖలు వా ఏషా పశో-ర్విక్రియతే యత్ప్రాచీనమైష్టకాద్యజుః క్రియతే రేతోఽపస్యా అపస్యా ఉప దధాతి యోనావేవ రేతో దధాతి పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తాః పశవః పశూనేవాస్మై ప్ర జనయతి పఞ్చ దక్షిణతో వ-జ్రో వా అపస్యా వజ్రేణైవ యజ్ఞస్య దక్షిణతో రక్షాగ్ంస్యప హన్తి పఞ్చ పశ్చాత్ ॥ ౫౪ ॥ ప్రాచీరుప దధాతి పశ్చా-ద్వై ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే పశ్చాదేవాస్మై ప్రాచీనగ్ం రేతో దధాతి పఞ్చ పురస్తాత్ప్రతీచీరుప దధాతి పఞ్చ పశ్చాత్ప్రాచీస్త-స్మాత్ప్రాచీనగ్ం రేతో ధీయతే ప్రతీచీః ప్రజా జాయన్తే పఞ్చో-త్తరతశ్ఛన్దస్యాః పశవో వై ఛన్దస్యాః పశూనేవ ప్రజాతాన్త్స్వ-మాయతనమభి పర్యూహత ఇయం వా అగ్నేరతిదాహాదబిభేత్సై-తాః ॥ ౫౫ ॥ అపస్యా అపశ్యత్తా ఉపాధత్త తతో వా ఇమా-నాత్యదహద్యదపస్యా ఉపదధాత్యస్యా అనతిదాహాయోపావాచ-హేయమదదిత్యబ్రాహ్మణానాం యస్యైతా ఉప ధీయాన్తై యా ఉ చైనా ఏవం వేదేతి ప్రాణభృత ఉప దధాతి రేతస్యేవ ప్రా-

ణాన్దధాతి తస్మాద్వదన్ప్రాణన్పశ్యఞ్ఛృణ్వన్పశుర్జాయతేఽయం పురో ॥ ౫౬ ॥ భువ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి ప్రాణమేవైతాభిర్దాధారాయం దక్షిణా విశ్వకర్మేతి దక్షిణతో మన ఏవైతాభిర్దాధారాయం పశ్చాద్విశ్వవ్యచా ఇతి పశ్చాచ్చక్షురేవైతాభిర్దాధారేదముత్తరాత్సువరిత్యుత్తరతశ్శ్రోత్రమేవైతాభిర్దాధారేయముపరి మతిరిత్యుపరిష్టాద్వాచమేవైతాభిర్దాధార దశదశోప దధాతి సవీర్యత్వాయాక్ష్ణయా ॥ ౫౭ ॥ ఉప దధాతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యాః ప్రాచీస్తాభిర్వసిష్ఠ ఆర్ధ్నోద్యా దక్షిణా తాభిర్భరద్వాజో యాః ప్రతీచీస్తాభిర్విశ్వామిత్రో యా ఉదీచీస్తాభిర్జమదగ్నిర్యా ఊర్ధ్వాస్తాభిర్విశ్వకర్మా య ఏవమేతాసామృద్ధిం వేదర్ధ్నోత్యేవ య ఆసామేవం బన్ధుతాం వేద బన్ధుమాన్భవతి య ఆసామేవం క్లృప్తిం వేద కల్పతే ॥ ౫౮ ॥ అస్మై య ఆసామేవమాయతనం వేదాయతనవాన్భవతి య ఆసామేవం ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ప్రాణభృత ఉపధాయ సంయత ఉప దధాతి ప్రాణానేవాస్మిన్ధిత్వా సంయద్భిస్సం యచ్ఛతి తథ్సంయతాగ్ం సంయత్త్వమథో ప్రాణ ఏవాపానం దధాతి తస్మాత్ప్రాణాపానౌ సం చరతో విషూచీరుప దధాతి తస్మాద్విష్వఞ్చౌ ప్రాణాపానౌ యద్వా అగ్నేరసంయతమ్ ॥ ౫౯ ॥ అసువర్గ్యమస్య తథ్సువర్గ్యోఽగ్నిర్యథ్సంయత ఉప దధాతి సమేవైనం యచ్ఛతి సువర్గ్యమేవా-

క్షత్రస్య వీర్యాయ క్షత్రతమయానామిత్యాహ వయోభిరేవాస్మా అనవ
రుద్ధాన్యైర్వయాగ్ంసి సర్వతో వాయుమతీర్భవన్తి తస్మాద్వయగ్ం
సర్వతః పవతే ॥ ౭౦ ॥

పశ్చాద్దేశాః పురోఽక్షయా కల్పతేఽసంయత్తం పఞ్చత్రి-
గ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగత్యనుష్టుక్పఙ్క్త్యా సహ । బృహత్యు-
ష్ణిహా కకుత్సూచీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । ద్విపదా యా చతుష్పదా
త్రిపదా యా చ షట్పదా । సచ్ఛన్దా యా చ విచ్ఛన్దాస్సూచీభి-
శ్శిమ్యన్తు త్వా । మహానామ్నీ రేవతయో విశ్వా ఆశాః ప్ర-
సూవరీః । మేఘ్యా విద్యుతో వాచస్సూచీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । ర-
జతా హరిణీస్సీసా యుజో యుజ్యన్తే కర్మభిః । అశ్వస్య వాజినస్త్వ-
చిసూచిభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । నారీః ॥ ౭౧ ॥ తే పత్నయో లోమ
వి చిన్వన్తు మనీషయా । దేవానాం పత్నీర్దిశస్సూచీభిశ్శిమ్య-
న్తు త్వా । కువిదఙ్గ యవమన్తో యవం చిద్యథా దాన్త్యనుపూ-
ర్వంవియూయ । ఇహేహైషాం కృణుత భోజనాని యే బర్హి-
షో నమోవృక్తిం న జగ్ముః ॥ ౭౨ ॥

నారీస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

కస్త్వాచ్ఛ్యతి కస్త్వా వి శాస్తి కస్తే గాత్రాణి శిమ్యతి ।
క ఉ తే శమితా కవిః । ఋతవస్త ఋతుధా పరుశ్శమితారో వి శా-
సతు । సంవత్సరస్య ధాయసా శిమీభిశ్శిమ్యన్తు త్వా । దైవ్యా

అథ్వ్రర్యవస్త్వచ్ఛిద్రస్తు వి చ శాసతు । గాత్రాణి పర్వశస్తే శిమాశ్శ కృణ్వన్తు శిమ్యన్తః । అర్ధమాసాశ్చ పరూగ్ంషి తే మాసాశ్ఛ్యన్తు శిమ్యన్తః । అహోరాత్రాణి మరుతో విలిష్టమ్ ॥ ౬౩ ॥ సూదయన్తు తే । పృథివీ తే౽న్తరిక్షేణ వాయుశ్ఛిద్రం భిషజ్యతు । ద్యౌస్తే నక్షత్రైస్సహ రూపం కృణోతు సాధు యా । శం తే పరేభ్యో గాత్రేభ్యశ్శమస్త్వవరేభ్యః । శమస్థభ్యో మజ్జభ్యశ్శము తే తనువే భువత్ ॥ ౬౪ ॥

విలిష్టం త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౨ ॥

విష్ణుముఖాఅన్నపతే యావతీవిష్ణే పురుషమాత్రేణాగ్నేత-వ త్రశ్వైావరో బ్రహ్మజజ్ఞానగ్ం స్వయమాతృణ్ణామైషాం వై పశు-గాయత్రీ కస్త్వా ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

విష్ణుముఖా అపచితిమాఌ వివాప్రతావగ్న తవస్వయమాతృణ్ణాం విమాచీనాని గాయత్రీ చతుష్షష్టిః ॥ ౬౪ ॥

విష్ణుముఖాస్తనువే భువత్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పఞ్చమకాణ్డే

ద్వితీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

అథ తృతీయ ప్రశ్న ప్రారంభః

హరిః ఓమ్ ॥

ఉత్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదగ్నిః కిం వాఽహైతస్య క్రి-
యతే కిం వా న యద్వై యజ్ఞస్య క్రియమాణస్యాన్తర్యన్తి పూ-
యతి వా అస్య తదాశ్వినీరుప దధాత్యశ్వినౌ వై దేవానాం భి-
షజౌ తాభ్యామేవాస్మై భేషజం కరోతి పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తో
యజ్ఞో యావానేవ యజ్ఞస్తస్మై భేషజం కరోత్యృతవ్యా ఉప దధా-
త్యృతూనాం కౢప్త్యై ॥ ౧ ॥ పఞ్చోప దధాతి పఞ్చ వా
ఋతవో యావన్త ఏవర్తవస్తాన్కల్పయతి సమానప్రభృతయో
భవన్తి సమానోదర్కాస్తస్మాత్సమానా ఋతవ ఏకేన పదేన వ్యా-
వర్తన్తే తస్మాదృతవో వ్యావర్తన్తే ప్రాణభృత ఉప దధాత్యృ-
తుష్వేవ ప్రాణాన్దధాతి తస్మాత్సమానాస్సన్త ఋతవో న జీర్య-
న్త్యథో ప్ర జనయత్యేవైష వై వాయుర్యత్ప్రాణో య-
దృతవ్యా ఉపధాయ ప్రాణభృతః ॥ ౨ ॥ ఉప దధాతి తస్మాథ్స-
ర్వానృతూనను వాయురావరీవర్తి వృష్టిసనీరుప దధాతి వృష్టి-
మేవావ రున్ధే యదేకధోపదధ్యాదేకమృతుం వర్షేదనుపరిహార-
గ్ం సాదయతి తస్మాథ్సర్వానృతూన్వర్షతి యత్ప్రాణభృత
ఉపధాయ వృష్టిసనీరుప దధాతి తస్మాద్వాయుప్రచ్యుతా దివో

వృష్టిరీత్యై పశవో వై వయస్యా నానామనసః ఖలు వై పశవో నానావ్రతాస్తఽఽప ఏవాభి సమనసః ॥ ౩ ॥ యం కామయేతాప-శుస్స్యాదితి వయస్యాస్తస్యోపధాయాపస్యా ఉప దధ్యాదసంజ్ఞాన-మేవాస్మై పశుభిః కరోత్యపశురేవ భవతి యం కామయేత పశు-మాన్త్స్యాదిత్యపస్యాస్తస్యోపధాయ వయస్యా ఉప దధ్యాత్సం జ్ఞా-నమేవాస్మై పశుభిః కరోతి పశుమానేవ భవతి చతస్రః పురస్తాదుప దధాతి తస్మాచ్చత్వారి చక్షుషో రూపాణి ద్వే శుక్లే ద్వే కృష్ణే । మూర్ధన్వతీర్భవన్తి తస్మాత్పురస్తాన్మూర్ధా పఞ్చ దక్షిణాయాగ్ం శ్రోణ్యాముప దధాతి పఞ్చోత్తరస్యాం తస్మాత్పశ్చాద్వర్షీయాన్పు-రస్తాత్ప్రవణః పశుర్బస్తో వయ ఇతి దక్షిణేఽగ్ంస ఉప దధాతి వృ-ష్ణిర్వయ ఇత్యుత్తరేఽగ్ంసావేవ ప్రతి దధాతి వ్యాఘ్రో వయ ఇతి దక్షిణే పక్ష ఉప దధాతి సిగ్ంహో వయ ఇత్యుత్తరే పక్ష-యోరేవ వీర్యం దధాతి పురుషో వయ ఇతి మధ్యే తస్మాత్పురుషః పశూనామధిపతిః ॥ ౪ ॥

క్లృప్త్యై ఉపధాయ ప్రాణభృత్సమనసః కృష్ణే పురుషో వయ ఇతి పఞ్చ ॥ ౧ ॥

ఇన్ద్రాగ్నీ అవ్యథమానామితి స్వయమాతృణ్ణాముప ద-ధాతీన్ద్రాగ్నిభ్యాం వా ఇమౌ లోకౌ విధృతావనయోర్లోకయో-ర్విధృత్యా అధృతేవ వా ఏషా యన్మధ్యమా చితిరన్తరిక్షమివ వా ఏషేన్ద్రాగ్నీ ఇత్యాహేన్ద్రాగ్నీ వై దేవానామోజోభృతా-

ప్రాజసై్త వై నామాన్తరిక్షే చినుతే ధృత్యై స్వయమాతృణ్ణాముప
దధాత్యన్తరిక్షం వై స్వయమాతృణ్ణాఽన్తరిక్షమేవోప ధత్తే-
ఽశ్వముప ॥ ౬ ॥ ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాస్యాం దధాత్యథో
ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాగ్నిం చినుతే స్వయ-
మాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యా అథో సువర్గస్యలోక-
స్యానుఖ్యాత్యై దేవానాం వై సువర్గం లోకం యతాం దిశస్స-
మవ్లీయన్త త ఏతా దిశ్యా అపశ్యన్తా ఉపాదధత తాభిర్వై తే
దిశోఽదృగ్ంహన్ యద్దిశ్యా ఉపదధాతి దిశాం విధృత్యై దశ ప్రా-
ణభృతః పురస్తాదుప ॥ ౭ ॥ దధాతి నవ వై పురుషే ప్రాణా నా-
భిర్దశమీ ప్రాణానేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాత్ప్రాణా జ్యోతిష్మ-
తీముత్తమాముప దధాతి తస్మాత్ప్రాణానాం వాగ్జ్యోతిరుత్తమా దశో-
పదధాతి దశాక్షరా విరాడ్విరాట్ఛన్దసాం జ్యోతిర్జ్యోతిరేవ పుర-
స్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాజ్జ్యోతిరుపాస్మహే ఛన్దాగ్ంసి పశుష్వాజిమ-
యుస్తాన్బృహత్యుదజయత్తస్మాద్బార్హతాః ॥ ౮ ॥ పశవ ఉచ్యన్తే
మా ఛన్ద ఇతి దక్షిణత ఉప దధాతి తస్మాద్దక్షిణావృతో మాసాః
పృథివీ ఛన్ద ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యా అగ్నిర్దేవతేత్యుత్తరత ఓ-
జో వా అగ్నిరోజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయా-
యీ జయతి షట్త్రిగ్ంశత్సం పద్యన్తే షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృ-
హతీ బార్హతాః పశవో బృహత్యైవాస్మై పశూనవ రున్ధే బృ-
హతీ ఛన్దసాగ్ం స్వారాజ్యం పరీయాయ యస్యైతాః ॥ ౯ ॥ ఉప-

ధీయన్త్ర గచ్ఛతి స్వారాజ్యగ్ం సప్త వాలఖిల్యాః పురస్తాదుప ద-
ధాతి సప్త పశ్చాత్సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణా ద్వావవాఞ్చౌ
ప్రాణానాగ్ం సవీర్యత్వాయ మూర్ధాఽసి రాడితి పురస్తాదుప ద-
ధాతి యన్త్రీ రాడితి పశ్చాత్ప్రాణానేవాస్మై సమీచో దధాతి ॥ ౧౧ ॥

అర్త్వ్యముప పురస్తాదుపబార్హతాపతతాశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దే-
వా ఏతా అక్ష్ణయాస్తోమీయా అపశ్యన్తా అన్యథాఽనూచ్యాన్య-
థోపాదధత తదసురా నాన్వవాయన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసు-
రా యదక్ష్ణయాస్తోమీయా అన్యథాఽనూచ్యాన్యథోప దధాతి
భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భ-
వత్యాశుస్త్రివృదితి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై త్రి-
వృత్ ॥ ౧౧ ॥ యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి వ్యోమ
సప్తదశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వై వ్యోమాన్నగ్ం సప్తదశోఽ-
న్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యతే ధరుణ ఏక-
విగ్ంశ ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిగ్ంశః ప్రతిష్ఠిత్యై భా-
న్తః పఞ్చదశ ఇత్యుత్తరత ఓజో వై భాన్త ఓజః పఞ్చదశ ఓ-
జ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతోఽభిప్రయాయీ జయతి ప్ర-
తూర్తిరష్టాదశ ఇతి పురస్తాత్ ॥ ౧౨ ॥ ఉప దధాతి ద్వౌ త్రి-
వృతావభిపూర్వం యజ్ఞముఖే వి యాతయత్యభివర్తః సవిగ్ంశ
ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వా అభివర్తోఽన్నగ్ం సవిగ్ంశోఽన్నమేవ

దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యతే వర్చో ద్వావిగ్ంశ
ఇతి పశ్చాద్యద్ద్వావిగ్ంశతిర్ద్వే తేన విరాజౌ యద్ద్వే ప్రతిష్ఠా తేన
విరాజోరేవాభిపూర్వమన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి తపో నవదశ ఇత్యు-
త్తరతస్తస్మాథ్సవ్యః ॥ ౧౩ ॥ హస్తయోస్తపస్వితరో యోనిశ్చతు-
ర్విగ్ంశ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ
గాయత్రీ యజ్ఞముఖం యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి గర్భాః
పఞ్చవిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽన్నం వై గర్భా అన్నం పఞ్చవిగ్ం-
శోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యత ఓజస్త్రిణ-
వ ఇతి పశ్చాదిమే వై లోకాస్త్రిణవ ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతి తిష్ఠతి
సంభరణస్త్రయోవిగ్ంశ ఇతి ॥ ౧౪ ॥ ఉత్తరతస్తస్మాథ్సవ్యో హ-
స్తయోస్సంభార్యతరః క్రతురేకత్రిగ్ంశ ఇతి పురస్తాదుప దధాతి
వాగ్వై క్రతుర్యజ్ఞముఖం వాగ్యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాత-
యతి బ్రధ్నస్య విష్టపం చతుస్త్రిగ్ంశ ఇతి దక్షిణతోఽసౌ వా
ఆదిత్యో బ్రధ్నస్య విష్టపం బ్రహ్మవర్చసమేవ దక్షిణతో ధత్తే
తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః ప్రతిష్ఠా త్రయస్త్రిగ్ంశ
ఇతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యై నాకష్షట్త్రిగ్ంశ ఇత్యుత్తరతస్సువర్గో వై
లోకో నాకస్సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౧౫ ॥

వై త్రివృదితి పురస్తాథ్సవ్యస్త్రయోవిగ్ంశ ఇతి సువ-
ర్గో వై పఞ్చ చ ॥ ౩ ॥

ఆశుర్వ్యోమ ధరుణో భాన్తః ప్రతూర్తిరభివర్తో వర్చ-స్త్వష్టా యోనిర్గర్భా ఓజస్సంభరణాని క్రతుర్బ్రధ్నస్య ప్రతిష్ఠా నాకస్సప్తదశ ॥

అగ్నేర్భాగోఽసీతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వా అ-గ్నిర్యజ్ఞముఖం దీక్షా యజ్ఞముఖం బ్రహ్మ యజ్ఞముఖం త్రివృద్య-జ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి నృచక్షసాం భాగోఽసీతి దక్షి-ణతశ్శుశ్రువాꣳసో వై నృచక్షసోఽన్నం ధాతా జాతాయైవాస్మా అన్నమపి దధాతి తస్మాజ్జాతోఽన్నమత్తి జనిత్రꣳ స్పృతꣳ స-ప్తదశస్స్తోమ ఇత్యాహాన్నం వై జనిత్రమ్ ॥ ౧౭ ॥ అన్నꣳ సప్తదశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యతే మి-త్రస్య భాగోఽసీతి పశ్చాత్ప్రాణో వై మిత్రోఽపానో వరుణః ప్రా-ణాపానావేవాస్మిన్దధాతి దివో వృష్టిర్వాతస్స్పృత ఏకవిꣳశ-స్స్తోమ ఇత్యాహ ప్రతిష్ఠా వా ఏకవిꣳశః ప్రతిష్ఠిత్యా ఇన్ద్రస్య భాగోఽసీత్యుత్తరత ఓజో వా ఇన్ద్ర ఓజో విష్ణురోజః క్షత్రమోజః పఞ్చదశః ॥ ౧౮ ॥ ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాదుత్తరతో-ఽభిప్రయాయీ జయతి వసూనాం భాగోఽసీతి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై వసవో యజ్ఞముఖꣳ రుద్రా యజ్ఞముఖం చతు-ర్విꣳశో యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయత్యాదిత్యానాం భాగోఽసీతి దక్షిణతోఽన్నం వా ఆదిత్యా అన్నం మరుతోఽన్నం గ-ర్భా అన్నం పఞ్చవిꣳశోఽన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణే-

నాన్నమద్యతేఽదిత్యై భాగః ॥ ౧౭ ॥ అసీతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా
వా అదితిః ప్రతిష్ఠా పూషా ప్రతిష్ఠా త్రిణవః ప్రతిష్ఠిత్యై దేవస్య
సవితుర్భాగోఽసీత్యుత్తరతో బ్రహ్మ వై దేవస్సవితా బ్రహ్మ బృ-
హస్పతిర్బ్రహ్మ చతుష్టోమో బ్రహ్మ వర్చసమేవోత్తరతో ధత్తే
తస్మాదుత్తరోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరస్సావిత్రవతీ భవతి ప్రసూత్యై
తస్మాద్బ్రాహ్మణానాముదీచీ సనిః ప్రసూతా ధర్త్రశ్చతుష్టోమ ఇ-
తి పురస్తాదుప దధాతి యజ్ఞముఖం వై ధర్త్రః ॥ ౧౮ ॥ యజ్ఞము-
ఖం చతుష్టోమో యజ్ఞముఖమేవ పురస్తాద్వి యాతయతి యావా-
నాం భాగోఽసీతి దక్షిణతో మాసా వై యావా అర్ధమాసా అయా-
వాస్తస్మాద్దక్షిణావృతో మాసా అన్నం వై యావా అన్నం ప్రజా
అన్నమేవ దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణేనాన్నమద్యత ఋభూణాం
భాగోఽసీతి పశ్చాత్ప్రతిష్ఠిత్యై వివర్తోఽష్టాచత్వారింశ ఇత్యుత్తర-
తోఽనయోర్లోకయోస్సవీర్యత్వాయ తస్మాదిమౌ లోకౌ సమా-
వద్వీర్యౌ ॥ ౨౦ ॥ యస్య ముఖ్యవతీః పురస్తాదుపధీయన్తే ముఖ్య
ఏవ భవత్యాఽస్య ముఖ్యో జాయతే యస్యాన్నవతీర్దక్షిణ-
తోఽత్త్యన్నమాస్యాన్నాదో జాయతే యస్య ప్రతిష్ఠావతీః పశ్చా-
త్ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యస్యౌజస్వతీరుత్తరత ఓజస్వ్యేవ భవత్యాస్యౌ-
జస్వీ జాయతేఽర్కో వా ఏష యదగ్నిస్తస్యైతదేవ స్తోత్రమే-
తచ్ఛస్త్రం యదేషా విధా ॥ ౨౧ ॥ విధీయతేఽర్క ఏవ తదర్క్య-
మను విధీయతేఽత్త్యన్నమాస్యాన్నాదో జాయతే యస్యైషా వి-

థా విధీయన్తే య ఉ చైనామేవం వేద సృష్టీరుప దధాతి యథా-
సృష్టమేవావ రున్ధే న వా ఇదం దివా న నక్తమాసీదవ్యావృత్తం
తే దేవా ఏతా వ్యుష్టీరపశ్యన్తా ఉపాదధత తతో వా ఇదం వ్యౌ-
చ్ఛద్యస్యైతా ఉపధీయన్తే వ్యేవాస్మా ఉచ్ఛత్యథో తమ ఏవాప
హతే ॥ ౧౧ ॥

వై జనిత్రం పఞ్చదశో౽దిత్యైభాగోవై ధర్త్రస్సమావ-
దీర్వ్యాష్ఠిధా తతో వా ఇదం చతుర్దశ చ ॥ ౪ ॥

అగ్నేర్భాగశ్చతుసాం జనిత్రం క్షత్రస్యార్ధ్రిషృ వసూనా-
మాధిత్యానామదిత్యై దేవస్య సవితుస్సావిత్రవతీ ధర్త్రీయావా-
నామృభూణాం వివర్తశ్చతుర్దశ ॥

అగ్నే జాతాన్ప్రణుదా నస్సపత్నానితి పురస్తాదుప దధాతి
జాతానేవ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే సహసా జాతానితి పశ్చాజ్జని-
ష్యమాణానేవ ప్రతి నుదతే చతుశ్చత్వారిగ్ంశస్స్తోమ ఇతి దక్షి-
ణతో బ్రహ్మవర్చసం వై చతుశ్చత్వారిగ్ంశో బ్రహ్మవర్చసమేవ
దక్షిణతో ధత్తే తస్మాద్దక్షిణో౽ర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరష్షోడశస్స్తోమ
ఇత్యుత్తరత ఓజో వై షోడశ ఓజ ఏవోత్తరతో ధత్తే తస్మాత్ ॥ ౧౩ ॥
ఉత్తరతో౽భిప్రయాయీ జయతి వజ్రో వై చతుశ్చత్వారిగ్ంశో
వజ్రష్షోడశో యద్ధే తే ఇష్టకే ఉప దధాతి జాతాగ్ శ్చైవ జనిష్య-
మాణాగ్ శ్చ భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుద్య వజ్రమను ప్ర హరతి
స్తృత్యై పురీషవతీం మధ్య ఉప దధాతి పురీషం వై మధ్యమా-

త్మన్వసాన్త్మానమేవాగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మిన్లోకే భవతి య
ఏవం వేదైతా వా అసపత్నా నామేష్టకా యస్యైతా ఉప-
ధీయన్తే ॥ ౨౪ ॥ నాస్య సపత్నో భవతి పశుర్వా ఏష యదగ్ని-
ర్విరాజ ఉత్తమాయాం చిత్యాముపదధాతి విరాజమేవోత్తమాం
పశుషు దధాతి తస్మాత్పశుమానుత్తమాం వాచం వదతి దశదశోప
దధాతి సవీర్యత్వాయాక్ష్ణయోప దధాతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గా-
ని ప్ర హరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యాని వై ఛన్దాꣳసి సువర్గ్యాణ్యా-
సన్తైర్దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్తేన ఋషయః ॥ ౨౫ ॥ అ-
శ్రామ్యన్తే తపోఽతప్యన్త తాని తపసాఽపశ్యన్తేభ్య ఏతా ఇష్టకా
నిరమిమతేవశ్ఛన్దో వరివశ్ఛన్ద ఇతి తా ఉపాదధత తాభిర్వై తే
సువర్గం లోకమాయన్యదేతా ఇష్టకా ఉపదధాతి యాన్యేవ
ఛన్దాꣳసి సువర్గ్యాణి తైరేవ యజమానస్సువర్గం లోకమేతి
యజ్ఞేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాస్స్తోమభాగైరేవాసృ-
జత యత్ ॥ ౨౬ ॥ స్తోమభాగా ఉపదధాతి ప్రజా ఏవ తద్యజ-
మానస్సృజతే బృహస్పతిర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య తేజస్సమభరద్య-
థ్స్తోమభాగా యథ్స్తోమభాగా ఉపదధాతి సతేజసమేవాగ్నిం
చినుతే బృహస్పతిర్వా ఏతాం యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠామపశ్యద్యథ్స్తోమ-
భాగా యథ్స్తోమభాగా ఉపదధాతి యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై సప్త
సప్తోప దధాతి సవీర్యత్వాయ తిస్రో మధ్యే ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౨౭ ॥

ఉత్తరతోఽధత్తే తస్మా దుపధీయన్త ఋషయోఽసృజత య-
త్త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

రశ్మిరిత్యే వాదిత్యమసృజత ప్రేతిరితి ధర్మాణమన్వితిరితి ది-
వగ్ం సన్ధిరిత్య న్తరిక్షం ప్రతిధిరితి పృథివీం విష్టమ్భ ఇతి వృష్టిం
ప్రవేత్యహరనువేతి రాత్రిముశిగితి వసూన్ప్రకేత ఇతి రుద్రాన్థ్సు-
దీతిరిత్యాదిత్యానోజ ఇతి పితౄగ్ స్తన్తురితి ప్రజాః పృతనా-
షాడితి పశూన్రేవదిత్యోషధీరభిజిదసి యుక్తగ్రావా ॥ ౧ ॥ ఇ-
న్ద్రాయ త్వేన్ద్రం జి న్వేత్యేవ దక్షిణతో వజ్రం పర్యౌహదభిజి-
త్యై తాః ప్రజా అప ప్రాణా అసృజత తాస్వధిపతిరసీత్యేవ
ప్రాణమదధాద్య న్తే త్యపానగ్ం సగ్ంసర్ప ఇతి చక్షుర్వయో-
ధా ఇతి శ్రోత్రం తాః ప్రజాః ప్రాణతీరపానతీః పశ్య న్తీశ్శృణ్వ-
తీర్న మిథునీ అభవన్తాసు త్రివృదసీత్యేవ మిథునమదధాత్తాః
ప్రజా మిథునీ ॥ ౨ ॥ భవ న్తీర్న ప్రాజాయ న్త తాస్సగ్ంరోహా-
సి నీరోహాఽసీత్యేవ ప్రాజనయత్తాః ప్రజాః ప్రజాతా న ప్రత్య-
తిష్ఠన్తా వసుకోఽసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీత్యేష్వే వైషు లోకేషు ప్రత్య-
స్థాపయద్యదాహ వసుకోసి వేషశ్రిరసి వస్యష్టిరసీతి ప్రజా ఏవ ప్ర-
జాతా ఏషు లోకేషు ప్రతిష్ఠాపయతి సాత్మాఽ న్తరిక్షగ్ం రోహతి స-
ప్రాణోఽముష్మిన్లోకే ప్రతి తిష్ఠత్యవ్యర్ధుకః ప్రాణాపానాభ్యాం
భవతి య ఏవం వేద ॥ ౩౦ ॥

ర్యుత్తరగ్రావా ప్రజామిథునస్యోత్తరత్వం ద్వాదశ చ ॥ ౬ ॥

నాకసద్భిర్వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్తన్నాకసదాం నాకసత్త్వం యన్నాకసద ఉపదధాతి నాకసద్భిరేవ తద్యజమాన స్సువర్గం లోకమేతి సువర్గో వై లోకో నాకో యస్యైతా ఉపధీయన్తే నాస్మా అకం భవతి యజమానాయతనం వై నాకసదో యన్నాకసద ఉపదధాత్యాయతనమేవ తద్యజమానః కురుతే పృష్ఠానాం వా ఏతత్తేజస్సంభృతం యన్నాకసదో యన్నాకసదః ॥ ౩౧ ॥ ఉపదధాతి పృష్ఠానామేవ తేజోఽవ రున్ధే పఞ్చ చోడా ఉప దధాత్యప్సరస ఏవైనమేతా భూతా అముష్మింల్లోక ఉప శేరేఽథో తనూపానీరేవైతా యజమానస్య యం ద్విష్యాత్తముపదధద్ధ్యాయేదేతాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్య ఆ వృశ్చతి తాజగార్తిమార్చ్ఛత్యుత్తరా నాకసద్భ్య ఉప దధాతి యథా జాయామానీయ గృహేషు నిషాదయతి తాదృగేవ తత్ ॥ ౩౨ ॥ పశ్చాత్ప్రాచీముత్తమాముప దధాతి తస్మాత్పశ్చాత్ప్రాచీ పత్న్యన్వాస్తే స్వయమాతృణ్ణాం చ వికర్ణీం చోత్తమే ఉప దధాతి ప్రాణో వై స్వయమాతృణ్ణాఽఽయుర్వికర్ణీ ప్రాణం చైవాయుశ్చ ప్రాణానాముత్తమౌ ధత్తే తస్మాత్ప్రాణశ్చాయుశ్చ ప్రాణానాముత్తమౌ నాన్యాముత్తరామిష్టకాముపదధ్యాద్యదన్యాముత్తరామిష్టకాముపదధ్యాత్పశూనామ్ ॥ ౩౩ ॥ చ యజమానస్య చ ప్రాణం చా-

యుశ్చాపి దధ్యాత్తస్మా న్నాన్యోత్తరేష్టకోపధేయా స్వయమాతృ-ణ్ణాముపదధాత్యసౌ వై స్వయమాతృణ్ణాఽముమేవోప ధత్తేఽ-శ్వముప ఘ్రాపయతి ప్రాణమేవాస్యాం దధాత్యథో ప్రాజాపత్యో వా అశ్వః ప్రజాపతినైవాగ్నిం చినుతే స్వయమాతృణ్ణా భవతి ప్రాణానాముత్సృష్ట్యా అథో సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా ఏషా వై దేవానాం విక్రాన్తిర్యద్విక్రర్ణీ యద్విక్రర్ణీముపదధాతి దేవా-నామేవ విక్రాన్తి మను వి క్రమత ఉత్తరత ఉప దధాతి త-స్మాదుత్తరత ఉపచారోఽగ్నిర్వాయుమతీ భవతి సమిద్ధ్యై ॥ ౩౮ ॥

సమ్భృతం యన్నాకసదో యన్నాకసద స్తత్పశూనామా-పావేద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

ఛన్దాగ్ంస్యుప దధాతి పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవా-వ రున్ధే ఛన్దాగ్ంసి వై దేవానాం వామం పశవో వామమేవ ప-శూనవ రున్ధ ఏతాగ్ం హ వై యజ్ఞసేనశ్చైత్రియాయణశ్చితిం వి-దాఞ్చకార తయా వై స పశూనవారున్ధ యదేతాముప దధాతి ప-శూనేవావ రున్ధే గాయత్రీః పురస్తాదుప దధాతి తేజో వై గా-యత్రీ తేజ ఏవ ॥ ౩౯ ॥ ముఖతో ధత్తే మూర్ధన్వతీర్భవన్తి మూర్ధానమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి త్రిష్టుభ ఉప దధాతీ-న్ద్రియం వై త్రిష్టుగిన్ద్రియమేవ మధ్యతో ధత్తే జగతీరుప ద-ధాతి జాగతా వై పశవః పశూనేవావ రున్ధేఽనుష్టుభ ఉప ద-

ధాతి పాఙ్క్తా వా అనుష్టుప్పాఙ్క్తానాముత్సృష్ట్యై బృహతీరుష్ణిహాః
పఙ్క్తీరక్షరపఙ్క్తీరితి విషురూపాణి ఛన్దాగ్ంస్యుప దధాతి విషు-
రూపా వై పశవః పశవః ॥ ౩౬ ॥ ఛన్దాగ్ంసి విషురూపా-
ణ్యేవ పశూనవ రున్ధే విషురూపమస్య గృహే దృశ్యతే యస్యై-
తా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేదాతిచ్ఛన్దసముప దధాత్య-
తిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి సర్వేభిరేవైనం ఛన్దోభిశ్చినుతే
వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం యదతిచ్ఛన్దా యదతిచ్ఛన్దసముపదధాతి
వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోతి ద్విపదా ఉప దధాతి ద్వి-
పాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౩౭ ॥

తేజ ఏవ పశవః పశవో యజమాన ఏకం చ ॥ ౮ ॥

సర్వాభ్యో వై దేవతాభ్యోఽగ్నిశ్చీయతే యత్సయుజో నో-
పదధ్యాద్దేవతా అస్యాగ్నిం వృఞ్జీరన్ యత్సయుజ ఉపదధాత్యా-
త్మనైవైనగ్ం సయుజం చినుతే నాగ్నినా వ్యృధ్యతేఽథో యథా
పురుషః స్నావభిః సన్తత ఏవమేవైతాభిరగ్నిః సన్తతోఽగ్నినా
వై దేవాః సువర్గం లోకమాయన్తా అమూః కృత్తికా అభవన్
యస్యైతా ఉపధీయన్తే సువర్గమేవ ॥ ౩౮ ॥ లోకమేతి గచ్ఛతి
ప్రకాశం చిత్రమేవ భవతి మణ్డలేష్టకా ఉప దధాతీమే వై లోకా
మణ్డలేష్టకా ఇమే ఖలు వై లోకా దేవపురా దేవపురా ఏవ ప్ర
విశతి నార్తిమార్చ్ఛత్యగ్నిం చిక్యానో విశ్వజ్యోతిష ఉప దధా-

శ్రీమాన్భవత్యేతాభిర్లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కురుతేఽథో ప్రాణానేవైతా యజమానస్య దాధ్రత్యేతా వై దేవతాః సువర్గ్యాస్తా ఏవాన్వారభ్య సువర్గం లోకమేతి ॥ ౩౯ ॥

సువర్గమేవ తా ఏవ చత్వారి చ ॥ ౯ ॥

వృష్టిసనీరుప దధాతి వృష్టిమేవావ రున్ధే యదేకధోపదధ్యాదేకమృతుం వర్షేదనుపరిహారꣳ సాదయతి తస్మాత్సర్వానృతూన్వర్షతి పురోవాతసనిరసీత్యాహైతద్వై వృష్ట్యై రూపꣳ రూపేణైవ వృష్టిమవ రున్ధే సంయానీభిర్వై దేవా ఇమాంల్లోకాన్త్సమయుస్తథ్సంయానీనాꣳ సంయానిత్వం యథ్సంయానీరుప దధాతి యథాఽప్సు నావా సంయాత్యేవమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఏవైతాభిర్యజమాన ఇమాంల్లోకాన్థ్సం యాతి ప్లవో వా ఏషోఽగ్నేర్యథ్సంయానీర్యథ్సంయానీరుప దధాతి ప్లవమేవైతమగ్నయ ఉప దధాత్యుత యస్యైతాసూపహితాస్వాపోఽగ్నిꣳ హరన్త్యహృత ఏవాస్యాగ్నిరాదిత్యేష్టకా ఉప దధాత్యాదిత్యా వా ఏతం భూత్యై ప్రతి నుదన్తే యోఽలం భూత్యై సన్భూతిం న ప్రాప్నోత్యాదిత్యాః ॥ ౪౧ ॥ ఏవైనం భూతిం గమయన్త్యసౌ వా ఏతస్యాదిత్యో రుచమా దత్తే యోఽగ్నిం చిత్వా న రోచతే యదాదిత్యేష్టకా ఉప దధాత్యసావేవాస్మిన్నాదిత్యో రుచం దధాతి యథాఽసౌ దేవానాꣳ రోచత ఏవమేవైష మనుష్యాణాꣳ

రోచతే ఘృతేష్టకా ఉపదధాత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యద్ఘృతం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయతి ॥ ౪౨ ॥ అథో తేజసాఽనుపరిహారగ్ం సాదయత్యపరి వర్గమేవాస్మిన్తేజో దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమచినుత స యశసా వ్యార్ధ్యత స ఏతా యశోదా అపశ్యత్తా ఉపాధత్త తాభిర్వై స యశ ఆత్మన్నధత్త యద్యశోదా ఉప దధాతి యశ ఏవ తాభిర్యజమాన ఆత్మన్ధత్తే పఞ్చోప దధాతి పాఙ్క్తః పురుషో యావానేవ పురుషస్తస్మిన్యశో దధాతి ॥ ౪౩ ॥

ఏవం ప్రాణో ... త్యాదిత్యా అర్ధయత్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్కనీయాగ్ంసో దేవా ఆసన్భూయాగ్ంసోఽసురాస్తే దేవా ఏతా ఇష్టకా అపశ్యన్తా ఉపాదధత భూయస్కృదసీత్యేవ భూయాగ్ంసోఽభవన్వనస్పతిభిరోషధీభిర్వరివస్కృదసీతీమామజయన్ప్రాచ్యసీతి ప్రాచీం దిశమజయన్నూర్ధ్వాఽసీత్యమూమజయన్నన్తరిక్షసదస్యన్తరిక్షే సీదేత్యన్తరిక్షమజయన్తతో దేవా అభవన్ ॥ ౪౪ ॥ పరాఽసురా యస్యైతా ఉపధీయన్తే భూయానేవ భవత్యభీమాఁల్లోకాఞ్జయతి భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యప్సుషదసి శ్యేనసదసీత్యాహైతద్వా అగ్నే రూపగ్ం రూపేణైవాగ్నిమవ రున్ధే పృథివ్యాస్త్వా ద్రవిణే సాద-

య్యామీత్యాహైమాన్వై తాభిర్లోకాన్ద్రవిణావతరి తురత ఆయు-
ష్యా ఉప దధాత్యాయురేవ ॥ ౪౫ ॥ అస్మిన్దధాత్యగ్నే యత్తే ప-
రగ్ం హృన్నామేత్యాహ ఏతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ ప్రి-
యమేవాస్య ధామోపాప్నోతి తావేహి సగ్ం రభావహా ఇత్యా-
హ వ్యేవైనేన పరి ధత్తే పాఞ్చజన్యేష్వప్యేధ్యగ్న ఇత్యాహైష
వా అగ్నిః పాఞ్చజన్యో యః పఞ్చచితీకస్తస్మాదేవమాహర్త-
వ్యా ఉప దధాత్యేతద్వా ఋతూనాం ప్రియం ధామ యదృ-
తవ్యా ఋతూనామేవ ప్రియం ధామావ రున్ధే సుమేక ఇత్యాహ
సంవత్సరో వై సుమేకః సంవత్సరస్యైవ ప్రియం ధామోపాప్నో-
తి ॥ ౪౬ ॥

అథర్వాణ్ణాయురేవర్తవ్యా ఉపసదిష్వగ్ం శతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తత్పరాఽపతత్తదశ్వోఽభవద్యద-
శ్వయత్తదశ్వస్యాశ్వత్వం తద్దేవా అశ్వమేధేనైవ ప్రత్యదధురే-
ష వై ప్రజాపతిగ్ం సర్వం కరోతి యోఽశ్వమేధేన యజతే సర్వ
ఏవ భవతి సర్వస్య వా ఏషా ప్రాయశ్చిత్తిః సర్వస్య భేషజగ్ం
సర్వం వా ఏతేన పాప్మానం దేవా అతరన్నపి వా ఏతేన బ్రహ్మహ-
త్యామతరన్త్సర్వం పాప్మానమ్ ॥ ౪౭ ॥ తరతి తరతి బ్రహ్మహత్యాం
యోఽశ్వమేధేన యజతే య ఉ చైనమేవం వేదోత్తరం వై త-
త్ప్రజాపతేరక్ష్యశ్వయత్తస్మాదశ్వస్యోత్తరతోఽవద్యన్తి దక్షిణ-

త్వోఽన్యేషాం పశూనాం వైతస్సకశటో భవత్యప్సుయోనిర్వా అ-
శ్వోఽప్సుజో వేతసస్స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి చతుష్టో-
మస్స్తోమో భవతి సరడ్ఢ వా అశ్వస్య సక్థ్యాఽవృహత్తద్దేవాశ్చతు-
ష్టోమేనైవ ప్రత్యదధుర్యచ్చతుష్టోమస్స్తోమో భవత్యశ్వస్య స-
ర్వత్వాయ ॥ ౪౮ ॥

సర్వం ప్రాప్నోమవవృహద్ద్వాదశ చ ॥ ౧౨ ॥

ఉత్సన్నయజ్ఞ ఇన్ద్రాగ్నీ దేవావాఽక్షయాస్తోమీయాఽన్నా-
గ్న్యాగోస్యగ్నేజాతాన్నశ్మిరితినాకసద్భిశ్ఛన్దాగ్ంసిసర్వో భో-
వృష్టిసనీదేవాసురాశ్శకనీయాగ్ంసశిప్ర జాపతేరక్షిద్వాదశ ॥౧౨॥

ఉత్సన్నయజ్ఞో దేవావై యచ్ఛముఖ్యవతీరాన్నకసద్భిర్వై-
తాభిరష్టాచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౮ ॥

ఉత్సన్నయజ్ఞస్సర్వత్వాయ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి పఞ్చమకాణ్డే

తృతీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

అథ చతుర్థప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే న వ్యజయన్త స ఏతా ఇన్ద్ర-స్తనూరపశ్యత్తా ఉపాధత్త తాభిర్వై స తనువమిన్ద్రియం వీర్య-మాత్మన్నధత్త తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా యదిన్ద్రతనూ-రుపదధాతి తనువమేవ తాభిరిన్ద్రియం వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధ-త్తేఽథో సేన్ద్రమేవాగ్నిగ్ం సతనుం చినుతే భవత్యాత్మనా ప-రాఽస్య భ్రాతృవ్యః ॥ ౧ ॥ భవతి యజ్ఞో దేవేభ్యోఽపాక్రామత్త-మవరుధం నాశక్నువన్త ఏతా యజ్ఞతనూరపశ్యన్తా ఉపాదధత తా-భిర్వై తే యజ్ఞమవారున్ధత యద్యజ్ఞతనూరుపదధాతి యజ్ఞమేవ తాభిర్యజమానోఽవరున్ద్ధే త్రయస్త్రిగ్ంశతముప దధాతి త్రయ-స్త్రిగ్ంశద్వై దేవతా దేవతా ఏవావ రున్ద్ధేఽథో సాత్మానమేవా-గ్నిగ్ం సతనుం చినుతే సాత్మాఽముష్మిఁల్లోకే ॥ ౨ ॥ భవతి య ఏ-వం వేద జ్యోతిష్మతీరుప దధాతి జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాత్యేతాభిర్వా అగ్నిశ్చిత్రో జ్వలతి తాభిరేవైనగ్ం సమిన్ధ ఉభయోరస్మై లోక-యోర్జ్యోతిర్భవతి నక్షత్రేష్టకా ఉప దధాత్యేతాని వై దివో జ్యోతీగ్ంషి తాన్యేవావ రున్ద్ధే సుకృతాం వా ఏతాని జ్యోతీగ్ం-షి యన్నక్షత్రాణి తాన్యేవాప్నోత్యథో అనూకాశమేవైతాని ॥ ౩ ॥

జ్యోతీగ్ంషి కురుతే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై యథ్సగ్ం-
స్పృష్టా ఉపదధ్యాద్వృష్ట్యై లోకమపి దధ్యాదవర్షుకః పర్జన్యస్స్యా-
దసగ్ంస్పృష్టా ఉప దధాతి వృష్ట్యా ఏవ లోకం కరోతి వర్షుకః
పర్జన్యో భవతి పురస్తాదన్యాః ప్రతీచీరుప దధాతి పశ్చాదన్యాః
ప్రాచీస్తస్మాత్ప్రాచీనాని చ ప్రతీచీనాని చ నక్షత్రాణ్యావర్త-
న్తే ॥ ౪ ॥

భ్రాతృవ్యో లోకపృణా తాన్యేకచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

ఋతవ్యా ఉప దధాత్యృతూనాం క్లృప్త్యై ద్వంద్వముప
దధాతి తస్మాద్ద్వంద్వమృతవోఽధృతేవ వా ఏషా యన్మధ్యమా
చితిరన్తరిక్షమివ వా ఏషా ద్వంద్వమన్యాసు చితీషూప దధాతి
చతస్రో మధ్యే ధృత్యా అన్తర్శ్లేషణం వా ఏతాశ్చితీనాం
యదృతవ్యా యదృతవ్యా ఉపదధాతి చితీనాం విధృత్యై
అవకామనూపదధాత్యేషా వా అగ్నేర్యోనిస్సయోనిమ్ ॥ ౫ ॥
ఏవాగ్నిం చినుత ఉవాచ హ విశ్వామిత్రోఽదదిత్స బ్రహ్మ-
ణాఽన్నం యస్యైతా ఉపధీయాన్తై య ఉ చైనా ఏవం వే-
దదితి సంవత్సరో వా ఏతం ప్రతిష్ఠాయై నుదతే యోఽగ్నిం చి-
త్వా న ప్రతితిష్ఠతి పఞ్చపూర్వాశ్చితయో భవన్త్యథ షష్ఠీం చి-
తిం చినుతే షడ్వా ఋతవస్సంవత్సర ఋతుష్వేవ సంవత్సరే
ప్రతి తిష్ఠత్యేతా వై ॥ ౬ ॥ అధిపత్నీర్నామేష్టకా యస్యైతా
ఉపధీయన్తేఽధిపతిరేవ సమానానాం భవతి యం ద్విష్యాత్తము-

ప్రదధ్ధ్యాయేద్దేశాభ్య ఏవైనం దేవతాభ్య ఆ వృశ్చతి తాజ-
గార్తిమార్ఛత్యఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం యన్తో యా యజ్ఞస్య
నిష్కృతిరాసీత్తామృషిభ్యః ప్రత్యౌహన్తద్ధిరణ్యమభవద్యద్ధిర-
ణ్యశల్కైః ప్రోక్షతి యజ్ఞస్య నిష్కృత్యా అథో భేషజమేవా-
స్మై కరోతి ॥ ౭ ॥ అథో రూపేణైవైనꣳ సమర్ధయత్యథో హి-
రణ్యజ్యోతిషైవ సువర్గం లోకమేతి సాహస్రవతా ప్రోక్షతి సాహస్రః
ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా ఇమా మే అగ్న ఇష్టకా ధేనవస్స-
న్త్విత్యాహ ధేనూరేవైనాః కురుతే తా ఏనం కామదుఘా అము-
త్రాముష్మిన్లోక ఉప తిష్ఠన్తే ॥ ౮ ॥

సయోనిత్వమతా వై కర్ణో త్యక్తానాం చత్వారిꣳశచ్చ ॥ ౨ ॥

రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్స ఏతర్హి జాతో యర్హి
సర్వశ్చితస్స యథా వథ్సో జాతస్స్తనం ప్రేప్సత్యేవం వా
ఏష ఏతర్హి భాగధేయం ప్రేప్సతి తస్మై యదాహుతిం న జు-
హుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయేచ్ఛతరుద్రీయం
జుహోతి భాగధేయేనైవైనꣳ శమయతి నార్తిమార్చ్ఛత్య-
ధ్వర్యుర్న యజమానో యద్గ్రామ్యాణాం పశూనామ్ ॥ ౯ ॥
పయసా జుహుయాద్గ్రామ్యాన్పశూఞ్ఛుచార్పయేద్యదార-
ణ్యానామారణ్యాఞ్జర్తిలయవాగ్వా వా జుహుయాద్గవీధుకయ-
వాగ్వా వా న గ్రామ్యాన్పశూన్హినస్తి నారణ్యానథో ఖ-
ల్వాహురనాహుతిర్వై జర్తిలాశ్చ గవీధుకాశ్చేత్యజక్షీరేణ జు-

హోత్యగ్నయో వా ఏషా యదజా ఉపాంశ్వేవ జుహోతి
న గ్రామ్యాన్పశూన్ హినస్తి నారణ్యానథో స్వర్గం లోకం
యన్తి ॥ ౧౦ ॥ అజాయాం ఘర్మం ప్రాసిచ్యాన్వాహ శోచన్తీ ష్ఠ-
ణం పరాఙ్జుహోతి సో ౽ గ్నిరూర్ధ్వ ఉద్భవత్తద్దర్భాః సాయుర్త్స్వ-
మర్త్యప్రజ్ఞేన జుహోతి సయోనిత్వాయోద్దక్షిణస్యాం జుహోత్యే-
షా వై రుద్రస్య దిక్స్వాయామేవ దిశి రుద్రం నిరవదయతే చ-
రమాయామిష్టకాయాం జుహోత్యన్తత ఏవ రుద్రం నిరవదయతే
త్రేధా విభక్తం జుహోతి త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకా-
న్త్సమావద్వీర్యాన్కరోతీయత్యగ్రే జుహోతి ॥ ౧౧ ॥ అథేయత్యథే-
యతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవైనం లోకేభ్యశ్శమయతి తిస్ర ఉ-
త్తరా ఆహుతీర్జుహోతి షట్థ్సం పద్యన్తే షడ్వా ఋతవ ఋ-
తుభిరేవైనగ్‌ం శమయతి యదనుపరిక్రామం జుహుయాదన్తరవచా-
రిణగ్‌ం రుద్రం కుర్యాదథో ఖల్వాహుః కస్యాం వాఽహ దిశి రు-
ద్రః కస్యాం వేత్యనుపరిక్రామమేవ హోతవ్యమపరివర్గమేవై-
నగ్‌ం శమయతి ॥ ౧౨ ॥ ఏతా వై దేవతాస్సువర్గ్యా యా ఉ-
త్తమాస్తా యజమానం వాచయతి తాభిరేవైనగ్‌ం సువర్గం లోకం గ-
మయతి యం ద్విష్యాత్తస్య సఞ్చరే పశూనాం న్యస్యేద్యో
ప్రథమః పశురభితిష్ఠతి స ఆర్తిమార్ఛతి ॥ ౧౩ ॥

పశూనాం యన్త్రాఽగ్నే జుహోత్యపరివర్గమేవైనగ్‌ం శ-
మయతి త్రీణి చ ॥ ౩ ॥

అక్షితనూర్హ్యేవమిత్తి పరిషిఞ్చతి మూర్ధయత్యేవైనమథో త-
ర్పయత్యేవ స ఏనం తృప్తోఽక్షుధ్యన్నశోచన్నముష్మింల్లోక
ఉప తిష్ఠతే తృప్యతి ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద తాం స ఇష-
మూర్జం ధత్త మరుతస్సఙ్గరరాణా ఇత్యాహాన్నం వా ఊర్గన్నం
మరుతోఽన్నమేవావ రున్ధేఽశ్మగ్గ్ంస్తే క్షుదముం తే శుక్ ॥౧౪॥
ఋచ్ఛతు యం ద్విష్మ ఇత్యాహ యమేవ ద్వేష్టి తమస్య క్షు-
ధా చ శుచా చార్పయతి త్రిః పరిషిఞ్చన్పర్యేతి త్రివృద్వా
అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్య శుచగ్ం శమయతి త్రిః పునః ప-
ర్యేతి షట్సం పద్యన్తే షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవాస్య శుచగ్ం
శమయత్యపాం వా ఏతత్పుష్పం యద్వేతసోఽపామ్ ॥౧౫॥ శరోఽ-
వకా వేతస శాఖయా చావకాభిశ్చ వి కర్షత్యాపో వై శాన్తా-
శ్శాన్తాభిరేవాస్య శుచగ్ం శమయతి యో వా అగ్నిం చితం ప్ర-
థమః పశురధిక్రామతీశ్వరో వై తగ్ం శుచా ప్రదహో మ-
ణ్డూకేన వి కర్షత్యేష వై పశూనామనుపజీవనీయో న వా ఏష
గ్రామ్యేషు పశుషు హితో నారణ్యేషు తమేవ శుచాఽర్పయత్య-
ష్టాభిర్వి కర్షతి ॥౧౬॥ అష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రోఽగ్నిర్యా-
వానేవాగ్నిస్తస్య శుచగ్ం శమయతి పావకవతీభిరన్నం వై పావ-
కోఽన్నేనైవాస్య శుచగ్ం శమయతి మృత్యుర్వా ఏష యదగ్ని-
ర్బ్రాహ్మణ ఏతద్రూపం యత్కృష్ణాజినం కార్ష్ణీ ఉపానహావుప
ముఞ్చతే బ్రాహ్మణైవ మృత్యోరన్తర్ధత్తేఽన్తర్మృత్యోర్ధత్తే-

ఽన్తరన్నాద్యాదిత్యాహుర్యన్యాముపమ్ముఞ్చత్యైఽన్యాంనాస్తః॥ ౧౭॥
ఏవ మృత్యోర్వర్ధత్తే వాఽన్నాద్యగ్ం రున్ధే నమస్తే హరసే శోచిష ఇత్యాహ నమస్కృత్య హి వసీయాగ్ంసముపచరన్త్యన్యం తే అస్మత్తపన్తు హేతయ ఇత్యాహ యమేవ ద్వేష్టి తమస్య శుచాఽర్పయతి పావకో అస్మభ్యగ్ం శివో భవేత్యాహాన్నం వై పావకోఽన్నమేవావ రున్ధే ద్వాభ్యామధి క్రామతి ప్రతిష్ఠిత్యా అపస్యవతీభ్యాగ్ం శాన్త్యై ॥ ౧౮ ॥

శుగ్వ్యతసోఽపామస్తాభిర్వ్యకరమతి నాస్తారేకాన్నపక్షాచ్ఛచ్ఛ॥

స్రుషద్దే వదితి వ్యాఘారయతి ప్రజ్ఞాత్యై ఽఽవహుత్య యజ్ఞముఖమారభతేఽక్ష్ణయా వ్యాఘారయతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవోఽఙ్గాని ప్రహరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై యద్వషట్కుర్యా ద్యాతయామాఽస్య వషట్కారస్స్యాద్యన్న వషట్కుర్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుర్వడిత్యాహ పరోక్షమేవ వషట్కరోతి నాస్య యాతయామా వషట్కారో భవతి న యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి హుతాదో వా అన్యే దేవాః॥ ౧౯ ॥ అహుతాదోఽన్యే తానగ్నిచిదేవోభయాన్ప్రీణాతి యే దేవా దేవానామితి దధ్నా మధుమిశ్రేణావోక్షతి హుతాదశ్చైవ దేవానహుతాదశ్చ యజమానః ప్రీణాతి తే యజమానం ప్రీణన్తి దధ్నైవ హుతాదః ప్రీణాతి మధుషాఽహుతాదో గ్రామ్యం వా ఏతదన్నం యద్దధ్యారణ్యం మధు యద్దధ్నా మధుమిశ్రేణావోక్షత్యుభయస్యావరుద్ధ్యై గ్రీ-

ముష్టినాఽఽవృహతి ప్రాజాపత్యః ॥ ౧౦ ॥ వై గృముష్టిస్స్వయోని-
త్వాయ ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా అనుపరిచారమావృహత్యపరివ-
ర్గమేవైనాన్ప్రీణాతి వి వా ఏష ప్రజయా పశుభిర్
ఋధ్యతే యోఽగ్నిం చిన్వన్నధిక్రామతి ప్రాణదా అపానదా ఇ-
త్యాహ ప్రాణానేవాత్మన్ధత్తే వర్చోదా వరివోదా ఇత్యాహ ప్ర-
జా వై వర్చః పశవో వరివః ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్త ఇ-
న్ద్రో వృత్రమహన్తం వృత్రః ॥ ౧౧ ॥ హతష్షోడశభిర్భోగైర-
సినాత్స ఏతామగ్నయేఽనీకవత ఆహుతిమపశ్యత్తామజుహో-
త్తస్యాగ్నిరనీకవాన్త్స్వేన భాగధేయేన ప్రీతష్షోడశధా వృత్రస్య
భోగానప్యదహద్వైశ్వకర్మణేన పాప్మనో నిరముచ్యత యద-
గ్నయేఽనీకవత ఆహుతిం జుహోత్యగ్నిరేవాస్యానీకవాన్త్స్వేన
భాగధేయేన ప్రీతః పాప్మానమపి దహతి వైశ్వకర్మణేన పాప్మనో ని-
ర్ముచ్యతే యం కామయేత చిరం పాప్మనః ॥ ౧౨ ॥ నిర్ముచ్యే-
తేత్యేకైకం తస్య జుహుయాచ్చిరమేవ పాప్మనో నిర్ముచ్యతే
యం కామయేత తాజక్పాప్మనో నిర్ముచ్యేతేతి సర్వాణి తస్యా-
నుద్రుత్య జుహుయాత్తాజగేవ పాప్మనో నిర్ముచ్యతేఽథో ఖలు
నానైవ సూక్తాభ్యాం జుహోతి నానైవ సూక్తయోర్వీర్యం ద-
ధాత్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౧౩ ॥

దేవాః ప్రాజాపత్యా వృత్రశ్చిరం పాప్మనశ్చత్వా-
రింశచ్చ ॥ ౫ ॥

ఉద్దేనముత్తరాం నయేతి సమిధ ఆ దధాతి యథా జనం
యతేఽవసం కరోతి తాదృగేవ తత్తిస్ర ఆ దధాతి త్రివృద్వా
అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్మై భాగధేయం కరోత్యౌదుమ్బరీర్భవన్త్యూ-
ర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవాస్మా అపి దధాత్యుదు త్వా విశ్వే
దేవా ఇత్యాహ ప్రాణా వై విశ్వే దేవాః ప్రాణైః ॥ ౨౪ ॥
ఏవైనముద్యచ్ఛతేఽగ్నే భరన్తు చిత్తిభిరిత్యాహ యస్మా ఏవై-
నం చిత్తాయోద్యచ్ఛతే తేనైవైనగ్ం సమర్ధయతి పఞ్చ దిశో
దైవీర్యజ్ఞమవన్తు దేవీరిత్యాహ దిశో హ్యేషోఽను ప్రచ్యవతేఽ-
పామతిం దుర్మతిం బాధమానా ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యై
రాయస్పోషే యజ్ఞపతిమాభజన్తీరిత్యాహ పశవో వై రాయస్పో-
షః ॥ ౨౫ ॥ పశూనేవావ రున్ధే షడ్భిర్హరతి షడ్వా ఋతవ
ఋతుభిరేవైనగ్ం హరతి ద్వే పరిగృహ్యవతీ భవతో రక్షసామప-
హత్యై సూర్యరశ్మిర్హరికేశః పురస్తాదిత్యాహ ప్రసూత్యై త-
తః పావకా ఆశిషో నో జుషన్తామిత్యాహాన్నం వై పావకోఽన్న-
మేవావ రున్ధే దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా ఏతదప్రతిరథ-
మపశ్యన్తేన వై తేఽప్రతి ॥ ౨౬ ॥ అసురానజయన్తదప్రతిరథ-
స్యాప్రతిరథత్వం యదప్రతిరథం ద్వితీయో హోతాఽన్వాహాప్ర-
త్యేవ తేన యజమానో భ్రాతృవ్యాఞ్జయత్యథో అనభిజితమేవాభి
జయతి దశర్చం భవతి దశాక్షరా విరాడ్విరాజేమౌ లోకౌ విధృ-

తావదనయోర్లోకయోర్విధృత్యా అథో దశాక్షరా విరాడన్నం
విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠత్యసదివ వా అన్తరిక్షమన్త-
రిక్షమివాగ్నీధ్రమాగ్నీధ్రే ॥ ౨౭ ॥ అశ్మానం ని దధాతి ప-
శ్చాత్వాయు ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యై విమాన ఏష దివో మధ్య ఆస్త
ఇత్యాహ వ్యవైతయా మిమీతే మధ్యే దివో నిహితః పృశ్ని-
రశ్మేత్యాహాన్నం వై పృశ్న్యన్నమేవావ రున్ధే చతసృభిరా
పుచ్ఛాదేతి చత్వారి ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభిరేవేన్ద్రం విశ్వా అవీ-
వృధన్నిత్యాహ వృద్ధిమేవోపావర్తతే వాజానాగ్ం సత్పతిం ప-
తిమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఇత్యాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవావ రున్ధే సు-
మ్నహూర్యజ్ఞో దేవాగ్ం ఆ చ వక్షదిత్యాహ ప్రజా వై పశవ-
స్సుమ్నం ప్రజామేవ పశూనాత్మన్ధత్తే యక్షదగ్నిర్దేవో దేవాగ్ం
ఆ చ వక్షదిత్యాహ స్వగాకృత్యై వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రా-
భేణోదగ్రభీదిత్యాహాసౌ వా ఆదిత్య ఉద్యన్నుద్గ్రాభ ఏష ని-
మ్రోచం నిగ్రాభో బ్రహ్మణైవాత్మానముద్గృహ్ణాతి బ్రహ్మణా భ్రా-
తృవ్యం ని గృహ్ణాతి ॥ ౨౯ ॥

ప్రాణైః పోషోఽప్రత్యాగ్నీధ్రే పతిమేవ దశ చ ॥ ౮ ॥

ప్రాచీమను ప్రదిశం ప్రేహి విద్వానిత్యాహ దేవలోక-
మేవైతయోపావర్తతే క్రమధ్వమగ్నినా నాకమిత్యాహేమానే-
వైతయా లోకాన్క్రమతే పృథివ్యా అహముదన్తరిక్షమారుహ-

మిత్యాహేమాన్నేవైతయా లోకాన్థ్సమారోహతి సువర్యన్తో నా-
పేక్షన్త ఇత్యాహ సువర్గమేవైతయా లోకమేత్యగ్నే ప్రేహి ॥ ౩౦ ॥
ప్రథమో దేవయతామిత్యాహాభయస్యైవైతయా దేవమ-
నుష్యేషు చక్షుర్దధాతి పఞ్చభిరధి క్రామతి పాఙ్క్తో యజ్ఞో యా-
వానేవ యజ్ఞస్తేన సహ సువర్గం లోకమేతి నక్తోషాసేతి పు-
రోఽనువాక్యామన్వాహ ప్రత్త్యా అగ్నే సహస్రాక్షేత్యాహ సా-
హస్రః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై తస్మై తే విధేమ వాజాయ
స్వాహేత్యాహాన్నం వై వాజోఽన్నమేవావ ॥ ౩౧ ॥ రున్ధే దధ్నః
పూర్ణామౌదుమ్బరీగ్ స్వయమాతృణ్ణాయాం జుహోత్యూ-
ర్గ్వై దధ్యూర్గుదుమ్బరోఽసౌ స్వయమాతృణ్ణాఽముష్యామేవో-
ర్జం దధాతి తస్మాదముతోఽర్వాచీమూర్జముప జీవామస్తిసృభిః
సాదయతి త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తం ప్రతిష్ఠాం గ-
మయతి ప్రేద్ధో అగ్నే దీదిహి పురో న ఇత్యౌదుమ్బరీమా దధా-
త్యేషా వై సూర్మీ కర్ణకావత్యేతయా హ స్మ ॥ ౩౨ ॥ వై దేవా
అసురాణాగ్ం శతతర్హాగ్ స్తృగ్ంహన్తి యదేతయా సమి-
ధమాదధాతి వజ్రమేవైతచ్ఛతఘ్నీం యజమానో భ్రాతృవ్యా-
య ప్ర హరతి స్తృత్యా అఛమ్బట్కారం విధేమ తే పరమే జ-
న్మన్నగ్న ఇతి వైకఙ్కతీమా దధాతి భా ఏవావ రున్ధే తాగ్ం
సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రామితి శమీమయీగ్ం శాన్త్యా అగ్నిర్వై

హా వా అగ్నిశ్చితం దుహేఽగ్నిశ్చిద్వాఽగ్నిం దుహే తామ్॥
సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రామిత్యాహైష వా అగ్నేర్దోహస్త-
మస్య కణ్వ ఏవ శ్రాయసోఽవేత్తేన హ స్మైనగ్ం స దుహే య-
దేతయా సమిధమాదధాత్యగ్నిశ్చిదేవ తదగ్నిం దుహే సప్త తే అ-
గ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇత్యాహ సప్తైవాస్య సాప్తాని ప్రీణాతి
పూర్ణయా జుహోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేః
ఆప్త్యై న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అ-
సృజత ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై అగ్నిర్దేవేభ్యో నిలాయత స ది-
శోఽను ప్రావిశజ్జుహ్వన్మనసా దిశో ధ్యాయేద్దిగ్భ్య ఏవైనమవ
రున్ధే దధ్నా పురస్తాజ్జుహోత్యాజ్యేనోపరిష్టాత్తేజశ్చైవాస్మా ఇ-
న్ద్రియం చ సమీచీ దధాతి ద్వాదశకపాలో వైశ్వానరో భవతి
ద్వాదశమాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరస్సాక్షాత్॥
ఏవ వైశ్వానరమవ రున్ధే యత్ప్రయాజానూయాజాన్కుర్యాద్వి-
కస్తిస్సా యజ్ఞస్య దర్విహోమం కరోతి యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై
రాష్ట్రం వై వైశ్వానరో విణ్మరుతో వైశ్వానరగ్ం హుత్వా
మారుతాఞ్జుహోతి రాష్ట్ర ఏవ విశమను బధ్నాత్యుచ్చైర్వై-
శ్వానరస్యా శ్రావయత్యుపాగ్ంశు మారుతాఞ్జుహోతి తస్మా-
ద్రాష్ట్రం విశమతి వదతి మారుతా భవన్తి మరుతో వై దేవా-
నాం విశో దేవవిశేనైవాస్మై మనుష్యవిశమవ రున్ధే సప్త భవన్తి

సప్తగణా వై మరుతో గణశ ఏవ విశమవ రున్ధే గణేన గణమను-
ద్రుత్య జుహోతి విశమేవాస్మా అనువర్త్మానం కరోతి ॥ ౩౬ ॥

అగ్నే ప్రేహ్యవస్మదుహైతాం ప్రజాపతే స్వాత్మాన్మనుష్య-
విశమేకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాఽసదితి వా ఏ-
షా హూయతే ఘృతస్య వా ఏనమేషా ధారాఽముష్మిన్లోకే పిన్వ-
మానోప తిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వ-
సోర్ధారా తేజసైవాస్మై తేజోఽవ రున్ధేఽథో కామా వై వసో-
ర్ధారా కామానేవావ రున్ధే యం కామయేత ప్రాణానస్యాన్నాద్యం
వి ॥ ౩౭ ॥ ఛిన్ద్యామితి విగ్రాహం తస్య జుహుయాత్ప్రాణానే-
వాస్యాన్నాద్యం విచ్ఛినత్తి యం కామయేత ప్రాణానస్యాన్నా-
ద్యగ్ం సంతనుయామితి సన్తతాం తస్య జుహుయాత్ప్రాణానే-
వాస్యాన్నాద్యగ్ం సం తనోతి ద్వాదశ ద్వాదశాని జుహోతి
ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరేణైవాస్మా అన్నమవ రున్ధే-
ఽన్నం చ మేఽక్షుచ్చ మ ఇత్యాహైతద్వై ॥ ౩౮ ॥ అన్న-
స్య రూపగ్ం రూపేణైవాన్నమవ రున్ధేఽగ్నిశ్చ మ ఆపశ్చ మ
ఇత్యాహైషా వా అన్నస్య యోనిస్సయోన్యేవాన్నమవ రున్ధే-
ఽర్ధేన్ద్రాణి జుహోతి దేవతా ఏవావ రున్ధే యత్సర్వేషామ-
ర్ధమిన్ద్రః ప్రతి తస్మాదిన్ద్రో దేవతానాం భూయిష్ఠభాక్తమ ఇ-

న్ద్రియముత్తరమాహేన్ద్రియమేవాస్మిన్నుపరిష్టాద్దధాతి యజ్ఞాయుధా-
ని జుహోతి యజ్ఞః ॥ ౩౯ ॥ వై యజ్ఞాయుధాని యజ్ఞమేవా-
వ రున్ధేఽథో ఏతద్వై యజ్ఞస్య రూపగ్ం రూపేణైవ యజ్ఞమవ
రున్ధేఽవభృథశ్చ మే స్వగాకారశ్చ మ ఇత్యాహ స్వగాకృత్యా
అగ్నిశ్చ మే ఘర్మశ్చ మ ఇత్యాహైతద్వై బ్రహ్మవర్చసస్య
రూపగ్ం రూపేణైవ బ్రహ్మవర్చసమవ రున్ధ ఋక్చ మే సామ చ
మ ఇత్యాహ ॥ ౪౦ ॥ ఏతద్వై ఛన్దసాగ్ం రూపగ్ం రూపే-
ణైవ ఛన్దాగ్‍స్యవ రున్ధే గర్భాశ్చ మే వత్సాశ్చ మ ఇత్యాహై-
తద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవ రున్ధే కల్పాఞ్జు-
హోత్యక్లృప్తస్య క్లృప్త్యై యుగ్మదయుజే జుహోతి మిథునత్వా-
యోత్తరావతీ భవతోఽభిక్రాన్త్యా ఏకా చ మే తిస్రశ్చ మ ఇ-
త్యాహ దేవ ఛన్దసం వా ఏకా చ తిస్రశ్చ ॥ ౪౧ ॥ మనుష్య-
ఛన్దసం చతస్రశ్చాష్టౌ చ దేవఛన్దసం చైవ మనుష్య ఛన్దసం చా-
వ రున్ధ ఆ త్రయస్త్రిగ్ంశతో జుహోతి త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై
దేవతా దేవతా ఏవావ రున్ధ ఆఽష్టాచత్వారిగ్ంశతో జుహో-
త్యష్టాచత్వారిగ్ంశదక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యై-
వాస్మై పశూనవ రున్ధే వాజశ్చ ప్రసవశ్చేతి ద్వాదశం జుహోతి
ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి ॥ ౪౨ ॥

ఏవై యజ్ఞస్యాన్నంచమ ఇత్యాహచతస్రశ్చైకాన్న పఞ్చా-
శచ్చ ॥ ౮ ॥

అగ్నిర్దేవేభ్యోఽపాక్రామద్భాగధేయమిచ్ఛమానస్తం దే-
వా అబ్రువన్నుప న ఆ వర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సోఽబ్రవీద్వ-
రం వృణై మహ్యమేవ వాజప్రసవీయం జుహవన్నితి తస్మాదగ్న-
యే వాజప్రసవీయం జుహ్వతి యద్వాజప్రసవీయం జుహోత్య-
గ్నిమేవ తద్భాగధేయేన సమర్ధయత్యథో అభిషేక ఏవాస్య స
చతుర్దశభిర్జుహోతి సప్త గ్రామ్యా ఓషధయస్సప్త ॥ ౪౩ ॥
ఆరణ్యా ఉభయీషామవరుద్ధ్యా అన్నస్యాన్నస్య జుహోత్యన్న-
స్యాన్నస్యావరుద్ధ్యా ఔదుమ్బరేణ స్రువేణ జుహోత్యూర్గ్వా
ఉదుమ్బర ఊర్గన్నమూర్జైవాస్మా ఊర్జమన్నమవ రున్ద్ధేఽగ్నిర్వై
దేవానామభిషిక్తోఽగ్నిచిన్మనుష్యాణాం తస్మాదగ్నిచిద్వర్షతి న
ధావేదవరుద్ధగ్ం హ్యస్యాన్నమన్నమివ ఖలు వై వర్షం యద్ధావే-
దన్నాద్యాద్ధావేదుపావర్తేతాఽన్నాద్యమేవాభి ॥ ౪౪ ॥ ఉపావర్తతే
నక్తోషాసేతి కృష్ణాయై శ్వేతవత్సాయై పయసా జుహోత్యహ్నై-
వాస్మై రాత్రిం ప్ర దాపయతి రాత్రియాఽహోరాత్రే ఏవా-
స్మై ప్రత్తే కామమన్నాద్యం దుహాతే రాష్ట్రభృతో జుహోతి రా-
ష్ట్రమేవావ రున్ద్ధే షడ్భిర్జుహోతి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి
తిష్ఠతి భువనస్య పత ఇతి రథముఖే పఞ్చాహుతీర్జుహోతి వజ్రో వై
రథో వజ్రేణైవ దిశః ॥ ౪౫ ॥ అభి జయత్యగ్నిచితగ్ం హ వా అ-
ముష్మిన్లోకే వాతోఽభి పవతే వాతనామాని జుహోత్యభ్యేవై-

సమముష్మిన్లోకే వాతః పవతే త్రీణి జుహోతి త్రయ ఇమే లో -
కా ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో వాతమవ రున్ధే సముద్రోఽసి నభస్వా ని-
త్యాహైతద్వై వాతస్య రూపగ్‍ం రూపేణైవ వాతమవ రున్ధేఽఞ్జలినా
జుహోతి న హ్యేతేషామన్యథాఽఽహుతిరవ కల్పతే ॥ ౪౬ ॥

ఓషధయస్సప్తభిర్దిశోఽన్యథా ద్వే చ ॥ ౯ ॥

సువర్గాయ వై లోకాయ దేవరథో యుజ్యతే యత్రాకృ-
తాయ మనుష్యరథ ఏష ఖలు వై దేవరథో యదగ్నిరగ్నిం యు-
నజ్మి శవసా ఘృతేనేత్యాహ యునక్త్యేవైనగ్‍ం స ఏనం యుక్త -
స్సువర్గం లోకమభి వహతి యత్సర్వాభిః పఞ్చభిర్యుఞ్జ్యాద్యు -
క్తోఽస్యాగ్నిః ప్రచ్యుతస్స్యాదప్రతిష్ఠితా ఆహుతయస్స్యురప్ర-
తిష్ఠితాస్స్తోమా అప్రతిష్ఠితాన్యుక్థాని తిసృభిః ప్రాతస్సవనేఽభి
మృశతి త్రివృత్ ॥ ౪౭ ॥ వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తం యునక్తి
యథాఽనసి యుక్త ఆధీయత ఏవమేవ తత్ప్రత్యాహుతయస్తి-
ష్ఠన్తి ప్రతి స్తోమాః ప్రత్యుక్థాని యజ్ఞాయజ్ఞియస్య స్తోత్రే ద్వా -
భ్యామభి మృశత్యేతావాన్వై యజ్ఞో యావానగ్నిష్టోమో భూ-
మా త్వా అస్యాత ఊర్ధ్వః క్రియతే యావానేవ యజ్ఞస్తమన్త-
తోఽన్వారోహతి ద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యా ఏకయాఽప్రస్తుతం
భవత్యథ ॥ ౪౮ ॥ అభి మృశత్యుపైనముత్తరో యజ్ఞో నమ-
త్యథో సన్తత్యై ప్ర వా ఏషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యోఽగ్నిం

చినుతే న వా ఏతస్యానిష్టక ఆహుతిరవకల్పతే యాం వా ఏషోఽనిష్టక ఆహుతిం జుహోతి స్రవతి వై సా తాగ్ం స్రవన్తీం యజ్ఞోఽను పరా భవతి యజ్ఞం యజమానో యత్పునశ్చితిం చినుత ఆహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రత్యాహుతయస్తిష్ఠన్తి ॥ ౪౯ ॥ న యజ్ఞః పరా భవతి న యజమానోఽష్టావుప దధాత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గాయత్రేణైవైనం ఛన్దసా చినుతే యదేకాదశ త్రైష్టుభేన యద్ద్వాదశ జాగతేన ఛన్దోభిరేవైనం చినుతే నపాత్కో వై నామైషోఽగ్నిర్యత్పునశ్చితిర్య ఏవం విద్వాన్పునశ్చితిం చినుత ఆ తృతీయాత్పురుషాదన్నమత్తి యథా వై పునరాధేయ ఏవం పునశ్చితిర్యోఽగ్న్యాధేయేన న ॥ ౫౦ ॥ ఋధ్నోతి స పునరాధేయమా ధత్తే యోఽగ్నిం చిత్వా న ఋధ్నోతి స పునశ్చితిం చినుతే యత్పునశ్చితిం చినుత ఋద్ధ్యా అథో ఖల్వాహుర్న చేతవ్యేతి రుద్రో వా ఏష యదగ్నిర్యథా వ్యాఘ్రగ్ం సుప్తం బోధయతి తాదృగేవ తదథో ఖల్వాహుశ్చేతవ్యేతి యథా వసీయాగ్ంసం భాగధేయేన బోధయతి తాదృగేవ తన్మనురగ్నిమచినుత తేన నార్ధ్నోత్స ఏతాం పునశ్చితిమపశ్యత్తామచినుత తయా వై స ఆర్ధ్నోద్యత్పునశ్చితిం చినుత ఋద్ధ్యై ॥ ౫౧ ॥

త్రివృదథిత్యన్త్యగ్న్యాధేయేన నాచినుత సప్త దశ చ ॥

ఛన్దశ్చితం చిన్వీత పశుకామః పశవో వై ఛన్దాగ్ంసి పశుమానేవ భవతి శ్యేనచితం చిన్వీత సువర్గకామశ్శ్యేనో వై

వయసాం పతిష్ఠశ్శ్యేన ఏవ భూత్వా సువర్గం లోకం పతతి క-
ఙ్కచితం చిన్వీత యః కామయేత శీర్షణ్వానముష్మింల్లోకే స్యామితి
శీర్షణ్వానేవాముష్మింల్లోకే భవత్యలజచితం చిన్వీత చతుస్సీతం
ప్రతిష్ఠాకామశ్చతస్రో దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి ప్రఉగచితం చి-
న్వీత భ్రాతృవ్యవాన్ప్ర ॥ ౫౨ ॥ ఏవ భ్రాతృవ్యాన్నుదత ఉ-
భయతః ప్రఉగం చిన్వీత యః కామయేత ప్రజాతాన్భ్రాతృ-
వ్యాన్నుదేయ ప్రతి జనిష్యమాణానితి ప్రైవ జాతాన్భ్రాతృ-
వ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమాణాన్రథచక్రచితం చిన్వీత భ్రా-
తృవ్యవాన్ వజ్రో వై రథో వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర
హరతి ద్రోణచితం చిన్వీతాన్నకామో ద్రోణే వా అన్నం భ్రి-
యతే సయోన్యేవాన్నమవ రున్ధే సమూహ్యం చిన్వీత పశు-
కామః పశుమానేవ భవతి ॥ ౫౩ ॥ పరిచాయ్యం చిన్వీత గ్రా-
మకామో గ్రామ్యేవ భవతి శ్మశానచితం చిన్వీత యః కామ-
యేత పితృలోక ఋధ్నుయామితి పితృలోక ఏవర్ధ్నోతి విశ్వా-
మిత్రజమదగ్నీ వసిష్ఠేనాస్పర్ధేతాగ్ం స ఏతా జమదగ్నిర్విహవ్యా
అపశ్యత్తా ఉపాధత్త తాభిర్వై స వసిష్ఠస్యేన్ద్రియం వీర్యమ-
వృఙ్క్త యద్విహవ్యా ఉపదధాతీన్ద్రియమేవ తాభిర్వీర్యం య-
జమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే హోతుర్ధిష్ణియ ఉప దధాతి
యజమానాయతనం వై ॥ ౫౪ ॥ హోతా స్వ ఏవాస్మా ఆయతన

ఇన్ద్రియం వీర్యమవ రున్ధే ద్వాదశోప దధాతి ద్వాదశాక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యైవాస్మై పశూనవ రున్ధేఽష్టావష్టావన్యేషు ధిష్ణియేషూప దధాత్యష్టాశఫాః పశవః పశూనేవావ రున్ధే షణ్మార్జాలీయే షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితర ఋతూనేవ దేవాన్పితౄన్ప్రీణాతి ॥ ౫౫ ॥

ప్రభవతి యజమానాయతనం వా అష్టా చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥

పవస్వ వాజసాతయ ఇత్యనుష్టుక్ప్రతిపద్భవతి తిస్రోఽనుష్టుభశ్చతస్రో గాయత్రియో యత్తిస్రోఽనుష్టుభస్తస్మాదశ్వస్త్రిభిస్తిష్ఠగ్గ్ంస్తిష్ఠతి యచ్చతస్రో గాయత్రియస్తస్మాథ్సర్వాగ్ంశ్చతురః పదః ప్రతిదధత్పలాయతే పరమా వా ఏషా ఛన్దసాం యదనుష్టుక్పరమశ్చతుష్టోమః స్తోమానాం పరమస్త్రిరాత్రో యజ్ఞానాం పరమోఽశ్వః పశూనాం పరమేణైవైనం పరమతాం గమయత్యేకవిగ్ంశమహర్భవతి ॥ ౫౬ ॥ యస్మిన్నశ్వ ఆలభ్యతే ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశ ఏష ప్రజాపతిః ప్రాజాపత్యోఽశ్వస్తమేవ సాక్షాదృధ్నోతి శక్వరయః పృష్ఠం భవన్త్యన్యదన్యచ్ఛన్దోఽన్యేఽన్యే వా ఏతే పశవ ఆలభ్యన్త ఉతేవ గ్రామ్యా ఉతేవారణ్యా యచ్ఛక్వరయః పృష్ఠం భవన్త్యశ్వస్య సర్వత్వాయ పార్థురశ్మం బ్రహ్మసామం భవతి రశ్మినా వా అశ్వః ॥ ౫౭ ॥ యత ఈశ్వరో వా అశ్వో

ర్యతో ప్రతిష్ఠితస్పరాం పరావతం గన్తోరార్త్యాప్తోర్యామం బ్రహ్మ-
సామం భవత్యశ్వస్య యత్యై ధృత్యై సంకృత్యచ్ఛావాక సా-
మం భవత్యుత్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదశ్వమేధః కస్తద్వేదే-
త్యాహుర్యది సర్వో వా క్రియతే న వా సర్వ ఇతి యత్సంకృ-
త్యచ్ఛావాక సామం భవత్యశ్వస్య సర్వత్వాయ పర్యాప్త్యై అన-
న్తరాయాయ సర్వస్తోమోఽతిరాత్ర ఉత్తమమహర్భవతి సర్వస్యా-
ప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి ॥ ౫౮ ॥

అహర్భవతి వా అశ్వోఽహర్భవతి దశ చ ॥ ౧౨ ॥

దేవాసురాస్తేనర్త్వ్యా రుద్రో ఉశ్మన్నృప దేవడు దేవం
పాచీమితివస్తోర్ధారాష్మగ్నిర్దేవేభ్యస్సువర్గాయ యత్రా క్షూ-
రాయ ఛన్దశ్చితం పవస్వ ద్వాదశ ॥ ౧౨ ॥

దేవాసురా అజాయాం ఘర్మం వై గ్రుమ్సుష్టిరి ప్రథమో దేవ-
యతామితద్వై ఛన్దసామృధ్నోత్యష్టా పఞ్చాశత్ ॥ ౫౮ ॥

దేవాసురాస్సర్వం జయతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

పఞ్చమకాణ్డే

చతుర్థప్రశ్నస్సమాప్తః.

పఞ్చమప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

యదేకేన సగ్గ్ంస్థాపయతి యజ్ఞస్య సన్తత్యా అవిచ్ఛేదా-
యైన్ద్రాః ప్రశవో యే ముష్కరా యదైన్ద్రాస్సన్తోఽగ్నిభ్య ఆ-
లభ్యన్తే దేవతాభ్యస్సమదం దధాత్యాగ్నేయీస్త్రిష్టుభో యా-
జ్యానువాక్యాః కుర్యాద్యదాగ్నేయీస్తేనాగ్నేయా యత్త్రిష్టు-
భస్తేనైన్ద్రాస్సమృద్ధ్యై న దేవతాభ్యస్సమదం దధాతి వాయవే ని-
యుత్వతే తూపరమాలభతే తేజోఽగ్నేర్వాయుస్తేజస ఏష ఆ-
లభ్యతే తస్మాద్యద్రియఙ్ వాయుః ॥ ౧ ॥ వాతి తద్రియఙ్గ్ని-
ర్దహతి స్వమేవ తత్తేజోఽన్వేతి యన్న నియుత్వతే స్యాదున్మా-
ద్యేద్యజమానో నియుత్వతే భవతి యజమానస్యానున్మాదాయ
వాయుమతీ శ్వేతవతీ యాజ్యానువాక్యే భవతస్సతేజస్త్వాయ హి-
రణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్ర ఇత్యాఘారమాఘారయతి ప్రజా-
పతిర్వై హిరణ్యగర్భః ప్రజాపతేరనురూపత్వాయ సర్వాణి వా
ఏష రూపాణి పశూనాం ప్రత్యాలభ్యతే యచ్ఛ్మశ్రుణస్తత్ ॥ ౨ ॥
పురుషాణాగ్ం రూపం యత్తూపరస్తదశ్వానాం యదన్యతోదన్త-
ద్గవాం యదవ్యా ఇవ శఫాస్తదవీనాం యదజస్తదజానాం వాయుర్వై
పశూనాం ప్రియం ధామ యద్వాయవ్యో భవత్యేతమేవైనమ-

భి సంజానానాః పశవ ఉప తిష్ఠన్తే వా యువ్యాః కార్యాః ౩ ప్రాజా-
పత్యా ౩ ఇత్యాహుర్యద్వాయువ్యం కుర్యాత్ప్రజాపతేరియాద్య-
త్ప్రాజాపత్యం కుర్యాద్వాయోః ॥ ౩ ॥ ఇయాద్యద్వాయువ్యః
పశుర్భవతి తేన వాయోర్నైతి యత్ప్రాజాపత్యః పురోడాశో
భవతి తేన ప్రజాపతేర్నైతి యద్ద్వాదశకపాలస్తేన వైశ్వా-
నరాన్నైత్యాగ్నావైష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపతి దీక్షిష్యమా-
ణోఽగ్నిస్సర్వా దేవతా విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాశ్చైవ యజ్ఞం చా
రభతేఽగ్నిరవమో దేవతానాం విష్ణుః పరమో యదాగ్నావై-
ష్ణవమేకాదశకపాలం నిర్వపతి దేవతాః ॥ ౪ ॥ ఏవోభయతః ప-
రిగృహ్య యజమానోఽవ రున్ధే పురోడాశేన వై దేవా అము-
ష్మిన్లోక ఆర్ధ్నువఞ్చరుణాఽస్మిన్ యః కామయేతాముష్మిన్లోక
ఋధ్నుయామితి స పురోడాశం కుర్వీతాముష్మిన్నేవ లోక ఋ-
ధ్నోతి యదష్టాకపాలస్తేనాగ్నేయో యత్త్రికపాలస్తేన వైష్ణవ-
స్సమృద్ధ్యై యః కామయేతాస్మిన్లోక ఋధ్నుయామితి స చ-
రుం కుర్వీతాగ్నేర్ఘృతం విష్ణోస్తణ్డులాస్తస్మాత్ ॥ ౫ ॥ చరుః
కార్యోఽస్మిన్నేవ లోక ఋధ్నోత్యాదిత్యో భవతీయం వా అ-
దితిరస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠత్యథో అస్యామేవాధి యజ్ఞం తనుతే
యో వై సంవత్సరముఖ్యమభృత్వాఽగ్నిం చినుతే యథా సా-
మి గర్భోఽవ పద్యతే తాదృగేవ తదార్తిమార్చ్ఛేద్వైశ్వా-
నరం ద్వాదశకపాలం పురస్తాన్నిర్వపేత్సంవత్సరో వా అగ్నిర్వైశ్వా-

శ్వానరో యథా సంవత్సరమాప్త్వా ॥ ౬ ॥ కాల ఆగతే విజా-
యత ఏవమేవ సంవత్సరమాప్త్వా కాల ఆగతేఽగ్నిం చినుతే నా-
ర్తిమార్చ్ఛత్యేషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూర్యద్వైశ్వానరః
ప్రియామేవాస్య తనువమవ రుంధే త్రీణ్యేతాని హవీగ్ంషి భవన్తి
త్రయ ఇమే లోకా ఏషాం లోకానాగ్ం రోహాయ ॥ ౭ ॥

యద్రియజ్వాయుర్యచ్ఛ్మశ్రుణస్తద్వాయోర్నిర్వపతి దేవ-
తాస్తస్మాదాప్త్వాఽష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ౧ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజాస్సృష్ట్వా ప్రేణాను ప్రావిశత్తాభ్యః
పునస్సంభవితుం నాశక్నోత్సోఽబ్రవీదృధ్నవదిత్స యో మైఽతః
పునస్సంచినవదితి తం దేవాస్సమచిన్వన్తతో వై త ఆర్ధ్నువన్
యత్సమచిన్వన్తచ్చిత్యస్య చిత్యత్వం య ఏవం విద్వానగ్నిం చిను-
త ఋధ్నోత్యేవ కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహురగ్నివాన్ ॥ ౧ ॥
అసానీతి వా అగ్నిశ్చీయతేఽగ్నివానేవ భవతి కస్మై కమగ్నిశ్చీ-
యత ఇత్యాహుర్దేవా మాఽవేదన్నితి వా అగ్నిశ్చీయతే విదురేనం
దేవాః కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుర్గృహ్యసానీతి వా అ-
గ్నిశ్చీయతే గృహ్యేవ భవతి కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుః
పశుమానసానీతి వా అగ్నిః ॥ ౨ ॥ చీయతే పశుమానేవ భవతి
కస్మై కమగ్నిశ్చీయత ఇత్యాహుస్సప్త మా పురుషా ఉప జీవాని-
తి వా అగ్నిశ్చీయతే త్రయః ప్రాఞ్చస్త్రయః ప్రత్యఞ్చ ఆత్మా
సప్తమ ఏతావన్త ఏవైనమముష్మిన్లోక ఉప జీవన్తి ప్రజాపతి-

ర్గిన్నమచికీషత తం పృథివ్యబ్రవీన్న మయ్యగ్నిం చేష్యసేఽ-
తి మా ధక్ష్యతి సా త్వాఽతి దహ్యమానా వి ధవిష్యే ॥ ౧౦ ॥
స పాపీయాన్భవిష్యసీతి సోఽబ్రవీత్తథా వా అహం కరిష్యామి య-
థా త్వా నాతి ధక్ష్యతీతి స ఇమామభ్యమృశత్ప్రజాపతిస్త్వా సా-
దయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీదేతీమామేవేష్టకాం
కృత్వోపాధత్తానతిదాహాయ యత్ప్రత్యగ్నిం చిన్వీత తదభి మృ-
శేత్ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా
సీద ॥ ౧౧ ॥ ఇమామేవేష్టకాం కృత్వోపధత్తేఽనతిదాహాయ
ప్రజాపతిరకామయత ప్ర జాయేయేతి స ఏతముఖ్యమపశ్యత్త-
గ్ం సంవత్సరమబిభస్తతో వై స ప్రాజాయత తస్మాత్సంవత్సరం
భార్యో వై ప్ర జాయతే తం వసవోఽబ్రువన్ప్ర త్వమజనిష్ఠా వ-
యం ప్ర జాయామహా ఇతి తం వసుభ్యః ప్రాయచ్ఛత్తం త్రీ-
ణ్యహాన్యబిభరుస్తేన ॥ ౧౨ ॥ త్రీణి చ శతాన్యసృజన్త త్రయ-
స్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాత్త్ర్యహం భార్యో వై ప్ర జాయతే తాన్రు-
ద్రా అబ్రువన్ప్ర యూయమజనిఢ్వం వయం ప్రజాయామహా ఇ-
తి తగ్ం రుద్రేభ్యః ప్రాయచ్ఛన్తగ్ం షడహాన్యబిభరుస్తేన త్రీణి
చ శతాన్యసృజన్త త్రయస్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాత్షడహం భార్యో
వై ప్రజాయతే తానాదిత్యా అబ్రువన్ప్ర యూయమజనిఢ్వం
వయమ్ ॥ ౧౩ ॥ ప్ర జాయామహా ఇతి తమాదిత్యేభ్యః ప్రా-
యచ్ఛన్తం ద్వాదశాహాన్యబిభరుస్తేన త్రీణి చ శతాన్యసృజన్త త్ర-

యస్త్రిగ్ంశతం చ తస్మాద్ద్వాదశాహం భార్యాగ్ం ప్రైవ జాయతే తే-
న వై తే సహస్రమసృజన్తోఖాగ్ం సహస్రతమీం య ఏవము-
ఖ్యగ్ం సాహస్రం వేద ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోతి ॥ ౧౪ ॥

అగ్నే వావృత్తుమానసానీత్తి వాఅగ్నిర్ధఃవిష్యే మృత్త్విజాప-
తిస్త్వా సాదయత్తు తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద తేన తానా-
ద్రిశ్యా అబ్రువన్ప్ర్శుమాయమజనిధ్వం ప్రయం చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥౩॥

యజుషా వా ఏషా క్రియతే యజుషా పచ్యతే యజుషా వి-
ముచ్యతే యదుఖా సా వా ఏషైతర్హి యాతయామ్నీ సా న
పునః ప్రయుజ్యేత్యాహురగ్నే యుక్ష్వా హి యే తవ యుక్ష్వా హి
దేవహూతమాగ్ం ఇత్యుఖాయాం జుహోతి తేనైవైనాం పునః
ప్రయుఙ్క్తే తేనాయాతయామ్నీ యో వా అగ్నిం యోగ్య ఆగ-
తే యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేష్వగ్నే ॥ ౧౫ ॥ యుక్ష్వా హి యే
తవ యుక్ష్వా హి దేవహూతమాగ్ం ఇత్యాహైష వా అగ్నే-
ర్యోగస్తేనైవైనం యునక్తి యుఙ్క్తే యుఞ్జానేషు బ్రహ్మవాదినో
వదన్తి ప్రత్యఙ్ఙగ్నిశ్చేతవ్యా3 ఉత్తానా3 ఇతి వయసాం వా ఏష ప్ర-
తిమయా చీయతే యదగ్నిర్యత్ప్రత్యఞ్చం చినుయాత్పృష్టిత ఏనమా-
హుతయ ఋచ్ఛేయుర్యదుత్తానం న పతితుగ్ం శక్నుయాదసువ-
ర్గ్యోఽస్య స్యాత్ప్రాచీనముత్తానమ్ ॥ ౧౬ ॥ పురుషశీర్షముప దధా-
తి ముఖత ఏవైనమాహుతయ ఋచ్ఛన్తి నోత్తానం చినుతే సువ-

ష్టకోఽస్య భవతి ద్వాభ్యాం జుహోతి చక్షురేవాస్మిన్ప్రతి దధాతి ద్వాభ్యాం జుహోతి ద్వే హి చక్షుషీ సమానాభ్యాం జుహోతి సమానగ్ం హి చక్షుస్సమృద్ధ్యై దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే వామం వసు సం న్యదధత తద్దేవా వామభృతాఽవృఞ్జత తద్వామభృతో వామభృత్త్వం యద్వామభృతముపదధాతి వామమేవ తయా వసు యజమానో భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే హిరణ్యమూర్ధ్నీ భవతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యం జ్యోతిర్వామం జ్యోతిషైవాస్య జ్యోతిర్వామం వృఙ్క్తే ద్వియజుర్భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౧౨ ॥

యుఞ్జానేష్వగ్నే ప్రాచీనముత్తానం వామభృతం చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥ 3 ॥

ఆపో వరుణస్య పత్నయ ఆసన్తా అగ్నిరభ్యధ్యాయత్తాస్సమభవత్తస్య రేతః పరాఽపతత్తదియమభవద్యద్ద్వితీయం పరాఽపతత్తదసావభవదియం వై విరాడసౌ స్వరాడ్యద్విరాజావుపదధాతీమే ఏవోప ధత్తే యద్వా అసౌ రేతస్సిఞ్చతి తదస్యాం ప్రతి తిష్ఠతి తత్ప్రజాయతే తా ఓషధయః ॥ ౧౩ ॥ వీరుధో భవన్తి తా అగ్నిరత్తి య ఏవం వేద ప్రైవ జాయతేఽన్నాదో భవతి యో రేతస్వీ స్యాత్ప్రథమాయాం తస్య చిత్యాముభే ఉప దధ్యాదిమే ఏవాస్మై సమీచీ రేతస్సిఞ్చతో యస్సిక్తరేతాస్స్యాత్ప్రథమాయాం తస్య చిత్యామన్యాముప దధ్యాదుత్తమాయామన్యాగ్ం

శేత ఏవాస్య సిక్తమాభ్యాముభయతః పరం గృహ్ణాతి సంవత్సరం న కమ్ ॥ ౧౯ ॥ [illegible] చన ప్రత్యవరోహేన్న హీనమేకం చ న ప్రత్యవరోహేత్త స్తదేనయోర్వృతం యో వా అపశీర్షాణమ-గ్నిం చినుతేఽపశీర్షాఽముష్మిన్లోకే భవతి యస్సశీర్షాణం చినుతే సశీర్షాఽముష్మిన్లోకే భవతి చిత్తిం జుహోమి మనసా ఘృతేన యథా దేవా ఇహాగమన్వీతిహోత్రా ఋతావృధస్సము-ద్రస్య వయునస్య పత్మఞ్జుహోమి విశ్వకర్మణే విశ్వాఽహాఽమర్త్యగ్ం హవిరితి స్వయమాతృణ్ణాముపధాయ జుహోతి ॥ ౨౦ ॥ ఏత-ద్వా అగ్నేశ్శిరస్సశీర్షాణమేవాగ్నిం చినుతే సశీర్షాఽముష్మి-న్లోకే భవతి య ఏవం వేద సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీ-యతే యదగ్నిస్తస్య యదయథాపూర్వం క్రియతేఽసువర్గ్యమస్య తత్సువర్గ్యోఽగ్నిశ్చితిముపధాయాభి మృశేచ్చిత్తిమచిత్తిం చినవద్వివి-ద్వాన్పృష్ఠేవ వీతా వృజినా చ మర్తాన్రాయే చ నస్స్వపత్యా-య దేవ దితిం చ రాస్వాదితిమురుష్యేతి యథాపూర్వమేవైనా-ముప ధత్తే ప్రాఞ్చమేనం చినుతే సువర్గ్యోఽస్య భవతి ॥ ౨౧ ॥

ఓషధయః కం జుహోతి స్వపత్యాయాష్టాదశ చ ॥ ౪ ॥

విశ్వకర్మా దిశాం పతిస్స నః పశూన్పాతు సోఽస్మాన్పాతు తస్మై నమః ప్రజాపతీ రుద్రో వరుణోఽగ్నిర్దిశాం పతిస్స నః ప-శూన్పాతు సోఽస్మాన్పాతు తస్మై నమ ఏతా వై దేవతా ఏతేషాం ప-

శూనామధిపతయస్తాభ్యో వా ఏష ఆ వృశ్చ్యతే యది పశుశీర్షా-
ణ్యుపదధాతి హిరణ్యేష్టకా ఉపదధాత్యేతాభ్య ఏవ దేవతాభ్యో
నమస్కరోతి బ్రహ్మవాదినః ॥ ౨౨ ॥ వదన్త్యగ్నౌ గ్రామ్యా-
న్పశూన్ప్ర దధాతి శుచాఽఽరణ్యానర్పయతి కిం తత ఉచ్ఛిగ్ంషతీతి
యద్ధిరణ్యేష్టకా ఉపదధాత్యమృతం వై హిరణ్యమమృతేనైవ గ్రా-
మ్యేభ్యః పశుభ్యో భేషజం కరోతి నైనాన్ హినస్తి ప్రాణో వై
ప్రథమా స్వయమాతృణ్ణా వ్యానో ద్వితీయాఽపానస్తృతీయాఽను
ప్రాణ్యాత్ప్రథమాగ్ం స్వయమాతృణ్ణాముపధాయ ప్రాణేనైవ ప్రా-
ణగ్ం సమర్ధయతి వ్యన్యాత్ ॥ ౨౩ ॥ ద్వితీయాముపధాయ
వ్యానేనైవ వ్యానగ్ం సమర్ధయత్యపాన్యాత్తృతీయాముపధాయా-
పానేనైవాపానగ్ం సమర్ధయత్యథో ప్రాణైరేవైనగ్ం సమిన్ద్ధే భూర్భువ-
స్సువరితి స్వయమాతృణ్ణా ఉప దధాతీమే వై లోకాస్స్వయమా-
తృణ్ణా ఏతాభిః ఖలు వై వ్యాహృతీభిః ప్రజాపతిః ప్రాజాయత
యదేతాభిర్వ్యాహృతీభిస్స్వయమాతృణ్ణా ఉపదధాతీమానేవ
లోకానుపధాయైషు ॥ ౨౪ ॥ లోకేష్వధి ప్రజాయతే ప్రాణాయ
వ్యానాయాపానాయ వాచే త్వా చక్షుషే త్వా తయా దేవతయాఽ-
ఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీదాగ్నినా వై దేవాస్సువర్గం లోకమజిగాగ్ంసన్-
తేన పతితుం నాశక్నువన్త ఏతాశ్చతస్స్వయమాతృణ్ణా అప-
శ్యన్తా దిక్షూపాదధత తేన సర్వతశ్చక్షుషా సువర్గం లోకమా-

యుఙ్క్తే యచ్చతస్రస్స్వయమాతృణ్ణా దిక్షూపదధాతి సర్వతశ్చక్షుషైవ తదగ్నినా యజమానస్సువర్గం లోకమేతి ॥ ౨౫ ॥

బ్రహ్మవాదినో వ్యన్యాద్దేషు యజమాన స్త్రీణి చ ॥ ౫ ॥

అగ్న ఆ యాహి వీతయ ఇత్యాహాహ్వత్యేవైనమగ్నిం దూతం వృణీమహ ఇత్యాహ హుత్వైవైనం వృణీతేఽగ్నినాఽగ్నిస్సమిధ్యత ఇత్యాహ సమిన్ధ ఏవైనమగ్నిర్వృత్రాణి జఙ్ఘనదిత్యాహ సమిద్ధ ఏవాస్మిన్నిన్ద్రియం దధాత్యగ్నే స్తోమం మనామహ ఇత్యాహ మనుత ఏవైనమేతాని వా అహ్నాగ్ం రూపాణి ॥ ౨౬ ॥ అన్వహమేవైనం చినుతేఽవాహ్నాగ్ం రూపాణి రున్ధే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాద్యాతయామ్నీరన్యా ఇష్టకా అయాతయామ్నీ లోకం పృణేత్యైన్ద్రాగ్నీ హి బార్హస్పత్యేతి బ్రూయాదిన్ద్రాగ్నీ చ హి దేవానాం బృహస్పతిశ్చాయాతయామానోఽనుచరవతీ భవత్యజామిత్వాయానుష్టుభాఽనుచరత్యాత్మా వై లోకం పృణా ప్రాణోఽనుష్టుప్తస్మాత్ప్రాణస్సర్వాణ్యఙ్గాన్యను చరతి తా అస్య సూదదోహసః ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యాహ తస్మాత్పరుషిపరుషి రసస్సోమగ్ం శ్రీణన్తి పృశ్నయ ఇత్యాహాన్నం వై పృశ్న్యన్నమేవావ రున్ధేఽర్కో వా అగ్నిరర్కోఽన్నమన్నమేవావ రున్ధే జన్మన్దేవానాం విశస్త్రిష్వా రోచనే దివ ఇత్యాహేమానేవాస్మై లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కరోతి యో వా ఇష్టకానాం ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యే-

వ తిష్ఠతి తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీదేత్యాహైషా వా ఇష్టకానాం ప్రతిష్ఠా య ఏవం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥ ౨౮ ॥

రూపాణి సాదయతి ద్వాదశ షోడశ చ ॥ ౬ ॥

సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీయతే యదగ్నిర్వజ్ర ఏకాదశినీ యదగ్నావేకాదశినీం మినుయాద్వజ్రేణైనగ్ం సువర్గాల్లోకాదన్తర్దధ్యాద్యన్న మినుయాథ్స్వరుభిః పశూన్వ్యర్ధయేదేకయూపం మినోతి నైనం వజ్రేణ సువర్గాల్లోకాదన్తర్దధాతి న స్వరుభిః పశూన్వ్యర్ధయతి వి వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వీర్యేణర్ధ్యతే యోఽగ్నిం చిన్వన్నధిక్రామత్యైన్ద్రియా ॥ ౨౯ ॥ ఋచాఽఽక్రమణం ప్రతిష్ఠాముప దధ్యాదిన్ద్రియేణ వీర్యేణ వ్యృధ్యతే రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్తస్య తిస్రశ్శరవ్యాః ప్రతీచీ తిరశ్చ్యనూచీ తాభ్యో వా ఏష ఆ వృశ్చ్యతే యోఽగ్నిం చినుతేఽగ్నిం చిత్వా తిసృధన్వమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్తాభ్య ఏవ నమస్కరోత్యథో తాభ్య ఏవాత్మానం నిష్క్రీణీతే యత్తే రుద్ర పురః ॥ ౩౦ ॥ ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర సంవథ్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే రుద్ర దక్షిణా ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర పరివథ్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే రుద్ర పశ్చాద్ధనుస్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్రేదావథ్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే రుద్రోత్తరాద్ధనుస్తత్ ॥ ౩౧ ॥ వాతో అను వాతు తే

తస్మై తే రుద్రేదువథ్సరేణ నమస్కరోమి యత్తే రుద్రోపరి ధను-
స్తద్వాతో అను వాతు తే తస్మై తే రుద్ర వథ్సరేణ నమస్కరో-
మి రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్స యథా వ్యాఘ్రః క్రుద్ధస్తిష్ఠత్యే-
వం వా ఏష తర్హి సంచితమేతైరుప తిష్ఠతే నమస్కారైరే-
వైనగ్ం శమయతి యేఽగ్నయః ॥ ౩౨ ॥ పురీష్యాః ప్రవిష్టాః పృ-
థివీమను । తేషాం త్వమస్యుత్తమః ప్రణో జీవాతవే సువ । ఆపం
త్వాఽగ్నే మనసాఽఽపం త్వాఽగ్నే తపసాఽఽపం త్వాఽగ్నే
దీక్షయాఽఽపం త్వాఽగ్న ఉపసద్భిరాపం త్వాఽగ్నే సుత్య-
యాఽఽపం త్వాఽగ్నే దక్షిణాభిరాపం త్వాఽగ్నేఽవభృథే-
నాపం త్వాఽగ్నే వశయాఽఽపం త్వాఽగ్నే స్వగాకారేణేత్యా-
హైషా వా అగ్నేరాప్తిస్తయైవైనమాప్నోతి ॥ ౩౩ ॥

ఐన్ద్రియా పుర ఉత్తరార్ధస్సన్దగ్నయ ఆహాష్టౌ చ ॥ ౭ ॥

గాయత్రేణ పురస్తాదుప తిష్ఠతే ప్రాణమేవాస్మిన్దధాతి బృ-
హద్రథన్తరాభ్యాం పక్షావోజ ఏవాస్మిన్దధాత్యృతుస్థా యజ్ఞాయజ్ఞి-
యేన పుచ్ఛమృతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠతి పృష్ఠైరుప తిష్ఠతే తేజో వై
పృష్ఠాని తేజ ఏవాస్మిన్దధాతి ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాథ్సృష్టః
పరాఙైత్తం వారవన్తీయేనావారయత తద్వారవన్తీయస్య వారవన్తీ-
యత్వగ్ం శ్యైతేన శ్యేతీ అకురుత తచ్ఛ్యైతస్య శ్యైతత్వమ్ ॥ ౩౪ ॥
యద్వారవన్తీయేనోపతిష్ఠతే వారయత ఏవైనగ్ం శ్యైతేన శ్యేతీ

హరతే ప్రజాపతేర్ హృదయేనాపి పక్షం ప్రత్యుపతిష్ఠతే ప్రేమా-
ణమేవాస్య గచ్ఛతి ప్రాచ్యా త్వా దిశా సాదయామి గాయత్రేణ
ఛన్దసాఽగ్నినా దేవతయాఽగ్నేశ్శీర్ష్ణాఽగ్నేశ్శిర ఉప దధామి ద-
క్షిణయా త్వా దిశా సాదయామి త్రైష్టుభేన ఛన్దసేన్ద్రేణ దేవ-
తయాఽగ్నేః పక్షేణాగ్నేః పక్షముప దధామి ప్రతీచ్యా త్వా దిశా
సాదయామి ॥ ౩౫ ॥ జాగతేన ఛన్దసా సవిత్రా దేవతయాఽగ్నేః
పుచ్ఛేనాగ్నేః పుచ్ఛముప దధామ్యుదీచ్యా త్వా దిశా సాదయా-
మ్యానుష్టుభేన ఛన్దసా మిత్రావరుణాభ్యాం దేవతయాఽగ్నేః
పక్షేణాగ్నేః పక్షముప దధామ్యూర్ధ్వయా త్వా దిశా సాద-
యామి పాఙ్క్తేన ఛన్దసా బృహస్పతినా దేవతయాఽగ్నేః పృ-
ష్ఠేనాగ్నేః పృష్ఠముప దధామి యో వా అపాత్మానమగ్నిం
చినుతేఽపాత్మాఽముష్మింల్లోకే భవతి యస్సాత్మానం చినుతే
సాత్మాఽముష్మింల్లోకే భవత్యాత్మేష్టకా ఉప దధాత్యేష వా
అగ్నేరాత్మా సాత్మానమేవాగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మింల్లోకే భవతి
య ఏవం వేద ॥ ౩౬ ॥

నైరృతత్వం ప్రతీచ్యా త్వా దిశా సాదయామి యస్సాత్మానం
చినుతే ద్వావింశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

అగ్న ఉదధే యా త ఇషుర్యువా నామ తయా నో మృడ
తస్యాస్తే నమస్తస్యాస్త ఉపజీవన్తో భూయాస్మాగ్నే దుధ్ర గవ్యా

కిగ్ంశిల వన్యా యాత్ర ఇషుర్భూత్వా నాష్టు తయా నో మృడ తస్యా-
స్తే నమ స్తస్యా స్త ఉపజీవన్తో భూయాస్మ పఞ్చ వా ఏతేఽగ్నయో
యచ్చితయ ఉదధిరేవ నామ ప్రథమో దుర్గః ॥ ౩౭ ॥ ద్వితీయో
గహ్యా స్తృతీయః కిగ్ంశిలశ్చతుర్థో వన్యః పఞ్చమ స్తేభ్యో యదా-
హుతీర్న జుహుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ప్ర దహేయు-
ర్యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనై వైనాఞ్ఛమయతి నా-
ర్తిమార్ఛత్యధ్వర్యుర్న యజమానో వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణో-
ఽక్ష్యోశ్చక్షుః కర్ణయోః శ్రోత్రం బాహువోర్బలమూరువోరో-
జోఽరిష్టా విశ్వాన్యఙ్గాని తనూః ॥ ౩౮ ॥ తనువా మె సహ నమ స్తే
అస్తు మా మా హిగ్ంసీరప వా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామన్తి యోఽ-
గ్నిం చిన్వన్నధి క్రామతి వాఙ్మ ఆసన్నసోః ప్రాణ ఇత్యాహ ప్రా-
ణానేవాత్మన్ధత్తే యో రుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు
యో రుద్రో విశ్వా భువనాఽఽవివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్త్వా-
హుతిభాగా వా అన్యే రుద్రా హవిర్భాగాః ॥ ౩౯ ॥ అన్యే శత-
రుద్రీయగ్ం హుత్వా గావీధుకం చరుమేతేన యజుషా చరమా-
యామిష్టకాయాం ని దధ్యాద్భాగధేయేనై వైనగ్ం శమయతి త-
స్య త్వై శతరుద్రీయగ్ం హుతమిత్యాహుర్యస్యైతదగ్నౌ క్రి-
యత ఇతి వసవస్త్వా రుద్రైః పురస్తాత్పాన్తు పితరస్త్వా యమ-
రాజానః పితృభిర్దక్షిణతః పాన్త్వాదిత్యాస్త్వా విశ్వైర్దేవైః పశ్చా-

త్వాస్తు ద్వ్యాత్తానస్త్వా మారుతో మరుద్భిరుత్తరతః పాతు ॥ ౪౦ ॥
దేవాస్త్వేన్ద్రజ్యేష్ఠా వరుణరాజానోఽధస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ పా-
న్తు న వా ఏతేన పూతో న మేధ్యో న ప్రోక్షితో యదేనమతః
ప్రాచీనం ప్రోక్షతి యత్సఞ్చితమాజ్యేన ప్రోక్షతి తేన పూతస్తేన
మేధ్యస్తేన ప్రోక్షితః ॥ ౪౧ ॥

సమ్రధస్తమూర్ హ్వవిర్భాగాః పాతు ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

సమీచీ నామాసి ప్రాచీ దిక్తస్యాస్తేఽగ్నిరధిపతిరసితో ర-
క్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం
తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భే దధామ్యోజస్వినీ
నామాసి దక్షిణా దిక్తస్యాస్త ఇన్ద్రోఽధిపతిః పృదాకుః ప్రాచీ నా-
మాసి ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే ॥ ౪౨ ॥ సోమోఽధిపతిస్స్వజోఽవస్థావా
నామాస్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణోఽధిపతిస్తిరశ్చరాజీరధిపత్నీ
నామాసి బృహతీ దిక్తస్యాస్తే బృహస్పతిరధిపతిశ్శ్విత్రో వశినీ నా-
మాసీయం దిక్తస్యాస్తే యమోఽధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా య-
శ్చాధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తే
యం ద్విష్మో యశ్చ ॥ ౪౩ ॥ నో ద్వేష్టి తం వాం జమ్భే దధా-
మ్యేతా వై దేవతా అగ్నిం చితగ్ం రక్షన్తి తాభ్యో యదాహు-
తీర్న జుహుయాదధ్వర్యుం చ యజమానం చ ధ్యాయేయుర్యదేతా
ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనైవైనాశ్శమయతి నార్తిమార్చ్ఛ-

త్యధ్వర్యుర్న యజమానో హేతయో నామ స్థ తేషాం వః పురో
గృహా అగ్నిర్వ ఇషవస్సలిలో నిలిమ్పా నామ ॥ ౪౪ ॥ స్థ తే-
షాం వో దక్షిణా గృహాః పితరో వ ఇషవస్సగరో వజ్రిణో నామ
స్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహాస్స్వప్నో వ ఇషవో గహ్వరో ఽవస్థా-
వానో నామ స్థ తేషాం వ ఉత్తరాద్గృహా ఆపో వ ఇషవస్సముద్రో ఽ-
ధిపతయో నామ స్థ తేషాం వ ఉపరి గృహా వర్షం వ ఇషవో ఽ-
వస్వాన్క్రవ్యా నామ స్థ పార్థివాస్తేషాం వ ఇహ గృహాః ॥ ౪౫ ॥
అన్నం వ ఇషవో నిమిషో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృ-
డయత తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి
హుతాదో వా అన్యే దేవా అహుతాదో ఽన్యే తానగ్నిచిదేవో-
భయాన్ప్రీణాతి దధ్నా మధుమిశ్రేణైతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగ-
ధేయేనైవైనాన్ప్రీణాత్యథో ఖల్వాహురిష్టకా వై దేవా అహుతాద
ఇతి ॥ ౪౬ ॥ అనుపరిక్రామం జుహోత్యపరివర్గమేవైనాన్ప్రీణా-
తీమగ్గ్ం స్తనమూర్జస్వన్తం ధయాపాం ప్రప్యాతమగ్నే సరిరస్య మ-
ధ్యే । ఉత్సం జుషస్వ మధుమన్తమూర్వ సముద్రియగ్గ్ం సదనమా-
విశస్వ । యో వా అగ్నిం ప్రయుజ్య న విముఞ్చతి యథాఽశ్వో
యుక్తో ఽవిముచ్యమానః క్షుధ్యన్పరా భవత్యేవమస్యాగ్నిః పరా
భవతి తం పరాభవన్తం యజమానో ఽను పరా భవతి సో ఽగ్నిం
చిత్వా లూక్షః ॥ ౪౭ ॥ భవతీమగ్గ్ం స్తనమూర్జస్వన్తం ధయాపా-

మిత్యాజ్యస్య పూర్ణాగ్ స్రుచం జుహోత్యేష వా అగ్నేర్విమో-
కో విముచ్యైవాస్మా అన్నమపి దధాతి తస్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద
యశ్చ న సుధాయగ్ం హ వై వాజీ సుహితో దధాతీత్యగ్ని-
ర్వావ వాజీ తమేవ తత్ప్రీణాతి స ఏనం ప్రీతః ప్రీణాతి వసీయాన్భ-
వతి ॥ ౪౮ ॥

ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే ద్విష్టో యశ్చ నిలిమ్పా నామేమా గృహా
ఇతి ల్లూకో వసీయాన్భవతి ॥ ౧౦ ॥

ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమా-
య రాజ్ఞ ఋశ్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయశ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే
గౌరః పురుషరాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలఙ్గోః
క్రిమిస్సోమస్య రాజ్ఞః కులుఙ్గస్సిన్ధోశ్శిగ్ంశుమారో హిమవతో
హస్తీ ॥ ౪౯ ॥ ఇన్ద్రాయాష్టావిగ్ంశతిః ॥ ౧౧ ॥

మయుః ప్రాజాపత్య ఊలో హలీక్ష్ణో వృషదగ్ంశస్తే ధా-
తుస్సరస్వత్యై శారిశ్శ్యేతా పురుషవాక్సరస్వతే శుకశ్శ్యేతః పు-
రుషవాగారణ్యోఽజో నకులశ్శకా తే పౌష్ణా వాచే క్రౌఞ్చః ॥ ౫౦ ॥
మయుస్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౧౨ ॥

అపాం నప్త్రే ఝషో నాక్రో మకరః కులీకయస్తేఽకూపారస్య
వాచే పైఙ్గరాజో భగాయ కుషీతక ఆతీ వాహసో దర్విదా తే వాయ-
వ్యా దిగ్భ్యశ్చక్రవాకః ॥ ౫౧ ॥ అపామేకాన్నవిగ్ంశతిః ॥ ౧౩ ॥

బలాయాజగర ఆఖుస్సృజయా శయణ్డకస్తే మైత్రా మృ-
త్యవేఽసితో మన్యవే స్వజః కుమ్భీనసః పుష్కరసాదో లోహి-
తాహిస్తే త్వాష్ట్రాః ప్రతి శ్రుత్కాయై వాహసః ॥ ౫౨ ॥ ౧౪ ॥

పురుషమృగశ్చన్ద్రమసే గోధా కాలకా దార్వాఘాటస్తే
వనస్పతీనామైణ్యహ్నే కృష్ణో రాత్రియై పికః క్ష్వఙ్కా నీలశీర్ష్ణీ
తేఽర్యమ్ణే ధాతుః కత్కటః ॥ ౫౩ ॥ ౧౫ ॥

సౌరీ బలాకర్శ్యో మయూరశ్శ్యేనస్తే గన్ధర్వాణాం వసూ-
నాం కపిఞ్జలో రుద్రాణాం తిత్తిరీ రోహిత్కుణ్డృణాచీ గోలత్తికా
తా అప్సరసామరణ్యాయ సృమరః ॥ ౫౪ ॥ ౧౬ ॥

పృషతో వైశ్వదేవః పిత్వో న్యఙ్కుః కశస్తేఽనుమత్యా
అన్యవాపోఽర్ధమాసానాం మాసాం కశ్యపః క్వయిః కుటరు-
ర్దాత్యౌహస్తే సినీవాల్యై బృహస్పతయే శిత్పుటః ॥ ౫౫ ॥ ౧౭ ॥

శకా భౌమీ పాన్త్రః కశో మాన్థీలవస్తే పితౄణామృతూనాం
జహకా సంవత్సరాయ లోపా కపోత ఉలూకశ్శశస్తే నైరృ-
త్యాః కృకవాకుస్సావిత్రః ॥ ౫౬ ॥ ౧౮ ॥

బలాయ పురుషమృగస్సౌరీ పృషతశ్శకాఽష్టాదశాష్టాదశ ॥

రురూ రౌద్రః కృకలాసశ్శకునిః పిప్పకా తే శరవ్యాయై
హరిణో మారుతో బ్రహ్మణే శార్గస్తరక్షుః కృష్ణశ్శ్వా చతుర-
క్షో గర్దభస్త ఇతరజనానామగ్నయే ధూఙ్క్ష్ణా ॥ ౫౭ ॥

చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౧౯ ॥

అలజ ఆన్తరిక్ష ఉద్రో మద్గుః ప్లవస్తేఽపామదిత్యై హగ్ంససాచిరిన్ద్రాణ్యై కీర్శా గృధ్రశ్శితికక్షీ వార్ధ్రాణసస్తే దివ్యా ద్యావాపృథివ్యా శ్వావిత్ ॥ ౫౮ ॥ ౨౦ ॥

సుపర్ణః పార్జన్యో హగ్ంసో వృకో వృషదగ్ంశస్త ఐన్ద్రా అపాముద్రోఽర్యమ్ణే లోపాశస్సిగ్ంహో నకులో వ్యాఘ్రస్తే మహేన్ద్రాయ కామాయ పరస్వాన్ ॥ ౫౯ ॥ ॥ ౨౧ ॥

అలజస్సుపర్ణోఽష్టాదశాష్టాదశ ॥

ఆగ్నేయః కృష్ణగ్రీవస్సారస్వతీ మేషీ బభ్రుస్సౌమ్యః పౌష్ణశ్శ్యామశ్శితిపృష్ఠో బార్హస్పత్యశ్శిల్పో వైశ్వదేవ ఐన్ద్రోఽరుణో మారుతః కల్మాష ఐన్ద్రాగ్నస్సగ్ంహితోఽధోరామస్సావిత్రో వారుణః పేత్వః ॥ ౬౦ ॥ ఆగ్నేయో ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౨ ॥

అశ్వస్తూపరో గోమృగస్తే ప్రాజాపత్యా ఆగ్నేయా కృష్ణగ్రీవా త్వాష్ట్రౌ లోమశసక్థా శితిపృష్ఠా బార్హస్పత్యా ధాత్రే పృషోదరస్సౌర్యో బలక్షః పేత్వః ॥ ౬౧ ॥ అశ్వష్షోడశ ॥ ౨౩ ॥

అగ్నయేఽనీకవతే రోహితాఞ్జిరనడ్వానధోరామా సావిత్రా పౌష్ణా రజతనాభీ వైశ్వదేవా పిశఙ్గా తూపరా మారుతః కల్మాష ఆగ్నేయః కృష్ణోఽజస్సారస్వతీ మేషీ వారుణః కృష్ణ ఏకశితిపాత్పేత్వః ॥ ౬౨ ॥ అగ్నయేఽనీకవతే ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౪ ॥

యదేకేన ప్రజాపతిగ్గ్ ప్రాణాఽన్ను యజుషాఽఽపో విశ్వక-
ర్మాఽఽగ్న ఆ యాహి సువర్గాయ వజ్రో గాయత్రేణాగ్న ఉదధే
స్సమీచీన్ద్రియ మయుర్తపాం బలాయ పురుషమృగ స్త్రైనరీపృష్ఠత-
శ్నక్రా రురురల్లజనస్సుపర్ణా ఆగ్నేయోఽశ్వోఽగ్నయేఽనీకవతే
చతుర్విగ్ంశతిః. ॥ ౨౪ ॥

యదేకేన స పాపీయాన్తద్వా అగ్నిశ్శిరోథ షుస్తద్దేవా స్త్వ-
ష్ట్రిశ్యేష్టా అపాంనప్త్రే శ్వస్తొప్తగో ద్విషష్టిః. ॥ ౨౫ ॥

యదేకేనైకశతిషా త్వేత్వః.

హరిః ఓమ్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ఇతి కృష్ణయజుర్వేదే పఞ్చమకాణ్డే

పఞ్చమప్రశ్నస్సమాప్తః.

అథ షష్ఠప్రశ్నప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్ ॥

హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్విన్ద్రః । అగ్నిం యా గర్భం దధిరే విరూపాస్తా న ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్ । మధుశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తా న ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి । యాః పృథివీం పయసోన్దన్తి ॥ ౧ ॥ శుక్రాస్తా న ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । శివేన మా చక్షుషా పశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత త్వచం మే । సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుషదో హువే వో మయి వర్చో బలమోజో నిధత్త । యదదస్సంప్రయతీరహావనదతా హతే । తస్మాదా నద్యో నామ స్థ తా వో నామాని సిన్ధవః । యత్ప్రేషితా వరుణేన తాశ్శీభగ్ం సమవల్గత ॥ ౨ ॥ తదాప్నోదిన్ద్రో వో యతీస్తస్మాదాపో అను స్థన । అపకామగ్ం స్యన్దమానా అవీవరత వో హికమ్ । ఇన్ద్రో వశ్శక్తిభిర్దేవీస్తస్మాద్వార్ణామ వో హితమ్ । ఏకో దేవో అప్యతిష్ఠత్స్యన్దమానా యథావశమ్ । ఉదానిషుర్మహీరితి తస్మాదుదకముచ్యతే । ఆపో భద్రా ఘృతమిదాప ఆసురగ్నీషోమౌ బిభ్రత్యాప ఇత్తాః ।

తీవ్రో రసో మధుపృచామ్ ॥ ౩ ॥ అగ్నిర్గమ ఆ మా ప్రాణేన స్వ-
హ వర్చసా గహి । ఆదిత్యశ్యామ్యుత వా శృణోమ్యా మా ఘో-
షో గచ్ఛతి వాఙ్న ఆసామ్ । మన్యే భేజానో అమృతస్య తర్హి
హిరణ్యవర్ణా అతృపం యదా వః । ఆపో హిష్ఠా మయోభువస్తా
న ఊర్జే దధాతన । మహే రణాయ చక్షసే । యో వశ్శివతమో
రసస్తస్య భాజయతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరం గ-
మామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ।
దివి శ్రయస్వాన్తరిక్షే యతస్వ పృథివ్యా సంభవ బ్రహ్మవర్చసమసి
బ్రహ్మవర్చసాయ త్వా ॥ ౪ ॥

ఉన్దన్తి సమవల్గత మధుపృచాం మాతరో ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥

అపాం గ్రహాన్గృహ్ణాత్యేతద్వావ రాజసూయం
యదేతే గ్రహాస్సవోఽగ్నిర్వరుణసవో రాజసూయమగ్నిసవ-
శ్చిత్యస్తాభ్యామేవ సూయతేఽథో ఉభావేవ లోకావభి జయతి
యశ్చ రాజసూయేనేజానస్య యశ్చాగ్నిం చిన్వత ఆపో భవన్త్యాపో వా
అగ్నేర్భ్రాతృవ్యా యదపోఽగ్నేరధస్తాదుపదధాతి భ్రాతృవ్యాభి-
భూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యమృతమ్ ॥ ౫ ॥
వా ఆపస్తస్మాదద్భిరవతాన్తమభిషిఞ్చన్తి నార్తిమార్చ్ఛతి సర్వ-
మాయురేతి యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేదా-
న్నం వా ఆపః పశవ ఆపోఽన్నం పశవోఽన్నాదః పశుమాన్భవతి
యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేద ద్వాదశ భవన్తి

ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరేణై వాస్మై ॥ ౧ ॥ అన్నమవ
రున్ధే పాత్రాణి భవన్తి పాత్రే వా అన్నమద్యతే సయోన్యేవా-
న్నమవ రున్ధ ఆ ద్వాదశాత్పురుషాదన్నమత్త్యథో పాత్రాన్న ఛిద్య-
తే యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ చైనా ఏవం వేద కుమ్భాశ్చ
కుమ్భీశ్చ మిథునాని భవన్తి మిథునస్య ప్రజాత్యై ప్రప్రజయా ప-
శుభిర్మిథునైర్జాయతే యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ ॥౨॥ చైనా
ఏవం వేద శుగ్వా అగ్నిస్సోఽధ్వర్యుం యజమానం ప్రజాశ్శుచాఽ-
ర్పయతి యదప ఉపదధాతి శుచమేవాస్య శమయతి నార్తిమార్ఛ-
త్యధ్వర్యుర్న యజమానశ్శామ్యన్తి ప్రజా యత్రైతా ఉపధీయ-
న్తేఽపాం వా ఏతాని హృదయాని యదేతా ఆపో యదేతా అప
ఉపదధాతి దివ్యాభిరేవైనాస్సగ్ంసృజతి వర్షుకః పర్జన్యః ॥ ౩ ॥
భవతి యో వా ఏతాసామాయతనం క్లృప్తిం వేదాయతనవాన్భవతి
కల్పతేఽస్మా అనుసీతముప దధాత్యేతద్వా ఆసామాయతనమేషా
క్లృప్తిర్య ఏవం వేదాయతనవాన్భవతి కల్పతేఽస్మై ద్వంద్వమన్యా
ఉపదధాతి చతస్రో మధ్యే ధృత్యా అన్నం వా ఇష్టకా ఏతత్ఖలు వై
సాక్షాదన్నం యదేష చరుర్యదేతం చరుముపదధాతి సాక్షాత్ ॥౪॥
ఏవాస్మా అన్నమవ రున్ధే మధ్యత ఉప దధాతి మధ్యత ఏవాస్మా
అన్నం దధాతి తస్మాన్మధ్యతోఽన్నమద్యతే బార్హస్పత్యో భవతి
బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మా అన్నమవరున్ధే

బ్రహ్మవర్చసమసి బ్రహ్మవర్చసాయ త్వేత్యాహ తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ
భవతి యస్యైష ఉపధీయతే య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౧౦ ॥

అమృతమస్మై జాయతే యస్యైతా ఉపధీయన్తే య ఉ ప్రజస్య
ఉపదధాతి సాత్త్వా త్సప్త చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

భూతేష్టకా ఉప దధాత్యత్రాత్ర వై మృత్యుర్జాయతే
యత్ర యత్రైవ మృత్యుర్జాయతే తత ఏవైనమవ యజతే తస్మాద-
గ్నిచిత్సర్వమాయురేతి సర్వే హ్యస్య మృత్యవోఽవేష్టాస్తస్మాదగ్ని-
చిన్నాభిచరితవై ప్రత్యగేనమభిచారస్స్తృణుతే సూయతే వా ఏష
యోఽగ్నిం చినుతే దేవసువామేతాని హవీగ్ంషి భవన్త్యేతావ-
న్తో వై దేవానాగ్ం సవాస్త ఏవ ॥ ౧౧ ॥ అస్మై సవాన్ప్రయచ్ఛ-
న్తి త ఏనగ్ం సువన్తే సవోఽగ్నిర్వరుణసవో రాజసూయం బ్రహ్మ-
సవశ్చిత్యో దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యాహ సవితృప్ర-
సూత ఏవైనం బ్రహ్మణా దేవతాభిరభిషిఞ్చత్యన్నస్యాన్నస్యాభి-
షిఞ్చత్యన్నస్యాన్నస్యావరుద్ధ్యై పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చమభి షిఞ్చతి
పురస్తాద్ధి ప్రతీచీనమన్నమద్యతే శీర్షతోఽభిషిఞ్చతి శీర్ష-
తో హ్యన్నమద్యత ఆ ముఖాదన్వవస్రావయతి ॥ ౧౨ ॥ ముఖత
ఏవాస్మా అన్నాద్యం దధాత్యగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీ-
త్యాహైష వా అగ్నేస్సవస్తేనైవైనమభిషిఞ్చతి బృహస్పతేస్త్వా
సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతి-
ర్బ్రహ్మణైవైనమభిషిఞ్చతీన్ద్రస్య త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషిఞ్చామీ-

త్యా హేన్ద్రియమేవాస్మిన్నుపరిష్టాద్దధాత్యేతత్ ॥ ౧౩ ॥ వై రాజసూ-
యస్య రూపం య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుత ఉభావేవ లోకావభి
జయతి యశ్చ రాజసూయేనేజానస్య యశ్చాగ్నిచిత ఇన్ద్రస్య సు-
షువాణస్య దశధేన్ద్రియం వీర్యం పరాఽపతత్తద్దేవాః సౌత్రామణ్యా
సమభరన్థ్సౌత్రామణ్యా వా ఏష యోఽగ్నిం చినుతేఽగ్నిం చిత్వా
సౌత్రామణ్యా యజేతేన్ద్రియమేవ వీర్యగ్ం సంభృత్యాత్మన్ధత్తే ॥ ౧౪ ॥

తఏవాన్వవసాయయత్యేతదష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

సజూరబ్దోఽయావభిస్సజూరుషా అరుణీభిస్సజూస్సూర్య ఏత-
శేన సజోషావశ్వినా దగ్ంసోభిస్సజూరగ్నిర్వైశ్వానర ఇడాభిర్ఘృ-
తేన స్వాహా సంవథ్సరో వా అబ్దో మాసా అయావా ఉషా అరుణీ
సూర్య ఏతశ ఇమే అశ్వినా సంవథ్సరోఽగ్నిర్వైశ్వానరః పశవ
ఇడా పశవో ఘృతగ్ం సంవథ్సరం పశవోఽను ప్ర జాయన్తే సం-
వథ్సరేణైవాస్మై పశూన్ప్ర జనయతి దర్భస్తమ్బే జుహోతి యద్
వా అస్యా అమృతం యద్వీర్యం తద్దర్భాస్తస్మిఞ్జుహోతి ప్రైవ
జాయతేఽన్నాదో భవతి యస్యైవం జుహ్వత్యేతా వై దేవతా అ-
గ్నేః పురస్తాద్భాగాస్తా ఏవ ప్రీణాత్యథో చక్షురేవాగ్నేః పురస్తాత్ప్రతి
దధాత్యన్నాదో భవతి య ఏవం వేదాపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్స
ప్రజాపతిః పుష్కరపర్ణే వాతో భూతోఽలేలాయథ్సః ॥ ౧౫ ॥
ప్రతిష్ఠాం నావిన్దత స ఏతదపాం కులాయమపశ్యత్తస్మిన్నగ్నిమచి-
నుత తదియమభవత్తతో వై స ప్రత్యతిష్ఠద్యాం పురస్తాదుపాదధా-

త్తచ్ఛిరోఽభవత్తస్మా త్ప్రాచీ దిగ్యాం దక్షిణత ఉపాదధాత్స దక్షి-
ణః పక్షోఽభవత్తస్మా ద్దక్షిణా దిగ్యాం పశ్చాదుపాదధా త్తత్పుచ్ఛ-
మ భవత్తస్మా త్ప్రతీచీ దిగ్యాము త్తరత ఉపాదధాత్ ॥ ౧౭ ॥ స ఉ-
త్తరః పక్షోఽభవత్తస్మాదుదీచీ దిగ్యాముపరిష్టాదుపాదధా త్తత్పృష్ఠమ-
భవత్తస్మాదూర్ధ్వా దిగియం వా అగ్నిః పఞ్చ చితిక స్తస్మాద్యదస్యాం ఖన-
న్త్యభీష్టకాం తృన్దన్త్యభి శర్కరాగ్ం సర్వా వా ఇయం వయో-
భ్యో నక్తం దృశే దీప్యతే తస్మాదిమాం వయాగ్ంసి న క్తం నా-
ధ్యాసతే య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే ప్రత్యేవ ॥ ౧౮ ॥ తిష్ఠ-
త్యభి దిశో జయత్యాగ్నేయో వై బ్రాహ్మణ స్తస్మాద్బ్రాహ్మణాయ
సర్వాసు దిక్ష్వర్ధుకగ్గ్ స్వామేవ తద్దిశమన్వేత్యపాం వా అగ్నిః
కులాయం తస్మాదాపోఽగ్నిగ్ం హారుకాః స్వామేవ తద్యోనిం ప్రవి-
శన్తి ॥ ౧౯ ॥

యదలేలాయుధ్వ ఉత్తరత ఉపాదధాద్దేవ ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥

సంవత్సరముఖ్యం భృత్వా ద్వితీయే సంవత్సర ఆగ్నేయమ-
ష్టాకపాలం నిర్వపేదైన్ద్రమేకాదశకపాలం వైశ్వదేవం ద్వాదశక-
పాలం బార్హస్పత్యం చరుం వైష్ణవం త్రికపాలం తృతీయే సంవత్స-
రేఽభిజితా యజేత యదష్టాకపాలో భవత్యష్టాక్షరా గాయత్ర్యా-
గ్నేయం గాయత్రం ప్రాతస్సవనం ప్రాతస్సవనమేవ తేన దాధార
గాయత్రీం ఛన్దో యదేకాదశకపాలో భవత్యేకాదశాక్షరా త్రిష్టు-
గైన్ద్రం త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం మాధ్యన్దినమేవ సవనం తేన

దాధార త్రిష్టుభమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఛన్దో యద్ద్వాదశకపాలో భవతి ద్వాదశాక్షరా జగతీ వైశ్వదేవం జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవనమేవ తేన దాధార జగతీం ఛన్దో యద్బార్హస్పత్యశ్చరుర్భవతి బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మైవ తేన దాధార యద్వైష్ణవస్త్రికపాలో భవతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞమేవ తేన దాధార యత్తృతీయే సంవత్సరేఽభిజితా యజతేఽభిజిత్యై యత్సంవత్సరముఖ్యం బిభర్తీ॑మమేవ ॥ ౨౧॥ తేన లోకగ్గ్ స్పృణోతి యద్ద్వితీయే సంవత్సరేఽగ్నిం చినుతేఽన్తరిక్షమేవ తేన స్పృణోతి యత్తృతీయే సంవత్సరే యజతేఽముమేవ తేన లోకగ్గ్ం స్పృణోత్యేతం వై పర ఆట్ణారః కక్షీవాగ్ం ఔశిజో వీతహవ్యశ్శ్రాయసస్త్రసదస్యుః పౌరుకుత్స్యః ప్రజాకామా అచిన్వత తతో వై తే సహస్రగ్ంసహస్రం పుత్రానవిన్దన్త ప్రథతే ప్రజయా పశుభిస్తాం మాత్రామాప్నోతి యాం తేఽగచ్ఛన్య ఏవం విద్వానేతమగ్నిం చినుతే ॥ ౨౨ ॥

దాధార త్రిష్టుభమిమమేవైవం చత్వారి చ ॥ ౫ ॥

ప్రజాపతిరగ్నిమచినుత స క్షురపవిర్భూత్వాఽతిష్ఠత్తం దేవా బిభ్యతో నోపాయన్తే ఛన్దోభిరాత్మానం ఛాదయిత్వోపాయన్తచ్ఛన్దసాం ఛన్దస్త్వం బ్రహ్మ వై ఛన్దాగ్ంసి బ్రహ్మణ ఏతద్రూపం యత్కృష్ణాజినం కార్ష్ణీ ఉపానహావుప ముఞ్చతే ఛన్దోభిరేవాత్మానం ఛాదయిత్వాఽగ్నిముపచరత్యాత్మనోఽహిగ్ంసాయై దేవనిధిర్వా

ప్రష ని ధీయతే యదగ్నిః ॥ ౨౩ ॥ అన్యే వా వై నిధిమగుప్తం విన్దన్తి న వా ప్రతి ప్ర జానాత్యుఖామా క్రామత్యాత్మానమేవాధి-షాం కురుతే గుప్త్యా అథో ఖల్వాహురాక్రమ్యేతి నైర్ ఋత్యుఖా యద్గాక్రామేన్నిర్ ఋత్యా ఆత్మానమపి దధ్యాత్తస్మాన్నాక్రమ్యా పురుషశీర్షముప దధాతి గుప్త్యా అథో యథా బ్రూయాదేతన్మే గోపాయేతి తాదృగేవ తత్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రజాపతిర్వా అథర్వాఽగ్నిరేవ దధ్యఙ్ఙాథర్వణస్తస్యేష్టకా అస్థాన్యేతగ్ం హ వావ తదృషిరభ్యనూవాచేన్ద్రో దధీచో అస్థభిరితి యదిష్టకాభిరగ్నిం చినోతి సాత్మానమేవాగ్నిం చినుతే సాత్మాఽముష్మింల్లోకే భవతి య ఏవం వేద శరీరం వా ఏతదగ్నేర్యచ్చిత్య ఆత్మా వైశ్వానరో యచ్చితే వైశ్వానరం జుహోతి శరీరమేవ సగ్ంస్కృత్య ॥ ౨౫ ॥ అభ్యారోహతి శరీరం వా ఏతద్యజమానస్సగ్ంస్కురుతే యదగ్నిం చినుతే యచ్చితే వైశ్వానరం జుహోతి శరీరమేవ సగ్ంస్కృత్యాత్మనాఽభ్యారోహతి తస్మాత్తస్య నావ ద్యన్తి జీవన్నేవ దేవానప్యేతి వైశ్వానర్యర్చా పురీషముప దధాతీయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరస్తస్యైషా చితిర్యత్పురీషమగ్నిమేవ వైశ్వానరం చినుత ఏషా వా అగ్నేః ప్రియా తనూర్యద్వైశ్వానరః ప్రియామేవాస్య తనువమవరున్ద్ధే ॥ ౨౬ ॥

అగ్నిష్టక్సగ్ంస్కృత్యాగ్నేర్దశ చ ॥ ౮ ॥

అగ్నేర్వై దీక్షయా దేవా విరాజమాప్నువన్తిస్రో రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాత్త్రిపదా విరాడ్విరాజమాప్నోతి షడ్రాత్రీర్దీక్షితస్స్యా-

షడ్వా ఋతవస్సంవథ్సరస్సంథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి దశ రా-
త్రీర్దీక్షితస్స్యాద్దశాక్షరా విరాడ్విరాజమాప్నోతి ద్వాదశ రాత్రీ-
ర్దీక్షితస్స్యాద్ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమా-
ప్నోతి త్రయోదశ రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాత్త్రయోదశ ॥ ౨౭ ॥ మా-
సాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి పఞ్చదశ రాత్రీర్దీ-
క్షితస్స్యాత్పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రాత్రయోఽర్ధమాసశ-
స్సంవథ్సర ఆప్యతే సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి సప్తదశ రా-
త్రీ ర్దీక్షితస్స్యాద్ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవ స్ససంవథ్సరస్సంవ-
థ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి చతుర్విగ్ంశతిగ్ం రాత్రీర్దీక్షిత-
స్స్యాచ్చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్వి-
రాజమాప్నోతి త్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాత్ ॥ ౨౮ ॥ త్రి-
గ్ంశదక్షరా విరాడ్విరాజమాప్నోతి మాసం దీక్షితస్స్యాద్యో మా-
సస్స సంవథ్సరస్సంవథ్సరో విరాడ్విరాజమాప్నోతి చతురో మా-
సో దీక్షితస్స్యాచ్చతురో వా ఏతం మాసో వసవోఽబిభరుస్తే పృథి-
వీమాఽజయన్గాయత్రీం ఛన్దోఽష్టౌ రుద్రాస్తేఽన్తరిక్షమాఽజయ-
న్త్రిష్టుభం ఛన్దో ద్వాదశాదిత్యాస్తే దివమాఽజయఞ్జగతీం ఛన్ద-
స్తతో వైతే వ్యావృతమగచ్ఛఞ్ఛ్రైష్ఠ్యం దేవానాం తస్మాద్ద్వాదశ
మాసాభృత్వాఽగ్నిం చిన్వీత ద్వాదశ మాసాస్సంవథ్సరస్సంవథ్స-
రోఽగ్నిశ్చిత్య స్తస్యాహోరాత్రాణీష్టకా ఆప్తేష్టకమేనం చినుతే-
ఽథో వ్యావృతమేవ గచ్ఛతి శ్రైష్ఠ్యగ్ం సమానానామ్ ॥ ౨౯ ॥

స్యాత్త్రయోదశ త్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాద్యద్వై తే-
ఽష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

సువర్గాయ వా ఏష లోకాయ చీయతే యదగ్నిస్తం య-
న్నాన్వారోహేత్సువర్గాల్లోకాద్యజమానో హీయేత పృథివీమాఽక్ర-
మిషం ప్రాణో మా మా హాసీదన్తరిక్షమాఽక్రమిషం ప్రజా మా
మా హాసీద్దివమాఽక్రమిషగ్ం సువరగన్మేత్యాహైష వా అగ్నేరన్వా-
రోహస్తేనైవైనమన్వారోహతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై యత్ప-
క్షసంమితాం మినుయాత్ ॥ ౩౦ ॥ కనీయాగ్ంసం యజ్ఞక్రతు-
ముపేయాత్పాపీయస్యాత్మనః ప్రజా స్యాద్వేదిసంమితాం మినోతి
జ్యాయాగ్ంసమేవ యజ్ఞక్రతుముపైతి నాస్యాత్మనః పాపీయసీ ప్రజా
భవతి సాహస్రం చిన్వీత ప్రథమం చిన్వానస్సహస్రసంమితో వా
అయం లోక ఇమమేవ లోకమభి జయతి ద్విషాహస్రం చిన్వీత ద్వి-
తీయం చిన్వానో ద్విషాహస్రం వా అన్తరిక్షమన్తరిక్షమేవాభి జయ-
తి త్రిషాహస్రం చిన్వీత తృతీయం చిన్వానః ॥ ౩౧ ॥ త్రిషాహ-
స్రో వా అసౌ లోకోఽముమేవ లోకమభి జయతి జానుదఘ్నం
చిన్వీత ప్రథమం చిన్వానో గాయత్రియైవేమం లోకమభ్యారోహతి
నాభిదఘ్నం చిన్వీత ద్వితీయం చిన్వానస్త్రిష్టుభైవాన్తరిక్షమభ్యారోహ-
తి గ్రీవదఘ్నం చిన్వీత తృతీయం చిన్వానో జగత్యైవాముం లోక-
మభ్యారోహతి నాగ్నిం చిత్వా రామాముపేయాదయోనౌ రేతో
ధాస్యామీతి న ద్వితీయం చిత్వాఽన్యస్య స్త్రియమ్ ॥ ౩౨ ॥ ఉ-

పేయాన్న తృతీయం చిత్వా కాం చ నోపేయాద్రేతసో వా ఏతం
ని ధత్తే యదగ్నిం చినుతే యదుపేయాద్రేతసా వ్యృధ్యేతాథో
ఖల్వాహురప్రజస్యం తద్యన్నోపేయాదితి యద్రేతస్సిచావుప ద-
ధాతి తే ఏవ యజమానస్య రేతో బిభృతస్తస్మాదుపేయాద్రేతసో-
ఽస్కన్దాయ త్రీణి వావ రేతాగ్ంసి పితా పుత్రః పౌత్రః ॥ ౩౩ ॥
యద్ద్వే రేతస్సిచావుపదధ్యాద్రేతోఽస్య విచ్ఛిన్ద్యాత్తిస్ర ఉప ద-
ధాతి రేతస్సన్తత్యా ఇయం వావ ప్రథమా రేతస్సిగ్వాగ్వా ఇ-
యం తస్మాత్పశ్యన్తీమాం పశ్యన్తి వాచం వదన్తీమన్తరిక్షం ద్వితీయా
ప్రాణో వా అన్తరిక్షం తస్మాన్నాన్తరిక్షం పశ్యన్తి న ప్రాణమసౌ
తృతీయా చక్షుర్వా అసౌ తస్మాత్పశ్యన్త్యమూం పశ్యన్తి చక్షుర్య-
జుషేమాం చ ॥ ౩౪ ॥ అమూం చోప దధాతి మనసా మధ్య-
మామేషాం లోకానాం కౢప్త్యా అథో ప్రాణానామిష్టో యజ్ఞో భృగు-
భిరాశీర్దా వసుభిస్తస్య త ఇష్టస్య వీతస్య ద్రవిణేహ భక్షీయేత్యా-
హ స్తుతశస్త్రే ఏవైతేన దుహే పితా మాతరిశ్వాఽచ్ఛిద్రా పదా
ధా అచ్ఛిద్రా ఉశిజః పదాఽను తక్షుస్సోమో విశ్వవిన్నేతా
నేషద్బృహస్పతిరుక్థామదాని శగ్ంసిషదిత్యాహైతద్వా అగ్నేరుక్థం
తేనైవైనమను శగ్ంసతి ॥ ౩౫ ॥

మినుయాత్తృతీయం చిత్వా న త్రీణ్యియం పౌత్రశ్చైవ సప్త చ ॥

న్యాయతే వా ఏషోఽగ్నీనాం య ఉఖాయాం భ్రియతే
యదధస్తాన్నాసాదయేద్గర్భాః ప్రపాదుకాస్స్యురథో యథా సవాత్ప్రత్య-

ప్రరోహతి తాదృగేవ తదాసన్దీ సాదయతి గర్భాణాం ధృత్యా అప్ర-
పాదాయాథో ప్రజననమేవైనం కరోతి గర్భో వా ఏష యదుఖ్యో
యోనిశ్శిక్యం యచ్ఛిక్యాదుఖాం నిరూహేద్యోన్యై గర్భం నిర్హ-
ణ్యాథ్షడుద్యామగ్ం శిక్యం భవతి షోఢావిహితో వై ॥ ౫౭ ॥
పురుష ఆత్మా చ శిరశ్చ చత్వార్యఙ్గాన్యాత్మన్నేవైనం బిభర్తి ప్ర-
జాపతిర్వా ఏష యదగ్నిస్తస్యోఖా చోలూఖలం చ స్తనౌ తావ-
స్య ప్రజా ఉప జీవన్తి యదుఖాం చోలూఖలం చోపదధాతి తా-
భ్యామేవ యజమానోఽముష్మిన్లోకేఽగ్నిం దుహే సంవత్సరో వా
ఏష యదగ్నిస్తస్య త్రేధావిహితా ఇష్టకాః ప్రాజాపత్యా వైష్ణవీః
వైశ్వకర్మణీరహోరాత్రాణ్యేవాస్య ప్రాజాపత్యా యదుఖ్యం బి-
భర్తి ప్రాజాపత్యా ఏవ తదుప ధత్తే యథ్సమిధ ఆదధాతి వైష్ణవా
వై వనస్పతయో వైష్ణవీరేవ తదుప ధత్తే యదిష్టకాభిరగ్నిం చి-
నోతీయం వై విశ్వకర్మా వైశ్వకర్మణీరేవ తదుప ధత్తే తస్మాదా-
హుస్త్రివృదగ్నిరితి తం వా ఏతం యజమాన ఏవ చిన్వీత యద-
స్యాన్యశ్చినుయాద్యత్తం దక్షిణాభిర్న రాధయేదగ్నిమస్య వృఞ్జీత
యోఽస్యాగ్నిం చినుయాత్తం దక్షిణాభీ రాధయేదగ్నిమేవ తథ్స్పృ-
ణోతి ॥ ౩౮ ॥

షోఢావిహితో వై వైష్ణవీరన్యా విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౯ ॥

ప్రజాపతిరగ్నిమచినుత ఋతుభిస్సంవథ్సరం వసన్తేనైవాస్య పూ-
ర్వార్ధమచినుత గ్రీష్మేణ దక్షిణం పక్షం వర్షాభిః పుచ్ఛగ్ం శర-

దోత్తరం పక్షగ్ం హేమన్తేన మధ్యం బ్రహ్మణా వా అస్య తత్పూ-
ర్వార్ధమచినుత క్షత్రేణ దక్షిణం పక్షం పశుభిః పుచ్ఛం విశోత్తరం
పక్షమాశయా మధ్యం య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుత ఋతుభి-
రేవైనం చినుతేఽథో ఏతదేవ సర్వమవ ॥ ౩౯ ॥ రుద్ధే శృణ్వ-
త్యేనమగ్నిం చిక్యానమత్త్యన్నగ్ం రోచత ఇయం వావ ప్రథమా
చితిరోషధయో వనస్పతయః పురీషమన్తరిక్షం ద్వితీయా వయాగ్ంసి
పురీషమసౌ తృతీయా నక్షత్రాణి పురీషం యజ్ఞశ్చతుర్థీ దక్షిణా
పురీషం యజమానః పఞ్చమీ ప్రజా పురీషం యత్త్రిచితీకం చిన్వీత
యజ్ఞం దక్షిణామాత్మానం ప్రజామన్తరియాత్తస్మాత్పఞ్చచితీకశ్చేత-
వ్య ఏతదేవ సర్వగ్గ్ స్పృణోతి యత్తిస్రశ్చితయః ॥ ౪౦ ॥ త్రి-
వృద్ధ్యగ్నిర్యద్వే ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై పఞ్చ చితయో
భవన్తి పాఙ్క్తః పురుష ఆత్మానమేవ స్పృణోతి పఞ్చ చితయో
భవన్తి పఞ్చభిః పురీషైరభ్యూహతి దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరో వై
పురుషో యావానేవ పురుషస్తగ్గ్ స్పృణోత్యథో దశాక్షరా విరాడ-
న్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠతి సంవత్సరో వై షష్ఠీ
చితిర్ఋతవః పురీషగ్ం షట్చితయో భవన్తి షట్పురీషాణి ద్వాదశ
సంపద్యన్తే ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సర ఏవ ప్రతి తిష్ఠతి ॥

అవ చితయః పురీషం పఞ్చ దశ చ ॥ ౧౦ ॥

రోహితో ధూమ్రరోహితః కర్కన్ధురోహితస్తే ప్రాజాపత్యా
బభ్రురరుణబభ్రుశ్శుకబభ్రుస్తే రౌద్రాశ్శ్యేతశ్శ్యేతాక్షశ్శ్యేతగ్రీ-

ష_స్తే పితృదేవత్యా᳚_స్తిస్రః కృష్ణా వశా వారుణ్య_స్తిస్రశ్శ్వేతా వ-శాస్సౌర్యో మైత్రా బార్హస్పత్యా ధూమ్రలలామాస్తూపరాః ॥

పృశ్ని_స్తిరశ్చీనపృశ్నిరూర్ధ్వపృశ్ని_స్తే మారుతాః ఫల్గూర్లో-హితోర్ణీ బలక్షీ తాస్సారస్వత్యః పృషతీ స్థూలపృషతీ క్షుద్రపృ-షతీ తా వైశ్వదేవ్య_స్తిస్రశ్శ్యామా వశాః పౌష్ణియ_స్తిస్రో రోహి-ణీర్వశా మైత్రియ ఐన్ద్రాబార్హస్పత్యా అరుణలలామాస్తూ-పరాః ॥ ౪౩ ॥

రోహితః పృశ్ని_శ్షడ్విగ్ంశతి_శ్షడ్విగ్ంశతిః ॥ ౧౧-౧౨ ॥

శితిబాహురన్యతశ్శితిబాహుస్సమన్తశితిబాహుస్త ఐన్ద్రవా-యవాశ్శితిరన్ధ్రో౽న్యతశ్శితిరన్ధ్రస్సమన్తశితిరన్ధ్ర_స్తే మైత్రావరుణా-శ్శుద్ధవాలస్సర్వశుద్ధవాలో మణివాల_స్త ఆశ్వినా_స్తిస్రశ్శిల్పా వ-శా వైశ్వదేవ్య_స్తిస్రశ్శ్యేనీః పరమేష్ఠినే సోమాపౌష్ణాశ్శ్యామ-లలామాస్తూపరాః ॥ ౪౪ ॥ ౧౩ ॥

ఉన్నత ఋషభో వామనస్త ఐన్ద్రావరుణాశ్శితికకుచ్ఛితి-పృష్ఠశ్శితిభస_త్త ఐన్ద్రాబార్హస్పత్యాశ్శితిపాచ్ఛితోష్ఠశ్శితిభ్రు-_స్త ఐన్ద్రావైష్ణవా_స్తిస్రస్సిధ్మా వశా వైశ్వకర్మణ్య_స్తిస్రో ధాత్రే పృ-షోదరా ఐన్ద్రాపౌష్ణాశ్శ్యేతలలామాస్తూపరాః ॥ ౪౫ ॥ ౧౪ ॥

శితిబాహురున్నత_స్త్రిపఞ్చవిగ్ంశతి_స్త్రిపఞ్చవిగ్ంశతిః ॥

కర్ణా_స్త్రయో యామా స్సౌమ్యా_స్త్రయశ్శ్వితిఙ్గా అగ్న-యే యవిష్ఠాయ త్రయో నకులా_స్తిస్రో రోహిణీ_స్త్ర్యవ్య_స్తా వసూ-

నాం త్రయో౽రుణా దిత్యౌహ్యాస్త్రయ రుద్రాణాగ్ం సోమైన్ద్రా బభ్రులలామాస్తూపరాః ॥ ౪౬ ॥ కృష్ణాస్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౧౫ ॥

కృష్ణాస్త్రయో వైష్ణవా అధీలోధకర్ణాస్త్రయో విష్ణవ ఉరుక్రమాయ లప్సుదినస్త్రయో విష్ణవ ఉరుగాయాయ పఞ్చావీస్త్రయ ఆదిత్యానాం త్రివత్సాస్త్రయో౽ఙ్గిరసామైన్ద్రావైష్ణవా గౌరలలామాస్తూపరాః ॥ ౪౭ ॥ కృష్ణావిగ్ంశతిః ॥ ౧౬ ॥

ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞే త్రయశ్శితిపృష్ఠా ఇన్ద్రాయాధిరాజాయ త్రయశ్శితికకుద ఇన్ద్రాయ స్వరాజ్ఞే త్రయశ్శితిభసదస్త్రయస్తుర్యౌహ్యాస్సాధ్యానాం త్రయః పష్ఠౌహ్యా విశ్వేషాం దేవానామాగ్నేన్ద్రాః కృష్ణలలామాస్తూపరాః ॥ ౪౮ ॥

ఇన్ద్రాయ ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౧౭ ॥

అదిత్యై త్రయో రోహితైతా ఇన్ద్రాణ్యై త్రయః కృష్ణైతాః కుహ్వై త్రయో౽రుణైతాస్త్రయో ధేనవో రాకాయై త్రయో౽నడ్వాహస్సినీవాల్యా ఆగ్నావైష్ణవా రోహితలలామాస్తూపరాః ॥ ౪౯ ॥ అదిత్యా అష్టాదశ ॥ ౧౮ ॥

సౌమ్యాస్త్రయః పిశఙ్గాస్సోమాయ రాజ్ఞే త్రయస్సారఙ్గాః పార్జన్యా నభోరూపాస్త్రయో౽జా మల్హా ఇన్ద్రాణ్యై త్రయో మేష్య ఆదిత్యా ద్యావాపృథివ్యా మాలఙ్గాస్తూపరాః ॥ ౫౦ ॥

సౌమ్యా ఏకాన్నవిగ్ంశతిః ॥ ౧౯ ॥

వారుణా స్త్రియగ్ం కృష్ణలలామా వరుణాయ రాజ్ఞే త్రయో రోహితలలామా వరుణాయ రిశాదసే త్రయోఽరుణలలామాశ్శిల్పాస్త్రయో వైశ్వదేవా స్త్రియగ్ం పృశ్నయస్సర్వదేవత్యా ఐన్ద్రాస్సూరాశ్యేతలలామాస్తూపరాః ॥ ౫౧ ॥ వారుణా విగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

సోమాయ స్వరాజ్ఞేఽనోవాహావనడ్వాహావిన్ద్రాగ్నిభ్యామోజోదాభ్యాముష్టారావిన్ద్రాగ్నిభ్యాం బలదాభ్యాగ్ం సీరవాహావవీ ద్వే ధేనూ భౌమీ దిగ్భ్యో వడబే ద్వే ధేనూ భౌమీ వైరాజీ పురుషీ ద్వే ధేనూ భౌమీ వాయవ ఆరోహణవాహావనడ్వాహా వారుణీ కృష్ణే వశే అరాడ్యౌ దివ్యావృషభౌ పరిమరౌ ॥ ౫౨ ॥

సోమాయ చతుస్త్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౧ ॥

ఏకాదశ ప్రాతర్గవ్యాగ్ం పశవ ఆలభ్యన్తే ఛగలగ్ం కల్మాషగ్ం కికిదీవిర్విదీగయస్తే త్వాష్ట్రాస్సారస్వత శ్యేతా వశా అనూబన్ధ్యా ఛవన్త్యాశ్వేయ ఐన్ద్రాగ్న ఆశ్వినస్తే విశాలయూప ఆ లభ్యన్తే ॥

ఏకాదశ పఞ్చ విగ్ంశతిః ॥ ౨౨ ॥

పిశఙ్గాస్త్రయో వాసన్తాస్సారఙ్గాస్త్రయో గ్రైష్మాః పృషన్తస్త్రయో వార్షికాః పృశ్నయస్త్రయశ్శారదాః పృశ్నిసక్థాస్త్రయో హైమన్తికా అవలిప్తాస్త్రయశ్శైశిరాస్సంవత్సరాయ నివక్షసః ॥

పిశఙ్గా విగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

రోహితగ్ం కృష్ణా ధూమ్రలలామాగ్ం పృశ్నిశ్యామా అరుణలలామాశ్శితిబాహవశ్శిల్పాశ్యేనీశ్యామలలామా ఉన్నత -

స్నిగ్ధా ధాత్రే పౌష్ణా శ్శ్యేతలలామారి కర్ణా బభ్రులలామాస్సు-
త్యా గౌరలలామా ఇన్ద్రాయ కృష్ణలలామా అదిత్యై రోహితల-
లామాస్సౌమ్యా శూలక్ష్మా వారుణాస్సూరాశ్శ్యేతలలామా దశ ॥

హిరణ్యవర్ణా అపాం గ్రహాణా భ్భూతేష్టకాస్స్వజానస్సంవత్స-
రం ప్రజాపతిస్స త్క్షురపవిర్గ్నై ర్వేద దీక్షయా సువర్గాయ తం
యన్నస్తూయతే ప్రజాపతిర్ ఋతుభీ రోహితగ్ం పృష్ఠిచ్ఛితిబాహు-
రున్నతగ్ం కర్ణాశ్శ్మ్యా ఇన్ద్రాయాదిత్యై సౌమ్యావారుణాస్సా-
మాస్మైకాదశ ప్రిశక్తా స్త్రి యోవిగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

హిరణ్యావర్ణా భూతేష్టకాశ్ఛన్దో యత్కనీయాగ్ంసం త్రి-
పృథ్వగ్ని ర్వారుణాశ్చతుగ్ంపఞ్చాశత్ ॥ ౨౪ ॥

హిరణ్యావర్ణా ని వత్సః ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

పఞ్చమకాణ్డే

షష్ఠప్రశ్నస్సమాప్తః.

సప్తమప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

యో వా అయథాదేవతమగ్నిం చినుత ఆ దేవతాభ్యో వృ-
శ్చ్యతే పాపీయాన్భవతి యో యథాదేవతం న దేవతాభ్య ఆవృ-
శ్చ్యతే వసీయాన్భవత్యాగ్నేయ్యా గాయత్రియా ప్రథమాం చితి-
మభి మృశేత్త్రిష్టుభా ద్వితీయాం జగత్యా తృతీయామనుష్టుభా చతు-
ర్థీం పఙ్క్త్యా పఞ్చమీం యథాదేవతమేవాగ్నిం చినుతేన దేవతాభ్య
ఆ వృశ్చ్యతే వసీయాన్భవతీడాయై వా ఏషా విభక్తిః పశవ ఇడా
పశుభిరేనమ్ ॥ ౧ ॥ చినుతే యో వై ప్రజాపతయే ప్రతిప్రో-
చ్యాగ్నిం చినోతి నార్తిమార్చ్ఛత్యశ్వావభితస్తిష్ఠేతాం కృష్ణ ఉత్త-
రతశ్శ్వేతో దక్షిణతస్తావాలభ్యేష్టకా ఉప దధ్యాదేతద్వై ప్రజాపతే
రూపం ప్రాజాపత్యోఽశ్వస్సాక్షాదేవ ప్రజాపతయే ప్రతిప్రోచ్యాగ్నిం
చినోతి నార్తిమార్చ్ఛత్యేతద్వా అహ్నో రూపం యచ్ఛ్వే-
తోఽశ్వో రాత్రియై కృష్ణ ఏతదహ్నః ॥ ౨ ॥ రూపం యదిష్టకా
రాత్రియై పురీషమిష్టకా ఉపధాస్యఞ్ఛ్వేతమశ్వమభి మృశేత్పురీష-
ముపధాస్యన్కృష్ణమహోరాత్రాభ్యామేవైనం చినుతే హిరణ్య-
పాత్రం మధోః పూర్ణం దదాతి మధవ్యోఽసానీతి సౌర్యా చిత్రవ-

త్వాఽవేక్షతే చిత్ర ఏవ భవతి మధ్యన్దినేఽశ్వమవ ఘ్రాపయ-
త్యసౌ వా ఆదిత్య ఇన్ద్ర ఏష ప్రజాపతిః ప్రాజాపత్యోఽశ్వ స్తమేవ
సాక్షాదృధ్నోతి ॥ ౩ ॥

ఏనమేతదహ్నాఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

త్వామగ్నే వృషభం చేకితానం పునర్యువానం జనయన్ను-
పాగామ్ । అస్థూరిణో గార్హపత్యాని సన్తు తిగ్మేన నో బ్రహ్మ-
ణా సగ్ంశిశాధి । ప్రాణో వా ఏష యదిష్టకాశ్చిత్యాం చిత్యా-
మృషభముప దధాతి మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజన-
నాయ తస్మాద్యూథే యూథ ఋషభః । సంవత్సరస్య ప్రతిమాం యాం
త్వా రాత్ర్యుపాసతే । ప్రజాగ్ం సువీరాం కృత్వా విశ్వమా-
యుర్వ్యశ్నవత్ । ప్రాజాపత్యామ్ ॥ ౪ ॥ ఏతాముప దధాతీ-
యం వావైషైకాష్టకా యదేవైకాష్టకాయామన్నం క్రియతే
తదేవైతయాఽవరున్ధ ఏషా వై ప్రజాపతేః కామదుఘా తయైవ
యజమానోఽముష్మిన్లోకేఽగ్నిం దుహే యేన దేవా జ్యోతిషో-
ర్ధ్వా ఉదాయన్ యేనాదిత్యా వసవో యేన రుద్రాః । యేనాఙ్గి-
రసో మహిమానమానశుస్తేనైతు యజమానస్స్వస్తి । సువర్గాయ
వా ఏష లోకాయ ॥ ౫ ॥ చీయతే యదగ్నిస్తేన దేవా జ్యోతి-
షోర్ధ్వా ఉదాయన్నిత్యుఖ్యగ్ం సమిన్ధ ఇష్టకా ఏవైతా ఉప ధత్తే
వానస్పత్యాస్సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై శతాయుధాయ శతవీ-
ర్యాయ శతోతయేఽభిమాతిషాహే । శతం యో నశ్శరదో అ-

జిత్వానిన్ద్రో నేషదతి దురితాని విశ్వా । యే చత్వారః పథయో
దేవయానా అన్తరా ద్యావాపృథివీ వియన్తి । తేషాం యో అజ్యా-
నిమజీతిమావహాత్తస్మై నో దేవాః ॥ ౬ ॥ పరి దత్తేహ సర్వే ।
గ్రీష్మో హేమన్త ఉతనో వసన్తశ్శరద్వర్షాస్సువితం నో అస్తు ।
తేషామృతూనాగ్ం శతశారదానాం నివాత ఏషామభయే స్యామ ।
ఇదువత్సరాయ పరివత్సరాయ సంవత్సరాయ కృణుతా బృహన్న-
మః । తేషాం వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞియానాం జ్యోగజీతా అహ-
తాస్స్యామ । భద్రాన్నశ్శ్రేయస్సమనైష్ట దేవాస్త్వయాఽవసేన
సమశీమహి త్వా । స నో మయోభూః పితో ॥ ౭ ॥ ఆ విశ -
న్వ శం తోకాయ తనువే స్యోనః । అజ్యానీరేతా ఉప దధా-
త్యేతా వై దేవతా అపరాజితాస్తా ఏవ ప్ర విశతి నైవ జీయతే
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యదర్ధమాసా మాసా ఋతవస్సంవత్సర ఓ-
షధీః పచన్త్యథ కస్మాదన్యాభ్యో దేవతాభ్య ఆగ్రయణం నిరుప్యత
ఇత్యేతా హి తద్దేవతా ఉదజయన్ యదృతుభ్యో నిర్వపేద్దేవతా-
భ్యస్సమదం దధ్యాదాగ్రయణం నిరుప్యైతా ఆహుతీర్జుహోత్య-
ర్ధమాసానేవ మాసానృతూన్థ్సంవత్సరం ప్రీణాతి న దేవతాభ్య-
స్సమదం దధాతి భద్రాన్నశ్శ్రేయస్సమనైష్ట దేవా ఇత్యాహ హు-
తాద్యాయ యజమానస్యాపరాభావాయ ॥ ౮ ॥

ప్రాజాపత్యాం లోకాయ దేవాః పితో దధ్యాదాగ్రయణం
పఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౨ ॥

ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నస్తనూపా నః ప్రతిస్పశః ।
యో నః పురస్తాద్దక్షిణతః పశ్చాదుత్తరతోఽఘాయురభిదాసత్యేత-
గ్ం సోఽశ్మానమృచ్ఛతు । దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తేఽసురా ది-
గ్భ్య ఆబాధన్త తాన్దేవా ఇష్వా చ వజ్రేణ చాపానుదన్త యద్వజ్రి-
ణీరుపదధాతీష్వా చైవ తద్వజ్రేణ చ యజమానో భ్రాతృవ్యానప
నుదతే దిక్షూప ॥ ౯ ॥ దధాతి దేవపురా ఏవైతాస్తనూపానీః
పర్యూహతేఽగ్నావిష్ణూ సజోషసేమా వర్ధన్తు వాం గిరః । ద్యు-
మ్నైర్వాజేభిరాగతమ్ । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి యన్న దేవతా-
యై జుహ్వత్యథ కిం దేవత్యా వసోర్ధారేత్యగ్నిర్వసుస్తస్యైషా
ధారా విష్ణుర్వసుస్తస్యైషా ధారాఽఽగ్నావైష్ణవ్యర్చా వసోర్ధా-
రాం జుహోతి భాగధేయేనైవైనౌ సమర్ధయత్యథో ఏతామ్ ।
ఏవాహుతిమాయతనవతీం కరోతి యత్కామ ఏనాం జుహో-
తి తదేవావ రున్ధే రుద్రో వా ఏష యదగ్నిస్తస్యైతే తనువౌ
ఘోరాఽన్యా శివాఽన్యా యచ్ఛతరుద్రీయం జుహోతి యైవా-
స్య ఘోరా తనూస్తాం తేన శమయతి యద్వసోర్ధారాం జుహో-
తి యైవాస్య శివా తనూస్తాం తేన ప్రీణాతి యో వై వసోర్ధారా-
యై ॥ ౧౧ ॥ ప్రతిష్ఠాం వేద ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యదాజ్యముచ్ఛి-
ష్యేత తస్మిన్బ్రహ్మౌదనం పచేత్తం బ్రాహ్మణాశ్చత్వారః ప్రాశ్నీ-
యురేష వా అగ్నిర్వైశ్వానరో యద్బ్రాహ్మణ ఏషా ఖలు వా అ-
గ్నేః ప్రియా తనూర్యద్వైశ్వానరః ప్రియాయామేవైనం తను-

వాం ప్రతిష్ఠాపయతి చతస్రో ధేనూర్దద్యాత్తాభిరేవ యజమా-
నోఽముష్మిఁల్లోకేఽగ్నిం దుహే ॥ ౧౨ ॥

ఉపైతాం ధారాయైవతాని త్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

చిత్తం జుహోమి మనసా ఘృతేనేత్యాహాదాభ్యా వై
నామైషాఽఽహుతిర్వైశ్వకర్మణీ నైనం చిత్యానం భ్రాతృవ్యో
దభ్నోత్యథో దేవతా ఏవావ రున్ధేఽగ్నే తమద్యేతి పఙ్క్త్యా జు-
హోతి పఙ్క్త్యాఽఽహుత్యా యజ్ఞముఖమా రభతే సప్త తే
అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇత్యాహ హోత్రా ఏవావ రున్ద్ధేఽ-
గ్నిర్దేవేభ్యోఽపాక్రామద్భాగధేయమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఇచ్ఛమాన స్త-
స్మా ఏతద్భాగధేయం ప్రాయచ్ఛన్నేతద్వా అగ్నేరగ్నిహోత్రమే-
తర్హి ఖలు వా ఏష జాతో యర్హి సర్వశ్చితో జాతాయైవాస్మా
అన్నమపి దధాతి స ఏనం ప్రీతః ప్రీణాతి వసీయాన్భవతి బ్రహ్మవాదినో
వదన్తి యద్దేష గార్హపత్యశ్చీయతేఽథ*క్వాస్యాహవనీయ ఇత్య-
సావాదిత్య ఇతి బ్రూయాదేతస్మిన్హి సర్వాభ్యో దేవతాభ్యో జు-
హ్వతి ॥ ౧౪ ॥ య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే సాక్షాదేవ దేవ-
తా ఋధ్నోత్యగ్నే యశస్విన్ యశసేమమర్పయేన్ద్రావతీమపచి-
తీమిహావహ । అయం మూర్ధా పరమేష్ఠీ సువర్చాస్సమానానాము-
త్తమశ్లోకో అస్తు । భద్రం పశ్యన్త ఉపసేదురగ్రే తపో దీక్షామృ-
షయస్సువర్విదః । తతః క్షత్రం బలమోజశ్చ జాతం తదస్మై దే-
వా అభి సం నమన్తు । ధాతా విధాతా పరమా ॥ ౧౫ ॥ ఉత

ప్రజాపతిః పరమేష్ఠీ విరాజా । స్తోమాశ్ఛన్దాగ్ంసి నివిదో
మ ఆహురేతస్మై రాష్ట్రమభి సం నమామ । *అభ్యావర్తధ్వము-
పమేత సాకమయగ్ం శాస్తాఽధిపతిర్వో అస్తు । అస్య విజ్ఞానమను
సగ్ం రభధ్వమిమం పశ్చాదను జీవాథ సర్వే । రాష్ట్రభృత ఏతా
ఉప దధాత్యేషా వా అగ్నేశ్చితీ రాష్ట్రభృత్తయైవాస్మిన్రాష్ట్రం
దధాతి రాష్ట్రమేవ భవతి నాస్మాద్రాష్ట్రం భ్రగ్ంశతే ॥ ౧౬ ॥

భాగధేయం జుహోతి పరమా రాష్ట్రం దధాతి ప్ర ప్త చ ॥ ౪ ॥

యథా వై పుత్రో జాతో మ్రియత ఏవం వా ఏష మ్రి-
యతే యస్యాగ్నిరుఖ్య ఉద్వాయతి యన్నిర్మన్థ్యం కుర్యాద్విచ్ఛిన్ద్యా-
ద్భ్రాతృవ్యమస్మై జనయేదేష ఏవ పునః పరీధ్యః స్వాదేవైనం యో-
నేర్జనయతి నాస్మై భ్రాతృవ్యం జనయతి తమో వా ఏతం గృహ్ణా-
తి యస్యాగ్నిరుఖ్య ఉద్వాయతి మృత్యుస్తమః కృష్ణం వాసః కృష్ణా
ధేనుర్దక్షిణా తమసా ॥ ౧౭ ॥ ఏవ తమో మృత్యుమప హతే
హిరణ్యం దదాతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యం జ్యోతిషైవ తమోఽప హ-
తేఽథో తేజో వై హిరణ్యం తేజ ఏవాత్మన్ధత్తే సువర్ణ ఘర్మస్వాహా
సువర్ణార్కస్వాహా సువర్ణ శుక్రస్వాహా సువర్ణ జ్యోతిస్స్వా-
హా సువర్ణ సూర్యస్వాహాఽర్కో వా ఏష యదగ్నిరసావాది-
త్యః ॥ ౧౫ ॥ అశ్వమేధో యదేతా ఆహుతీర్జుహోత్యర్కా-
శ్వమేధయోరేవ జ్యోతీగ్ంషి సం దధాత్యేష హ త్వా అర్కాశ్వ-
మేధీ యస్యైతదగ్నౌ క్రియత ఆపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్స

ఏతాం ప్రజాపతిః ప్రథమాం చితిమపశ్యత్తాముపాధత్త తదియమ-
భవత్తం విశ్వకర్మాఽబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీతి ॥
అబ్రవీత్స ఏతాం ద్వితీయాం చితిమపశ్యత్తాముపాధత్త తదన్తరి-
క్షమభవత్స యజ్ఞః ప్రజాపతిమబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి నేహ
లోకోఽస్తీత్యబ్రవీత్స విశ్వకర్మాణమబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి కేన
మోపైష్యసీతి దిశ్యాభిరిత్యబ్రవీత్తం దిశ్యాభిరుపైత్తా ఉపాధత్త
తా దిశః ॥ ౨౦ ॥ అభవన్స పరమేష్ఠీ ప్రజాపతిమబ్రవీదుప
త్వాఽఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రవీత్స విశ్వకర్మాణం చ యజ్ఞం
చాబ్రవీదుపవామాఽఽయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్యబ్రూతాగ్ం స ఏతాం
తృతీయాం చితిమపశ్యత్తాముపాధత్త తదసావభవత్స ఆదిత్యః ప్ర-
జాపతిమబ్రవీదుప త్వా ॥ ౨౧ ॥ ఆయానీతి నేహ లోకోఽస్తీత్య-
బ్రవీత్స విశ్వకర్మాణం చ యజ్ఞం చాబ్రవీదుప వామాఽఽయానీతి నేహ
లోకోఽస్తీత్యబ్రూతాగ్ం స పరమేష్ఠినమబ్రవీదుప త్వాఽఽయానీతి
కేన మోపైష్యసీతి లోకంపృణయేత్యబ్రవీత్తం లోకంపృణయో-
పైత్తస్మాదయాతయామ్నీ లోకంపృణాఽయాతయామా హ్యసౌ ॥
ఆదిత్యస్తానృషయోఽబ్రువన్నుప వ ఆయామేతి కేన న ఉపైష్య-
థేతి భూమ్నేత్యబ్రువన్తాన్ద్వాభ్యాం చితీభ్యాముపాయన్స పఞ్చచితీ-
కస్సమపద్యత య ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే భూయానేవ భవత్య-
భీమాఁల్లోకాఞ్జయతి విదురేనం దేవా అథో ఏతాసామేవ దేవతా-
నాగ్ం సాయుజ్యం గచ్ఛతి ॥ ౨౩ ॥

తమసాఽఽదిత్యోఽస్తీతి దిశ ఆదిత్యాః ప్రజాపతిమబ్రువన్నుప త్వాఽసౌ పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

నవో వా అగ్నిర్యదగ్నిం చిత్వా క్షీణోఽశ్నీయాత్తమేవా-గ్నిమద్యాదార్తిమార్ఛేథ్సంవథ్సరం వ్రతం చరేథ్సంవథ్సరగ్ంహి వ్రతం నాతి పశుర్వా ఏష యదగ్నిర్ హినస్తి ఖలు వై తం పశుర్య ఏనం పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చముప చరతి తస్మాత్పశ్చాత్ప్రాఙు-పచర్య ఆత్మనోఽహిగ్ంసాయై తేజోఽసి తేజో మే యచ్ఛ పృథి-వీం యచ్ఛ ॥ ౨౪ ॥ పృథివ్యై మా పాహి జ్యోతిరసి జ్యోతి-ర్మే యచ్ఛాన్తరిక్షం యచ్ఛాన్తరిక్షాన్మా పాహి సువరసి సువర్మే యచ్ఛ దివం యచ్ఛ దివో మా పాహీత్యాహైతాభిర్వా ఇమే లోకా విధృతా యదేతా ఉపదధాత్యేషాం లోకానాం విధృత్యై స్వయమాతృణ్ణా ఉపధాయ హిరణ్యేష్టకా ఉప దధాతీమే వై లో-కాస్స్వయమాతృణ్ణా జ్యోతిర్ హిరణ్యం యథ్స్వయమాతృ-ణ్ణా ఉపధాయ ॥ ౨౫ ॥ హిరణ్యేష్టకా ఉపదధాతీమానేవై తా-భిర్లోకాఞ్జ్యోతిష్మతః కురుతేఽథో ఏతాభిరేవాస్మా ఇమే లోకాః ప్ర భాన్తి యాస్తే అగ్నే సూర్యే రుచ ఉద్యతో దివమాతన్వ-న్తి రశ్మిభిః । తాభిస్సర్వాభీ రుచే జనాయ నస్కృధి । యా వో దేవాస్సూర్యే రుచో గోష్వశ్వేషు యా రుచః । ఇన్ద్రాగ్నీ తాభిస్సర్వాభీ రుచం నో ధత్తబృహస్పతే । రుచం నో ధేహి ॥ ౨౬ ॥ బ్రాహ్మణేషు రుచగ్ం రాజసు నస్కృధి । రుచం విశ్యేషు శూద్రె-

షు మయి ధేహి రుచా రుచమ్ । ద్వేధా వా అగ్నిం చిక్యాన-
స్య యశ ఇన్ద్రియం గచ్ఛత్యగ్నిం వా చితమీజానం వా యదే-
తా ఆహుతీర్జుహోత్యాత్మన్నేవ యశ ఇన్ద్రియం ధత్త ఈశ్వ-
రో వా ఏష ఆర్తిమార్తోర్యోఽగ్నిం చిన్వన్నధి క్రామతి తత్త్వా
యామి బ్రహ్మణా వన్దమాన ఇతి వారుణ్యర్చా ॥ ౨౭ ॥ జుహు-
యాచ్ఛాన్తిరేవైషాఽగ్నేర్గుప్తిరాత్మనో హవిష్కృతో వా ఏష
యోఽగ్నిం చినుతే యథా వై హవిస్స్కన్దత్యేవం వా ఏష
స్కన్దతి యోఽగ్నిం చిత్వా స్త్రియముపైతి మైత్రావరుణ్యాఽఽ-
మిక్షయా యజేత మైత్రావరుణతామేవోపైత్యాత్మనోఽస్కన్దాయ
యో వా అగ్నిమృతుస్థాం వేదర్తుర్ఋతురస్మై కల్పమాన ఏతి ప్ర-
త్యేవ తిష్ఠతి సంవత్సరో వా అగ్నిః ॥ ౨౮ ॥ ఋతుస్థాస్తస్య వ-
సన్తశ్శిరో గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షో వర్షాః పుచ్ఛగ్ం శరదుత్తరః ప-
క్షో హేమన్తో మధ్యం పూర్వపక్షాశ్చితయోఽపరపక్షాః పురీషమ-
హోరాత్రాణీష్టకా ఏష వా అగ్నిర్ఋతుస్థా య ఏవం వేద-
ర్తుర్ఋతురస్మై కల్పమాన ఏతి ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ప్రజాపతిర్వా-
వ జ్యైష్ఠ్యకామో న్యధత్త తతో వై స జ్యైష్ఠ్యమగచ్ఛద్య
ఏవం విద్వానగ్నిం చినుతే జ్యైష్ఠ్యమేవ గచ్ఛతి ॥ ౩౦ ॥

పృథివీం యచ్ఛ యత్త్వాయ మాత్రఏష్టా ఉపధాయ ధేహ్యా-
చాఽగ్నిశ్చినుతే త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

యదాకూతాత్ సమసుస్రోద్ధృదో వా మనసో వా సంభృతం చక్షుషో వా । తమను ప్రేహి సుకృతస్య లోకం యత్ర ఋషయః ప్రథమజా యే పురాణాః । *ఏతగ్ం సధస్థ పరి తే దదామి యమావహాచ్ఛేవధిం జాతవేదాః । అన్వాగన్తా యజ్ఞపతిర్వో అత్ర తగ్ం స్మ జానీత పరమే వ్యోమన్ । జానీతాదేనం పరమే వ్యోమన్దేవాస్సధస్థా విద రూపమస్య । యదాగచ్ఛాత్ ॥ 30 ॥ పథిభిర్దేవయానైరిష్టాపూర్తే కృణుతాదావిరస్మై । సం ప్ర చ్యవధ్వమను సం ప్ర యాతాగ్నే పథో దేవయానాన్కృణుధ్వమ్ । అస్మిన్త్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్విశ్వే దేవా యజమానశ్చ సీదత । ప్రస్తరేణ పరిధినా స్రుచా వేద్యా చ బర్హిషా । ఋచేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే । యదిష్టం యత్పరాదానం యద్దత్తం యా చ దక్షిణా । తత్ ॥ 3౧ ॥ అగ్నిర్వైశ్వకర్మణస్సువర్దేవేషు నో దధత్ । యేనా సహస్రం వహసి యేనాగ్నే సర్వవేదసమ్ । తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే । యేనాగ్నే దక్షిణా యుక్తా యజ్ఞం వహన్త్యృత్విజః । తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే । యేనాగ్నే సుకృతః పథా మధోర్ధారా వ్యానశుః । తేనేమం యజ్ఞం నో వహ సువర్దేవేషు గన్తవే । యత్ర ధారా అనపేతా మధోర్ఘృతస్య చ యాః । తదగ్నిర్వైశ్వకర్మణస్సువర్దేవేషు నో దధత్ ॥ 3౨ ॥

ఆగచ్ఛాత్తద్వ్యశస్తేనేమం యజ్ఞం నో వహా సువర్దేవే-
ష్వః స్తన్వై చతుర్దశ చ ॥ ౭ ॥

యాస్తే అగ్నే సమిధో యాని ధామ యా జిహ్వా జాతవే-
దో యో అర్చిః । యే తే అగ్నే మేడయో య ఇన్దవస్తేభిరాత్మా-
నం చినుహి ప్రజానన్ । ఉత్సన్నయజ్ఞో వా ఏష యదగ్నిః కిం
వాఽహైతస్య క్రియతే కిం వా న యద్వా అధ్వర్యురగ్నేశ్చిన్వన్న-
న్తరేత్యాత్మనో వై తదన్తరేతి యాస్తే అగ్నే సమిధో యాని ॥
ధామేత్యాహైషా వా అగ్నేస్స్వయం చితిరగ్నిరేవ తదగ్నిం చినో-
తి నాధ్వర్యురాత్మనోఽన్తరేతి చతస్ర ఆశాః ప్ర చరన్త్వగ్నయ ఇమం
నో యజ్ఞం నయతు ప్రజానన్ । ఘృతం పిన్వన్నజరగ్ం సువీ-
రం బ్రహ్మ సమిద్భవత్యాహుతీనామ్ । సువర్గాయ వా ఏష లో-
కాయోప ధీయతే యత్కూర్మశ్చతస్ర ఆశాః ప్ర చరన్త్వగ్నయ
ఇత్యాహ ॥ ౩౮ ॥ దిశ ఏవైతేన ప్ర జానాతీమం నో యజ్ఞం
నయతు ప్రజానన్నిత్యాహ సువర్గస్య లోకస్యాభినీత్యై బ్రహ్మ సమి-
ద్భవత్యాహుతీనామిత్యాహ బ్రహ్మణా వై దేవాస్సువర్గం లోకమా-
యన్ యద్బ్రహ్మణ్వత్యోపదధాతి బ్రహ్మణైవ తద్యజమానస్సువర్గం
లోకమేతి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదగ్నిస్తస్య ప్రజాః పశవశ్ఛన్దా-
గ్ంసి రూపగ్ం సర్వాన్ వర్ణానిష్టకానాం కుర్యాద్రూపేణైవ ప్ర-
జాం పశూగ్శ్ఛన్దాగ్ంస్యవ రున్ధేఽథో ప్రజాభ్య ఏవైనం పశుభ్యశ్ఛ-
న్దోభ్యోఽవరుధ్య చినుతే ॥ ౩౯ ॥

యాన్వ్యగ్న్యుయ ఇత్యాహేష్టకానాగ్ంషోడశచ ॥ ౮ ॥

మయి గృహ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజా-
స్త్వాయ సువీర్యాయ । మయి ప్రజాం మయి వర్చో దధామ్య-
రిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః । యో నో అగ్నిః పితరో హృ-
త్స్వన్తరమర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆ వివేశ । తమాత్మన్పరి గృహ్ణీమహే
వయం మా సో అస్మాగ్ం అవహాయ పరా గాత్ । యదధ్వర్యు-
రాత్మన్నగ్నిమగృహీత్వాఽగ్నిం చినుయాద్యోఽస్య స్వోఽగ్నిస్తమపి
యజమానాయ చినుయాదగ్నిం ఖలు వై పశవోఽనూప తిష్ఠన్తేఽ-
ప క్రాముకా అస్మాత్పశవస్స్యుర్మయి గృహ్ణామ్యగ్రే అగ్నిమిత్యా-
హాత్మన్నేవ స్వమగ్నిం దాధార నాస్మాత్పశవోఽప క్రామన్తి బ్రహ్మ-
వాదినో వదన్తి యన్మృచ్చాపశ్చాగ్నేరనాద్యమథ కస్మాన్మృదా
చాద్భిశ్చాగ్నిశ్చీయత ఇతి యదద్భిస్సం యౌతి ॥ ౩౭ ॥ ఆపో వై
సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవైనగ్ం సగ్ం సృజతి యన్మృదా చినో-
తీయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరోఽగ్నినైవ తదగ్నిం చినోతి బ్రహ్మ-
వాదినో వదన్తి యన్మృదా చాద్భిశ్చాగ్నిశ్చీయతేఽథ కస్మాదగ్ని-
రుచ్యత ఇతి యచ్ఛన్దోభిశ్చినోత్యగ్నయో వై ఛన్దాగ్ంసి తస్మా-
దగ్నిరుచ్యతేఽథో ఇయం వా అగ్నిర్వైశ్వానరో యత్ ॥ ౩౮ ॥
మృదా చినోతి తస్మాదగ్నిరుచ్యతే హిరణ్యేష్టకా ఉప దధాతి జ్యోతి-
ర్వై హిరణ్యం జ్యోతిరేవాస్మిన్దధాత్యథో తేజో వై హిరణ్యం తేజ
ఏవాత్మన్ధత్తే యో వా అగ్నిగ్ం సర్వతోముఖం చినుతే సర్వాసు ప్రజా-

స్వన్నమత్తి సర్వా దిశోఽభి జయతి గాయత్రీం పురస్తాదుప దధాతి త్రిష్టుభం దక్షిణతో జగతీం పశ్చాదనుష్టుభముత్తరతః పఙ్క్తిం మధ్య ఏష వా అగ్నిస్సర్వతోముఖస్తం య ఏవం విద్వాగ్ంశ్చినుతే సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి సర్వా దిశోఽభిజయత్యథో దిశ్యేవ దిశం ప్ర వయతి తస్మాద్దిశి దిక్ప్రోతా ॥ ౩౯ ॥

అపి సంయాతి వైశ్వా నరో యద్దైష వైపఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥౯॥

ప్రజాపతిరగ్నిమసృజత సోఽస్మాథ్సృష్టః ప్రాఙ్ప్రాద్రవత్తస్మా అశ్వం ప్రత్యాస్యథ్స దక్షిణాఽఽవర్తత తస్మై వృష్ణిం ప్రత్యాస్యథ్స ప్రత్యఙ్ఙావర్తత తస్మా ఋషభం ప్రత్యాస్యథ్స ఉదఙ్ఙావర్తత తస్మై బస్తం ప్రత్యాస్యథ్స ఊర్ధ్వోఽద్రవత్తస్మై పురుషం ప్రత్యాస్యద్యత్పశుశీర్‌షాణ్యుపదధాతి సర్వత ఏవైనమ్ ॥ ౪౦ ॥ అవరుధ్య చినుత ఏతా వై ప్రాణభృతశ్చక్షుష్మతీరిష్టకా యత్పశుశీర్‌షాణి యత్పశుశీర్‌షాణ్యుపదధాతి తాభిరేవ యజమానోఽముష్మిన్లోకే ప్రాణిత్యథో తాభిరేవాస్మా ఇమే లోకాః ప్ర భాన్తి మృదాఽభిలిప్యోప దధాతి మేధ్యత్వాయ పశుర్వా ఏష యదగ్నిరన్నం పశవ ఏష ఖలు వా అగ్నిర్యత్పశుశీర్‌షాణి యం కామయేత కనీయోఽస్యాన్నమ్ ॥౪౧॥ స్యాదితి సన్తరాం తస్య పశుశీర్‌షాణ్యుప దధ్యాత్కనీయ ఏవాస్యాన్నం భవతి యం కామయేత సమావదస్యాన్నగ్ం స్యాదితి మధ్యతస్తస్యోప దధ్యాథ్సమావదేవాస్యాన్నం భవతి యం కామయేత

భూమ్యోఽస్యాన్నగ్ం స్యాదిత్యస్తేషు తస్య వ్యృద్ధ్యా హ్యాప దధ్యా-
దత్రైవాస్తా అన్నమేవ రున్ధే భూమ్యోఽస్యాన్నం భవతి ॥ ౪౨ ॥

ఏవమస్యాన్నంభూమ్యోఽస్యాన్నంభవతి ॥ ౧౦ ॥

స్తేగాన్దగ్ంష్ట్రాభ్యాం మణ్డూకాఞ్జమ్భ్యేభిరాదకాంఖాదేనో-
ర్జగ్ం సగ్ంసూదేనారణ్యం జామ్బీలేన మృదం బర్స్వేభిశ్శర్కరాభి-
రవకామవకాభిశ్శర్కరాముత్సాదేన జిహ్వామవక్రన్దేన తాలుగ్ం
సరస్వతీం జిహ్వాగ్రేణ ॥ ౪౩ ॥ స్తేగాన్ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౧౧ ॥

వాజగ్ం హనూభ్యామప ఆస్యేనాదిత్యాఞ్ఛ్మశ్రుభిరుప-
యామమధరేణోష్ఠేన సదుత్తరేణాన్తరేణానూకాశం ప్రకాశేన
బాహ్యగ్ం స్తనయిత్నుం నిబాధేన సూర్యాగ్నీ చక్షుర్భ్యాం
విద్యుతౌ కనీనకాభ్యామశనిం మస్తిష్కేణ బలం మజ్జభిః ॥ ౪౪ ॥

వాజం పఞ్చవిగ్ంశతిః ॥ ౧౨ ॥

కూర్మాఞ్ఛఫైరచ్ఛలాభిః కపిఞ్జలాన్త్సామ కుష్ఠికాభిర్జవం
జఙ్ఘాభిరగదం జానుభ్యాం వీర్యం కుహాభ్యాం భయం ప్రచాలాభ్యాం
గుహోపపక్షాభ్యామశ్వినావగ్ంసాభ్యామదితిగ్ం శీర్ష్ణా నిర్-
ఋతిం నిర్జాల్మకేన శీర్ష్ణా ॥ ౪౫ ॥

కూర్మాన్త్రయోవిగ్ంశతిః ॥ ౧౩ ॥

యోక్త్రం గృధ్రాభిర్యుగమానతేన చిత్తం మన్యాభిస్సంక్రో-
శాన్ప్రాణైః ప్రకాశేనత్వచం పరాకాశేనాన్తరాం మశకాన్కేశైరి-
న్ద్రగ్ం స్వపసా వహేన బృహస్పతిగ్ం శకునిసాదేనరథముష్ణిహాభిః ॥

యోక్త్రమేకవిగ్ంశతిః ॥ ౧౪ ॥

మిత్రావరుణౌ శ్రోణీభ్యామిన్ద్రాగ్నీ శిఖణ్డాభ్యామిన్ద్రాబృహస్పతీ ఊరుభ్యామిన్ద్రావిష్ణూ అష్ఠీవద్భ్యాగ్ం సవితారం పుచ్ఛేన గన్ధర్వాఞ్ఛేపేనాప్సరసో ముష్కాభ్యాం పవమానం పాయునా పవిత్రం పోత్రాభ్యామాక్రమణగ్ం స్థూరాభ్యాం ప్రతిక్రమణం కుష్ఠాభ్యామ్ ॥ ౪౭ ॥ ౧౫ ॥

ఇన్ద్రస్య క్రోడోఽదిత్యై పాజస్యం దిశాం జత్రవో జీమూతాన్హృదయౌపశాభ్యామన్తరిక్షం పురీతతా నభ ఉదర్యేణేన్ద్రాణీం ప్లీహ్నా వల్మీకాన్క్లోమ్నా గిరీన్ప్లాశిభిస్సముద్రముదరేణ వైశ్వానరం భస్మనా ॥ ౪౮ ॥ ౧౬ ॥

మిత్రావరుణావిన్ద్రస్య ద్వావిగ్ంశతిర్ద్వావిగ్ంశతిః ॥

పూష్ణో వనిష్ఠురన్ధాహేస్స్థూరగుదా సర్పాన్గుదాభిర్ ఋతూన్పృష్టిభిర్దివం పృష్ఠేన వసూనాం ప్రథమా కీకసా రుద్రాణాం ద్వితీయాఽఽదిత్యానాం తృతీయాఽఙ్గిరసాం చతుర్థీ సాధ్యానాం పఞ్చమీ విశ్వేషాం దేవానాగ్ం షష్ఠీ ॥ ౪౯ ॥

పూష్ణశ్చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౧౭ ॥

ఓజో గ్రీవాభిర్నిరృతిమస్థభిరిన్ద్రగ్ం స్వపసా వహేన రుద్రస్య విచలస్స్కన్ధోఽహోరాత్రయోర్ద్వితీయోఽర్ధమాసానాం తృతీయో మాసాం చతుర్థ ఋతూనాం పఞ్చమస్సంవత్సరస్య షష్ఠః ॥ ౫౦ ॥ ఓజో విగ్ంశతిః ॥ ౧౮ ॥

ఆనన్దం నన్దథునా కామం ప్రత్యాసాభ్యాం భయగ్ం శితీమభ్యాం ప్రశిషం ప్రశాసాభ్యాగ్ం సూర్యాచన్ద్రమసౌ వృక్యాభ్యాగ్ం శ్యామశబలౌ మతస్నాభ్యాం వ్యుష్టిగ్ం రూపేణ నిమ్రుక్తిమరూపేణ ॥ ౫౧ ॥ ఆనన్దగ్ం షోడశ ॥ ౧౯ ॥

అహర్మాగ్ంసేన రాత్రిం పీవసాఽపో యూషేణ ఘృతగ్ం రసేన శ్యాం వసయా దూషీకాభిర్హ్రాదునిమశ్రుభిః పృష్వాం దివగ్ం రూపేణ నక్షత్రాణి ప్రతిరూపేణ పృథివీం చర్మణా ఛవీం ఛవ్యోపాకృతాయ స్వాహాఽఽలబ్ధాయ స్వాహా హుతాయ స్వాహా ॥ ౫౨ ॥ అహరష్టావిగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

అగ్నేః పక్షతిస్సరస్వత్యై నిపక్షతిస్సోమస్య తృతీయాఽపాం చతుర్థ్యోషధీనాం పఞ్చమీ సంవత్సరస్య షష్ఠీ మరుతాగ్ం సప్తమీ బృహస్పతేరష్టమీ మిత్రస్య నవమీ వరుణస్య దశమీన్ద్రస్యైకాదశీ విశ్వేషాం దేవానాం ద్వాదశీ ద్యావాపృథివ్యోః పార్శ్వం యమస్య పాటూరః ॥ ౫౩ ॥

అగ్నేరేకాన్నత్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౧ ॥

వాయోః పక్షతిస్సరస్వతో నిపక్షతిశ్చన్ద్రమసస్తృతీయా నక్షత్రాణాం చతుర్థీ సవితుః పఞ్చమీ రుద్రస్య షష్ఠీ సర్పాణాగ్ం సప్తమ్యర్యమ్ణోఽష్టమీ త్వష్టుర్నవమీ ధాతుర్దశమీన్ద్రాణ్యా ఏకాదశ్యదిత్యై ద్వాదశీ ద్యావాపృథివ్యోః పార్శ్వం యమ్యై పాటూరః ॥ ౫౪ ॥ వాయోరష్టావిగ్ంశతిః ॥ ౨౨ ॥

పన్థామనూవృగ్భ్యాగ్ం సంతతిగ్ం స్నావన్యాభ్యాగ్ం శుకా-
న్పిత్తేన హరిమాణం యక్నా హలీక్ష్ణాన్పాపవాతేన కూశ్మాఞ్ఛక -
భిశ్శవర్తానూవధ్యేన శునో విశసనేన సర్పాన్లోహితగన్ధేన వ -
యాగ్ంసి పక్వగన్ధేన పిపీలికాః ప్రశాదేన ॥ ౫౫ ॥

పన్థాం ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨౩ ॥

క్రమైరత్యక్రమీద్వాజీ విశ్వైర్దేవైర్యజ్ఞియైస్సంవిదానః ।
స నో నయ సుకృతస్య లోకం తస్య తే వయగ్ం స్వధయా
మదేమ ॥ ౫౬ ॥ క్రమైరష్టాదశ ॥ ౨౪ ॥

ద్యౌస్తే పృష్ఠం పృథివీ సధస్థమాత్మాఽన్తరిక్షగ్ం సముద్రో
యోనిస్సూర్యస్తే చక్షుర్వాతః ప్రాణశ్చన్ద్రమాశ్శ్రోత్రం మాసా-
శ్చార్ధమాసాశ్చ పర్వాణ్యృతవోఽఙ్గాని సంవత్సరో మహిమా ॥

ద్యౌః పఞ్చవిగ్ంశతిః ॥ ౨౫ ॥

అగ్నిః పశురాసీత్తేనాయజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మి-
న్నగ్నిస్స తే లోకస్తం జేష్యస్యథావజిఘ్ర వాయుః పశురాసీత్తే-
నాయజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మిన్వాయుస్స తే లోకస్తస్మా -
త్త్వాఽన్తరేష్యామి యది నావజిఘ్రస్యాదిత్యః పశురాసీత్తేనా -
యజన్త స ఏతం లోకమజయద్యస్మిన్నాదిత్యస్స తే లోకస్తం జే -
ష్యసి యదవజిఘ్రసి ॥ ౫౭ ॥ యస్మిన్నష్టౌ చ ॥ ౨౬ ॥

యో వా అయథాదేవతం త్వామగ్న ఇన్ద్రస్య చిత్తిం య-
థా వై వయో వై యదాకూతాద్యాస్తై అగ్నే మయి గృహ్ణామి ప్ర-
జాపతిస్సోఽస్మాత్ స్తేగాన్ వాజం కూర్మాన్ యో క్రోడో మిత్రావరుణావి-
న్ద్రస్య పూష్ణ ఓజ ఆనన్దమహరగ్నే స్త్వాయోగీ పన్థాం క్రమైర్దార్భ్య-
స్త్రైఽగ్నిః ప్రశురాసీత్షడ్వింశతిః ॥ ౨౬ ॥

యో వా ప్రవాహాఽఽలిమభవన్పృథిభిరవరుద్ధ్యానన్దమష్టాప
ఞ్చాశత్ ॥ ౫౮ ॥

యో వా అయథాదేవతం యద్యన్న జఘ్నిసి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

పఞ్చమకాణ్డే సప్తమప్రశ్నః

కాణ్డశ్చ సమాప్తః

శ్రీ

శ్రీరస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే షష్ఠకాణ్డే

ప్రథమ ప్రశ్న ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్ ॥

ప్రాచీనవగ్ంశం కరోతి దేవమనుష్యా దిశో వ్యభజన్త ప్రా-
చీం దేవా దక్షిణా పితరః ప్రతీచీం మనుష్యా ఉదీచీగ్ం రుద్రా య-
త్ప్రాచీనవగ్ంశం కరోతి దేవలోకమేవ తద్యజమాన ఉపావర్తతే
పరి శ్రయత్యన్తర్హితో హి దేవలోకో మనుష్యలోకాన్నాస్మాల్లో-
కాత్స్వేతవ్యమివేత్యాహుః కో హి తద్వేద యద్యముష్మిన్లోకేఽస్తి
వా న వేతి దిక్ష్వతీకాశాన్కరోతి ॥ ౧ ॥ ఉభయోర్లోకయోరభిజిత్యై కే-
శశ్మశ్రు వపతే నఖాని నికృన్తతే మృతా వా ఏషా త్వగమేధ్యా య-
త్కేశశ్మశ్రు మృతామేవ త్వచమమేధ్యామపహత్య యజ్ఞియో
భూత్వా మేధముపైత్యఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం యన్తోఽప్సు దీక్షాతప-

స్త్రీ ప్రావేశయన్నప్సు స్నాతి ప్రాస్థాద్దేవ దీక్షాత్తపసీ అవ రున్ధే తీ-
ర్థే స్నాతి తీర్థే హి తే తాం ప్రావేశయన్తీర్థే స్నాతి ॥ ౨ ॥ తీర్థమేవ స-
మానానాం భవత్యపో౽శ్నాత్యన్తరత ఏవ మేధ్యో భవతి వాససా దీ-
క్షయతి సౌమ్యం వై క్షౌమం దేవతయా సోమమేష దేవతాముపై-
తి యో దీక్షతే సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహీత్యాహ స్వా-
మేవ దేవతాముపైత్యథో ఆశిషమేవైతామా శాస్తే౽గ్నేస్తూషా-
ధానం వాయోర్వాతపానం పితృణాం నీవిరోషధీనాం ప్రఘాతః ॥ ౩ ॥
ఆదిత్యానాం ప్రాచీనతానో విశ్వేషాం దేవానామోతుర్నక్షత్రాణా-
మతీకాశాస్తద్వా ఏతత్సర్వదేవత్యం యద్వాసో యద్వాససా దీక్ష-
యతి సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిర్దీక్షయతి బహిఃప్రాణో వై మనుష్య-
స్తస్యాశనం ప్రాణో౽శ్నాతి సప్రాణ ఏవ దీక్షిత ఆశితో భవతి యా-
వానేవాస్య ప్రాణస్తేన సహ మేధముపైతి ఘృతం దేవానాం మస్తు
పితృణాం నిష్పక్వం మనుష్యాణాం తద్వై ॥ ౪ ॥ ఏతత్సర్వదేవ-
త్యం యన్నవనీతం యన్నవనీతేనాభ్యఙ్క్తే సర్వా ఏవ దేవతాః
ప్రీణాతి ప్రచ్యుతో వా ఏషో౽స్మాల్లోకాదగతో దేవలోకం యో దీ-
క్షితో౽న్తరేవ నవనీతం తస్మాన్నవనీతేనాభ్యఙ్క్తే౽నులోమం య-
జుషా వ్యావృత్త్యా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తస్య కనీనికా పరా౽పత-
త్తదాఞ్జనమభవద్యదాఙ్క్తే చక్షురేవ భ్రాతృవ్యస్య వృఙ్క్తే ద-
క్షిణం పూర్వమాఙ్క్తే ॥ ౫ ॥ సవ్యం హి పూర్వం మనుష్యా ఆఞ్జ-
తే న ని ధావతే నీవ హి మనుష్యా ధావన్తే పఞ్చకృత్వ ఆఙ్క్తే

పఙ్క్తౄచతురా షడ్జ్యగ్ పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావ రున్ధే పరిమిత-
మాఽఽచ్ఛ్యేఽపరిమితగ్ంహి మనుష్యా ఆఽఽచ్ఛన్తె సతూలయాఽఽఽ-
చ్ఛేఽపతూలయాహి మనుష్యా ఆఽఽచ్ఛన్తె వ్యావృత్త్యై యదపతూల-
యాఽఽఽచ్ఛేత వజ్ర ఇవ స్యాద్భసతూలయాఽఽఽచ్ఛే మిత్రత్వాయ ॥
ఇన్ద్రో వృత్రమహన్థ్సో ఽపోఽభ్యమ్రియత తాసాం య-
న్మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవమాసీ త్తదపోదక్రామత్తే దర్భా అభ-
వన్ యద్దర్భపుఞ్జీలైః పవయతి యా ఏవ మేధ్యా యజ్ఞియాస్సదే-
వా ఆపస్తాభిరేవైనం పవయతి ద్వాభ్యాం పవయత్యహోరాత్రా-
భ్యామేవైనం పవయతి త్రిభిః పవయతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభిరే-
వైనం లోకైః పవయతి పఞ్చభిః ॥ ౭ ॥ పవయతి పఙ్క్తౄచతురా షడ్జ్యగ్
పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞాయైవైనం పవయతి షడ్భిః పవయతి షడ్వా ఋతవ
ఋతుభిరేవైనం పవయతి సప్తభిః పవయతి సప్త ఛన్దాగ్ంసి ఛన్దోభి-
రేవైనం పవయతి నవభిః పవయతి నవ వై పురుషే ప్రాణాస్సప్రాణ-
మేవైనం పవయత్యేకవిగ్ంశత్యా పవయతి దశ హస్త్యా అఙ్గుల-
యో దశ పద్యా ఆత్మైకవిగ్ంశో యావానేవ పురుషస్తమపరి-
వర్గమ్ ॥ ౮ ॥ పవయతి చిత్పతిస్త్వా పునాత్విత్యాహ మనో
వై చిత్పతిర్మనసైవైనం పవయతి వాక్పతిస్త్వా పునాత్విత్యాహ
వాచైవైనం పవయతి దేవస్త్వా సవితా పునాత్విత్యాహ సవితృ-
ప్రసూత ఏవైనం పవయతి తస్య తే పవిత్రపతే పవిత్రేణ యస్మై కం
పునే తచ్ఛకేయమిత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్తే ॥ ౯ ॥

అత్రిక్షాశాన్త్రౌత్యవేశయ స్తీర్థే స్నాతి ప్రపూతో మను-ష్యాణాం తద్వా ఆఽఽశ్రా మిత్రో త్వాయ పక్ష్మభిరపరివర్గమప్రాచ-త్వారింగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

యావన్తో వై దేవా యజ్ఞాయాపునత త ఏవాభవన్య ఏవం విద్వాన్ యజ్ఞాయ పునీతే భవత్యేవ బహిః పవయిత్వాఽ-న్తః ప్రపాదయతి మనుష్యలోక ఏవైనం పవయిత్వా పూతం దేవ-లోకం ప్రణయత్యదీక్షిత ఏకయాఽఽహుత్యేత్యాహుస్స్రువేణ చతస్రో జుహోతి దీక్షితత్వాయ స్రుచా పఞ్చమీం పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావ రున్ధ ఆకూత్యై ప్రయుజేఽగ్న-యే ॥ ౧౦ ॥ స్వాహేత్యాహాకూత్యా హి పురుషో యజ్ఞమభి ప్ర యుఙ్క్తే యజేయేతి మేధాయై మనసేఽగ్నయే స్వాహేత్యాహ మేధయా హి మనసా పురుషో యజ్ఞమభిగచ్ఛతి సరస్వత్యై పూష్ణేఽ-గ్నయే స్వాహేత్యాహ వాగ్వై సరస్వతీ పృథివీ పూషా వాచైవ పృథివ్యా యజ్ఞం ప్రయుఙ్క్త ఆపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువ ఇత్యాహ యా వై వర్ష్యాస్తాః ॥ ౧౧ ॥ ఆపో దేవీర్బృహతీర్వి-శ్వశమ్భువో యద్యేతద్యజుర్న బ్రూయాద్దివ్యా ఆపోఽశాన్తా ఇమం లోకమాగచ్ఛేయురాపో దేవీర్బృహతీర్విశ్వశమ్భువ ఇత్యాహాస్మా ఏవైనా లోకాయ శమయతి తస్మాచ్ఛాన్తా ఇమం లోకమాగచ్ఛన్తి ద్యావాపృథివీ ఇత్యాహ ద్యావాపృథివ్యోర్హి యజ్ఞ ఉర్వన్తరిక్షమి-త్యాహాన్తరిక్షే హి యజ్ఞో బృహస్పతిర్నో హవిషా వృధాతు ॥ ౧౨ ॥

ఇత్యాహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మై యజ్ఞమవ
రున్ధే యద్బ్రూయాద్విధరితి యజ్ఞస్థాణుమృచ్ఛేద్వృధాత్విత్యాహ
యజ్ఞస్థాణుమేవ పరి వృణక్తి ప్రజాపతిర్యజ్ఞమసృజత సోఽస్మాథ్సృ-
ష్టః పరాఙైథ్స ప్రయజురవ్లీనా * త్ప్ర సామ తమృగుదయచ్ఛ-
ద్యదృగుదయచ్ఛత్తదౌద్గ్రహణస్యౌద్గ్రహణత్వమృచా ॥ ౧౩ ॥
జుహోతి యజ్ఞస్యోద్యత్యా అనుష్టుప్ఛన్దసాముదయచ్ఛదిత్యాహా-
స్తస్మాదనుష్టుభా జుహోతి యజ్ఞస్యోద్యత్యై ద్వాదశ వాథ్సబన్ధా-
న్యుదయచ్ఛన్నిత్యాహుస్తస్మాద్ద్వాదశభిర్వాథ్సబన్ధవిదో దీక్షయన్తి
* సా వా ఏషర్గనుష్టుగ్వాగనుష్టుగ్యదేతయర్చా దీక్షయతి వాచైవై-
నగ్ం సర్వయా దీక్షయతి విశ్వే దేవస్య నేతురిత్యాహ సావిత్ర్యైతేన
మర్తో వృణీత సఖ్యమ్ ॥ ౧౪ ॥ ఇత్యాహ పితృదేవత్యైతేన
విశ్వే రాయ ఇషుధ్యసీత్యాహ వైశ్వదేవ్యైతేన ద్యుమ్నం వృణీత
పుష్యస ఇత్యాహ పౌష్ణ్యైతేన సా వా ఏషర్క్సర్వదేవత్యా యదే-
తయర్చా దీక్షయతి సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిర్దీక్షయతి సప్తాక్ష-
రం ప్రథమం పదమష్టాక్షరాణి త్రీణి యాని త్రీణి తాన్యష్టావుప
యన్తి యాని చత్వారి తాన్యష్టౌ యదష్టాక్షరా తేన ॥ ౧౫ ॥
గాయత్రీ యదేకాదశాక్షరా తేన త్రిష్టుగ్యద్ద్వాదశాక్షరా తేన జగ-
తీ సా వా ఏషర్క్సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి యదేతయర్చా దీక్షయతి సర్వే-
భిరేవైనం ఛన్దోభిర్దీక్షయతి సప్తాక్షరం ప్రథమం పదగ్ం సప్తపదా
శక్వరీ పశవశ్శక్వరీ పశూనేవావరున్ధ ఏకస్మాదక్షరాదనాప్తం ప్రథమం

షదం తస్మాద్యద్వాచోఽనాప్తం తన్మనుష్యా ఉప జీవన్తి పూర్ణయా జుహోతి పూర్ణ ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై న్యూనయా జుహోతి న్యూనాద్ధి ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యై ॥ ౧౬ ॥

అగ్నయే తా వృధాత్వ్యృచా సఖ్యం తేన జుహోతి పఞ్చ దశ చ ॥ ౨ ॥

ఋక్సామే వై దేవేభ్యో యజ్ఞాయాతిష్ఠమానే కృష్ణో రూపం కృత్వాఽపక్రమ్యా తిష్ఠతాం తేఽమన్యన్త యం వా ఇమే ఉపావర్త్స్యతస్స ఇదం భవిష్యతీతి తే ఉపామన్త్రయన్త తే అహోరాత్రయోర్మహిమానమపనిధాయ దేవానుపావర్తేతామేష వా ఋచో వర్ణో యచ్ఛుక్లం కృష్ణాజినస్యైష సామ్నో యత్కృష్ణమృక్సామయోశ్శిల్పే స్థ ఇత్యాహర్క్సామే ఏవావ రున్ధ ఏషః ॥ ౧౭ ॥ వా అహ్నో వర్ణో యచ్ఛుక్లం కృష్ణాజినస్యైష రాత్రియా యత్కృష్ణం యదేవైనయో స్తత్ర న్యక్తం తదేవావరున్ధే కృష్ణాజినేన దీక్షయతి బ్రహ్మణో వా ఏతద్రూపం యత్కృష్ణాజినం బ్రహ్మణైవైనం దీక్షయతీమాం ధియగ్ం శిక్షమాణస్య దేవేత్యాహ యథాయజురేవైతద్గర్భో వా ఏష యద్దీక్షిత ఉల్బం వాసః ప్రోర్ణుతే తస్మాత్ గర్భాః ప్రావృతా జాయన్తే న పురా సోమస్య క్రియాదపోర్ణ్వీత యత్పురా సోమస్య క్రియాదపోర్ణ్వీత గర్భాః ప్రజానాం పరాపాతుకాస్స్యుః క్రీతే సోమేఽపోర్ణుతే జాయత ఏవ తదథో యథా వసీ -

యాగ్ంసం ప్రత్యపృష్ణతే తావృగేవ తదఙ్గిరసస్సువర్గం లోకం
యన్త ఊర్జం వ్యభజన్త తతో యదత్యశిష్యత తే శరా అభవన్నూ-
ర్గ్వై శరా యచ్ఛరమయీ ॥ ౧౯ ॥ మేఖలా భవత్యూర్జమే-
వావ రున్ద్ధే మధ్యతస్సం నహ్యతి మధ్యత ఏవాస్మా ఊర్జం దధాతి
తస్మాన్మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జత ఊర్ధ్వం వై పురుషస్య నాభ్యై మేధ్య-
మవాచీనమమేధ్యం యన్మధ్యతస్సం నహ్యతి మేధ్యం చైవాస్యా-
మేధ్యం చ వ్యావర్తయతీన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రం ప్రాహరత్స
త్రేధా వ్యభవత్స్ఫ్యస్తృతీయగ్ం రథస్తృతీయం యూపస్తృతీ-
యమ్ ॥ ౨౦ ॥ యేఽన్తశ్శరా అశీర్యన్త తే శరా అభవన్తచ్ఛరా-
ణాగ్ం శరత్వం వజ్రో వై శరాః క్షుత్ఖలు వై మనుష్యస్య భ్రాతృ-
వ్యో యచ్ఛరమయీ మేఖలా భవతి వజ్రేణైవ సాక్షాత్క్షుధం భ్రాతృ-
వ్యం మధ్యతోఽపహతే త్రివృద్భవతి త్రివృద్వై ప్రాణస్త్రివృతమేవ ప్రాణం
మధ్యతో యజమానే దధాతి పృథ్వీ భవతి రజ్జూనాం వ్యావృత్త్యై మేఖ-
లయా యజమానం దీక్షయతి యోక్త్రేణ పత్నీం మిథునత్వాయ ॥
యజ్ఞో దక్షిణామభ్యధ్యాయత్తాగ్ం సమభవత్తదిన్ద్రోఽచాయ-
త్సోఽమన్యత యో వా ఇతో జనిష్యతే స ఇదం భవిష్యతీతి తాం
ప్రావిశత్తస్యా ఇన్ద్ర ఏవాజాయత సోఽమన్యత యో వై మదితోఽప-
రో జనిష్యతే స ఇదం భవిష్యతీతి తస్యా అనుమృశ్య యోనిమా-
చ్ఛినత్సా సూతవశాఽభవత్తత్సూతవశాయై జన్మ ॥ ౨౧ ॥
తాగ్ం హస్తే న్యవేష్టయత్తాం మృగేషు న్యదధాత్సా కృష్ణవి-

ష్టాణాఽభవదిన్ద్రో స్య యోనిరసి మా మా హిగ్ంసీరితి కృష్ణవిషాణాం
ప్ర యచ్ఛతి సయోనిమేవ యజ్ఞం కరోతి సయోనిం దక్షిణాగ్ం స-
యోనిమిన్ద్రగ్ం సయోనిత్వాయ కృష్యై త్వా సుసస్యాయా ఇత్యాహ
తస్మాదకృష్టపచ్యా ఓషధయః పచ్యన్తే సుపిప్పలాభ్యస్త్వౌషధీభ్య
ఇత్యాహ తస్మాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్తి యద్ధస్తేన ॥ ౨౩ ॥
కణ్డూయేత పామనంభావుకాః ప్రజాస్స్యుర్యత్స్మయేత నగ్నంభా-
వుకాః కృష్ణ విషాణయా కణ్డూయతేఽపిగృహ్య స్మయతే ప్రజా-
నాం గోపీథాయ న పురా దక్షిణాభ్యో నేతోః కృష్ణవిషాణామవ-
చృతేద్యత్పురా దక్షిణాభ్యో నేతోః కృష్ణవిషాణామవచృతేద్యో-
నిః ప్రజానాం పరాపాతుకా స్యాన్నీతాసు దక్షిణాసు చాత్వాలే
కృష్ణవిషాణాం ప్రాస్యతి యోనిర్వై యజ్ఞస్య చాత్వాలం యోనిః
కృష్ణవిషాణా యోనావేవ యోనిం దధాతి యజ్ఞస్య సయో-
నిత్వాయ ॥ ౨౪ ॥

రుద్రపశు తస్మాచ్ఛరద్ముయ్యా యూపస్తృతీయం మిథునత్వా-
య జన్త హస్తేనాష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

వాగ్వై దేవేభ్యోఽపాక్రామద్యజ్ఞాయాతిష్ఠమానా సా
వనస్పతీన్ప్రావిశత్సైషా వాగ్వనస్పతిషు వదతి యా దున్దుభౌ యా
తూణవే యా వీణాయాం యద్దీక్షితదణ్డం ప్రయచ్ఛతి వాచ-
మేవావ రున్ధ ఔదుమ్బరో భవత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవా-
వ రున్ధే ముఖేన సంమితో భవతి ముఖత ఏవాస్మా ఊర్జం దధాతి

తస్మాన్ముఖత ఊర్జా భుఞ్జతే ॥ ౨౫ ॥ క్రీతే సోమే మైత్రావరుణా-
య దణ్డం ప్రయచ్ఛతి మైత్రావరుణో హి పురస్తాదృత్విగ్భ్యో వా-
చం విభజతి తామృత్విజో యజమానే ప్రతిష్ఠాపయన్తి స్వాహా
యజ్ఞం మనసేత్యాహ మనసా హి పురుషో యజ్ఞమభిగచ్ఛతి స్వా-
హా ద్యావాపృథివీభ్యామిత్యాహ ద్యావాపృథివ్యోర్ హి యజ్ఞ-
స్స్వాహోరోరన్తరిక్షాదిత్యాహాన్తరిక్షే హి యజ్ఞస్స్వాహా య-
జ్ఞం వాతాదారభ ఇత్యాహాయమ్ ॥ ౨౬ ॥ వావ యః పవతే
స యజ్ఞస్తమేవ సాక్షాదారభతే ముష్టీ కరోతి వాచం యచ్ఛతి
యజ్ఞస్య ధృత్యా అదీక్షిష్టాయం బ్రాహ్మణ ఇతి త్రిరుపాగ్ం-
శ్వాహ దేవేభ్య ఏవైనం ప్రాహ త్రిరుచ్చైరుభయేభ్య ఏవైనం
దేవమనుష్యేభ్యః ప్రాహ న పురా నక్షత్రేభ్యో వాచం విసృజే-
ద్యత్పురా నక్షత్రేభ్యో వాచం విసృజేద్యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాత్ ॥ ౨౭ ॥
ఉదితేషు నక్షత్రేషు వ్రతం కృణుతేతి వాచం విసృజతి యజ్ఞవ్రతో
వై దీక్షితో యజ్ఞమేవాభి వాచం విసృజతి యది విసృజేద్వైష్ణవీ-
మృచమను బ్రూయాద్యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగ్ం సంత-
నోతి దైవీం ధియం మనామహ ఇత్యాహ యజ్ఞమేవ తన్మ్రద-
యతి సుపారా నో అసద్వశ ఇత్యాహ వ్యుష్టిమేవావ రున్ధే ॥ ౨౮ ॥
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి హోతవ్యం దీక్షితస్య గృహా 3 ఇ న
హోతవ్యా 3 మితి హవిర్వై దీక్షితో యజ్జుహుయాద్యజమా-
నస్యావదాయ జుహుయాద్యన్న జుహుయాద్యజ్ఞపరురన్తరియాద్యే

దైవా మనోజాతా మనోయుజ ఇత్యాహ ప్రాణా వై దేవా మ-
నోజాతా మనోయుజస్తేష్వేవ పరోక్షం జుహోతి తన్నేవ స్వాహాకృ-
తం నేవాహుతగ్గ్ం స్వపన్తం వై దీక్షితగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ం-
సన్త్యగ్నిః ॥ ౨౯ ॥ ఖలు వై రక్షోహాఽగ్నే త్వగ్ం సు జాగృ-
హి వయగ్ం సు మన్దిషీమహీత్యాహాగ్నిమేవాధిపాం కృత్వా
స్వపితి రక్షసామపహత్యా అవ్రత్యమివ వా ఏష కరోతి యో దీక్షి-
తస్స్వపితి త్వమగ్నే వ్రతపా అసీత్యాహాగ్నిర్వై దేవానాం వ్రతప-
తిస్స ఏవైనం వ్రతమాలమ్భయతి దేవ ఆ మర్త్యేష్వేత్యాహ
దేవః ॥ ౩౦ ॥ హ్యేష సన్మర్త్యేషు త్వం యజ్ఞేష్వీడ్య ఇత్యాహై-
తగ్ం హి యజ్ఞేష్వీడతేఽప వై దీక్షితాత్సుషుపుష ఇన్ద్రియం దే-
వతాః క్రామన్తి విశ్వే దేవా అభి మామావవృత్రన్నిత్యాహే-
న్ద్రియేణైవైనం దేవతాభిస్సం నయతి యదేతద్యజుర్న బ్రూయా-
ద్యావత ఏవ పశూనభి దీక్షేత తావన్తోఽస్య పశవస్స్యూ రాస్వే-
యత్ ॥ ౩౧ ॥ సోమా భూయో భరేత్యాహాపరిమితానేవ ప-
శూనవ రున్ధే చన్ద్రమసి మమ భోగాయ భవేత్యాహ యథాదేవ-
తమేవైనాః ప్రతి గృహ్ణాతి వాయవే త్వా వరుణాయ త్వేతి య-
దేవమేతా నానుదిశేదయథాదేవతం దక్షిణా గమయేదా దేవతా-
భ్యో వృశ్చ్యేత యదేవమేతా అనుదిశతి యథాదేవతమేవ దక్షిణా
గమయతి న దేవతాభ్య ఆ ॥ ౩౨ ॥ వృశ్చ్యతే దేవీరాపో అ-
పాన్నపాదిత్యాహ యద్వో మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవం తద్వో

మాఽవ క్రమిష్మేతి వా వై తద్యజ్ఞశ్ఛిన్నం తన్తుం పృథివ్యా అ-
ను గేషమిత్యాహ సేతుమేవ కృత్వాఽత్యేతి ॥ ౩౩ ॥

భుఙ్క్తేఽయం ధిష్ణ్యాద్రుద్రోఽగ్నిరాహ దైవ ఇయద్దేవతా-
భ్య ఆ త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

దేవా వై దేవయజనమధ్యవసాయ దిశో న ప్రాజానన్తే
ఽన్యోన్యముపాధావన్త్వయా ప్రజానామ త్వయేతి తేఽదిత్యాగ్ం
సమధ్రియన్త త్వయా ప్రజానామేతి సాఽబ్రవీద్వరం వృణై మ-
త్ప్రాయణా ఏవ వో యజ్ఞా మదుదయనా అసన్నితి తస్మాదాది-
త్యః ప్రాయణీయో యజ్ఞానామాదిత్య ఉదయనీయః పఞ్చ దేవ-
తా యజతి పఞ్చ దిశో దిశాం ప్రజ్ఞాత్యై ॥ ౩౪ ॥ అథో పఞ్చా-
క్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావ రున్ధే పథ్యాగ్ం స్వ-
స్తిమయజన్ప్రాచీమేవ తయా దిశం ప్రాజానన్నగ్నినా దక్షిణా సో-
మేన ప్రతీచీగ్ం సవిత్రోదీచీమదిత్యోర్ధ్వాం పథ్యాగ్ం స్వస్తిం
యజతి ప్రాచీమేవ తయా దిశం ప్రజానాతి పథ్యాగ్ం స్వస్తిమి-
ష్ట్వాఽగ్నీషోమౌ యజతి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదగ్నీషో-
మౌ తాభ్యామేవాను పశ్యతి ॥ ౩౫ ॥ అగ్నీషోమావిష్ట్వా సవితారం
యజతి సవితృప్రసూత ఏవానుపశ్యతి సవితారమిష్ట్వాఽదితిం య-
జతీయం వా అదితిరస్యామేవ ప్రతిష్ఠాయాను పశ్యత్యదితిమిష్ట్వా
మారుతీమృచమన్వాహ మరుతో వై దేవానాం విశో దేవవిశం
ఖలు వై కల్పమానం మనుష్యవిశమను కల్పతే యన్మారుతీమృచ-

మన్వాహ విశాం క్లృప్త్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ప్రయాజవదన-
నూయాజం ప్రాయణీయం కార్యమనూయాజవత్ ॥ 3౬ ॥ అప్ర-
యాజముదయనీయమితీమే వై ప్రయాజా అమీ అనూయాజా-
స్సైవ సా యజ్ఞస్య సన్తతి స్తత్తథా న కార్యమాత్మా వై ప్రయా-
జాః ప్రజాఽనూయాజా యత్ప్రయాజాన న్తరియాదాత్మాన మన్తరి-
యాద్యదనూయాజాన న్తరియాత్ప్రజా మన్తరియాద్యతః ఖలు వై
యజ్ఞస్య వితతస్య న క్రియతే తదను యజ్ఞః పరా భవతి యజ్ఞం
పరా భవన్తం యజమానోఽను ॥ 3౭ ॥ పరా భవతి ప్రయాజవ-
దేవానూయాజవత్ప్రాయణీయం కార్యం ప్రయాజవదనూయాజ-
వదుదయనీయం నాత్మానమన్తరేతి న ప్రజాం న యజ్ఞః పరా భవతి న
యజమానః ప్రాయణీయస్య నిష్కాస ఉదయనీయమభి నిర్వపతి
సైవ సా యజ్ఞస్య సన్తతిర్యాః ప్రాయణీయస్య యాజ్యా యత్తా
ఉదయనీయస్య యాజ్యాః కుర్యాత్పరాఙముం లోకమారోహేత్ప్ర-
మాయుకస్స్యాద్యాః ప్రాయణీయస్య పురోనువాక్యాస్తా ఉదయనీ-
యస్య యాజ్యాః కరోత్యస్మిన్నేవ లోకే ప్రతి తిష్ఠతి ॥ 3౮ ॥

ప్రజ్ఞాత్యై పశ్యత్యనూయాజవద్యజమానోఽను పురోఽను-
వాక్యాస్తా అష్టౌ చ ॥ ౫ ॥

కద్రూశ్చ వై సుపర్ణీ చాత్మరూపయోరస్పర్ధేతాగ్ం సా క-
ద్రూస్సుపర్ణీమజయథాఽబ్రవీత్తృతీయస్యామితో దివి సోమస్తమా
హర తేనాత్మానం నిష్క్రీణీష్వేతీయం వై కద్రూరసౌ సుపర్ణీ ఛన్దా-

గ్ంసి సౌపర్ణేయాన్నాఽబ్రవీదస్మై వై పితరౌ పుత్రాన్బిభృతస్తృతీ-
యస్యామితో దివి సోమస్తమాహర తేనాత్మానం నిష్క్రీణీష్వ ॥ ౩౯ ॥
ఇతి మా కద్రూరవోచదితి జగత్యుదపతచ్చతుర్దశాక్షరా సతీ
సాఽప్రాప్య న్యవర్తత తస్యై ద్వే అక్షరే అమీయేతాగ్ం సా
పశుభిశ్చ దీక్షయా చాగచ్ఛత్తస్మాజ్జగతీ ఛన్దసాం పశవ్యతమా
తస్మాత్పశుమన్తం దీక్షోప నమతి త్రిష్టుగుదపతత్త్రయోదశా-
క్షరా సతీ సాఽప్రాప్య న్యవర్తత తస్యై ద్వే అక్షరే అమీయే-
తాగ్ం సా దక్షిణాభిశ్చ ॥ ౪౦ ॥ తపసా చాగచ్ఛత్తస్మాత్త్రిష్టు-
భో లోకే మాధ్యన్దినే సవనే దక్షిణా నీయన్త ఏతత్ఖలు వావ తప
ఇత్యాహుర్యస్స్వం దదాతీతి గాయత్ర్యుదపతచ్చతురక్షరా సత్య-
జయా జ్యోతిషా తమస్యా అజాఽభ్యరున్ధ తదజాయా అజత్వగ్ంసా
సోమం చాహరచ్చత్వారి చాక్షరాణి సాఽష్టాక్షరా సమపద్యత
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ॥ ౪౧ ॥ కస్మాత్సత్యాద్గాయత్రీ కనిష్ఠా
ఛన్దసాగ్ం సతీ యజ్ఞముఖం పరీయాయేతి యదేవాదస్సోమమాఽహ-
రత్తస్మాద్యజ్ఞముఖం పర్యైత్తస్మాత్తేజస్వినీతమా పద్భ్యాం ద్వే సవనే
సమగృహ్ణాన్ముఖేనైకం యన్ముఖేన సమగృహ్ణాత్తదధయత్తస్మాద్ద్వే సవనే
శుక్రవతీ ప్రాతస్సవనం చ మాధ్యన్దినం చ తస్మాత్తృతీయసవన ఋ-
జీషమభిషుణ్వన్తి ధీతమివ హి మన్యన్తే ॥ ౪౨ ॥ ఆశిరమవ నయ-
తి సశుక్రత్వాయాథో సంభరత్యేవైనత్తగ్ం సోమమాహ్రియ-
మాణం గన్ధర్వో విశ్వావసుః పర్యముష్ణాత్స తిస్రో రాత్రీః పరి

ముషితోఽవ స్తత్తస్మా త్తిస్రో రాత్రీః క్రీతస్సోమో వసతి తే దేవా అబిభ్యుస్స్త్రీకామా వై గన్ధర్వాస్స్త్రియా నిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్గ్ స్త్రియమేకహాయనీం కృత్వా తయా నిరక్రీణన్థ్సా రోహిద్రూపం కృత్వా గన్ధర్వేభ్యః ॥౪౩॥ అపక్రమ్యాతిష్ఠ త్తద్రోహితో జన్మ తే దేవా అబిభ్యుష్ణప యుష్మదక్రమీన్నాస్మానుపావర్తత ఇతి వి హ్వయామహా ఇతి బ్రహ్మ గన్ధర్వా అవదన్నగాయన్దేవా స్సా దేవానాగాయత ఉపావర్తత తస్మాద్గాయన్తగ్గ్ స్త్రియః కామయన్తే కాముకా ఏనగ్గ్ స్త్రియో భవ న్తి య ఏవం వేదాథో య ఏవం విద్వానపి జన్యేషు భవతి తేభ్య ఏవ దదత్యుత యద్బహుతయాః ॥ ౪౪ ॥ భవన్త్యేకహాయన్యా క్రీణాతి వాచైవైనగ్ంసర్వయా క్రీణాతి తస్మా దేకహాయనా మనుష్యా వాచం వద న్త్యకూటయాఽకర్ణయాఽకాణయాఽశ్లోణయాఽస ప్తశఫయా క్రీణాతి సర్వయైవైనం క్రీణాతి యచ్ఛ్వేతయా క్రీణీయాద్దుశ్చర్మా యజమానస్స్యాద్యత్కృష్ణయాఽను స్తరణీస్యాత్ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాద్యద్ద్విరూపయా వా ర్త్రఘ్నీ స్స్యాథ్స వాఽన్యం జినీయా త్తం వాఽన్యోజినీయాదరుణయా పిఙ్గాక్ష్యా క్రీణాత్యేతద్వై సోమస్య రూపగ్గ్ స్వయైవైనం దేవతయా క్రీణాతి ॥ ౪౫ ॥

నిష్క్రీణీష్వ దక్షిణాభిశ్చ వద న్తి మన్యన్తె గన్ధర్వేభ్యో బహుతయాః పిఙ్గాక్ష్యా దశ చ ॥ ౬ ॥

తద్ధిరణ్యమభవ త్తస్మాదద్భ్యో హిరణ్యం పున న్తి బ్రహ్మవాదినో వద న్తి కస్మాథ్సత్యాదనస్థికేన ప్రజాః ప్రవీయ న్తేఽస్థన్వతీర్జాయ న్తఇతి యద్ధిరణ్యం ఘృతేఽవధాయ జుహోతి తస్మాదనస్థికేన ప్రజాః ప్రవీయ న్తేఽస్థన్వతీర్జాయ న్త ఏతద్వా అగ్నేః ప్రియం ధామ యద్ఘృతం తేజో హిరణ్యమియం తే శుక్ర తనూరిదం వర్చ ఇత్యాహ సతేజసమేవైన గ్ం సతనుమ్ ॥ ౮౬ ॥ కర్తోత్యథో సమ్భరత్యేవైనం యదబద్ధమవదధ్యాద్గర్భాః ప్రజానాం పరాపాతుకాస్స్యుర్బద్ధమవ దధాతి గర్భాణాం ధృత్యై నిష్టర్క్యం బధ్నాతి ప్రజానాం ప్రజననాయ వాగ్వా ఏషా యథ్సోమక్రయణీ జూరసీత్యాహ యద్ధి మనసా జవతే తద్వాచా వదతి ధృతా మనసేత్యాహ మనసా హి వా ధృతా జుష్టా విష్ణవ ఇత్యాహ ॥ ౮౭ ॥ యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞాయైవైనాం జుష్టాం కరోతి తస్యాస్తే సత్యసవసః ప్రసవ ఇత్యాహ సవితృప్రసూతామేవ వాచమవ రున్ధే కాణ్డేకాణ్డే వై క్రియమాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంస న్త్యేష ఖలు వా అరక్షోహతః పన్థా యోఽగ్నేశ్చ సూర్యస్యచ సూర్యస్య చక్షురాఽరుహమగ్నేరక్ష్ణః కనీనికామిత్యాహ య ఏవారక్షోహతః పన్థాస్తగ్ం సమా రోహతి ॥ ౮౮ ॥ వాగ్వా ఏషా యథ్సోమక్రయణీ చిదసి మనాఽసీత్యాహ శాస్త్యేవైనామేత త్తస్మాచ్ఛిష్టాః ప్రజా జాయ న్తే చిదసీత్యాహ యద్ధి మనసా చేతయతే తద్వాచా వదతి మనాఽసీత్యాహ యద్ధి మనసాఽభిగచ్ఛతి తత్కరోతి ధీరసీత్యాహ

యద్ధి మనసా ధ్యాయతి తద్వాచా ॥ ౪౯ ॥ వదతి దక్షిణాఽసీ-
త్యాహ దక్షిణా హ్యేషా యజ్ఞియాఽసీత్యాహ యజ్ఞియామేవై-
నాం కరోతి క్షత్రియాఽసీత్యాహ క్షత్రియా హ్యేషాఽదితిరస్యు-
భయతశ్శీర్ష్ణీత్యాహ యదేవాదిత్యః ప్రాయణీయో యజ్ఞానామా-
దిత్య ఉదయనీయస్తస్మాదేవమాహ యదబద్ధా స్యాదయతా స్యా-
ద్యత్పదిబద్ధాఽనుస్తరణీ స్యాత్ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాత్ ॥
యత్కర్ణగృహీతా వార్త్రఘ్నీ స్యాత్స వాఽన్యం జినీయాత్తం
వాఽన్యో జినీయాన్మిత్రస్త్వా పది బధ్నాత్విత్యాహ మిత్రో వై
శివో దేవానాం తేనైవైనాం పది బధ్నాతి పూషాఽధ్వనః పా-
త్విత్యాహేయం వై పూషేమామేవాస్యా అధిపామకస్సమష్ట్యై
ఇన్ద్రాయాధ్యక్షాయేత్యాహేన్ద్రమేవాస్యా అధ్యక్షం కరోతి ॥ ౫౦ ॥
అను త్వా మాతా మన్యతామను పితేత్యాహానుమతయైవైనయా
క్రీణాతి సా దేవి దేవమచ్ఛేహీత్యాహ దైవీ హ్యేషా దేవస్సోమ
ఇన్ద్రాయ సోమమిత్యాహేన్ద్రాయ హి సోమ ఆహ్రియతే యదే-
తద్యజుర్న బ్రూయాత్పరాచ్యేవ సోమక్రయణీయాద్రుద్రస్త్వా వ-
ర్తయత్విత్యాహ రుద్రో వై క్రూరః ॥ ౫౧ ॥ దేవానాం తమేవా-
స్యై పరస్తాద్దధాత్యా వృత్త్యై క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి య-
ద్రుద్రస్య కీర్తయతి మిత్రస్య పథేత్యాహ శాన్త్యై వాచా వా ఏ-
ష వి క్రీణీతే యస్సోమక్రయణ్యా స్వస్తి సోమసఖా పునరేహి సహ

ర్దయ్యేత్యాహ వ్వాచైవ విక్రీయ పునరాత్మన్వాచం ధత్తేఽనుపదా-
సుకాఽస్య వాగ్భవతి య ఏవం వేద ॥ ౫౩ ॥

సతేన్తుం విష్ణవఇత్యాహ సమాగోహత్తి ధ్యాయత్తి తద్వాచా
యజమానస్యాత్కరోతి క్రూరో వేద ॥ ౭ ॥

షట్పదాన్యను ని క్రామతి షడ్వహం వాఙ్నాతి వదత్యృత
సంవత్సరస్యాయనై యావత్యేవ వాక్తామవ రున్ధే సప్తమే పదే
జుహోతి సప్తపదా శక్వరీ పశవశ్శక్వరీ పశూనేవావ రున్ధే సప్త
గ్రామ్యాః పశవస్సప్తారణ్యాస్సప్త ఛన్దాగ్ంస్యుభయస్యావరుద్ధ్యై
వస్వ్యసి రుద్రాఽసీత్యాహరూపమేవాస్యా ఏతన్మహిమానమ్॥ ౫౪॥
వ్యాచష్టే బృహస్పతిస్త్వా సుమ్నేరణ్వత్విత్యాహ బ్రహ్మ వై
దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మై పశూనవరున్ధే రుద్రావసుభి-
రాచికేత్విత్యాహావృత్త్యై పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నాజిఘర్మి దేవ-
యజన ఇత్యాహ పృథివ్యా హ్యేషమూర్ధా యద్దేవయజనమిడా-
యాః పద ఇత్యాహేడాయై హ్యేతత్పదం యథ్సోమక్రయణ్యై
ఘృతవతిస్వాహా ॥ ౫౫ ॥ ఇత్యాహయదేవాస్యై పదా-
ద్ఘృతమపీడ్యత తస్మాదేవమాహ యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జు-
హుయాదన్ధోఽధ్వర్యుస్స్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుర్హిర-
ణ్యముపాస్య జుహోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నాన్ధోఽధ్వ-
ర్యుర్భవతి నయజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి ఘ్నన్తి కాణ్డే కాణ్డేవై క్రియమా-
ణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరిలిఖి-

త్రా అరాతయ ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యై ॥ ౩౬ ॥ ఇదమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపికృన్తామి యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యం చైవ ద్వేష్టి యశ్చైనం ద్వేష్టి తయోరేవానన్తరాయం గ్రీవాః కృన్తతి పశవో వై సౌమక్రయణ్యై పదం యావత్త్రీతగ్ం సంవపతి పశూనేవావరున్ధేఽస్మే రాయ ఇతి సం వపత్యాత్మానమేవాధ్వర్యుః ॥ ౩౭ ॥ పశుభ్యో నాన్తరేతి త్వే రాయ ఇతి యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి యజమాన ఏవ రయిం దధాతి తోతే రాయ ఇతి పత్నియా అర్ధో వా ఏష ఆత్మనో యత్పత్నీ యథా గృహేషు నిధత్తే తాదృగేవ తత్త్వష్టీమతీ తే సపేయేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ పశుషు దధాత్యస్మై వై లోకాయ గార్హపత్య ఆధీయతేఽముష్మా ఆహవనీయో యద్గార్హపత్య ఉపవపేదస్మిన్ లోకే పశుమాన్త్స్యాద్యదాహవనీయేఽముష్మిన్ లోకే పశుమాన్త్స్యాదుభయోరుపవపత్యుభయోరేవైనం లోకయోః పశుమన్తం కరోతి ॥ ౩౮ ॥

మహీమానగ్ం స్వాహాఽపహత్యాఽధ్వర్యుర్దీయతే చతుర్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి విచిత్యః సోమా౩ న విచిత్యా౩ ఇతి సోమో వా ఓషధీనాగ్ం రాజా తస్మిన్ యదాపన్నం గ్రసితమేవాస్య తద్యద్విచినుయాద్యథాఽఽస్యాద్గ్రసితం నిష్ఖిదతి తాదృగేవ తద్యన్న విచినుయాద్యథాఽక్షన్నాపన్నం విధావతి తాదృగేవ తత్క్షోధుకో-

ధ్వర్యస్సాభ్యక్షో ధుక్షో యజమానస్సోమవిక్రయిణ్మోనమగ్ంశోర్ధయే-
త్త్యేవబ్రూయాద్యదీతరమ్ ॥ ౫౯ ॥ యదీతరముభయేనైవ సో-
మవిక్రయిణమర్పయతి తస్మాత్సోమవిక్రయీ ధుకోఽర్పణో హ స్త్ర-
హశాపవేశి సోమక్రయణ ఏవాహం తృతీయసవనమవరున్ధ ఇతి పశూ-
నాం చర్మన్నిమీతే పశూనేవావరున్ధే పశవో హి తృతీయగ్ం సవనం
యం కామయేతాపశుస్స్యాదిత్యృక్షతస్తస్య మిమీతర్క్షం వా అపశ-
వ్యమపశురేవ భవతి యం కామయేత పశుమాన్థ్స్యాత్ ॥ ౬౦ ॥
ఇతి లోమతస్తస్య మిమీతైతద్వై పశూనాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవా-
స్మై పశూనవరున్ధే పశుమానేవ భవత్యపామన్తే క్రీణాతి సరసమేవైనం క్రీ-
ణాత్యమాత్యో ॥ * సీత్యాహామైవైనం కురుతే శుక్రస్తే గ్రహ ఇత్యా-
హ శుక్రో హ్యస్య గ్రహోఽనసాఽచ్ఛయాతి మహిమానమేవా-
స్యాచ్ఛయాత్యనసా ॥ ౬౧ ॥ అచ్ఛయాతి తస్మాదనోవాహ్యగ్ం
సమే జీవనం యత్ర ఖలు వా ఏతగ్ం శీర్ష్ణా హరన్తి తస్మాచ్ఛీర్షహా-
ర్యం గిరౌ జీవనమభి త్యం దేవగ్ం సవితారమిత్య * తిచ్ఛన్దసర్చా
మిమీతేఽతిచ్ఛన్దా వై సర్వాణి ఛన్దాగ్ంసి సర్వేభిరేవైనం ఛన్దో-
భిర్మిమీతే వర్ష్మ వా ఏషా ఛన్దసాం * యదతిచ్ఛన్దా యదతిచ్ఛన్దస-
ర్చా మిమీతే వర్ష్మైవైనగ్ం సమానానాం కరోత్యేకయైకయోత్స-
ర్గమ్ ॥ ౬౨ ॥ మిమీతేఽయాతయామ్నియాఽయాతయామ్ని-
యైవైనం మిమీతే తస్మాన్నానావీర్యా అఙ్గులయస్సర్వాస్వఙ్గుష్ఠముప

నిగృహ్ణాతి తస్మాథ్సమావద్వీర్యో౽న్యాభిరఙ్గులీభి స్తస్మాథ్సర్వాఅనుసం
చరన్తి యథ్సహ సర్వాభి ర్మిమీత సగ్ంశ్లిష్టాఅఙ్గులయో జాయేర-
న్నేకయైకయోథ్సర్గం మిమీతే తస్మాద్విభక్తా జాయన్తే పఞ్చకృ-
త్వోయజుషామిమీతే పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞ-
మేవావరున్ధే పఞ్చకృత్వస్తూష్ణీమ్ ॥ ౬౩ ॥ దశసంపద్యన్తే ద-
శాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధే యద్య-
జుషామిమీతే భూతమేవావరున్ధే యత్తూష్ణీం భవిష్యద్యద్వై తా-
వానేవ సోమస్స్యాద్యావన్తం మిమీతే యజమానస్యైవ స్యాన్నా-
పి సదస్యానాం ప్రజాభ్యస్త్వేత్యుప సమూహతి సదస్యానేవాన్వాభజ-
తి వాససోపనహ్యతి సర్వదేవత్యం వై ॥ ౬౪ ॥ వాసస్సర్వాభిరే-
వైనం దేవతాభిస్సమర్ధయతి పశవో వై సోమః ప్రాణాయ త్వేత్యుపన-
హ్యతి ప్రాణమేవ పశుషు దధాతి వ్యానాయ త్వేత్యనుశృన్థతి వ్యా-
నమేవ పశుషు దధాతి తస్మాథ్స్వపన్తం ప్రాణా న జహతి ॥ ౬౫ ॥

ఇతరం పశుషూన్నహ్యేద్వ్యాత్యనసోథ్సర్గం తూష్ణీగ్ం సర్వ-
దేవత్యం వై త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

యత్కలయా తే శఫేన తే క్రీణానీతి పణేతాగోఅర్ఘగ్ం
సోమం కుర్యాదగోఅర్ఘం యజమానమగోఅర్ఘమధ్వర్యుం గోస్తు మ-
హిమానం నావతిరేద్గవా తే క్రీణానీత్యేవ బ్రూయాద్గోఅర్ఘమేవ
సోమం కరోతి గోఅర్ఘం యజమానం గోఅర్ఘమధ్వర్యుం న గో-

హిమాన్షమవతిరత్త్యజయా క్రీణాతి సతపసమేవైనం క్రీణాతి హిర-
ణ్యేన క్రీణాతి సశుక్రమేవ ॥ ౬౬ ॥ ☞ ఏనంక్రీణాతి ధేన్వా
క్రీణాతి సాశిరమేవైనం క్రీణాత్యృషభేణ క్రీణాతి సేన్ద్రమేవైనం
క్రీణాత్యనడుహా క్రీణాతి వహ్నిర్వా అనడ్వాన్ వహ్నినైవ వహ్ని
యజ్ఞస్య క్రీణాతి మిథునాభ్యాం క్రీణాతి మిథునస్యావరుద్ధ్యై వా-
ససా క్రీణాతి సర్వదేవత్యం వై వాసస్సర్వాభ్య ఏవైనం దేవతా-
భ్యః క్రీణాతి దశ సంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరా-
జైవాన్నాద్య మవరున్ధే ॥ ౬౭ ॥ తపసస్తనూరసి ప్రజాపతేర్వ-
ర్ణ ఇత్యాహ పశుభ్య ఏవ తదధ్వర్యుర్నిహ్నుత ఆత్మనోఽనావ్ర-
స్కాయ గచ్ఛతి శ్రియం ప్రపశూనాప్నోతి య ఏవం వేద శుక్రం తే
శుక్రేణ క్రీణామీత్యాహ యథాయజురేవైతద్దేవా వై యేన హిర-
ణ్యేన సోమమక్రీణన్తదభీషహా పునరాఽదదత కో హి తేజసా విక్రేష్యత
ఇతి యేన హిరణ్యేన ॥ ౬౮ ॥ సోమం క్రీణీయాత్తదభీషహా పున-
రాదదీత తేజ ఏవాత్మన్ధత్తేఽస్మై జ్యోతిస్సోమవిక్రయిణి తమ ఇత్యా-
హ జ్యోతిరేవ యజమానే దధాతి తమసా సోమవిక్రయిణమర్పయతి
యదనుపగ్రథ్య హన్యాద్దన్దశూకాస్తాగ్ంసమాగ్ం సర్పాస్స్యురిదమ-
హగ్ం సర్పాణాం దన్దశూకానాం గ్రీవా ఉపగ్రథ్నామీత్యాహా-
దన్దశూకాస్తాగ్ం సమాగ్ంసర్పా భవన్తి తమసా సోమవిక్రయిణం
విధ్యతి స్వాన ॥ ౬౯ ॥ భ్రాజేత్యాహైతే వా అముష్మిన్లోకే సోమమ-

రక్షాగ్‌స్యేభ్యోఽధి సోమమాహరేయుర్యదేతేభ్యస్సోమక్రయణాన్నాను దిశేదక్రీతోఽస్య సోమస్స్యాన్నాస్యైతేఽముష్మిఁల్లోకే సోమగ్ం రక్షేయుర్యదేతేభ్యస్సోమక్రయణాననుదిశతి క్రీతోఽస్య సోమో భవత్యేతేఽస్యాముష్మిఁల్లోకే సోమగ్ం రక్షన్తి ॥ ౨౦ ॥

సశుక్రమేవరున్ధ ఇతి యేనహిరణ్యేన స్వాన చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

వారుణో వై క్రీతస్సోమ ఉపనద్ధో మిత్రో న ఏహి సుమిత్రధా ఇత్యాహ శాన్త్యై ఇన్ద్రస్యోరుమావిశ దక్షిణమిత్యాహ దేవా వై యగ్ం సోమమక్రీణన్తమిన్ద్రస్యోరౌ దక్షిణ ఆసాదయన్నేష ఖలు వా ఏతర్హీన్ద్రో యో యజతే తస్మాదేవమాహ * ఉదాయుషా స్వాయుషేత్యాహ దేవతా ఏవాన్వారభ్యోత్ ॥ ౨౧ ॥ తిష్ఠత్యుర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహాన్తరిక్షదేవత్యో హ్యేతర్హి సోమోఽదిత్యాస్సద ఆసీదేత్యాహ యథాయజురేవైతద్వి వా ఏనమేతదర్ధయన్తి యద్వారుణగ్ం సన్తం మైత్రం కరోతి * వారుణ్యర్చాఽఽసాదయతి స్వయైవైనం దేవతయా సమర్ధయతి వాససా పర్యానహ్యతి సర్వదేవత్యం వై వాసస్సర్వాభిరేవ ॥ ౨౨ ॥ ఏనం దేవతాభిస్సమర్ధయత్యథో రక్షసామపహత్యై * వనేషు వ్యన్తరిక్షం తతానేత్యాహ వనేషు హి వ్యన్తరిక్షం తతాన వాజమర్వత్స్విత్యాహ వాజగ్ం హ్యర్వత్సు పయో అఘ్నియా-

యాస్విత్యాహ పయో హ్యఘ్నియాసు హృత్సు క్రతుమిత్యాహ హృ-
త్సుహి క్రతుం వరుణో విక్ష్వగ్నిమిత్యాహ వరుణో హి విక్ష్వగ్నిం దివి
సూర్యమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యాహ దివి హి సూర్యగ్ం సోమమద్రా-
విత్యాహ గ్రావాణో వా అద్రయస్తేషు వా ఏష సోమం దధాతి యో య-
జతే తస్మాదే * వమాహోదు త్యం జాతవేదసమితి సౌర్యర్చా కృష్ణా-
జినం ప్రత్యానహ్యతి రక్షసామపహత్యై * ఉస్రావేతం ధూర్షా-
హావిత్యాహ యథాయజురేవైతత్ప్రచ్యవస్వ భువస్పత ఇత్యాహ భూ-
తానాగ్ం హి ॥ ౨౪ ॥ ఏష పతిర్విశ్వాన్యభి ధామానీ * త్యాహ
విశ్వాని హ్యే * షోఽభి ధామాని ప్రచ్యవతే మా త్వా పరిపరీ విదద-
త్యాహ యదేవాదస్సోమమాహ్రియమాణం గన్ధర్వో విశ్వావసుః
పర్యముష్ణాత్ * తస్మాదేవమాహాపరిమోషాయ యజమానస్య స్వ-
స్త్యయన్యసీత్యాహ యజమానస్యైవైష యజ్ఞస్యాన్వారమ్భో-
ఽనవచ్ఛిత్త్యై వరుణో వా ఏష * యజమానమభ్యేతి యత్ ॥ ౨౫ ॥
క్రీతస్సోమ ఉపనద్ధో నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షస ఇత్యాహ
శాన్త్యా ఆ సోమం వహన్త్యగ్నినా ప్రతి తిష్ఠతే తౌ సంభవన్తౌ యజమా-
నమభి సంభవతః పురా ఖలు వావైష మేధాయాత్మానమారభ్య
చరతి యో దీక్షితో యదగ్నీషోమీయం పశుమాలభత ఆత్మనిష్క్రీ-
యణ ఏవాస్య స తస్మాత్తస్య నాశ్యం * పురుషనిష్క్రీయణ ఇవ
హ్యథో ఖల్వాహురగ్నీషోమాభ్యాం వా ఇన్ద్రో వృత్రమహన్నితి

యదగ్నీషోమీయం పశుమాలభతేవార్త్రఘ్న * ఏవాస్య సత-
స్మాద్వార్త్రఘ్నం వారుణ్యాచా పరిచరతి స్వయైవైనం దేవతయా పరి
చరతి ॥ ౭౬ ॥

అన్వారభ్యాథన్వారభ్యాభిరైవ సూర్యం భూతానాగ్ హ్వ్యతి
యదాహుస్న ప్రవిగ్ం శతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

ప్రాచీనవగ్ంశం యావ న్త ఋక్షానమేవాగ్నేర్దేవేభ్యోర్దే -
వావై దేవయజనం కదూశ్చ తద్ధిరణ్యగ్ం షట్పదాని బ్రహ్మవా-
దినోవిచిత్యోయత్కలయా తే వారుణావైక్రీతసోమ ఏకాదశ ॥

ప్రాచీనవగ్ంశగ్గ్ం స్వాహేత్యాహాయేన్తశ్శరా హ్యాష
స న్తపసా చ యత్కర్ణగృహీతె తేలోమతో వారుణష్షట్పన్తతిః॥౭౬॥

ప్రాచీనవగ్ంశం పరిచరతి॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

షష్ఠకాణ్డె

ప్రథమప్రశ్నస్సమాప్తః.

ద్వితీయప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ।

యదుభౌ విముచ్యాతిథ్యం గృహ్ణీయాద్యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాద్య-
దుభావవిముచ్య యథాఽనాగతాయాతిథ్యం క్రియతే తాదృగేవ
తద్విముక్తోఽన్యోఽనడ్వాన్భవత్యవిముక్తోఽన్యోఽథాతిథ్యం గృ-
హ్ణాతి యజ్ఞస్య సన్తత్యై పత్న్యన్వారభతే పత్నీ హి పారీణహ్య-
స్యేశే పత్నియైవానుమతం నిర్వపతి యద్వై పత్నీ యజ్ఞస్య కరో-
తి మిథునం తదథో పత్నియా ఏవ ॥ ౧ ॥ ఏష యజ్ఞస్యాన్వార-
మ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యై యావద్భిర్వై రాజాఽనుచరైరాగచ్ఛతి సర్వే-
భ్యో వై తేభ్య ఆతిథ్యం క్రియతే ఛన్దాꣳసి ఖలు వై సోమస్య రాజ్ఞో-
ఽనుచరాణ్యగ్నేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ గాయత్రియా ఏ-
వైతేన కరోతి సోమస్యాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ త్రిష్టుభ ఏవై-
తేన కరోత్యతిథేరాతిథ్యమసి విష్ణవే త్వేత్యాహ జగత్యై ॥ ౨ ॥
ఏవైతేన కరోత్యగ్నయే త్వా రాయస్పోషదావ్నే విష్ణవే త్వేత్యా-
హానుష్టుభ ఏవైతేన కరోతి శ్యేనాయ త్వా సోమభృతే విష్ణవే త్వేత్యా-
హ గాయత్రియా ఏవైతేన కరోతి పఞ్చకృత్వో గృహ్ణాతి పఞ్చాక్ష-
రా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి

కస్మాత్సత్యాద్గాయత్రియా ఉభయత ఆతిథ్యస్య క్రియత ఇతి యత్ప్రే
వాదస్సోమమా ॥ ౩ ॥ [illegible] ఆహరత్తస్మాద్గాయత్రియా ఉభ-
యత ఆతిథ్యస్య క్రియతే పురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ శిరో వా ఏతద్య-
జ్ఞస్య యదాతిథ్యం నవకపాలః పురోడాశో భవతి తస్మాన్నవధా శిరో
విష్యూతం నవకపాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయస్త్రికపాలాస్త్రివృ-
తా స్తోమేన సమ్మితాస్తేజస్త్రివృత్తేజ ఏవ యజ్ఞస్య శీర్షన్దధాతి నవక-
పాలః పురోడాశో భవతి తే త్రయస్త్రికపాలాస్త్రివృతా ప్రాణేన సం-
మితాస్త్రివృద్వై ॥ ౪ ॥ ప్రాణస్త్రివృతమేవ ప్రాణమభిపూర్వం
యజ్ఞస్య శీర్షన్దధాతి ప్రజాపతేర్వా ఏతాని పక్ష్మాణి యదశ్వవా-
లా ఐక్షవీ తిరశ్చీ యదాశ్వవాలః ప్రస్తరో భవత్యైక్షవీ తిరశ్చీ ప్రజా-
పతేరేవ తచ్చక్షుస్సంభరతి దేవా వై యా ఆహుతీరజుహవుస్తా అసు-
రా నిష్కావమాదన్తే దేవాః కార్ష్మర్యమపశ్యన్కర్మణ్యో వై కర్మ-
ణైనేన కుర్వీతేతి తే కార్ష్మర్యమయాన్పరిధీన్ ॥ ౫ ॥ అకుర్వత తై-
ర్వై తే రక్షాగ్ంస్యపాఘ్నత యత్కార్ష్మర్యమయాః పరిధయో భ-
వన్తి రక్షసామపహత్యై సగ్ంస్పర్శయతి రక్షసామనన్వవచారాయ
న పురస్తాత్పరి దధాత్యాదిత్యో హ్యేవోద్యన్పురస్తాద్రక్షాగ్ంస్యపహ-
న్త్యూర్ధ్వే సమిధావాదధాత్యుపరిష్టాదేవ రక్షాగ్ంస్యపహన్తి యజు-
షాఽన్యాం తూష్ణీమన్యాం మిథునత్వాయ ద్వే ఆదధాతి ద్విపాద్య-
జమానః ప్రతిష్ఠిత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ॥ ౬ ॥ అగ్నిశ్చ వా
ఏతౌ సోమశ్చ కథా సోమాయాతిథ్యం క్రియతే నాగ్నయ ఇతి య-

దగ్నావగ్నిం మథిత్వా ప్రహరతి తేనైవాగ్నేయమాతిథ్యం క్రియ-
తేఽథో ఖల్వాహురగ్నిస్సర్వా దేవతా ఇతి యద్ధవిరాసాద్యాగ్నిం
మన్థతి హవ్యాయైవాసన్నాయ సర్వా దేవతా జనయతి ॥ ౭ ॥

పత్నియాస్సవజగత్యా ఆతిథ్యవృద్ధ్యై పరిధీస్తద్వన్యేకచత్వా-
రింశచ్చ ॥ ౧ ॥

దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా మిథో విప్రియా * ఆసం-
స్తేఽన్యోన్యస్మై జ్యైష్ఠ్యాయాతిష్ఠమానాః పఞ్చధా వ్యక్రామన్న-
గ్నిర్వసుభిస్సోమో రుద్రైరిన్ద్రో మరుద్భిర్వరుణ ఆదిత్యైర్బృహస్పతి-
ర్విశ్వైర్దేవైస్తేఽమన్యన్తాసురేభ్యో వా ఇదం భ్రాతృవ్యేభ్యో ర-
ధ్యామో యన్మిథో విప్రియాస్స్మో యా న ఇమాః ప్రియాస్తనువస్తాస్స-
మవద్యామహై తాభ్యస్స నిరృచ్ఛాద్యః ॥ ౨ ॥ ☞ నః ప్రథ-
మోఽన్యోన్యస్మై ద్రుహ్యాదితి తస్మాద్యస్సతానూనప్త్రిణాం ప్రథ-
మో ద్రుహ్యతి స ఆర్తిమార్ఛతి యత్తానూనప్త్రగ్ం సమవద్యతి భ్రా-
తృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి ప-
ఞ్చకృత్వోఽవద్యతి పఞ్చధా హి తే తత్సమవాద్యన్తాథో పఞ్చాక్షరా
పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధ ఆపతయే త్వా గృహ్ణా-
మీత్యాహ ప్రాణో వై ॥ ౩ ॥ ఆపతిః ప్రాణమేవ ప్రీణాతి పరిప-
తయ ఇత్యాహ మనో వై పరిపతిర్మన ఏవ ప్రీణాతి తనూనప్త్ర ఇ-
త్యాహ తనువో హి తే తాస్సమవాద్యన్త శాక్వరాయేత్యాహ శక్త్యై
హి తే తాస్సమవాద్యన్త శక్మన్నోజిష్ఠాయేత్యాహౌజిష్ఠగ్ం హి తే

తద్గ్రాత్మనైవ సన్నమువాద్యన్తా * నాధృష్టమస్యనాధృష్యమిత్యాహా-
నాధృష్టగ్గ్ం హ్యేతదనాధృష్యం దేవానామోజః ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యాహ
దేవానాగ్ం హ్యేతదోజోఽభిశస్తిపా అనభిశస్తేన్యమిత్యాహాభిశస్తి-
పా హ్యేతదనభిశస్తేన్యమను మే దీక్షాం దీక్షాపతిర్మన్యతామిత్యాహ
యథాయజురేవైతద్ఘృతం వై దేవా వజ్రం కృత్వా సోమమఘ్నన్న-
న్తికమివ ఖలు వా అస్యైతచ్చరన్తి యత్తానూనప్త్రేణ ప్రచర *
న్త్యగ్ంశురగ్ంశుస్తే దేవ సోమాప్యాయతామిత్యాహ యత్ ॥ ౧౧ ॥
ఏవాస్యాపువాయతే యన్మీయతే తదేవాస్యైతేనాప్యాయ-
యత్యా తుభ్యమిన్ద్రః ప్యాయతామా త్వమిన్ద్రాయ ప్యాయస్వే-
త్యాహోభావేవేన్ద్రం చ సోమం చాప్యాయయత్యా ప్యాయయ
సఖీన్త్సన్యా మేధయేత్యాహ ఋత్విజో వా అస్య సఖాయస్తానేవాప్యా-
యయతి స్వస్తి తే దేవ సోమ సుత్యామశీయ ॥ ౧౨ ॥ ఇత్యాహాశిషమే-
వైతామాశాస్తే ప్ర వా ఏతేఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవన్తే యే సోమమాప్యాయ-
యన్త్యన్తరిక్షదేవత్యో హి సోమ ఆప్యాయిత ఏష్టా రాయ ఏష్టా వామాని ప్రేషే భగా-
యేత్యాహ ద్యావాపృథివీభ్యామేవ నమస్కృత్యాస్మిన్లోకే ప్రతి
తిష్ఠన్తి దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా బిభ్యతోఽగ్నిం ప్రావి-
శన్తస్మాదాహురగ్నిస్సర్వా దేవతా ఇతి తే ॥ ౧౩ ॥ అగ్నిమేవ
వరూథం కృత్వాఽసురానభ్యభవన్నగ్నిమివ ఖలు వా ఏష ప్ర
విశతి యోఽవాన్తరదీక్షాముపైతి భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవ-
త్యాత్మనా పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవత్యాత్మానమేవ దీక్షయా పా-

తి ప్రజామేవాన్తర్దీక్షయా సంతరాం మేఖలాగ్ం సమాయచ్ఛతే
ప్రజా హ్యాత్మనోఽన్తరతరాత్తప్రవ్రతో భవతి మదన్తీభిర్మార్జయ-
న్తే నిర్హ్యగ్నిశ్శీతేన వాయతి సమిద్ధ్యై యా తే అగ్నే రుద్రియా త-
నూరిత్యాహ స్వయైవైనద్దేవతయా వ్రతయతి సయోనిత్వాయ
శాన్త్యై ॥ ౧౪ ॥

రూపాఽజ ఆప్తా యదక్షీయేత తేఽగ్న ఏకాదశ చ ॥ ౨ ॥

తేషామసురాణాం తిస్రః పుర ఆసన్నయస్మయ్యవమాఽథ రజ-
తాఽథ హరిణీ తా దేవా జేతుం నాశక్నువన్తా ఉపసదైవాజిగీషన్త-
స్మాదాహుర్యశ్చైవం వేద యశ్చ నోపసదా వై మహాపురం జయ-
న్తీతి త ఇషుగ్ం సమస్కుర్వతాగ్నిమనీకగ్ం సోమగ్ం శల్యం విష్ణుం
తేజనం తేఽబ్రువన్క ఇమామసిష్యతీతి ॥ ౧౫ ॥ ☞ రుద్ర ఇత్య-
బ్రువన్రుద్రో వై క్రూరస్సోఽస్యత్వితి సోఽబ్రవీద్వరం వృణా అహమేవ
పశూనామధిపతిరసానీతి తస్మాద్రుద్రః పశూనామధిపతిస్తాగ్ం రుద్రోఽ-
వాసృజథ్స తిస్రః పురో భిత్త్వైభ్యో లోకేభ్యోఽసురాన్ప్రాణుదత
యదుపసద ఉపసద్యన్తే భ్రాతృవ్యపరాణుత్త్యై నాన్యామాహుతిం
పురస్తాజ్జుహుయాద్యదన్యామాహుతిం పురస్తాజ్జుహుయాత్ ॥ ౧౬ ॥
☞ అన్యన్ముఖం కుర్యాథ్స్రువేణాఘారమాఘారయతి యజ్ఞస్య ప్ర-
జ్ఞాత్యై పరాఙతిక్రమ్య జుహోతి పరాచ ఏవైభ్యో లోకేభ్యో యజమా-
నో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే పునరత్యాక్రమ్యోపసదం జుహోతి ప్రణు-

దై_భ్య ఏవైభ్యో లోకేభ్యో భ్రాతృవ్యాఞ్జిత్వాభి భ్రాతృవ్యలోకమభ్యా -
రోహతి దేవా వై యాః ప్రాతరుపసద ఉపాసీదన్నహ్నస్తాభి -
రసురాన్ప్రాణుదన్త యాస్సాయగ్ం రాత్రియై తాభిర్యత్సాయం ప్రాత -
రుపసదః ॥ ౧౭ ॥ ☞ ఉపసద్యన్తే ఽహోరాత్రాభ్యా -
మేవ తద్యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే యాః ప్రాతర్యాజ్యాః -
స్స్యుస్తాస్సాయం పురోఽనువాక్యాః కుర్యాదయాతయామత్వా -
య తిస్ర ఉపసద ఉపైతి త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకాన్ప్రీ -
ణాతి షట్ సంపద్యన్తే షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి ద్వాదశా -
హీనే సోమ ఉపైతి ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరమేవ
ప్రీణాతి చతుర్విగ్ంశతిస్సమ్ ॥ ౧౮ ॥ ☞ పద్యన్తే చతుర్వి -
గ్ంశతిరర్ధమాసా అర్ధమాసానేవ ప్రీణాత్యారాగ్రామవాన్తరదీ -
క్షాముపేయాద్యః కామయేతాస్మిన్మే లోకేఽర్ధుకగ్ం స్యాదిత్యేకమ -
గ్రేఽథ ద్వావథ త్రీనథ చతుర * ఏషా వా ఆరాగ్రాఽవాన్తరదీక్షాఽ -
స్మిన్నేవాస్మై లోకేఽర్ధుకం భవతి పరోవరీయసీమవాన్తరదీక్షా -
ముపేయాద్యః కామయేతాముష్మిన్మే లోకేఽర్ధుకగ్ం స్యాదితి చ -
తురోఽగ్రేఽథ త్రీనథ * ద్వావథైకమేషా వై పరోవరీయస్యవా -
న్తరదీక్షాఽముష్మిన్నేవాస్మై లోకేఽర్ధుకం భవతి ॥ ౧౯ ॥

అసిన్వతీకజుహ్వయాత్సాయం ప్రాతరుపసదశ్చతుర్విగ్ం -
శతిస్సంచతురోఽగ్రే షోడశ చ ॥ ౩ ॥

సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి య ఉపసద ఉపయన్తి తేషాం య
ఉన్నయతే హీయత ఏవ * నోదనైషీతి సూన్నీయమివ యో వై
స్వార్థేతాం యతాగ్ం శ్రాన్తో హీయత ఉత స నిష్ట్యాయ సహ వసతి
తస్మాథ్సకృదున్నీయ నాపరమున్నయేత దధ్నోన్నయేతైతద్వై పశూ-
నాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవ పశూనవరున్ధే ॥ ౨౦ ॥ యజ్ఞో దేవేభ్యో
నిలాయత విష్ణూ రూపం కృత్వా స పృథివీం ప్రావిశత్తం దేవా హస్తా-
న్థ్సగ్ం రభ్యైచ్ఛన్తమిన్ద్ర ఉపర్యుపర్యత్యక్రామథ్సోఽబ్రవీత్కో
మాఽయముపర్యుపర్యత్యక్రమీదిత్యహం * దుర్గే హన్తేత్యథ కస్త్వ-
మిత్యహం దుర్గాదాహర్తేతి సోఽబ్రవీద్దుర్గే వై హన్తాఽవోచథా వరా-
హోఽయం వామమోషః ॥ ౨౧ ॥ సప్తానాం గిరీణాం పరస్తా-
ద్విత్తం వేద్యమసురాణాం బిభర్తి తం జహి యది దుర్గే హన్తాఽసీతి స
దర్భపుఞ్జీలముద్వృహ్య సప్త గిరీన్భిత్త్వా తమహన్థ్సోఽబ్రవీద్దుర్గా-
ద్వా ఆహర్తాఽవోచథా ఏతమాహరేతి తమేభ్యో యజ్ఞ ఏవ య-
జ్ఞమాఽహరద్యత్తద్విత్తం వేద్యమసురాణామవిన్దన్త తదేకం వే-
ద్యై వేదిత్వమసురాణామ్ ॥ ౨౨ ॥ వా ఇయమగ్ర ఆసీద్యా-
వదాసీనః పరాపశ్యతి తావద్దేవానాం తే దేవా అబ్రువన్న * స్త్వేవ
నోఽస్యామపీతి కియద్వో దాస్యామ ఇతి యావదియగ్ం సలావృకీ
త్రిః పరిక్రామతీతి తావన్నో దత్తేతి స ఇన్ద్రః సలావృకీరూపం కృ-
త్వేమాం త్రిః సర్వతః పర్యక్రామత్తదిమామవిన్దన్త యదిమామవి-
న్దన్త తద్వేద్యై వేదిత్వమ్ ॥ ౨౩ ॥ సా వా ఇయగ్ం సర్వైవ వేదిరి-

యతి * శత్య్యావిొాత్తి త్వావభ్రమాయ యజన్తే త్రిగ్ంశత్పదాని పశ్చాత్తిరశ్చీ భవతి షట్త్రిగ్ంశత్ప్రాచీ చతుర్విగ్ంశతిః పురస్తాత్తిరశ్చీ దశదశ సంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధ ఉద్ధన్తి యదేవాస్యా అమేధ్యం తదపహన్త్యుద్ధన్తి తస్మాదోషధయః పరాభవన్తి బర్హిస్తృణాతి తస్మాదోషధయః పునరాభవన్త్యుత్తరం బర్హిష ఉత్తరబర్హిస్తృణాతి ప్రజా వై బర్హిర్యజమాన ఉత్తరబర్హిర్యజమానమేవాయజమానాదుత్తరం కరోతి తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరః ॥ ౨౮ ॥

రున్ధైవాస్మామోషా వేదిత్వమసురాణాం వేదిత్వం భవన్తి పశ్చా విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౪ ॥

యద్వా అనీశానో భారమాదత్తే వి వై స లిశతే యద్ద్వాదశ సాహ్నస్యోపసదస్స్యుస్తిస్రోఽహీనస్య యజ్ఞస్య విలోమ క్రియేత తిస్ర ఏవ సాహ్నస్యోపసదో ద్వాదశాహీనస్య యజ్ఞస్య సవీర్యత్వాయాథో సలోమ క్రియతే వత్సస్యైకస్స్తనో భాగీ హి సోఽథైకస్తనం వ్రతముపైత్యథ ద్వావథ త్రీనథ చతుర ఏతద్వై క్షురపవి నామ వ్రతం యేన ప్రజాతాన్భ్రాతృవ్యాన్నుదతే ప్రతి జనిష్యమాణానథో కనీయ ఏవ భూయ ఉపైతి చతురోఽగ్రే స్తనాన్వ్రతముపైత్యథ త్రీనథ ద్వావథైకమేతద్వై సుజఘనం నామ వ్రతం తపస్యగ్ంసువర్గ్యమథో ప్రైవ జాయతే ప్రజయా పశుభిర్యవాగూ రాజన్యస్య వ్రతం క్రూరేవ వై యవాగూః క్రూర ఇవ ॥ ౨౯ ॥

రాజన్యో వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యా ఆమిక్షా వైశ్యస్య పాకయజ్ఞస్య రూపం పుష్ట్యై పయో బ్రాహ్మణస్య తేజో వై బ్రాహ్మణ స్తేజః పయ స్తేజసైవ తేజః పయ ఆత్మన్ధత్తేఽథో పయసా వై గర్భా వర్ధన్తే గర్భ ఇవ ఖలు వా ఏష యద్దీక్షితో యదస్య పయో వ్రతం భవత్యాత్మానమేవ తద్వర్ధయతి త్రివ్రతో వై మనురాసీద్ద్వివ్రతా అసురా ఏకవ్రతాః ॥ ౨౭ ॥ దేవాః ప్రాత ర్మధ్యన్దినే సాయంత-న్మనోర్వ్రతమాసీత్పాకయజ్ఞస్య రూపం పుష్ట్యై ప్రాతశ్చ సాయం చాసురాణాం నిర్మధ్యం క్షుధో రూపం తత స్తేపరాఽభవ న్మధ్యన్దినే మధ్యరాత్రే దేవానాం తత స్తేఽభవన్సువర్గం లోకమాయన్ యద-స్య మధ్యన్దినే మధ్యరాత్రే వ్రతంభవతి మధ్యతో వా అన్నేనభుఞ్జతే మధ్యత ఏవ తదూర్జం దధతే భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా॥ పరాఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతి గర్భో వా ఏష యద్దీక్షితో యోనిర్దీ-క్షితవిమితం యద్దీక్షితో దీక్షితవిమితాత్ప్రవసేద్యథా యోనేర్గర్భః-స్కన్దతి తాదృగేవతన్న ప్రవ స్తవ్యమాత్మనో గోపీథాయైష వై వ్యాఘ్రః కులగోపో యదగ్ని స్తస్మాద్యద్దీక్షితః ప్రవసేత్సఏనమీశ్వరో-ఽనూత్థాయ హన్తోర్న ప్రవ స్తవ్యమాత్మనో గుప్త్యై దక్షిణతశ్శ-య ఏతద్వై యజమానస్యాయతనగ్ం స్వ ఏవాయతనే శయేఽగ్నిమ-భ్యావృత్య శయే దేవతా ఏవ యజ్ఞమభ్యావృత్య శయే ॥ ౨౮ ॥

ఏతద్వై క్షూరిత ఇవైకవ్రతా ఆత్మనా యజమానస్య త్ర-యోదశ చ ॥ ౫ ॥

☞ పురోహవిషి దేవయజనే యాజయేద్యం కామయేతో-
పైనముత్తరో యజ్ఞో నమేదభి సువర్గం లోకం జయేదిత్యేతద్వై పురో-
హవిర్దేవయజనం యస్య హోతా ప్రాతరనువాకమనుబ్రువన్నగ్ని
మప ఆదిత్యమభి విపశ్యత్యుపైనముత్తరో యజ్ఞో నమత్యభి సువర్గం లోకం
జయత్యాప్తే దేవయజనే యాజయేద్భ్రాతృవ్యవన్తం పన్థాం వాఽధి
స్పర్శయేత్కర్తం వా యావన్నానసే యాతవై ॥ 30 ॥ నాఽథాయై-
తద్వా ఆప్తం దేవయజనమాప్నోత్యేవ భ్రాతృవ్యం నైనం భ్రాతృవ్య
ఆప్నోత్యేకోన్నతే దేవయజనే యాజయేత్పశుకామమేకోన్నతాద్వై
దేవయజనాదఙ్గిరసః పశూనసృజన్తాన్తరా సదోహవిర్ధానే ఉన్నతగ్గ్ం
స్యాదేతద్వా ఏకోన్నతం దేవయజనం పశుమానేవ భవతి త్ర్యున్నతే
దేవయజనే యాజయేత్సువర్గకామం త్ర్యున్నతాద్వై దేవయజనా-
దఙ్గిరసస్సువర్గం లోకమాయన్నన్తరాఽఽహవనీయం చ హవిర్ధానం చ
ఉన్నతగ్గ్ం స్యాదన్తరా హవిర్ధానం చ సదశ్చాన్తరా సదశ్చ గార్హప-
త్యం చైతద్వై త్ర్యున్నతం దేవయజనగ్ం సువర్గమేవ లోకమేతి ప్రతి-
ష్ఠితే దేవయజనే యాజయేత్ప్రతిష్ఠాకామమేతద్వై ప్రతిష్ఠితం దేవ-
యజనం యత్సర్వతస్సమం ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యత్రాన్యా అన్యా
ఓషధయో వ్యతిషక్తాస్స్యుస్తద్యాజయేత్పశుకామమేతద్వై పశూ-
నాగ్ం రూపగ్ం రూపేణైవాస్మై పశూన్ ॥ 31 ॥ అవరున్ధే పశుమానేవ
భవతి నిర్ఋతిగృహీతే దేవయజనే యాజయేద్యం కామయేత నిర్ఋ-
త్యాఽస్య యజ్ఞం గ్రాహయేయమిత్యేతద్వై నిర్ఋతిగృహీతం

దేవయజనం యథ్సదృశ్యేతత్యా బుక్షం నిర్బుత్యైవాస్య యజ్ఞం గ్రాహయతి వ్యావృత్తే దేవయజనే యాజయేద్వ్యావృత్కామం యంపాత్రే వా తల్పే వా మీమాగ్ంసేరన్ప్రాచీనమాహవనీయాత్ప్రవణగ్గ్ం స్యాత్ప్రతీచీనం గార్హపత్యాదేతద్వై వ్యావృత్తం దేవయజనం వి ప్రాష్నా భ్రాతృవ్యేణావర్తతే నైనం పాత్రేన తల్పే మీమాంగ్ంసన్తే కార్యే దేవయజనే యాజయేద్భూతికామం కార్యో వై పురుషో భవత్యేవ ॥ 33 ॥

యాత్వైహవిర్ధానంచ ప్రశూన్ప్రాప్త వాఽష్టాదశచ ॥ ౬ ॥

☞ తేభ్య ఉత్తరవేదిస్సిగ్ంహీ రూపం కృత్వోభయానన్తరాఽపక్రమ్యాతిష్ఠత్తే దేవా అమన్యన్త యతరాన్ వా ఇయముపావర్త్స్యతి త ఇదం భవిష్యన్తీతి తాముపామన్త్రయన్త సాఽబ్రవీద్వరం వృణై సర్వాన్మయా కామాన్వ్యశ్నవథ పూర్వాం తు మాఽగ్నేరాహుతిరశ్నవతా ఇతి తస్మాదుత్తరవేదిం పూర్వామగ్నేర్వ్యాఘారయన్తివారేవృతగ్గ్ం హ్యస్యై శమ్యయా పరిమిమీతే ॥ 3౪ ॥

మాత్రైవాస్యై సాఽథో యుక్తేనైవ యుక్తమవరున్ధే విత్తాయనీమేఽసీత్యాహ విత్తాన్హ్యేనానావత్తిక్తాయనీమేఽసీత్యాహ తిక్తాన్హ్యేనానావదవతాన్మానాథితమిత్యాహ నాథితాన్హ్యేనానావదవతాన్మా వ్యథితమిత్యాహ వ్యథితాన్హ్యేనానావద్విదేరగ్నిర్నభో నామ॥3౫॥

* అగ్నే అఙ్గిర ఇతి త్రిర్హరతి యఏవైషు లోకేష్వగ్నయస్తానేవావరున్ధే తూష్ణీం చతుర్థగ్ం హరత్యనిరుక్తమేవావరున్ధే సిగ్ంహీరసి

మహిషీరసీత్యాహ సిగ్ంహీ హ్యేషా రూపం కృత్వోభయానన్తరాఽప-
క్రమ్యాతిష్ఠదురు ప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతామిత్యాహ యజమా-
నమేవ ప్రజయా పశుభిః ప్రథయతి ధ్రువా ॥ ౩౬ ॥ ఽసీతి సగ్ంహ-
న్తి ధృత్యై దేవేభ్యశ్శున్ధస్వ దేవేభ్యశ్శుమ్భస్వేత్యవ చోక్షతి ప్ర చ కిరతి
శుద్ధ్యా ఇన్ద్రఘోషస్త్వా వసుభిః పురస్తాత్పాత్విత్యాహ దిగ్భ్య ఏవైనాం
ప్రోక్షతి * దేవాగ్ంశ్చేదుత్తరవేదిరుపావవర్తీహైవ విజయామహా
ఇత్యసురా వజ్రముద్యత్య దేవానభ్యాయన్త తానిన్ద్రఘోషో వసుభిః పుర-
స్తాదప ॥ ౩౭ ॥ అనుదత మనోజవాః పితృభిర్దక్షిణతః ప్రచేతా రు-
ద్రైః పశ్చాద్విశ్వకర్మాఽఽదిత్యైరుత్తరతో యదేవముత్తరవేదిం ప్రో-
క్షతి దిగ్భ్య ఏవ తద్యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదత ఇన్ద్రో యతీ-
న్సాలావృకేభ్యః ప్రాయచ్ఛత్తాన్దక్షిణత ఉత్తరవేద్యా ఆదన్ య-
త్ప్రోక్షణీనాముచ్ఛిష్యేత తద్దక్షిణత ఉత్తరవేద్యై నినయేద్యదేవ త-
త్ర క్రూరం తత్తేన శమయతి యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్ప-
యతి ॥ ౩౮ ॥ మిమ్మీతైనామధ్రువాఽపశుచా త్రీణి చ ॥ ౭ ॥

☞ సోఽత్తరవేదిరబ్రవీత్సర్వాన్మయా కామాన్వ్యశ్నవథే-
తి తే దేవా అకామయన్తాసురాన్భ్రాతృవ్యానభిభవేమేతి తేఽ-
జుహవుస్సిగ్ంహీరసి సపత్నసాహీ స్వాహేతి తేఽసురాన్భ్రా-
తృవ్యానభ్యభవన్తేఽసురాన్భ్రాతృవ్యానభిభూయాకామయన్త
ప్రజాం విన్దేమహీతి తేఽజుహవుస్సిగ్ంహీరసి సుప్రజావనిస్స్వా-
హేతి తే ప్రజామవిన్దన్త తే ప్రజాం విత్త్వా ॥ ౩౯ ॥ ☞ అకా-

మయన్త పశూన్విన్దేమహీతి తే౽జుహవుస్సిగ్ంహిరసి రాయస్పో-
షవనిస్స్వాహేతి తే పశూనవిన్దన్త తే పశూన్విత్త్వా౽కామయన్త ప్ర-
తిష్ఠాం విన్దేమహీతి తే౽జుహవుస్సిగ్ంహిరస్యాదిత్యవనిస్స్వాహేతి
త ఇమాం ప్రతిష్ఠామవిన్దన్త త ఇమాం ప్రతిష్ఠాంవిత్త్వా౽కామయ-
న్త దేవతా ఆశిష ఉపేయామేతి తే౽జుహవుస్సిగ్ంహిరస్యావహ దే-
వాన్దేవయతే ॥ ౪౦ ॥ యజమానాయ స్వాహేతి తే దేవతా ఆశిష
ఉపాయన్పఞ్చకృత్వో వ్యాఘారయతి పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పా-
ఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధే౽క్ష్ణయా వ్యాఘారయతి తస్మాదక్ష్ణ-
యా పశవో౽ఙ్గాని ప్రహరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై భూతేభ్యస్త్వేతి స్రుచ-
ముద్గృహ్ణాతి య ఏవ దేవా భూతాస్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ
తేన ప్రీణాతి పౌతుద్రవాన్పరిధీన్పరిదధాత్యేషామ్ ॥ ౪౧ ॥ లోకా-
నాం విధృత్యా అగ్నేస్త్రయో జ్యాయాగ్ంసో భ్రాతర ఆసన్తే దే-
వేభ్యో హవ్యం వహన్తః ప్రామీయన్త సో౽గ్నిరబిభేదిత్థంవావ స్య ఆ-
ర్తిమారిష్యతీతి స నిలాయత స యాం వనస్పతిష్వవసత్తాం పూతు-
ద్రౌ యామోషధీషు తాగ్ం సుగన్ధితేజనే యాం పశుషు తాం పేత్వ-
స్యాన్తరా శృఙ్గే తం దేవతాః ప్రైషమైచ్ఛన్తమన్వవిన్దన్తమబ్రువన్
ఉప న ఆవర్తస్వ హవ్యం నో వహేతి సో౽బ్రవీద్వరం వృణై యదేవ గృ-
హీతస్యాహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దాత్తన్మే భ్రాతృణాం భాగధేయ-
మసదితి తస్మాద్యద్గృహీతస్యాహుతస్య బహిఃపరిధి స్కన్దతి తేషాం
తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి సో౽మన్యతాస్థన్వన్తో మే

పూర్వైభాగితరగి ప్రామేవత్తాస్థానిశాతయ్యా ఇతి సయానీ ॥ ౪౩ ॥ అస్థాన్యశాతయత్త తత్పూతుదార్వభవద్యస్నాగ్ంసముప మృత్తం తద్గుగ్గులుయద్దేతాన్థ్సంభారాన్థ్సంభరత్యగ్నిమేవతథ్సం భరత్యగ్నేః పురీషమసీత్యాహాగ్నేహ్యేతత్పురీషం యథ్సంభారా అథో ఖల్వాహురేతే వావైనం తేభాగితరగిపరి శేరేయత్పాతుద్రవాగి పరిధయ్యఇతి ॥ ౪౪ ॥

విత్వా దేవయత ప్రషామబుగ్వన్యాని చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

బద్ధమవస్యతి వరుణపాశాదేవైనం ముఞ్చతి ప్రణేనేక్తి మేధ్య ఏవైనం కరోతి సావిత్రియర్చాహుత్వా హవిర్ధానె ప్రవర్తయతి సవితృప్రసూత ఏవైనె ప్రవర్తయతి వరుణో వా ఏషదుర్వాగుభయతో బద్ధో యదక్షస్సయదుత్సర్జేద్యజమానస్య గృహానభ్యుత్సర్జేథ్సువాగ్దేవదుర్యాగ్ం ఆవదేత్యాహ గృహావై దుర్యాశ్శాన్త్యైపత్నీ ॥ ౪౫ ॥ ☞ ఉపానక్తి పత్నీహి సర్వస్యమిత్రం మిత్రత్వాయ యద్వైపత్నీ యజ్ఞస్య కరోతి మిథునం తదథో పత్నియా ఏవైష యజ్ఞస్యాన్వారమ్భోఽనవచ్ఛిత్త్యైవర్త్మనావా అన్విత్య యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి వైష్ణవీభ్యామృగ్భ్యాం వర్త్మనోర్జుహోతి యజ్ఞో వై విష్ణుర్యజ్ఞాదేవ రక్షాగ్స్యపహన్తి యదధ్వర్యురనగ్నావాహుతిం జుహుయాదన్ధోఽధ్వర్యుస్స్యాద్రక్షాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం హన్యుః ॥ ౪౬ ॥ ☞ హిరణ్యముపాస్యజు-

హోత్యగ్నివత్యేవ జుహోతి నార్తిమార్చ్ఛత్యధ్వర్యుర్భవతి న యజ్ఞగ్ం
రక్షాగ్ంసిఘ్నన్తి ప్రాచీప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ ఇత్యాహ సువ-
ర్గమేవైనే లోకం గమయత్యత్ర రమేథాం వర్ష్మన్పృథివ్యా ఇత్యాహ
వర్ష్మహ్యేతత్పృథివ్యా యద్దేవయజనగ్ం శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య
యద్ధవిర్ధానం దివో వా విష్ణవుత వా పృథివ్యాః ॥౪౭॥ ఇత్యా-
శీర్పదయర్చా దక్షిణస్య హవిర్ధానస్య మేథీంనిహన్తి శీర్షత ఏవ
యజ్ఞస్య యజమాన ఆశిషోఽవరున్ధే దణ్డో వా ఔపర స్తృతీయస్య
హవిర్ధానస్య వషట్కారేణాక్షమచ్ఛినద్య త్తృతీయం ఛదిర్ హవి-
ర్ధానయోరుదాహ్రియతే తృతీయస్య హవిర్ధానస్యావరుద్ధ్యై శిరో వా
ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం విష్ణోరరాటమసివిష్ణోఃపృష్ఠమసీత్యాహ
తస్మాదేతావద్ధాశిరోవిష్యూతంవిష్ణోస్స్యూరసివిష్ణోర్ధ్రువమసీత్యాహ
వైష్ణవగ్ం హి దేవతయా హవిర్ధానం యంప్రథమం గ్రన్థిం గ్రథ్నీ-
యాద్య త్తంనవిస్రగ్ంసయేదమేహేనాధ్వర్యుః ప్రమీయేత తస్మా-
త్సవిస్రస్యః ॥ ౪౮ ॥

పత్నీహాన్యురావ పృథివ్యా విష్యూతం విష్ణోష్షడ్విగ్ం-
శతిశ్చ ॥ ౯ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇత్యభ్రిమాదత్తే ప్ర-
సూత్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాశ్వినౌ హి దేవానామ-
ధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై వజ్ర ఇవ వా ఏ-
షా యదభ్రిరభ్రిరసి నారిరసీత్యాహ శాన్త్యై కాణ్డేకాణ్డే వై క్రియ-

మాణే యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంసి జిఘాగ్ంసన్తి పరిలిఖితగ్ం రక్షః పరి-
లిఖితా అరాతయ ఇత్యాహ రక్షసామపహత్యై ॥ ౪౯ ॥ ☞ ఇ-
దమహగ్ం రక్షసో గ్రీవా అపి కృన్తామి యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వ-
యం ద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యం చైవ ద్వేష్టి యశ్చై-
నం ద్వేష్టి తయోరేవానన్తరాయం గ్రీవాః కృన్తతి దివే త్వాఽన్తరిక్షా-
య త్వా పృథివ్యై త్వేత్యాహైభ్య ఏవైనాం లోకేభ్యః ప్రోక్షతి పర-
స్తాదర్వాచీం ప్రోక్షతి తస్మాత్ ॥ ౫౦ ॥ ☞ పరస్తాదర్వాచీం మ-
నుష్యా ఊర్జముపజీవన్తి క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపో-
ఽవనయతి శాన్త్యై యవమతీరవనయత్యూర్గ్వై యవ ఊర్గుదుమ్బ-
ర ఊర్జైవోర్జగ్ం సమర్ధయతి యజమానేన సంమితౌదుమ్బరీ భవతి
యావానేవ యజమానస్తావతీమేవాస్మిన్నూర్జం దధాతి పితృణాగ్ం
సదనమసీతి బర్హిరవస్తృణాతి పితృదేవత్యం ॥ ౫౧ ॥ ☞ హ్యే-
తద్యన్నిఖాతం యద్బర్హిరనవస్తీర్య మినుయాత్పితృదేవత్యా నిఖా-
తా స్యాద్బర్హిరవస్తీర్య మినోత్యస్యామేవైనాం మినోత్యథో స్వా-
రుహామేవైనాం కరోత్యుద్దివగ్ం స్తభానాన్తరిక్షం పృణేత్యాహై-
షాం లోకానాం విధృత్యై ద్యుతానస్త్వా మారుతో మినోత్వి-
త్యాహ ద్యుతానో హ స్మ వై మారుతో దేవానామౌదుమ్బరీం మి-
నోతి తేనైవ ॥ ౫౨ ॥ ☞ ఏనాం మినోతి బ్రహ్మవని త్వా క్షత్రవ-
నిమిత్యాహ యథా యజురేవైతద్ ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ఆపృణే-
థామిత్యౌదుమ్బర్యాం జుహోతి ద్యావాపృథివీ ఏవ రసేనానక్త్య-

న్తమన్వవ ప్రావయత్యా న్తమేవ. యజమానం తేజసాఽన్నాద్యేన సమర్ధయత్యైన్ద్రీమ -
సీతి ఛదిరధిని దధాత్యైన్ద్రగ్ంహి దైవతయా సదో విశ్వజనస్యచ్ఛా -
యేత్యాహ విశ్వజనస్య హ్యేషా ఛాయా యథ్సదో నవఛది ॥౫౩॥
తేజస్కామస్య మినుయాత్త్రివృతా స్తోమేన సమ్మితం తేజస్త్రి-
వృత్తేజస్వ్యేవ భవత్యేకాదశఛదీన్ద్రియకామస్యైకాదశాక్షరా త్రిష్టు-
గిన్ద్రియం త్రిష్టుగిన్ద్రియావ్యేవ భవతి పఞ్చదశఛది భ్రాతృవ్యవ-
తః పఞ్చదశో వజ్రో భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశఛది ప్రజాకామ -
స్య సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా ఏకవిగ్ంశతిఛది ప్రతిష్ఠాకా-
మస్యైకవిగ్ంశః స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యా ఉదరం వై సద
ఊర్గుదుమ్బరో మధ్యత ఔదుమ్బరీం మినోతి మధ్యత ఏవ ప్రజానా -
మూర్జం దధాతి తస్మాత్ ॥ ౫౪ ॥ మధ్యత ఊర్జా భుఞ్జతే య-
జమానలోకే వై దక్షిణాని ఛదీగ్ంషి భ్రాతృవ్యలోక ఉత్తరాణి
దక్షిణాన్యుత్తరాణి కరోతి యజమానమేవాయజమానాదుత్తరం క -
రోతి తస్మాద్యజమానోఽయజమానాదుత్తరోఽన్తర్వర్తాన్క రోతి
వ్యావృత్త్యై తస్మాదరణ్యం ప్రజా ఉపజీవన్తి పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇ-
త్యాహ యథా యజురేవైతదిన్ద్రస్య స్యూరసీన్ద్రస్య ధ్రువమసీ -
త్యాహైన్ద్రగ్ం హి దేవతయా సదో యం ప్రథమం గ్రన్థిం గ్రథ్నీ-
యాద్యత్తం న విస్రగ్ంసయేదమేహేనాధ్వర్యుః ప్ర మీయేత త-
స్మాథ్సవిస్రస్యః ॥ ౫౫ ॥

అపహత్యై తస్మాత్పితృదేవత్యం తేనైవ నవఛద్ది తస్మాత్పఞ్చదశ చ ॥ ౧౦ ॥

శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ప్రాణా ఉపరవా హవిర్ధానే ఖాయన్తే తస్మాచ్ఛీర్షన్ప్రాణా అధస్తాత్ఖాయన్తే తస్మాదధస్తాచ్ఛీర్షణః ప్రాణా రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ఖనామీత్యాహ వైష్ణవా హి దేవతయోపరవా అసురా వై నిర్యన్తో దేవానాం ప్రాణేషు వలగాన్న్యఖనన్తాన్బాహుమాత్రేఽన్వవిన్దన్తస్మాద్బాహుమాత్రాః ఖాయన్త ఇదమహం తం వలగముద్వపామి ॥ ౫౬ ॥ యం నస్సమానో యమసమానో నిచఖానేత్యాహ ద్వౌ వావ పురుషౌ యశ్చైవ సమానో యశ్చాసమానో యమేవాస్మై తౌ వలగం నిఖనతస్తమేవోద్వపతి సం తృణత్తి తస్మాత్సంతృణ్ణా అన్తరతః ప్రాణా న సం భినత్తి తస్మాదసంభిన్నాః ప్రాణా అపోఽవనయతి తస్మాదార్ద్రా అన్తరతః ప్రాణా యవమతీరవనయతి ॥ ౫౭ ॥ ఊర్గ్వై యవః ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవోర్జం దధాతి బర్హిరవస్తృణాతి తస్మాల్లోమశా అన్తరతః ప్రాణా ఆజ్యేన వ్యాఘారయతి తేజో వా ఆజ్యం ప్రాణా ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవ తేజో దధాతి హనూ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదధిషవణే న సం తృణత్త్యసంతృణ్ణే హి హనూ అథో ఖలు దీర్ఘసోమే సంతృద్యే ధృత్యై శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానమ్ ॥ ౫౮ ॥ ప్రాణా ఉపరవా హనూ అధిషవణే జిహ్వా చర్మ గ్రావాణో దన్తా ముఖమాహవనీయో నాసికోత్తరవేదిరుదరగ్ం సదో యదా ఖలు వై జిహ్వయా దత్స్వధి ఖాదత్యథ

ముఖం గచ్ఛతి యదాముఖం గచ్ఛత్యథోదరం గచ్ఛతి తస్మాద్ధవిర్ధానే చర్మన్నధిగ్రావభిరభిషుత్యాహవనీయే హుత్వాప్రత్యఞ్చః పరేత్య సదసి భక్షయన్తి యో వై విరాజో యజ్ఞముఖే దోహం వేద దుహ ఏవై-నామియం వై విరాట్తస్యై త్వక్చర్మోధోఽధిషవణే స్తనా ఉపరవా గ్రావాణో వత్సా ఋత్విజో దుహన్తి సోమః పయో య ఏవం వేద దుహ ఏవైనామ్ ॥ ౫౯ ॥

వక్షామి యవమతీరవనయతి హవిర్ధానమేవ త్రయోవిగ్ం-శతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

యద్భుభా దేవాసురా యుత్తస్తేషాగ్ం సువర్గం యద్వాఅనీ-శానగిపుషో హవిష్షి తేభ్యస్సోత్తరవేదిర్బద్ధం దేవస్యాభి భిరిగ్ంశిన్నో వా ఏకాదశ ॥ ౧౧ ॥

యద్భుభావిత్యాహ దేవానాం యజ్ఞో దేవేభ్యో నరథాయు యజమానాయ పురస్తాదర్వాచీం నవ పఞ్చాశత్ ॥ ౫౯ ॥

॥ యద్భుభాద్దుహ ఏవైనామ్ ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదషష్ఠకాణ్డే

ద్వితీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

స్తుతే విర్ద తైహి వీయ న్తై ప్రతీచీరుద్గాత్ర ఉప్యన్తే చతుర్దశ చ ॥

సువర్గాయ వా ఏతాని లోకాయ హూయన్తే యద్వైస-
ర్జనాని ద్వాభ్యాం గార్హపత్యే జుహోతి ద్విపాద్యజమా-
నః ప్రతిష్ఠిత్యా ఆగ్నీధ్రే జుహోత్యన్తరిక్ష ఏవాక్రమత ఆహవనీ-
యే జుహోతి సువర్గమేవైనం లోకం గమయతి దేవా వై సు-
వర్గం లోకం యతో రక్షాగ్ంస్యజిఘాగ్ంసన్తే సోమేన రాజ్ఞా ర-
క్షాగ్ంస్యపహత్యాప్తుమాత్మానం కృత్వా సువర్గం లోకమాయ-
న్రక్షసామనుపలాభాయాత్తః సోమో భవత్యథ ॥ ౭ ॥ వైసర్జనాని
జుహోతి రక్షసామపహత్యై త్వగ్ం సోమ తనూకృద్భ్య ఇత్యాహ
తనూకృద్ధ్యేష ద్వేషోభ్యోఽన్యకృతేభ్య ఇత్యాహాన్యకృతాని హి
రక్షాగ్ంస్యురు యన్తాఽసి వరూథమిత్యాహోరుణస్కృధీతి వావై-
తదాహ జుషాణో అప్తురాజ్యస్య వేత్విత్యాహాప్తుమేవ యజమానం
కృత్వా సువర్గం లోకం గమయతి రక్షసామనుపలాభాయాసోమం
దదతే ॥ ౮ ॥ ఆగ్రావ్ణ ఆవాయవ్యాన్యాద్రోణకలశముత్పత్నీమా
నయన్త్యన్వనాగ్ంసి ప్రవర్తయన్తి యావద్దేవాస్యాస్తి తేన సహ సు-
వర్గం లోకమేతి నయవత్యర్చాఽఽగ్నీధ్రే జుహోతి సువర్గస్య లోక-
స్యాభినీత్యై గ్రావ్ణో వాయవ్యాని ద్రోణకలశమాగ్నీధ్ర ఉపవా-
సయతి వి హ్యేనం తైర్గృహ్ణతే యత్సహోపవాసయేదపవా-
యేత సౌమ్యర్చా ప్రపాదయతి స్వయా ॥ ౯ ॥ ఏవైనం దేవతయా
ప్రపాదయత్యదిత్యాస్సదోఽస్యదిత్యాస్సద ఆసీదేత్యాహ యథాయ-

జుర్వై తద్యజమానో వా ఏతస్య పురా గోప్తా భవత్యేష వో దేవ
సవితస్సోమ ఇత్యాహ సవితృప్రసూత ఏవైనం దేవతాభ్యస్సంప్ర
యచ్ఛత్యేతత్త్వగ్ం సోమ దేవో దేవానుపాగా ఇత్యాహ దేవో
హ్యేష సన్ ॥ ౧౦ ॥ దేవాన్నుపైతీదమహం మనుష్యో మను-
ష్యానిత్యాహ మనుష్యో౨ హ్యేష సన్మనుష్యానుపైతి యదేతద్య-
జుర్న బ్రూయాదప్రజా అపశుర్యజమానస్స్యాథ్సహప్రజయా ప-
హాత్రాయస్పోషేణేత్యాహ ప్రజయైవ పశుభిస్సహేమం లోకముపా-
వర్తతే నమో దేవేభ్య ఇత్యాహ నమస్కారో హి దేవానాగ్ం స్వధా
పితృభ్య ఇత్యాహ స్వధాకారో హి ॥౧౧॥ పితృణామిదమహం నిర్వరుణ-
స్య పాశాదిత్యాహ వరుణపాశాదేవ నిర్ముచ్యతేఽగ్నే వ్రతపత ఆత్మ-
నః పూర్వా తనూరాదేయేత్యాహుః కో హి తద్వేద యద్వసీయాన్స్వే
వశే భూతే పునర్వా దదాతి న వేతి గ్రావాణో వై సోమస్య రాజ్ఞో
మలిమ్లుసేనా య ఏవం విద్వాన్గ్రావ్ణ ఆగ్నీధ్ర ఉపవాసయతి నైనం
మలిమ్లుసేనా విన్దతి ॥ ౧౨ ॥

అథ దదతే స్వయా సన్థ్స్వధాకారో హి విన్దతి ॥ ౨ ॥

☞ వైష్ణవ్యర్చా హుత్వా యూపమచ్ఛైతి వైష్ణవో
వై దేవతయా యూపస్స్వయైవైనం * దేవతయాఽచ్ఛైత్యత్యన్యా-
నగాం నాన్యానుపాగామిత్యా * హాతి హ్యన్యానేతి నాన్యానుపైత్య-
ర్వాక్త్వా పరైరవిదం పరోవరైరి * త్యాహార్వాగ్ఘ్యేనం పరైర్విన్ద-
తి పరోవరైస్తం త్వా జుషే ॥ ౧౩ ॥ వైష్ణవం దేవయజ్యాయా

ఇత్యాహ దేవయజ్యాయై హ్యేనం జుషతే దైవస్త్వా సవితా మధ్వా-
ఽనక్త్విత్యాహ తేజసైవైనమనక్త్యోషధే త్రాయస్వైనగ్గ్ం స్వ-
ధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీరిత్యాహ వజ్రో వై స్వధితిశ్శాన్త్యై స్వధితే-
ర్వృక్షస్య బిభ్యతః ప్రథమేన శకలేన సహ తేజః పరాపతతి యః ప్ర-
థమశ్శకలః పరాపతేత్తమప్యాహరేత్సతేజసమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఏవైన-
మాహరతీమే వై లోకా యూపాత్ప్రయతో బిభ్యతి దివమగ్రేణ మా
లేఖీరన్తరిక్షం మధ్యేన మాహిగ్ంసీరిత్యాహైభ్య ఏవైనం లోకేభ్య-
శ్శమయతి వనస్పతే శతవల్శో వి రోహేత్యావ్రశ్చనే జుహో-
తి తస్మాదావ్రశ్చనాద్వృక్షాణాం భూయాగ్ంస ఉత్తిష్ఠన్తి సహస్ర-
వల్శా వి వయగ్ం రుహేమేత్యాహాశిషమేవైతామా శాస్తేఽనక్ష-
సఙ్గమ్ ॥ ౧౯ ॥ వృశ్చేద్యదక్షసఙ్గం వృశ్చేదధఈషం
యజమానస్య ప్రమాయుకగ్గ్ం స్యాద్యం కామయేతాప్రతిష్ఠితస్స్యా-
దిత్యారోహం తస్మై వృశ్చేదేష వై వనస్పతీనామప్రతిష్ఠితోఽప్రతిష్ఠిత
ఏవ భవతి యం కామయేతాపశుస్స్యాదిత్యపర్ణం తస్మై శుష్కాగ్రం
వృశ్చేదేష వై వనస్పతీనామపశవ్యోఽపశురేవ భవతి యం కామయే-
త పశుమాన్థ్స్యాదితి బహుపర్ణం తస్మై బహుశాఖం వృశ్చేదేష వై ॥
వనస్పతీనాం పశవ్యః పశుమానేవ భవతి ప్రతిష్ఠితం వృశ్చేత్ప్రతిష్ఠా-
కామస్యైష వై వనస్పతీనాం ప్రతిష్ఠితో యస్సమే భూమ్యై స్వాద్యో-
నేరూఢః ప్రత్యేవ తిష్ఠతి యః ప్రత్యఙ్ఙుపనతస్తం వృశ్చేథ్స హి మేధ-
మభ్యుపనతః పఞ్చారత్నిం తస్మై వృశ్చేద్యం కామయేతోపైనము-

త్తరో యజ్ఞానామ్మేదితి పఞ్చాక్షరాపఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞ ఉపైనము-
త్తరో యజ్ఞః ॥ ౧౨ ॥ ☞ నమత్రిషడరత్నిం ప్రతిష్ఠాకామస్య ష-
డ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి సప్తారత్నిం పశుకామస్య సప్తపదా
శక్వరీ పశవశ్శక్వరీ పశూనేవావరున్ధే నవారత్నిం తేజస్కామస్య
త్రివృతా స్తోమేన సంమితం తేజస్త్రివృత్తేజస్వ్యేవ భవత్యేకాదశా-
రత్నిమిన్ద్రియకామస్యైకాదశాక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం త్రిష్టుగిన్ద్రి-
యావ్యేవ భవతి పఞ్చదశారత్నిం భ్రాతృవ్యవతః పఞ్చదశో
వజ్రో భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై సప్తదశారత్నిం ప్రజాకామస్య సప్త-
దశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా ఏకవిగ్ంశత్యరత్నిం ప్రతిష్ఠాకా-
మస్యైకవిగ్ంశస్స్తోమానాం ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠిత్యా అష్టాశ్రిర్భవత్యష్టా-
క్షరా గాయత్రీ తేజో గాయత్రీ గాయత్రీ యజ్ఞముఖం తేజసైవ గాయ-
త్రియా యజ్ఞముఖేన సంమితః ॥ ౧౩ ॥

జుష్టైన తేజసమనక్షుసజ్ఞం బహుశాఖం వృశ్చేద్దేష వై య-
జ్ఞ ఉపైనముత్తరో యజ్ఞ ఆప్త్యా ఏకాన్నవిగ్ంశతిశ్చ ॥ 3 ॥

పృథివ్యై త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా దివే త్వేత్యాహైభ్య ఏవైనం
లోకేభ్యః ప్రోక్షతి పరాఞ్చం ప్రోక్షతి పరాఙివ హి సువర్గో లోకః
క్రూరమివ వా ఏతత్కరోతి యత్ఖనత్యపోఽవనయతి శాన్త్యై యవ-
మతీరవనయత్యూర్గ్వై యవో యజమానేన యూపస్సంమితో యా-
వానేవ యజమానస్తావతీమేవాస్మిన్నూర్జం దధాతి ॥ ౧౪ ॥
☞ పితృణాగ్ం సదనమసీతి బర్హిరవ * స్తృణాతి పితృదేవ-

త్వాత్రిగ్ం హ్యేతద్యన్నిఖాతం యద్బర్హిరనవస్తీర్య మిన్నుయాత్పి-
తృదేవత్యో నిఖాతస్స్యాద్బర్హిరవస్తీర్య మినోత్యస్యామేవైనం
మినోతి యూపశకలమవాస్యతి సతేజసమేవైనం మినోతి దేవస్త్వా
సవితా మధ్వాఽనక్త్విత్యాహ తేజసైవైనమనక్తి సుపిప్పలాభ్య-
స్త్వౌషధీభ్య ఇతి చషాలం ప్రతి ॥ ౨౦ ॥ ముఞ్చతి తస్మా-
చ్ఛీర్షత ఓషధయః ఫలం గృహ్ణన్త్యనక్తి తేజో వా ఆజ్యం యజ-
మానేనాగ్నిష్ఠాశ్రిస్సంమితా యదగ్నిష్ఠామశ్రిమనక్తి యజమానమే-
వ తేజసాఽనక్త్యైన్ద్రమనక్త్యైన్ద్రమైన యజమానం తేజసాఽనక్తి
సర్వతః పరిమృశత్యపరివర్గమేవాస్మిన్తేజో దధాత్యుద్దివగ్గ్ం స్తభానా-
న్తరిక్షం పృణేత్యాహైషాం లోకానాం విధృత్యై వైష్ణవ్యర్చా ॥
కల్పయతి వైష్ణవో వై దేవతయా యూపస్స్వయైవైనం దేవత-
యా కల్పయతి ద్వాభ్యాం కల్పయతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యై
యం కామయేత తేజసైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ వ్యర్ధయేయమిత్యగ్ని-
ష్ఠాం తస్యాశ్రిమాహవనీయాదిత్థం వేత్థం వాఽతినావయేత్తేజసైవైనం
దేవతాభిరిన్ద్రియేణ వ్యర్ధయతి యం కామయేత తేజసైనం దేవతాభి-
రిన్ద్రియేణ సమర్ధయేయమితి ॥ ౨౧ ॥ అగ్నిష్ఠాం తస్యాశ్రిమాహవనీయేన
సంమినుయాత్తేజసైవైనం దేవతాభిరిన్ద్రియేణ సమర్ధయతి బ్రహ్మవ-
నిం త్వా క్షత్రవనిమిత్యాహ యథాయజురేవైతత్పరి వ్యయత్యూ-
ర్గ్వై రశనా యజమానేన యూపస్సంమితో యజమానమేవోర్జా సమ-
ర్ధయతి నాభిదఘ్నే పరి వ్యయతి నాభిదఘ్న ఏవాస్మా ఊర్జం దధాతి తస్మా-

ష్మాన్నాభిద్రఘ్నన్తోఽర్జానభుఞ్జత్తే యం కామయేతాల్లో జైనమ్ ॥ ౨౩ ॥
వ్యృద్ధయేతియమిత్యూర్ధ్వాం వాతస్యావాచ్చీం వాఽవ్రాహేద్భూనాజై న-
వైనం వ్యృద్ధయతి యది కామయేత వర్షుకఃపర్జన్యస్స్యాదితి వాచ్చీ-
మవ్రాహేద్వృష్టిమేవ నియచ్ఛతి యది కామయేతాసర్షుకస్స్యాది-
త్యూర్ధ్వాముదూహేద్వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి పితృణాం నిఖాతం మనుష్యా-
ణామూర్ధ్వం నిఖాతాదారశనాయా ఓషధీనాగ్ం రశనా విశ్వేషాన్॥
దేవానామూర్ధ్వగ్ం రశనాయా ఆచషాలాదిన్ద్రస్య చషాలగ్ం
సాధ్యానామతిరిక్తగ్ం సవావిషసర్వదేవత్యో యద్యూపో యద్యూ-
పం మినోతి సర్వా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి యజ్ఞేనవై దేవాస్సువర్గం
లోకమాయన్తే ఽమన్యన్త మనుష్యానోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తే యూ-
పేన యోపయిత్వా సువర్గంలోకమాయన్తమృషయో యూపేనై-
వాను ప్రాజానన్తద్యూపస్య యూపత్వమ్ ॥ ౨౪ ॥ యద్యూ-
పం మినోతి సువర్గస్య లోకస్యప్రజ్ఞాత్యై పురస్తాన్మినోతి పురస్తా-
ద్ధి యజ్ఞస్య ప్రజ్ఞాయతేఽప్రజ్ఞాతగ్ంహి తద్యదతిపన్న ఆహురిదం
కార్యమాసీదితి సాధ్యావై దేవాయజ్ఞమత్యమన్యన్త తాన్ యజ్ఞో
నాస్పృశత్తాన్ యద్యజ్ఞస్యాతిరిక్తమాసీత్తదస్పృశదతిరిక్తం వా ఏ-
తద్యజ్ఞస్య యదగ్నావగ్నింమథిత్వాప్రహరత్యతిరిక్తమేతత్ ॥ ౨౬ ॥
యూపస్యయదూర్ధ్వం చషాలాత్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవతేన
ప్రీణాతి దేవావై సగ్ంస్థితే సోమే ప్రస్రుచోఽహరన్ప్రయూపం తేఽ-
మన్యన్త యజ్ఞవేశసంవా ఇదం కుర్మ ఇతి తే ప్రస్తరగ్ం స్రుచాంని-

వృ్శ్చియణమకశ్చృత్ణస్వష్టుం యూపస్య స్వర్గం స్థితైః సామ్నైః ప్ర
స్తరగ్ం హరతి జుహ్వాపి స్వరుమయజ్ఞవేశసాయ ॥ ౨౮ ॥

దధాతి ప్రత్యృచా సమర్ధయత్యమిత్యూర్జేనాం విశ్వేషాం
యూపత్వమతిరి క్తమేతద్ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

సాధ్యా వై దేవా అస్మిన్లోక ఆసన్నాన్యత్కించన మిషత్తే-
గ్నిమేవాగ్నయే మేధాయాలభన్త * నహ్యన్యదాలభ్యమవిన్ద-
న్తతో వా ఇమాః ప్రజాః ప్రాజాయన్త యదగ్నావగ్నిం మథిత్వా
ప్రహరతి ప్రజానాం ప్రజననాయ రుద్రో వా ఏష యదగ్నిర్యజ-
మానః పశుర్యత్పశుమాలభ్యాగ్నిం మన్థేద్రుద్రాయయజమానమ్ ॥
అపిదధ్యాత్ప్రమాయుకస్స్యాదథో ఖల్వాహురగ్నిస్సర్వా దేవతా
హవిరేతద్యత్పశురితి యత్పశుమాలభ్యాగ్నిం మన్థతి హవ్యాయైవా-
సన్నాయ సర్వా దేవతా జనయత్యుపాకృత్యైవ మన్థ్య * స్తన్నై-
వాలబ్ధం నేవానాలబ్ధమగ్నేర్జనిత్రమసీత్యాహాగ్నేర్హ్యేతజ్జని-
త్రం వృషణౌ స్థఇత్యాహ వృషణౌ ॥ ౨౯ ॥ హ్యేతావుర్వ-
శ్యస్యాయురసీత్యాహ మిథునత్వాయ ఘృతేనాక్తే వృషణం ద-
ధాథామిత్యాహవృషణగ్ం హ్యేతే దధాతేయే అగ్నింగాయత్రంఛ-
న్దోఽనుప్రజాయస్వేత్యాహ ఛన్దోభిరేవైనం ప్రజనయత్యగ్నయే
మథ్యమానాయాను బ్రూహీత్యాహ సావిత్రీమృచమన్వాహ సవి-
తృప్రసూత ఏవైనంమన్థతి జాతాయానుబ్రూహి ॥ 30 ॥ ప్ర-
హ్రియమాణాయానుబ్రూహీత్యాహ కాణ్డేకాణ్డ ఏవైనం క్రియ-

మాన్తైసమర్ధయతి గాయత్రీస్సత్వా అన్వాహ గాయత్రచ్ఛన్దా వా అ-
గ్నిస్స్వేనైవైనం ఛన్దసా సమర్ధయత్యగ్నేః పురాభవత్యగ్నిం
మథిత్వాప్రహరతీతౌ సంభవన్తౌ యజమానమభిసంభవతో భవతం
నస్సమనసావిత్యాహశాన్త్యై ప్రహృత్య జుహోతి జాతాయైవా-
స్మా అన్నమపిదధాత్యాజ్యేన జుహోత్యేతద్వా అగ్నేః ప్రియంధా-
మ యదాజ్యం ప్రియేణైవైనం ధామ్నా సమర్ధయత్యథో తేజసా ॥

యజమానమాహ వృషణౌ జాతాయానుబ్రూహ్యష్టా
దశచ ॥ ౫ ॥

ఇషే త్వేతి బర్హిరాదత్త * ఇచ్ఛత ఇవ హ్యేష యో యజత
ఉపవీరసీత్యాహ * ఉపహ్యేనానాకరోత్యుపో దేవాన్దైవీర్విశః ప్రా-
గురిత్యాహ దైవీర్హ్యేతా విశస్సతీర్దేవానుపయన్తి వహ్నీరుశిజ
ఇత్యాహర్త్విజో వై వహ్నయ ఉశిజస్తస్మాదేవమాహ బృహస్పతే
ధారయా వసూనీతి ॥ ౩౨ ॥ ఆహ బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్ప-
తిర్బ్రహ్మణైవాస్మై పశూనవరున్ధే హవ్యా తే స్వదన్తామిత్యాహ స్వద-
యత్యేవైనాన్దేవ త్వష్టర్వసురణ్వేత్యాహ త్వష్టా వై పశూనాం మి-
థునానాꣳ రూపకృద్రూపమేవ పశుషు దధాతి రేవతీరమధ్వమి-
త్యాహ పశవో వై రేవతీః పశూనేవాస్మై రమయతి దేవస్య త్వా సవి-
తుః ప్రసవ ఇతి ॥ ౩౩ ॥ రశనామాదత్తే ప్రసూత్యా అశ్వినోర్బా-
హుభ్యామిత్యాహాశ్వినౌ హి దేవానామధ్వర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హ-
స్తాభ్యామిత్యాహ యత్యా ఋతస్య త్వా దేవహవిః పాశేనారభ ఇ-

త్యాహ సత్యం వా ఋతగ్ం సత్యేనైవైనమృతేనారభతేఽక్ష్ణయా
పరిహరతి నక్ష్యగ్ం హి ప్రత్యఞ్చం ప్రతిముఞ్చన్తి వ్యావృత్త్యై ధ-
ర్షా మానుషాణి త్రినియుక్తకృత్యాఽద్భ్యః ॥ ౩౪ ॥ త్వామోషధీభ్యశ్చ
ప్రోక్షామీత్యాహాద్భ్యో హ్యేష ఓషధీభ్యస్సంభవతి యత్పశుర్ద-
నా ప్రియమిత్యాహ హ్యేష వ్యానం ప్రాతా యో మేధాయారభ్యతే త్వా-
త్వం చిత్ర దేవగ్ం హవ్యం వాహో దేవస్సవ్వదత్తైనమిత్యాహ స్వదయ-
త్యేవైనముపరిష్టాత్ప్రోక్షిత్యుపరిష్టాదేవైనం మేధ్యం కరోతి ప్రాయ-
యత్యనస్తి ప్రవైనం మేధ్యం కరోత్యథస్తాదుపోక్షతి సర్వత ఏవైనం
మేధ్యం కరోతి ॥ ౩౫ ॥

నస్తూనీత ప్రస్తా ఇత్యద్భ్యోఽన్తరతి స్త్రైవైనం దశ చ ॥ ౯ ॥

☞ అగ్నినా వై హోత్రా దేవా అసురానభ్యభవన్న-
గ్నయే సమిధ్యమానాయానుబ్రూహీత్యాహ భ్రాతృవ్యాభిభూత్యై
సప్తదశ సామిధేనీరన్వాహ సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై సప్-
తదశాన్వాహ ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్స సంవత్సరస్సంవత్సరం ప్ర-
జా అను ప్రజాయన్తే ప్రజానాం ప్రజననాయ దేవా వై సామిధేనీర-
నూచ్య యజ్ఞం నాన్వపశ్యన్స ప్రజాపతిస్తూష్ణీమాఘారమ్ ॥ ౩౬ ॥
☞ ఆఘారయత్తతో వై దేవా యజ్ఞమన్వపశ్యన్ యత్తూష్ణీమా-
ఘారమాఘారయతి యజ్ఞస్యానుఖ్యాత్యా అసురేషు వై యజ్ఞ ఆసీత్తం దే-
వాస్తూష్ణీగ్ం హోమేనావృఞ్జత యత్తూష్ణీమాఘారమాఘారయతి
భ్రాతృవ్యస్యైవ తద్యజ్ఞం వృఙ్క్తే పరిధీన్త్సమ్మార్ష్టి పునాత్యేవైనా-

స్త్రిసంమాష్టిశతాః యజ్ఞోఽథో రక్షసామపహత్యై ద్వాదశ సంపద్యన్తే ద్వాదశ ॥ ౩౭ ॥ మాసాస్సంవత్సర - స్సంవత్సరమేవ ప్రీణాత్యథో సంవత్సరమేవాస్మా ఉపదధాతి సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘారోఽగ్నిస్సర్వా దేవతా యదాఘారమాఘారయతి శీర్షత ఏవ యజ్ఞస్య యజమా- నస్సర్వా దేవతా అవరున్ధే శిరో వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదాఘార ఆత్మా పశురాఘారమాఘార్య పశుగ్ం సమనక్త్యాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య॥౩౮॥ శిరః ప్రతిదధాతి సం తే ప్రాణో వాయునా గచ్ఛతామిత్యాహ వాయు- దేవత్యో వై ప్రాణో వాయావేవాస్య ప్రాణం జుహోతి సం యజ- త్రైరఙ్గాని సం యజ్ఞపతిరాశిషేత్యాహ యజ్ఞపతిమేవాస్యాశిషం గమ- యతి విశ్వరూపో వై త్వాష్ట్ర ఉపరిష్టాత్పశుమభ్యవమీత్తస్మాదుపరిష్టా- త్పశోర్నావద్యన్తి యదుపరిష్టాత్పశుగ్ం సమనక్తి మేధ్యమేవ॥౩౯॥ ఏనం కరోత్యృత్విజో వృణీతే ఛన్దాగ్ స్యేవ వృణీతే సప్త వృణీ- తే సప్త గ్రామ్యాః పశవస్సప్తారణ్యాస్సప్త ఛన్దాగ్ స్యుభయస్యావరు- ద్ధ్యై ఏకాదశ ప్రయాజాన్ యజతి దశ వై పశోః ప్రాణా ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తం ప్రయజతి వపామేకః పరిశయ ఆత్మైవాత్మానం పరిశయే వజ్రో వై స్వధితిర్వజ్రో యూపశకలో ఘృతం ఖలు వై దే- వా వజ్రం కృత్వా సోమమఘ్నన్ఘృతేనాక్తౌ పశుం త్రాయేథామి- త్యాహ వజ్రేణైవైనం వశే కృత్వాఽఽలభతే ॥ ౪౦ ॥ ఆఘారం పద్యన్తే ద్వాదశాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య మేధ్యమేవ ఖలు వా అష్టాదశ చ ॥

పర్యగ్ని కరోతి సర్వహుతమేవైనం కరోత్యస్కన్దాయాస్క-
న్నగ్ం హి తద్యద్ధుతస్య స్కన్దతి త్రిః పర్యగ్ని కరోతి త్ర్యావృద్ధి య-
జ్ఞోఽథో రక్షసామపహత్యై బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యన్వారభ్యా3ః పశూ-
3 నా3న్వారభ్యా3 ఇతి మృత్యవే వా ఏష నీయతే యత్పశుస్తం
యదన్వారభేత ప్రమాయుకో యజమానస్స్యాదథో ఖల్వాహుస్సు-
వర్గాయ వా ఏష లోకాయ నీయతే యత్ ॥ ౪౧ ॥ పశురి-
తి యన్నాన్వారభేత సువర్గాల్లోకాద్యజమానో హీయేత వపాశ్రపణీ-
భ్యామన్వారభతే * తన్నేవాన్వారబ్ధం నేవానన్వారబ్ధముపప్రేష్య
హోతర్హవ్యా దేవేభ్య ఇత్యాహేషితగ్ం హి కర్మ క్రియతే రేవతీ-
ర్యజ్ఞపతిం * ప్రియధావిశతేత్యాహ యథాయజురేవైతదగ్నినా పు-
రస్తాదేతి రక్షసామపహత్యై పృథివ్యాస్సంపృచః పాహీతి బర్హిః ॥
ఉపాస్యత్యస్కన్దాయాస్కన్నగ్ం హి తద్యద్బర్హిషి స్కన్ద-
త్యథో బర్హిషదమేవైనం కరోతి పరాఙావర్తతేఽధ్వర్యుః పశోస్సంజ్ఞ-
ప్యమానాత్పశుభ్య ఏవ తన్నిహ్నుత ఆత్మనోఽనావ్రస్కాయ గచ్ఛ-
తి శ్రియం ప్ర పశూనాప్నోతి య ఏవం వేద * పశ్చాల్లోకా వా ఏషా
ప్రాచ్యుదానీయతే యత్పత్నీ నమస్త ఆతానేత్యాహాదిత్యస్య వై ర-
శ్మయః ॥ ౪౩ ॥ ఆతానాస్తేభ్య ఏవ నమస్కరో * త్యనర్వా ప్రే-
హీత్యాహ భ్రాతృవ్యో వా అర్వా భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై ఘృతస్య కు-
ల్యామనుసహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణేత్యాహాశిషమేవైతా-
మాశాస్త ఆపో దేవీశ్శుద్ధాయువ ఇత్యాహ యథాయజురేవైతత్ ॥

ల్లోకాయ నీయతే యద్బర్హిర్ద్విశ్మయస్య న ప్తత్రిగ్‌ంశచ్చ ॥
ప్రశోర్వా ఆలబ్ధస్య ప్రాణాఞ్ఛుగృచ్ఛతి వాక్త ఆప్యాయతాం
ప్రాణస్త ఆప్యాయతామిత్యాహ ప్రాణేభ్య ఏవాస్య శుచగ్ం శమ-
యతి సాప్రాణేభ్యోఽధిపృథివీగ్ం శుక్ప్రవిశతి శమహోభ్యామితి
నినయత్యహోరాత్రాభ్యామేవ పృథివ్యై శుచగ్ం శమయత్యోష-
ధే త్రాయస్వైనగ్గ్ం స్వధితే మైనగ్ంహిగ్ంసీరిత్యాహ వజ్రో వై
స్వధితిః ॥ ౮౫ ॥ శాన్త్యై పార్శ్వత ఆచ్ఛ్యతి మధ్యతో హి మనుష్యా
ఆచ్ఛ్యన్తి తిరశ్చీనమాచ్ఛ్యత్యనూచీనగ్ంహి మనుష్యా ఆచ్ఛ్యన్తి వ్యా-
వృత్త్యై రక్షసాం భాగోఽసీతి స్థవిమతో బర్హిరక్త్వాఽపాస్య-
త్యస్నైవ రక్షాగ్ంసి నిరవదయత ఇదమహగ్ం రక్షోఽధమంత-
మోనయామి యోఽస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మ ఇత్యాహ ద్వౌ
వావ పురుషౌ యంచైవ ॥ ౮౬ ॥ ద్వేష్టియశ్చైనం ద్వేష్టి
తావుభావధమంతమోనయతీషే త్వేతి వపాముత్ఖిదతీచ్ఛత ఇవ
హ్యేష యో యజతే యదుపతృన్ద్యాద్రుద్రోఽస్య పశూన్ఘా-
తుకస్స్యాద్యన్నోపతృన్ద్యాదయతా స్యాదన్యయోప తృణత్త్య-
న్యయాధృత్యై ఘృతేనద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణ్వాథామిత్యాహ ద్యా-
వాపృథివీ ఏవరసేనానక్త్యచ్ఛిన్నః ॥ ౮౭ ॥ రాయ-
స్పోష ఇత్యాహ యథాయజుర్వైవైతత్కురమిద్వా ప్రతత్కరో-
తి యద్వపా * ముత్ఖిదత్యూర్వన్తరిక్షమన్విహీత్యాహ శాన్త్యై
ప్రవావేషోఽస్మాల్లోకాచ్చ్యవతే యత్పశుం మృత్యవే నీయమానమ-

న్వారభతే వపాగ్ శ్రపయన్తీ పునరన్వారభతేఽస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠత్యగ్నినా పురస్తాదేతి రక్షసామపహత్యా అథో దేవతా ఏవ హవ్యేనాన్వేతి నాన్తమఙ్గారమతి హరేద్యదన్తమఙ్గారమతి హరేద్దేవతా అతిమన్యేత వాయో వీహి స్తోకానామిత్యాహ తస్మాద్విభక్తాస్స్తోకా అవపద్యన్తేఽగ్రం వా ఏతత్పశూనాం యద్వపాఽగ్రమోషధీనాం బర్హిరగ్రేణైవాగ్రగ్ం సమర్ధయత్యథో ఓషధీష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయతి * స్వాహాకృతిభ్యః ప్రేష్యేత్యాహ ॥ ౪౯ ॥

యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యమాత్మా వపా పృషదాజ్యమభిఘార్య వపామభి ఘారయత్యాత్మన్నేవ పశూనాం ప్రాణాపానౌ దధాతి స్వాహోర్ధ్వనభసం మారుతం గచ్ఛతమిత్యా * హోర్ధ్వనభా హ స్మ వై మారుతో దేవానాం వపాశ్రపణీ ప్రహరతి తేనైవైనే ప్రహరతి విషూచీ ప్రహరతి తస్మాద్విష్వఞ్చౌ ప్రాణాపానౌ ॥ ౫౦ ॥

స్వధితిశ్చావచ్ఛిన్నం హవ్యం నైష్యేత్యాహ షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

పశుమాలభ్య పురోడాశం నిర్వపతి సమేధమేవైనమాలభతే వపయా ప్రచర్య పురోడాశేన ప్రచరత్యూర్గ్వై పురోడాశ ఊర్జమేవ పశూనాం మధ్యతో దధాత్యథో పశోరేవ ఛిద్రమపి దధాతి పృషదాజ్యస్యోపహత్య త్రిః పృచ్ఛతి శృతగ్ం హవీ3ః శమితరితి త్రిషత్యా హి దేవా యోఽశృతగ్ం శృతమాహ స ఏనసా ప్రాణాస్త -

నావా ప్రతౌపశూనామ్ ॥ ౨౧ ॥ యత్పృషదాజ్యం పృథగ్గ్
ఖలు వా ఆలబ్ధస్య హృదయమాత్మాఽభి సమేతి యత్పృషదాజ్యేన
హృదయమభిఘారయత్యాత్మన్నేవ పశూనాం ప్రాణాపానౌ దధా-
తి పశునా వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్తేఽమన్యన్త మనుష్యా
నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తస్య శిరశ్ఛిత్త్వా మేధం ప్రాక్షారయన్థ్స ప్రక్షో-
ఽభవత్తత్ప్రక్షస్య ప్రక్షత్వం యత్ప్లక్షశాఖోత్తరబర్హిర్భవతి
సమేధస్యైవ ॥ ౨౨ ॥ పశోరవద్యతి పశుం వై హ్రియ-
మాణగ్ం రక్షాగ్ంస్యనుసచన్తేఽన్తరా యూపం చాహవనీయంచ
హరతి రక్షసామపహత్యై పశోర్వా ఆలబ్ధస్య మనోఽపక్రామతి
మనోతాయై హవిషోఽవదీయమానస్యానుబ్రూహీత్యాహ మన
ఏవాస్యావరున్ధ ఏకాదశావదానాన్యవద్యతి దశ వై పశోః ప్రాణా
ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తస్యావ ॥ ౨౩ ॥ ద్యతి హృ-
దయస్యాగ్రేఽవ ద్యత్యథ జిహ్వాయా అథ వక్షసో యద్వై
హృదయేనాభిగచ్ఛతి తజ్జిహ్వయా వదతి యజ్జిహ్వయా వదతి
తదురసోఽధి నిర్వదత్యేతద్వై పశోర్యథాపూర్వం యస్యైవమవ-
దాయ యథాకామముత్తరేషామవద్యతి యథాపూర్వమేవాస్య పశో-
రవత్తం భవతి మధ్యతో గుదస్యావద్యతి మధ్యతో హి ప్రాణ ఉత్త-
మస్యావద్యతి ॥ ౨౪ ॥ ఉత్తమో హి ప్రాణో యదీతరం యదీతరము-
భయమేవాజామి జాయమానో వై బ్రాహ్మణస్త్రిభిర్ఋణవా జా-
యతే బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యో యజ్ఞేన దేవేభ్యః ప్రజయా పితృ-

భ్య ఏష వా అనృణో యః పుత్రీ యజ్వా బ్రహ్మచారివాసీ తదవదా-
నైరేవావదయతే తదవదానానామవదానత్వం దేవాసురాస్సంయత్తా
ఆసన్తే దేవా అగ్నిమబ్రువన్త్వయా వీరేణాసురానభి భవామేతి ॥
సో౽బ్రవీద్వరం వృణై పశోరుద్ధారముద్ధరా ఇతి స ఏతముద్ధారముద-
హరత దోః పూర్వార్ధస్య గుదం మధ్యతశ్శ్రోణిం జఘనార్ధస్య తతో
దేవా అభవన్పరా౽సురా యత్త్ర్యఙ్గాణాగ్ం సమవద్యతి భ్రాతృ-
వ్యాభిభూత్యై భవత్యాత్మనా పరా౽స్య భ్రాతృవ్యో భవత్యక్ష్ణ-
యా౽వద్యతి తస్మాదక్ష్ణయా పశవో౽ఙ్గాని ప్రహరన్తి ప్రతిష్ఠిత్యై ॥

ఏతౌ పశూనాగ్ం సమేధస్యైవ తస్యావృత్తమస్యావద్యతీతి
పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

[illegible] మేదసా స్రుచౌ ప్రోర్ణోతి మేదోరూపా వై పశవో
రూపమేవ పశుషు దధాతి యూషన్నవధాయ ప్రోర్ణోతి రసో వా
ఏష పశూనాం యద్యూషా రసమేవ పశుషు దధాతి పార్శ్వేన వసాహో-
మం ప్రయౌతి మధ్యం వా ఏతత్పశూనాం యత్పార్శ్వగ్ం రస ఏష
పశూనాం యద్వసా యత్పార్శ్వేన వసాహోమం ప్రయౌతి మ-
ధ్యత ఏవ పశూనాగ్ం రసం దధాతి ఘ్నన్తి ॥ ౫౭ ॥ వా ఏతత్పశుం
యత్సంజ్ఞపయన్త్యైన్ద్రః ఖలు వై దేవతయా ప్రాణ ఐన్ద్రో౽పాన
ఐన్ద్రః ప్రాణో అఙ్గే అఙ్గే ని దేధ్యదిత్యాహ ప్రాణాపానావేవ ప-
శుషు దధాతి దేవత్వష్టర్భూరి తే సగ్ంసమేత్విత్యాహ త్వాష్ట్రా హి
దేవతయా పశవో విషురూపా యత్సలక్ష్మాణో భవథేత్యాహ విషు-

రూపాహ్యేతే సత్త్వస్య లక్ష్మాణ ఏతర్హి భవన్తి దేవత్రాయన్తమ్ ॥ ౫౮ ॥
అవ స్యైసఖాయోఽను త్వా మాతా పితరో మదన్త్విత్యాహానుమతమే-
వైనం మాత్రా పిత్రా సువర్గం లోకం గమయత్యర్ధర్చే వసాహో-
మం జుహోత్యసౌ వా అర్ధర్చ ఇయమర్ధర్చ ఇమే ఏవ రసేనానక్తి
దిశో జుహోతి దిశ ఏవ రసేనానక్త్యథో దిగ్భ్య ఏవోర్జగ్ం రసమవ
రున్ధే ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృషదాజ్యం వానస్ప-
త్యాః ఖలు ॥ ౫౯ ॥ ☞ వై దేవతయా పశవో యత్పృషదా-
జ్యస్యోపహత్యాహ వనస్పతయేఽనుబ్రూహి వనస్పతయే ప్రేష్యే-
తి ప్రాణాపానావేవ పశుషు దధాత్యన్యస్యాన్యస్య సమవత్త-
గ్ం సమవద్యతి తస్మాన్నానారూపాః పశవో యూష్ణోపసిఞ్చతి ర-
సో వా ఏష పశూనాం యద్యూ రసమేవ పశుషు దధాతీడాముపహ్వ-
యతే పశవో వా ఇడా పశూనేవోపహ్వయతే చతురుపహ్వయ-
తే ॥ ౬౦ ॥ ☞ చతుష్పాదో హి పశవో యం కామయేతా-
పశుః స్యాదిత్యమేదస్కం తస్మా ఆదధ్యాన్మేదోరూపా వై పశవో
రూపేణైవైనం పశుభ్యో నిర్భజత్యపశురేవ భవతి యం కామయే-
త పశుమాన్థ్స్యాదితి మేదస్వత్తస్మా ఆదధ్యాన్మేదోరూపా వై పశ-
వో రూపేణైవాస్మై పశూనవరున్ధే పశుమానేవ భవతి ప్రజాపతి-
ర్యజ్ఞమసృజత స ఆజ్యమ్ ॥ ౬౧ ॥ ☞ పురస్తాదసృజత పశుం మ-
ధ్యతః పృషదాజ్యం పశ్చాత్తస్మాదాజ్యేన ప్రయాజా ఇజ్యన్తే పశునా
మధ్యతః పృషదాజ్యేనానూయాజాస్తస్మాదేతన్మిశ్రమివ పశ్చా-

థ్సలిష్టగ్ం హ్యేకాదశానూయాజాన్ యజతి దశ వై పశోః ప్రాణా
ఆత్మైకాదశో యావానేవ పశుస్తమనుయజతి ఘ్నన్తి వా ఏతత్పశుం
యథ్సంజ్ఞపయన్తి ప్రాణాపానౌ ఖలు వా ఏతౌ పశూనాం యత్పృష-
దాజ్యం యత్పృషదాజ్యేనానూయాజాన్ యజతి ప్రాణాపానావేవ
పశుషు దధాతి ॥ ౬౨ ॥ ఘ్నన్తి యత్తాం ఖలు చతురుపహ్వయత ఆ-
జ్యం యత్పృషదాజ్యేన షట్చ ॥ ౧౧ ॥

చాత్వాలాథ్సువర్గాయ యద్వైసర్జనాని వైష్ణవ్యర్చాపృ-
థివ్యై సాధ్యా ఇషే త్వేత్యగ్నినా పర్యగ్ని పశోః పశుమాలభ్య మేద-
ప్రాసుత్రిచావేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

చాత్వాలాద్దేవాన్త్సువైతి ముఞ్చతి ప్రహ్రియమాణాయ పర్య-
గ్నిపశుమాలభ్య చతుష్పాద్దో ద్విషష్టిః ॥ ౬౨ ॥

చాత్వాలాత్పశుషు దధాతి ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

చతుర్థ ప్రశ్న ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్ ॥

యజ్ఞేనవై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా ఉపయడ్భిరే-
వాసృజత యదుపయజఉపయజతి ప్రజాఏవ తద్యజమానస్సృజతే
జఘనార్ధాదవద్యతి జఘనార్ధాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే స్థవిష్ఠతో-
ఽవద్యతి స్థవిష్ఠతోహి ప్రజాః ప్రజాయన్తేఽసంభిన్దన్నవద్యతి ప్రా-
ణానామసంభేదాయ నపర్యావర్తయతి యత్పర్యావర్తయేదుదావ-
ర్తః ప్రజాగ్రాహుకస్స్యాత్సముద్రం గచ్ఛస్వాహేత్యాహ రేత ॥౧॥
ఏవతద్దధాత్యన్తరిక్షంగచ్ఛస్వాహేత్యాహాన్తరిక్షేణైవాస్మై ప్ర-
జాః ప్రజనయత్యన్తరిక్షగ్గ్ం హ్యనుప్రజాః ప్రజాయన్తే దేవగ్ం సవితా-
రం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ సవితృప్రసూతఏవాస్మై ప్రజాః ప్రజ-
నయత్యహోరాత్రే గచ్ఛస్వాహేత్యాహాహోరాత్రాభ్యామే-
వాస్మై ప్రజాః ప్రజనయత్యహోరాత్రేహ్యనుప్రజాః ప్రజాయన్తే
మిత్రావరుణౌ గచ్ఛస్వాహా ॥ ౨ ॥ ఇత్యాహప్రజాస్వేవ ప్రజా-
తాసు ప్రాణాపానౌ దధాతి సోమం గచ్ఛస్వాహేత్యాహ సౌమ్యా
హి దేవతయా ప్రజాయజ్ఞం గచ్ఛస్వాహేత్యాహ ప్రజాఏవ
యజ్ఞియాఃకరోతి ఛన్దాగ్ంసి గచ్ఛస్వాహేత్యాహ పశవో వై

ఛన్దాగ్ంసి పశూనేవావరున్ధే ద్యావాపృథివీ గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజా ఏవ ప్రజాతా ద్యావాపృథివీభ్యాముభయతః పరిగృహ్ణాతి నభః॥ దివ్యం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజాభ్య ఏవ ప్రజాతాభ్యో వృష్టిం నియచ్ఛత్యగ్నిం వై వైశ్వానరం గచ్ఛ స్వాహేత్యాహ ప్రజా ఏవ ప్రజాతా అస్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్రాణానాం * వా ఏషో ఽవద్యతి యో ఽవద్యతి గుదస్య మనో మే హార్ది యచ్ఛేత్యాహ ప్రాణానేవ యథా స్థానముపహ్వయతే పశోర్వా ఆలబ్ధస్య హృదయగ్ం శుగృచ్ఛతి సా హృదయశూలమ్ ॥ ౪ ॥ అభి సమేతి యత్పృథివ్యాగ్ం హృదయశూలముద్వాసయేత్పృథివీగ్ం శుచా ఽర్పయే * ద్యదప్స్వపః శుచా ఽర్పయేచ్ఛుష్కస్య చార్ద్రస్య చ సన్ధావుద్వాసయత్యుభయస్యా శాన్త్యై యం ద్విష్యాత్తం ధ్యాయేచ్ఛుచైవైనమర్పయతి ॥ ౫ ॥

రేతో మిత్రావరుణా గచ్ఛస్వాహా నభో హృదయశూలం ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

దేవా వై యజ్ఞమాగ్నీధ్రే వ్యభజన్త తతో యదత్యశిష్యత తదబ్రువన్వసతు ను న ఇదమితి తద్వసతీవరీణాం వసతీవరిత్వం తస్మిన్న సమశక్నువన్త్సో అప్సు ప్రావేశయన్తా వసతీవరీరభవన్వసతీవరీర్గృహ్ణాతి యజ్ఞో వై వసతీవరీర్యజ్ఞమేవారభ్య గృహీత్వోపవసతి యస్యాగృహీతా అభి నిమ్రోచేదనారబ్ధో ఽస్య యజ్ఞః స్యాత్ ॥ ౬ ॥ యజ్ఞం విచ్ఛిన్ద్యాజ్జ్యోతిష్యా వా గృహ్ణీయాద్ధిరణ్యం వా ఽవధాయ

సశుక్రాణామేవ గృహ్ణాతి యో వై బ్రాహ్మణో బహుయాజీ తస్య కు-
మ్భ్యానాం గృహ్ణీయాత్స హి గృహీతవసతీవరీకో వసతీవరీర్గృహ్ణాతి ప-
శవో వై వసతీవరీః పశూనేవారభ్య గృహీత్వోప వసతి యదన్వీ-
పం తిష్ఠన్గృహ్ణీయాన్నిర్మార్గుకా అస్మాత్పశవస్స్యుః ప్రతీపం తి-
ష్ఠన్గృహ్ణాతి ప్రతిరుధ్యైవాస్మై పశూన్గృహ్ణాతీన్ద్రః ॥ ౭ ॥ వృత్ర*
మహన్త్సో ఽపో ఽభ్యమ్రియత తాసాం యన్మేధ్యం యజ్ఞి-
యగ్ం సదేవమాసీత్తదత్యముచ్యత తా వహన్తీరభవన్వహన్తీ-
నాం గృహ్ణాతి యా ఏవ మేధ్యా యజ్ఞియాస్సదేవా ఆపస్తాసామేవ
గృహ్ణాతి నాన్తమా వహన్తీరతీయాద్యదన్తమా వహన్తీరతీయాద్య-
జ్ఞమతిమన్యేత న స్థావరాణాం గృహ్ణీయాద్వరుణగృహీతా వై స్థావ-
రా యత్స్థావరాణాం గృహ్ణీయాత్ ॥ ౮ ॥ వరుణేనాస్య యజ్ఞం గ్రా-
హయేద్యద్దివా భవత్యపో రాత్రిః ప్రవిశతి తస్మాత్తామ్రా ఆ-
పో దివా దదృశ్రే యన్నక్తం* భవత్యపో ఽహః ప్రవిశతి తస్మాచ్చ-
న్ద్రా ఆపో నక్తం దదృశ్రే ఛాయాయై చాతపతశ్చ సన్ధౌ గృహ్ణాత్యహో-
రాత్రయోరేవాస్మై వర్ణం గృహ్ణాతి హవిష్మతీరిమా ఆప ఇత్యాహ
హవిష్కృతానామేవ గృహ్ణాతి హవిష్మాగ్ం అస్తు ॥ ౯ ॥ సూ-
ర్య ఇత్యాహ సశుక్రాణామేవ గృహ్ణాత్యనుష్టుభా గృహ్ణాతి వాగ్వా
అనుష్టుగ్వాచైవైనాస్సర్వయా గృహ్ణాతి చతుష్పదయర్చా గృహ్ణాతి
త్రిస్సాదయతి సప్త సంపద్యన్తే సప్తపదా శక్వరీ పశవశ్శక్వరీ ప-
శూనేవావరున్ధే ఽస్మై వై లోకాయ గార్హపత్య ఆధీయతే ఽము-

ష్టాఆహావనీయో యద్గార్హపత్య ఉపసాదయేదస్మిన్లోకేపశుమా-
న్థ్స్యాద్యదాహావనీయేఽముష్మిన్ ॥ ౧౦ ॥ లోకేపశుమా-
న్స్యాదుభయోరుప సాదయత్యుభయోరేవైనం లోకయోః పశు-
మన్తంకరోతి సర్వతఃపరిహారతి రక్షసామపహత్యా ఇన్ద్రాగ్ని-
యోర్భాగధేయీస్స్థేత్యాహ యథాయజురేవై తదాగ్నీధ్రే ఉప వా-
సయత్యేతద్వై యజ్ఞస్యాపరాజితం యదాగ్నీధ్రం యదేవ యజ్ఞ-
స్యాపరాజితం తద్వైనా ఉపవాసయతి యతఃఖలువై యజ్ఞస్య
వితతస్య నక్రియతే తదనుయజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ స్యవచరన్తి యద్వాహా-
స్తీనాం గృహ్ణాతి క్రియమాణమేవ తద్యజ్ఞస్య శయే రక్షసామ-
నన్వవచారాయ న హ్యేతా ఈలయన్త్యా తృతీయసవనాత్పరిశేరే
యజ్ఞస్య సంతత్యై ॥ ౧౧ ॥

ప్త్యాదిన్ద్రో గృహ్ణీయాద స్త్వముష్మిన్క్రియతే షడ్విగ్ం-
శతిశ్చ ॥ ౨ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి సత్వా అధ్వర్యుస్స్యాద్యస్సోమము-
పావహరన్థ్సర్వాభ్యో దేవతాభ్య ఉపావహరేదితి హృదే త్వేత్యాహ
మనుష్యేభ్య ఏవై తేనకరోతి మనసే త్వేత్యాహ పితృభ్యఏవై తేన క-
రోతి దివత్వాసూర్యాయ త్వేత్యాహ దేవేభ్యఏవై తేన కరోత్యేతా-
వతీర్వై దేవతాస్తాభ్యఏవైనగ్ం సర్వాభ్యఉపావహరతి పురావా-
చః ॥ ౧౨ ॥ ప్రవదితోఃప్రాతరనువాకముపాకరోతి యావత్యేవ

వాక్త్వామవ * రుద్ధేఽపోఽగ్రేఽభివ్యాహరతి యజ్ఞో వా ఆపో యజ్ఞమే-
వాభివాచం విసృజతి సర్వాణి ఛన్దాగ్ంస్యన్వాహ పశవో వై ఛన్దా-
గ్ంసి పశూనేవావరున్ధే గాయత్రియా తేజస్కామస్య పరిదధ్యాత్త్రి-
ష్టుభేన్ద్రియకామస్య జగత్యా పశుకామస్యానుష్టుభా ప్రతిష్ఠాకామస్య
పఙ్క్త్యా యజ్ఞకామస్య విరాజాఽన్నకామస్య శృణోత్వగ్నిస్సమి-
ధా హవమ్ ॥ ౧౩ ॥ మయి త్యాహ సవితృప్రసూత ఏవ దేవతా-
భ్యో * నివేద్యాపో చ్ఛైత్యుప ఇష్యే హోతరిత్యాహేషితగ్ం హి
కర్మ క్రియతే మైత్రావరుణస్య చమసాధ్వర్యవాద్రవేత్యాహ మి-
త్రావరుణౌ వా అపాం నేతారౌ తాభ్యామేవైనా అచ్ఛైతి దేవీరా-
పో అపాం నపాదిత్యాహాహుత్యై వైనా నిష్క్రీయ గృహ్ణాత్యథో హ-
విష్కృతానామేవాభిఘృతానాం గృహ్ణాతి ॥ ౧౪ ॥ కార్షిరసీ-
త్యాహ శమలమేవాసామపప్లావయతి సముద్రస్య వోఽక్షిత్యా ఉ-
న్నయ ఇత్యాహ తస్మాదద్యమానా పీయమానా ఆపో న క్షీయన్తే యో-
నిర్వై యజ్ఞస్య చాత్వాలం యజ్ఞో వసతీవరీర్హోతృచమసం చ మై-
త్రావరుణచమసం చ సగ్ంస్పర్శ్య వసతీవరీర్వ్యానయతి యజ్ఞస్య
సయోనిత్వాయాథో స్వాదేవైనా యోనేః ప్రజనయత్యధ్వర్యోఽవే-
రపా 3 ఇత్యా * హోతా ఏమనన్నమురుతేమా పశ్యేతి వావైత-
దాహ యద్యగ్నిష్టోమో జుహోతి యద్యుక్థ్యః పరిధౌ నిమార్ష్టి య-
ద్యతిరాత్రో యజుర్వదన్ప్రపద్యతే యజ్ఞక్రతూనాం వ్యావృత్త్యై ॥

వాచో హవమభిఘృతానాం గృహ్ణాత్యుత పఞ్చ విగ్ంశతిశ్చ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఇతి గ్రావాణమాదత్తే ప్రసూ-
త్యా అశ్వినోర్బాహుభ్యామిత్యాహాశ్వినౌ హి దేవానామధ్వ-
ర్యూ ఆస్తాం పూష్ణో హస్తాభ్యామిత్యాహ యత్యై పశవో వై సోమో
వ్యాన ఉపాగ్ంశుసవనో యదుపాగ్ంశుసవనమభిమిమీతే వ్యా-
నమేవ పశుషు దధాతీన్ద్రాయ త్వేన్ద్రాయ త్వేతి మిమీత ఇన్ద్రాయ
హి సోమ ఆహ్రియతే పఞ్చ కృత్వో యజుషా మిమీతే ॥ ౧౬ ॥
పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధే పఞ్చ-
కృత్వస్తూష్ణీం దశ సం పద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవా-
న్నాద్యమవరున్ధే శ్వాత్రాః స్థ వృత్రతుర ఇత్యాహైష వా అపాగ్ంసో-
మపీథో య ఏవం వేద నాప్స్వార్తిమార్చ్ఛతి యత్తే సోమ దివి జ్యోతిరి-
త్యాహైభ్య ఏవైనం ॥ ౧౭ ॥ లోకేభ్యః సంభరతి సోమో వై రా-
జా దిశోఽభ్యధ్యాయత్స దిశోఽనుప్రావిశత్ప్రాగపాగుదగధరాగిత్యా-
హ దిగ్భ్య ఏవైనగ్ం సం భరత్యథో దిశ ఏవాస్మా అవరున్ధేఽమ్బ ని-
ష్వరేత్యాహ కాముకా ఏనగ్గ్ం స్త్రియో భవన్తి య ఏవం వేద
యత్తే సోమాదాభ్యం నామ జాగృవీతి ॥ ౧౮ ॥ ఆహైష వై సో-
మస్య సోమపీథో య ఏవం వేద న సౌమ్యామార్తిమార్చ్ఛతి ఘ్నన్తి
వా ఏతత్సోమం యదభిషుణ్వన్త్యగ్ంశూనప గృహ్ణాతి త్రాయత ఏవై-
నం ప్రాణా వా అగ్ంశవః పశవః సోమోఽగ్ంశూన్పునరపి సృజతి
ప్రాణానేవ పశుషు దధాతి ద్వౌద్వావపి సృజతి తస్మాద్ద్వౌద్వౌ
ప్రాణాః ॥ ౧౯ ॥

యజుషామిమీతవన్తం జాగృవీత్తి చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥ ౮

☞ ప్రాణో వా ఏష యదుపాగ్ంశుర్యదుపాగ్ంశ్వగ్రా గ్రహా-
గృహ్యన్తే ప్రాణమేవానుప్రయన్త్యరుణో హ స్మాహౌపవేశిః
ప్రాతస్సవన ఏవాహం యజ్ఞగ్ం సగ్ంస్థాపయామి తేన తతస్సగ్ంస్థి-
తేన చరామీత్యష్టౌ కృత్వోఽగ్రేఽభిషుణోత్యష్టాక్షరా గాయత్రీ గా-
యత్రం ప్రాతస్సవనం ప్రాతస్సవనమేవ తేనాఽఽప్నోత్యేకాదశకృత్వో
ద్వితీయమేకాదశాక్షరా త్రిష్టుప్త్రైష్టుభం మాధ్యన్దినమ్ ॥ ౨౦ ॥
సవనం మాధ్యన్దినమేవ సవనం తేనాఽఽప్నోతి ద్వాదశకృత్వస్తృతీయం
ద్వాదశాక్షరా జగతీ జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవనమేవ తే-
నాఽఽప్నోత్యేతాగ్ం హ వావ స యజ్ఞస్య సగ్ంస్థితిమువాచాస్కన్దా-
యాస్కన్నగ్ం హి తద్యద్యజ్ఞస్య సగ్ంస్థితస్య స్కన్దత్యథో ఖల్వా-
హుర్గాయత్రీ వావ ప్రాతస్సవనే నాతివాద ఇత్యనతివాదుక ఏనం భ్రా-
తృవ్యో భవతి య ఏవం వేద తస్మాదష్టావష్టౌ ॥ ౨౧ ॥ కృత్వోఽభిషుత్యం
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి పవిత్రవన్తోఽన్యే గ్రహా గృహ్యన్తే కింపవిత్ర ఉ-
పాగ్ంశురితి వాక్పవిత్ర ఇతి బ్రూయాద్వాచస్పతయే పవస్వ వాజిన్ని-
త్యాహ వాచైవైనం పవయతి వృష్ణో అగ్ంశుభ్యామిత్యాహ వృష్ణో
హ్యేతావగ్ంశూ యౌ సోమస్య గభస్తిపూత ఇత్యాహ గభస్తినా
హ్యేనం పవయతి దేవో దేవానాం పవిత్రమసీత్యాహ దేవో హ్యే-
షః ॥ ౨౨ ॥ సన్దేవానాం పవిత్రం యేషాం భాగోఽసి తేభ్య-

త్వేత్యాహ యేషాగ్ం హ్యేష భాగస్తేభ్య ఏవైనం గృహ్ణాతి స్వాఙ్కృ-
తో౽సీత్యాహ ప్రాణమేవ స్వమకృత మధుమతీర్న ఇషస్కృధీత్యాహ
సర్వమేవాస్మా ఇదగ్ం స్వదయతి విశ్వేభ్యస్త్వేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః
పార్థివేభ్య ఇత్యాహోభయేష్వేవ దేవమనుష్యేషు ప్రాణాన్దధాతి
మనస్త్వా ॥ ౨౩ ॥ అష్ట్విత్యాహ మన ఏవాశ్నుత * ఉర్వన్తరి-
క్షమన్విహీత్యాహా౽న్తరిక్షదేవత్యో హి ప్రాణస్స్వాహా త్వా సుభవ-
స్సూర్యాయేత్యాహ ప్రాణా వై స్వభవసో దేవాస్తేష్వేవ పరోక్షం జు-
హోతి దేవేభ్యస్త్వా మరీచిపేభ్య ఇత్యాహాదిత్యస్య వై రశ్మయో
దేవా మరీచిపాస్తేషాం తద్భాగధేయం తానేవ తేన ప్రీణాతి యది
కామయేత వర్షుకః పర్జన్యః ॥ ౨౪ ॥ [illegible] స్యాదితి నీచా హస్తేన
నిమృజ్యాద్వృష్టిమేవ నియచ్ఛతి యది కామయేతావర్షుకస్స్యాది-
త్యుత్తానేన నిమృజ్యాద్వృష్టిమేవోద్యచ్ఛతి యద్యభిచరేదముం జహ్య-
థ త్వా హోష్యామీతి బ్రూయాదాహుతిమేవైనం ప్రేప్సన్హ-
న్తి యది దూరే స్యాదాతమితోస్తిష్ఠేత్ప్రాణమేవాస్యానుగత్య హ-
న్తి యద్యభిచరేదముష్య ॥ ౨౫ ॥ [illegible] త్వా ప్రాణే సాదయా-
మీతి సాదయేదసన్నో వై ప్రాణః ప్రాణమేవాస్య సాదయతి షడ్భిర-
గ్ంశుభిః పవయతి షడ్వా ఋతవ ఋతుభిరేవైనం పవయతి త్రిః పవ-
యతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభిరేవైనం లోకైః పవయతి బ్రహ్మవాది-
నో వదన్తి కస్మాత్సత్యాత్త్రైయాణాం పశూనాగ్ం హస్తాదానా ఇతి య-
త్త్రిరుపాగ్ంశుగ్ం హస్తేన విగృహ్ణాతి తస్మాత్త్రైయాణాం పశూనాగ్ం

హాస్త్రాదాన్తారిపురుషాద్ధా స్త్రీమర్కటః ॥ ౨౬ ॥ మాధ్యన్దినమస్త్రావస్థా-
వైమదనస్త్రాహ్వప్రజనన్యో ఽముష్యపురుషోద్వేచ ॥ ౫ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా
ఉపాగ్ంశౌ యజ్ఞగ్ం సగ్ంస్థాప్యమపశ్యన్తముపాగ్ంశౌ సమ-
స్థాపయన్తేఽసురా వజ్రముద్యత్య దేవానభ్యాయన్తతే దేవా బిభ్య-
త ఇన్ద్రముపాధావన్తా నిన్ద్రో ఽన్తర్యామేణాన్తరధత్త తదన్తర్యా-
మస్యాన్తర్యామత్వం యదన్తర్యామో గృహ్యతే భ్రాతృవ్యానేవ
తద్యజమానో ఽన్తర్ధత్తే ఽన్తస్తే ॥ ౨౭ ॥ దధామి ద్యావాపృ-
థివీ అన్తరుర్వన్తరిక్షమిత్యాహైభిరేవ లోకైర్యజమానో భ్రాతృ-
వ్యానన్తర్ధత్తే తే దేవా అమన్యన్తేన్ద్రో వా ఇదమభూద్యద్వయగ్ం
స్మ ఇతి తే ఽబ్రువన్మఘవన్ను న ఆ భజేతి సజోషా దేవైరవరైః
పరైశ్చేత్యబ్రవీద్యే చైవ దేవాః పరే యే చావరే తానుభయాన్ ॥
అన్వాభజత్సజోషా దేవైరవరైః పరైశ్చేత్యాహ యే చైవ దేవాః
పరే యే చావరే తానుభయానన్వాభజత్యన్తర్యామే మఘవన్మాద-
యస్వేత్యాహ యజ్ఞాదేవ యజమానం నాన్తరేత్యుపయామగృ-
హీతో ఽసీత్యాహాపానస్య ధృత్యై యదుభావపవిత్రౌ గృహ్యేయా-
తాం ప్రాణమపానో ఽను వ్యుచ్ఛేత్ప్రమాయుకః స్యాత్పవిత్రవా-
నన్తర్యామో గృహ్యతే ॥ ౨౮ ॥ ప్రాణాపానయోర్విధృ-
త్యై ప్రాణాపానౌ వా ఏతౌ యదుపాగ్ంశ్వన్తర్యామౌ వ్యానఉపా-

గ్ం శునవన్నో యంకామయేత ప్రమాయుకస్స్యాదిత్యనగ్గ్ం స్పృ-
ష్ట్వా తస్య సాదయేద్వ్యానేనైవాస్య ప్రాణాన్విచ్ఛినత్తి తా-
జక్ప్రమీయతే యంకామయేత సర్వమాయురియాదితి సగ్ంస్పృ-
ష్ట్వా తస్య సాదయేద్వ్యానేనైవాస్య ప్రాణాన్త్సంతనోతి సర్వ-
మాయురేతి ॥ ౩౦ ॥

తదుభయాన్గృహ్యన్తే చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

☞ వాగ్వా ఏషా యదైన్ద్రవాయవో యదైన్ద్రవాయవా-
గ్రాన్గ్రహా గృహ్యన్తే వాచమేవానుప్రయన్తి వాయుం దేవా అబ్రు-
వన్థ్సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మద-
గ్రా ఏవ వో గ్రహా గృహ్యాన్తా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవాగ్రా గ్రహా
గృహ్యన్తే తమఘ్నన్థ్సోఽపూయత్తం దేవా నోపాధృష్ణువన్తే వాయు-
మబ్రువన్నిమం నస్స్వదయ ॥ ౩౧ ॥ ఇతి సోఽబ్రవీద్వరం వృ-
ణై మద్దేవత్యాన్యేవ వః పాత్రాణ్యుచ్యాన్తా ఇతి తస్మాన్నానాదేవ-
త్యాని సన్తి వాయవ్యాన్యుచ్యన్తే తమేభ్యో వాయురేవాస్వదయత్త-
స్మాద్యత్పూయతి తత్ప్రవాతే విషజన్తి వాయుర్హి తస్య పవయితా
స్వదయితా తస్య విగ్రహణం నావిన్దన్థ్సాఽదితిరబ్రవీద్వరం వృణా అ-
థ మయా విగృహ్ణీధ్వం మద్దేవత్యా ఏవ వస్సోమాః ॥ ౩౨ ॥

☞ సన్నా అసన్నిత్యుపయామగృహీతోఽసీత్యాహాదితిదేవత్యా-
స్తేన యాని హి దారుమయాణి పాత్రాణ్యస్యై తాని యోనేస్సం-
భూతాని యాని మృన్మయాని సాక్షాత్తాన్యస్యై తస్మాదేవమా-

హ వాగ్వై పరాచ్యవ్యాకృతాఽవదత్తే దేవా ఇన్ద్రమబ్రువన్ని -
మాం నో వాచం వ్యాకుర్వితి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై మహ్యం చైవై -
ష వాయవే చ సహ గృహ్యాతా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవస్సహ గృ -
హ్యతే తామిన్ద్రో మధ్యతోఽవక్రమ్య వ్యాకరోత్ తస్మాదియం వ్యా-
కృతా వాగుద్యతే తస్మాథ్సకృదిన్ద్రాయ మధ్యతో గృహ్యతే ద్వి -
ర్వాయవే ద్వౌ హి స వరావవృణీత ॥ ౩౩ ॥

స్వదయసోమాస్సహాష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

మిత్రం దేవా అబ్రువన్థ్సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామే-
తి సోఽబ్రవీన్నాహగ్ం సర్వస్య వా అహం మిత్రమస్మీతి తమబ్రు-
వన్ హనామైవేతి సోఽబ్రవీద్వరం వృణై పయసైవ మే సోమగ్ం శ్రీ-
ణన్నితి తస్మాన్మైత్రావరుణం పయసా శ్రీణన్తి తస్మాత్ పశవోఽపా -
క్రామన్మిత్రస్సన్క్రూరమకరితి క్రూరమివ ఖలు వా ఏషః ॥ ౩౪ ॥
కరోతి యస్సోమేన యజతే తస్మాత్పశవోఽపక్రామన్తి యన్మైత్రా-
వరుణం పయసా శ్రీణాతి పశుభిరేవ తన్మిత్రగ్ం సమర్ధయతి పశుభి-
ర్యజమానం పురా ఖలు వావైవం మిత్రోఽవేదపమత్క్రూరం చక్రుష-
షః పశవః క్రమిష్యన్తీతి తస్మాదేవమవృణీత వరుణం దేవా అబ్రువన్త్వ-
యాఽగ్ంశభువా సోమగ్ం రాజానగ్ం హనామేతి సోఽబ్రవీద్వరం
వృణై మహ్యం చ ॥ ౩౫ ॥ ఏవైష మిత్రాయ చ సహ గృ -
హ్యాతా ఇతి తస్మాన్మైత్రావరుణస్సహ గృహ్యతే తస్మాద్రాజ్ఞా రాజా -

న సమగ్ం శక్నువాన్తి వై శ్యేన వైశ్యగ్ం శూద్రేణ శూద్రం న వా ఇదం దివా న నక్తమాసీదవ్యావృత్తం తే దేవా మిత్రావరుణావబ్రువన్నిదం నో వి వాసయతమితి తావబ్రూతాం వరం వృణావహా ఏక ఏవావత్పూర్వో గ్రహో గృహ్యతా ఇతి తస్మాదైన్ద్రవాయవాత్పూర్వో మైత్రావరుణాద్గృహ్యతే ప్రాణాపానౌ హ్యేతౌ యదుపాగ్ంశ్వన్తర్యామౌ మిత్రో ఽహరజనయద్వరుణో రాత్రింతతో వా ఇదం వ్యౌచ్ఛద్యన్మైత్రావరుణో గృహ్యతే వ్యుష్ట్యై ॥ ౩౬ ॥

ఏవమైన్ద్రవాయవపూర్వాద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

☞ యజ్ఞస్య శిరో ఽచ్ఛిద్యత తే దేవా అశ్వినావబ్రువన్భిషజౌ వై స్థ ఇదం యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిధత్తమితి తావబ్రూతాం వరం వృణావహై గ్రహ ఏవ నావత్రాపి గృహ్యతామితి తాభ్యామేతమాశ్వినమగృహ్ణన్తతో వై తౌ యజ్ఞస్య శిరః ప్రత్యధత్తాం యదాశ్వినో గృహ్యతే యజ్ఞస్య నిష్కృత్యై తౌ దేవా అబ్రువన్నపూతౌ వా ఇమౌ మనుష్యచరౌ ॥ ౩౭ ॥ భిషజావితి తస్మాద్బ్రాహ్మణేన భేషజం న కార్య * మపూతో హ్యే షో ఽమేధ్యో యో భిషక్తౌ బహిష్పవమానేన పవయిత్వా తాభ్యామేతమాశ్వినమగృహ్ణన్తస్మాద్బహిష్పవమానే స్తుత ఆశ్వినో గృహ్యతే తస్మాదేవం విదుషా బహిష్పవమాన ఉపసద్యః పవిత్రం వై బహిష్పవమాన ఆత్మానమేవ పవయతే తయోస్త్రేధా భైషజ్యం వి న్యదధురగ్నౌ తృతీయమప్సు తృతీయం బ్రాహ్మణే తృతీయం తస్మాదుదపాత్రమ్ ॥ ౩౮ ॥

☞ ఉపనిధాయ బాహుష్టానం దక్షిణతో నిషాద్య భేషజం కుర్యా-
ద్యావదేవ భేషజం తేన కరోతి సమర్ధుకమస్య కృతం భవతి బ్ర-
హ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యాదేకపాత్రా ద్విదేవత్యా గృహ్యన్తే
ద్విపాత్రా హూయన్త ఇతి యదేకపాత్రా గృహ్యన్తే తస్మాదేకో-
ఽన్తరతః ప్రాణో ద్విపాత్రా హూయన్తే తస్మాద్ద్వౌద్వౌ బహిష్టాత్ప్రా-
ణాః ప్రాణా వా ఏతే యద్ద్విదేవత్యాః పశవ ఇడా యదిడాం పూర్వాం
ద్విదేవత్యేభ్య ఉపహ్వయేత ॥ ౩౯ ॥ ☞ పశుభిః ప్రాణానన్త-
ర్దధీత ప్రమాయుకః స్యాద్ద్విదేవత్యాన్భక్షయిత్వేడాముప హ్వయ-
తే ప్రాణానేవాత్మన్ధిత్వా పశూనుపహ్వయతే వాగ్వా ఐన్ద్రవాయవ-
శ్చక్షుర్మైత్రావరుణః శ్రోత్రమాశ్వినః పురస్తాదైన్ద్రవాయవం
భక్షయతి తస్మాత్పురస్తాద్వాచా వదతి పురస్తాన్మైత్రావరుణం తస్మా-
త్పురస్తాచ్చక్షుషా పశ్యతి సర్వతః పరిహారమాశ్వినం తస్మాథ్సర్వ-
తః శ్రోత్రేణ శృణోతి ప్రాణా వా ఏతే యద్ద్విదేవత్యాః ॥ ౪౦ ॥
అరిక్తాని పాత్రాణి సాదయతి తస్మాదరిక్తా అన్తరతః ప్రాణా యతః
ఖలు వై యజ్ఞస్య వితతస్య న క్రియతే తదను యజ్ఞగ్ం రక్షాగ్ంస్య-
వచరన్తి యదరిక్తాని పాత్రాణి సాదయతి క్రియమాణమేవ త-
ద్యజ్ఞస్య శయే రక్షసామనన్వవచారాయ దక్షిణస్య హవిర్ధానస్యో-
త్తరస్యాం వర్తన్యాగ్ం సాదయతి వాచ్యేవ వాచం దధాత్యా
తృతీయసవనాత్పరి శేరే యజ్ఞస్య సన్తత్యై ॥ ౪౧ ॥

మనుష్యచరావుదస్తాత్రముపహ్వాయేత ద్వాదేవత్యాష్షట్చ
త్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

☞ బృహస్పతిర్దేవానాం పురోహిత ఆసీచ్ఛణ్డామ-
ర్కావసురాణాం బ్రహ్మణ్వన్తో దేవా ఆసన్బ్రహ్మణ్వన్తోఽసురా * స్తే-
౧ ఽన్యోన్యం నాశక్నువన్నభిభవితుం తే దేవాశ్శణ్డామర్కావుపా-
మన్త్రయన్త తావబ్రూతాం వరం వృణావహై గ్రహావేవ నావ-
త్రాపి గృహ్యేతామితి తాభ్యామేతౌ శుక్రామన్థినావగృహ్ణన్త-
తో దేవా అభవన్పరాఽసురా యస్యైవం విదుషశ్శుక్రామన్థినౌ
గృహ్యేతే భవత్యాత్మనా పరా ॥ ౪౧ ॥ అస్య భ్రాతృవ్యో భవతి
తౌ దేవా అపనుద్యాత్మన ఇన్ద్రాయాజుహవురపనుత్తౌ శణ్డామర్కౌ
సహామునేతి బ్రూయాద్యం ద్విష్యాద్యమేవ ద్వేష్టి తేనైనౌ సహా-
పనుదతే స ప్రథమస్సంకృతిర్విశ్వకర్మేత్యేవైనావాత్మన ఇన్ద్రా-
యాజుహవురిన్ద్రో హ్యేతాని రూపాణి కరిక్రదచరదసౌ వా ఆ-
దిత్యశ్శుక్రశ్చన్ద్రమా మన్థ్యపిగృహ్య * ప్రాఞ్చౌ నిః ॥ ౪౨ ॥
క్రామతస్తస్మాత్ప్రాఞ్చౌ యన్తౌ న పశ్యన్తి ప్రత్యఞ్చావావృత్య జు-
హుతస్తస్మాత్ప్రత్యఞ్చౌ యన్తౌ పశ్యన్తి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్య
యచ్ఛుక్రామన్థినౌ నాసికోత్తరవేదిరభితః పరిక్రమ్య జుహుతస్త-
స్మాదభితో నాసికాం చక్షుషీ తస్మాన్నాసికయా చక్షుషీ విధృతే స-
ర్వతః పరిక్రామతో రక్షసామపహత్యై దేవా వై యాః ప్రాచీరాహు-
తీరజుహవుర్యే పురస్తాదసురా ఆసన్తాగ్ంస్తాభిః ప్ర ॥ ౪౩ ॥ ☞ ఆ-

మదన్తయాః ప్రతీచీర్యే పశ్చాదసురా ఆసన్తాగ్ంస్తాభిరపానుదన్త ప్రా-
చీరన్యా ఆహుతయో హూయన్తే ప్రత్యఞ్చౌ శుక్రామన్థినౌ పశ్చా-
చ్చైవ పురస్తాచ్చ యజమానో భ్రాతృవ్యాన్ప్రణుదతే తస్మాత్పరా-
చీః ప్రజాః ప్రవీయన్తే ప్రతీచీర్జాయన్తే శుక్రామన్థినౌ వా అను
ప్రజాః ప్రజాయన్తేఽత్రీశ్చాద్యాశ్చ సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి
శుక్రశ్శుక్రశోచిషా ॥ ౪౫ ॥ సుప్రజాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి
మన్థీ మన్థిశోచిషేత్యాహైతా వై సువీరా యా అత్రిరేతాస్సుప్రజా
యా ఆద్యా య ఏవం * వేదాత్త్యస్య ప్రజా జాయతే నాద్యా ప్రజా-
పతేరక్ష్యశ్వయత్తత్పరాఽపతత్తద్వైకఙ్కతం ప్రావిశత్తద్వైకఙ్కతే -
నారమత తద్యవం ప్రావిశత్తద్యవేఽరమత తద్యవస్య ॥ ౪౬ ॥ య-
వత్వం యద్వైకఙ్కతం మన్థిపాత్రం భవతి సక్తుభిశ్శ్రీణాతి ప్ర-
జాపతేరేవ తచ్చక్షుస్సంభరతి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కస్మాథ్సత్యా -
న్మన్థిపాత్రగ్ం సదో నాశ్నుత ఇత్యార్తపాత్రగ్ం హీతి బ్రూయా *
ద్యదశ్నువీతాన్ధోఽధ్వర్యుస్స్యాదార్తిమార్ఛేత్తస్మాన్నాశ్నుతే ॥ ౪౭ ॥

ఆత్మనాపరా నిప్రశుక్రశోచిషాయవస్య సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా ఆ-
గ్రయణాగ్రాన్గ్రహానపశ్యన్తానగృహ్ణత తతో వై తేఽగ్రం ప-
ర్యాయన్ యస్యైవం విదుష ఆగ్రయణాగ్రా గ్రహా గృహ్యన్తేఽ-
గ్రమేవ సమానానాం పర్యేతి రుగ్ణవత్యర్చా భ్రాతృవ్యవతో గృ-
హ్ణీయాద్భ్రాతృవ్యస్యైవ రుక్త్వాఽగ్రగ్ం సమానానాం పర్యేతి యే

దేవా దివ్యేకాదశస్థేత్యాహ ॥ ౪౮ ॥ ఏతావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య
ఏవైనగ్ం సర్వాభ్యో గృహ్ణాత్యేష తే యోనిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవే-
భ్య ఇత్యాహ వైశ్వదేవో హ్యేష దేవతయా వాగ్వై దేవేభ్యోఽప-
క్రామద్యజ్ఞాయాతిష్ఠమానా తే దేవా వాచ్యపక్రాన్తాయాం తూ-
ష్ణీం గ్రహానగృహ్ణత సాఽమన్యత వాగన్తర్యన్తి వై మేతి సాఽఽగ్ర-
యణం ప్రత్యాగచ్ఛత్తదాగ్రయణస్యాగ్రయణత్వమ్ ॥ ౪౯ ॥ త-
స్మాదాగ్రయణే వాగ్విసృజ్యతే యత్తూష్ణీం పూర్వే గ్రహా గృహ్యన్తే
యథా త్సారీయతి మ ఆఖ ఇయతి నాపరాత్స్యామీత్యుపావసృజ-
త్యేవమేవ తదధ్వర్యురాగ్రయణం గృహీత్వా యజ్ఞమారభ్య వా-
చం విసృజతే త్రిర్హింకరోత్యుద్గాతౄనేవ తద్వృణీతే ప్రజాపతి-
ర్వా ఏష యదాగ్రయణో యదాగ్రయణం గృహీత్వా హింకరోతి
ప్రజాపతిరేవ ॥ ౫౦ ॥ తత్ప్రజా అభిజిఘ్రతి తస్మాద్వత్సం జాతం
గావోఽభిజిఘ్రన్త్యాత్మా వా ఏష యజ్ఞస్య యదాగ్రయణస్సవనే సవనే-
ఽభిగృహ్ణాత్యాత్మన్నేవ యజ్ఞగ్ం సన్తనోత్యుపరిష్టాదానయతి రేత ఏ-
వ తద్దధాత్యధస్తాదుపగృహ్ణాతి ప్రజనయత్యేవ తద్బ్రహ్మవాదినో వదన్తి
కస్మాత్సత్యాద్గాయత్రీ కనిష్ఠా ఛన్దసాగ్ం సతీ సర్వాణి సవనాని వహ-
తీత్యేష వై గాయత్రియై వత్సో యదాగ్రయణస్తమేవ తదభినివ-
ర్తగ్ం సర్వాణి సవనాని వహతి తస్మాద్వత్సమపాకృతం గౌరభి
నివర్తతే ॥ ౫౧ ॥

ఆపోఽగ్నిర్యజుత్వం ప్రజాపతిర్రవేత్తి విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

యజ్ఞేనతా ఉపయడ్భిర్దేవా వై యజ్ఞమాగ్నీధ్రే బ్రహ్మ-వాదినస్సత్యే దేవస్య గ్రావాణం ప్రాణ ఉపాగ్ంశ్వగ్రా దేవా వా ఉపాగ్ంశావాగ్ర్యమిత్రం యజ్ఞస్య బృహస్పతిర్దేవానాం దేవావా ఆగ్రయణాగ్రానేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

యజ్ఞేనల్లోకే పశుమాన్థాన్యథ్సవనం మాధ్యన్దినం వాగ్వా అరిక్తాని తత్ప్రజా అభ్యేకపఞ్చాశత్ ॥ ౫౧ ॥

యజ్ఞేనగాఽర్భినివర్తతే

హరిః ఓమ్॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే షష్ఠకాణ్డే

చతుర్థప్రశ్నస్సమాప్తః.

పఞ్చమప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్॥

ఇన్ద్రో వృత్రాయ వజ్రముదయచ్ఛత్స వృత్రో వజ్రాదు-
ద్యతాదబిభేథ్సో౽బ్రవీన్మా మే ప్రహారస్తి వా ఇదం మయి వీర్యం తత్తే
ప్రదాస్యామీతి తస్మా ఉక్థ్యం ప్రాయచ్ఛత్తస్మై ద్వితీయముదయ-
చ్ఛథ్సో౽బ్రవీన్మా మే ప్రహారస్తి వా ఇదం మయి వీర్యం తత్తే ప్ర
దాస్యామీతి ॥౧॥ తస్మా ఉక్థ్యమేవ ప్రాయచ్ఛత్తస్మై తృతీయముద-
యచ్ఛత్తం విష్ణురన్వతిష్ఠత జహీతి సో౽బ్రవీన్మా మే ప్రహారస్తి వా ఇదం
మయి వీర్యం తత్తే ప్రదాస్యామీతి తస్మా ఉక్థ్యమేవ ప్రాయచ్ఛత్త-
న్నిర్మాయం భూతమహన్ యజ్ఞో హి తస్య మాయా౽౽సీద్య-
దుక్థ్యో గృహ్యత ఇన్ద్రియమేవ ॥ ౨ ॥ తద్వీర్యం యజమానో భ్రా-
తృవ్యస్య వృఙ్క్త ఇన్ద్రాయ త్వా బృహద్వతే వయస్వత ఇత్యాహేన్ద్రా-
య హి స తం ప్రాయచ్ఛత్తస్మై త్వా విష్ణవే త్వేత్యాహ యదేవ విష్ణు-
రన్వతిష్ఠత జహీతి తస్మాద్విష్ణుమన్వాభజతి త్రిర్నిర్గృహ్ణాతి త్రిర్హి స తం
తస్మై ప్రాయచ్ఛదేష తే యోనిః పునర్ హవిరసీత్యాహ పునఃపునః
హ్యస్మాన్నిర్గృహ్ణాతి చక్షుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదుక్థ్యస్తస్మాదుక్థ్య-
గ్ంహుతగ్ంసోమా అన్వాయన్తి తస్మాదాత్మా చక్షురన్వేతి తస్మాదేకం

యూథం బహవోఽనుయన్తి తస్మాదేకో బహూనాం భద్రో భవతి త-
స్మాదేకో బహ్వీర్జాయా విన్దతే యది కామయేతాధ్వర్యురాత్మానం
యజ్ఞయశసేనార్పయేయమిత్యన్తరాఽఽహవనీయం చ హవిర్ధానం చాతి-
ష్ఠన్నవనయేత్ ॥ ౪ ॥ ☞ ఆత్మానమేవ యజ్ఞయశసేనార్పయతి
యది కామయేత యజమానం యజ్ఞయశసేనార్పయేయమిత్యన్త-
రా సదో హవిర్ధానే తిష్ఠన్నవనయేద్యజమానమేవ యజ్ఞయశసే-
నార్పయతి యది కామయేత సదస్యాన్ యజ్ఞయశసేనార్పయేయ-
మితి సద ఆలభ్యావనయేత్సదస్యానేవ యజ్ఞయశసేనార్పయతి ॥ ౫ ॥

ఇతీన్ద్రియమేవ పునః పునర్నైత్యేత్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

ఆయుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధ్రువ ఉత్తమో గ్రహాణాం గృ-
హ్యతే * తస్మాదాయుః ప్రాణానాముత్తమం మూర్ధానం దివో అరతిం పృ-
థివ్యా ఇత్యాహ మూర్ధానమేవైనగ్ం సమానానాం కరోతి వైశ్వానర-
మృతాయ జాతమగ్నిమిత్యాహ వైశ్వానరగ్ం హి దేవతయాఽఽ-
యురుభయతో వైశ్వానరో గృహ్యతే తస్మాదుభయతః ప్రాణా అధస్తా-
చ్చోపరిష్టాచ్చార్ధినోఽన్యే గ్రహా గృహ్యన్తేఽర్ధీ ధ్రువస్తస్మాత్ ॥ ౬ ॥
అర్ధ్యవాక్ప్రాణోఽన్యేషాం ప్రాణానాముపోప్తేఽన్యే గ్రహాః సాద్య-
న్తేఽనుపోప్తే ధ్రువస్తస్మాదస్థ్నాఽన్యాః ప్రజాః ప్రతి తిష్ఠన్తి మాగ్ంసే-
నాన్యా అసురా వా ఉత్తరతః పృథివీం పర్యాచికీర్షన్తాన్దేవా ధ్రువేణా-
దృగ్ంహన్తద్ధ్రువస్య ధ్రువత్వం యద్ధ్రువ ఉత్తరతః సాద్యతే ధృత్యా ఆ-
యుర్వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధ్రువ ఆత్మా హోతా యద్ధోతృచమసే

ధ్రువమప్య నయత్యాత్మన్నేవ యజ్ఞస్య ॥ ౭ ॥ ఆయుర్ధధాతి పుర-
స్తాద్రుక్షస్యావనీయ ఇత్యాహాగ్నిపురస్తాద్ధ్యాయుషో భుఙ్క్తే మధ్యతో-
ఽవనీయ ఇత్యాహ మధ్యమేన హ్యాయుషో భుఙ్క్త ఉత్తరార్ధేఽవనీయ
ఇత్యాహోత్తమేన హ్యాయుషో భుఙ్క్తే వైశ్వదేవ్యామృచి శస్య-
మానాయామవనయతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః ప్రజాస్వేవాయుర్ధధాతి॥

ధ్రువస్తస్మాద్దేవ యజ్ఞస్యైకాన్న చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

యజ్ఞేన వై దేవాస్సువర్గం లోకమాయన్తేఽమన్యన్త మనుష్యా
నోఽన్వాభవిష్యన్తీతి తే సంవత్సరేణ యోపయిత్వా సువర్గం లో-
కమాయన్తమృషయ ఋతుగ్రహైరేవానుప్రాజానన్ యదృతుగ్ర-
హా గృహ్యన్తే సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై ద్వాదశ గృహ్యన్తే ద్వా-
దశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరస్య ప్రజ్ఞాత్యై సహ ప్రథమౌ గృ-
హ్యేతే సహోత్తమౌ తస్మాద్ద్వౌద్వావృతూ ఉభయతో ముఖ-
మృతుపాత్రం భవతి కః ॥ ౯ ॥ ☞ హి తద్వేద యత ఋతూ-
నాం ముఖమృతునా ప్రేష్యేతి షట్కృత్వ ఆహ షడ్వా ఋతవ ఋ-
తూనేవ ప్రీణాత్యృతుభిరితి చతుశ్చతుష్పద ఏవ పశూన్ప్రీణాతి ద్విః
పునరృతునాఽఽహ ద్విపద ఏవ ప్రీణాత్యృతునా ప్రేష్యేతి ష-
ట్కృత్వ ఆహర్తుభిరితి చతుస్తస్మాచ్చతుష్పాదః పశవ ఋతూనుపజీవన్తి
ద్విః ॥ ౧౦ ॥ ☞ పునరృతునాఽఽహ తస్మాద్ద్విపాదశ్చతు-
ష్పదః పశూనుప జీవన్త్యృతునా ప్రేష్యేతి షట్కృత్వ ఆహర్తుభి-
రితి చతుర్ద్విః పునరృతునాఽఽహాక్రమణమేవ తత్సేతుం యజ-

మానగ్ం కురుతే సువర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై * నాన్యోన్యమను
ప్రపద్యేత యదన్యోన్యమనుప్రపద్యేతర్తురృతుమను ప్రపద్యే-
తర్తవో ప్రమాయుకాస్స్యుః ॥ ౧౧ ॥ ప్రసిద్ధమేవాధ్వర్యుర్దక్షిణేన
ప్రపద్యతే ప్రసిద్ధం ప్రతిప్రస్థాతోత్తరేణ తస్మాదాదిత్యష్షణ్మాసో దక్షి-
ణేనైతి షడుత్తరేణోపయామగృహీతోసి సగ్ంసర్పోఽస్యగ్ంహస్ప-
త్యాయ త్వేత్యాహాస్తి త్రయోదశో మాస ఇత్యాహుస్తమేవ తత్ప్రీ-
ణాతి ॥ ౧౨ ॥ కాజీవన్తి ద్వ్యస్యైశ్చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౩ ॥

☞ సువర్గాయ వా ఏతే లోకాయ గృహ్యన్తే యదృతుగ్ర-
హాః జ్యోతిరిన్ద్రాగ్నీ యదైన్ద్రాగ్నమృతుపాత్రేణ గృహ్ణాతి జ్యోతిరే-
వాస్మా ఉపరిష్టాద్దధాతి సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా ఓజోభృతౌ వా
ఏతౌ దేవానాం యదిన్ద్రాగ్నీ యదైన్ద్రాగ్నో గృహ్యత ఓజ ఏవావరు-
న్ధే వైశ్వదేవగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజా అసా-
వాదిత్యశ్శుక్రో యద్వైశ్వదేవగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి తస్మాదసా-
వాదిత్యః ॥ ౧౩ ॥ సర్వాః ప్రజాః ప్రత్యఙ్ఙుదేతి తస్మాత్సర్వ ఏవ మన్యతే
మాం ప్రత్యుదగాదితి వైశ్వదేవగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి వైశ్వదే-
వ్యో వై ప్రజాస్తేజశ్శుక్రో యద్వైశ్వదేవగ్ం శుక్రపాత్రేణ గృ-
హ్ణాతి ప్రజాస్వేవ తేజో దధాతి ॥ ౧౪ ॥

తస్మాదసావాదిత్యస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

ఇన్ద్రో మరుద్భిస్సాంవిద్యేన మాధ్యన్దినే సవనే వృత్రమ-
హన్ యన్మాధ్యన్దినే సవనే మరుత్వతీయా గృహ్యన్తే వార్త్రఘ్నా

ఏవ తే యజమానస్య గృహ్యన్తే తస్యేవృత్రం జఘ్నుష ఋతవోఽ-
ముహ్యన్త్స ఋతుపాత్రేణ మరుత్వతీయానగృహ్ణాత్తతో వై స ఋ-
తూన్ప్రాజానాద్యదృతుపాత్రేణ మరుత్వతీయా గృహ్యన్త ఋ-
తూనాం ప్రజ్ఞాత్యై వజ్రం వా ఏతం యజమానో భ్రాతృవ్యాయ ప్ర
హరతి యన్మరుత్వతీయా ఉదేవ ప్రథమేన ॥ ౧౫ ॥ య-
చ్ఛతి ప్రహరతి ద్వితీయేన స్తృణుతే తృతీయేనాయుధం వా ఏతద్య-
జమానస్సగ్ంస్కురుతే యన్మరుత్వతీయా ధనురేవ ప్రథమో
జ్యా ద్వితీయ ఇషుస్తృతీయః ప్రత్యేవ ప్రథమేన ధత్తే విసృజతి
ద్వితీయేన విధ్యతి తృతీయేనేన్ద్రో వృత్రగ్ం హత్వా పరాం
పరావతమగచ్ఛదపారాధమితి మన్యమానస్స హరితోఽభవత్స ఏ-
తాన్మరుత్వతీయానాత్మస్పరణానపశ్యత్తానగృహ్ణీత ॥ ౧౬ ॥
ప్రాణమేవ ప్రథమేనాస్పృణుతాపానం ద్వితీయేనాత్మానం
తృతీయేనాత్మస్పరణా వా ఏతే యజమానస్య గృహ్యన్తే యన్మరు-
త్వతీయాః ప్రాణమేవ ప్రథమేనస్పృణుతేఽపానం ద్వితీయేనా-
త్మానం తృతీయేనేన్ద్రో వృత్రమహన్తం దేవా అబ్రువన్మహాన్
వా అయమభూద్యో వృత్రమవధీదితి తన్మహేన్ద్రస్య మహేన్ద్రత్వగ్ం
స ఏతం మాహేన్ద్రముద్ధారముదహరత వృత్రగ్ం హత్వాఽన్యాసు
దేవతాస్వధి యన్మాహేన్ద్రో గృహ్యత ఉద్ధారమేవ తం యజమాన
ఉద్ధరతేఽన్యాసు ప్రజాస్వధి శుక్రపాత్రేణ గృహ్ణాతి యజమానదేవ-

తేజో వై మాహేన్ద్రస్తేజస్వ్రీ యన్మాహేన్ద్రగ్ం శుక్రపాత్రేణ
గృహ్ణాతి యజమాన ఏవ తేజో దధాతి ॥ ౧౭ ॥

ప్రథమేనాగృహీత దేవతాస్త్వష్టావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౫ ॥.

అదితిః పుత్రకామా సాధ్యేభ్యో దేవేభ్యో బ్రహ్మౌదనమపచ-
త్తస్యా ఉచ్ఛేషణమదదు స్తత్ప్రాశ్నాత్సా రేతోఽధత్త తస్యై చ-
త్వార ఆదిత్యా అజాయన్త సా ద్వితీయమపచత్సాఽమన్యతోచ్ఛే-
షణాన్మ ఇమేఽజ్ఞత యదగ్రే ప్రాశిష్యామీతో మే వసీయాగ్ంసో జని-
ష్యన్త ఇతి సాఽగ్రే ప్రాశ్నాత్సా రేతోఽధత్త తస్యై వ్యృద్ధమాణ్డ-
మజాయత సాఽఽదిత్యేభ్య ఏవ ॥ ౧౮ ॥ తృతీయమపచద్భో-
గాయ మ ఇదగ్ం శ్రాన్తమస్త్వితి తేఽబ్రువన్వరం వృణామహై
యోఽతో జాయాతా అస్మాకగ్ం స ఏకోఽసద్యోఽస్య ప్రజాయామృ-
ధ్యాతా అస్మాకం భోగాయ భవాదితి తతో వివస్వానాదిత్యోఽజా-
యత తస్య వా ఇయం ప్రజా * యన్మనుష్యాస్తాస్వేక ఏవర్ద్ధో యో
యజతే స దేవానాం భోగాయ భవతి దేవా వై యజ్ఞాత్ ॥ ౧౯ ॥ రు-
ద్రమన్తరాయన్త్స * ఆదిత్యానన్వాక్రమత తే ద్వి దేవత్యాన్ప్రాపద్య-
న్త తాన్న ప్రతి ప్రాయచ్ఛ న్తస్మాదపి వధ్యం ప్రపన్నం న ప్రతి ప్ర
యచ్ఛన్తి తస్మాద్ద్విదేవత్యేభ్య ఆదిత్యో నిర్గృహ్యతే యదుచ్ఛేషణా-
దజాయన్త తస్మాదుచ్ఛేషణాద్గృహ్యతే తిసృభిరృగ్భిర్గృహ్ణాతి. మా-
తా పితా పుత్ర స్తదేవ తన్మిథునముల్బం గర్భో జరాయు తదేవ తత్ ॥
మిథునం పశవో వా ఏతే యదాదిత్య ఊర్గ్దధి దధ్నా మధ్యతశ్శ్రీణా-

త్యార్ద్ధ ఏవ పశూనాం మధ్యతో దధాతి శృతాతఙ్క్యేన మేధ్య-
త్వాయ తస్మాదామా పక్వం దుహే పశవో వా ఏతే యదాదిత్యః పరిశ్రి-
త్య గృహ్ణాతి ప్రతిరుధ్యైవాస్మై పశూన్గృహ్ణాతి పశవో వా ఏతే య-
దాదిత్య ఏష రుద్రో యదగ్నిః పరిశ్రిత్య గృహ్ణాతి రుద్రాదేవ
పశూనన్తర్దధాతి ॥ ౨౧ ॥ ఏష వై వివస్వానాదిత్యో య-
దుపాగ్ంశుసవనస్స ఏతమేవ సోమపీథం పరిశయ ఆ తృతీయస-
వనాద్వివస్వ ఆదిత్యైష తే సోమపీథ ఇత్యాహ వివస్వన్తమేవాదిత్య-
గ్ం సోమపీథేన సమర్ధయతి యా దివ్యా వృష్టిస్తయా త్వా శ్రీణా-
మీతి వృష్టికామస్య శ్రీణీయాద్వృష్టిమేవావరున్ధే యది తాజక్ప్ర-
స్కన్దేద్వర్షుకః పర్జన్యస్స్యాద్యది చిరమవర్షుకో న సాదయత్య-
సన్నాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే నాను వషట్కరోతి యదనువషట్కు-
ర్యాద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేన్న హుత్వాఽన్వీక్షేత యదన్వీక్షేత
చక్షురస్య ప్రమాయుకగ్ం స్యాత్తస్మాన్నాన్వీక్ష్యః ॥ ౨౨ ॥

ఏవ యజ్ఞాజ్జరాయు తద్దేవ తదన్తర్దధాతి న సప్త విగ్ం-
శతిశ్చ ॥ ౮ ॥

అన్తర్యామపాత్రేణ సావిత్రమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి
ప్రజాపతిర్వా ఏష యదాగ్రయణః ప్రజానాం ప్రజననాయ న సాదయ-
త్యసన్నాద్ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే నాను వషట్కరోతి యదనువషట్కుర్యా-
ద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేదేష వై గాయత్రో దేవానాం యత్స-
వితైష గాయత్రియై లోకే గృహ్యతే యదాగ్రయణో యదన్త-

ర్యామపాత్రేణ సావిత్రమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి స్వాదేవైనం యో-
నేర్నిర్గృహ్ణాతి విశ్వే ॥ ౨౩ ॥ దేవాస్తృతీయగ్ం సవనం నో-
దయచ్ఛన్తే సవితారం ప్రాతస్సవనభాగగ్ం సన్తం తృతీయసవ-
నమభిపర్యణయన్తతో వై తే తృతీయగ్ం సవనముదయచ్ఛన్య-
త్తృతీయసవనే సావిత్రో గృహ్యతే తృతీయస్య సవనస్యోద్యత్యై
సవితృపాత్రేణ వైశ్వదేవం కలశాద్గృహ్ణాతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజా
వైశ్వదేవః కలశస్సవితా ప్రసవానామీశే యత్సవితృపాత్రేణ వైశ్వ-
దేవం కలశాద్గృహ్ణాతి సవితృప్రసూత ఏవాస్మై ప్రజాః ప్ర ॥ ౨౪ ॥
జనయతి సోమే సోమమభిగృహ్ణాతి రేత ఏవ తద్దధాతి సుశర్మాఽసి
సుప్రతిష్ఠాన ఇత్యాహ సోమే హి సోమమభిగృహ్ణాతి ప్రతిష్ఠిత్యా ఏత-
స్మిన్వా అపి గ్రహే మనుష్యేభ్యో దేవేభ్యః పితృభ్యః క్రియతే సుశర్మాఽసి
సుప్రతిష్ఠాన ఇత్యాహ మనుష్యేభ్య ఏవైతేన కరోతి బృహదిత్యాహ
దేవేభ్య ఏవైతేన కరోతి నమ ఇత్యాహ పితృభ్య ఏవైతేన కరోత్యే-
తావతీర్వై దేవతాస్తాభ్య ఏవైనగ్ం సర్వాభ్యో గృహ్ణాత్యేష తే యో-
నిర్విశ్వేభ్యస్త్వా దేవేభ్య ఇత్యాహ వైశ్వదేవో హ్యేషః ॥ ౨౫ ॥

విశ్వే ప్ర పితృభ్య ఏవైతేన కరోత్యేకాన్నవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

ప్రాణో వా ఏష యదుపాగ్ంశుర్యదుపాగ్ంశుపాత్రే-
ణ ప్రథమశ్చోత్తమశ్చ గ్రహౌ గృహ్యేతే ప్రాణమేవాను ప్రయన్తి
ప్రాణమనూద్యన్తి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదాగ్రయణః ప్రాణ ఉపా-
గ్ంశుః పత్నీః ప్రజాః ప్రజనయన్తి యదుపాగ్ంశుపాత్రేణ పాత్నీ-

పాత్నీవతమాగ్రయణాద్గృహ్ణాతి ప్రజానాం ప్రజననాయ తస్మాత్ప్రతీం
ప్రజా అనుప్రజాయన్తే దేవావా ఇతఇతః పత్నీస్సువర్గమ్ ॥ ౨౬ ॥
☞ లోకమజిగాగ్ంసన్తేసువర్గం లోకం నప్రాజానన్తఏతం పాత్నీ-
వతమపశ్యన్తమగృహ్ణత తతోవై తేసువర్గం లోకం ప్రాజానన్య-
త్పాత్నీవతోగృహ్యతే సువర్గస్య లోకస్య ప్రజ్ఞాత్యై ససోమోనా-
తిష్ఠత స్త్రీభ్యోగృహ్యమాణస్తం ఘృతం వజ్రం కృత్వాఽఘ్నన్తం
నిరిన్ద్రియం భూతమగృహ్ణన్తస్మాత్స్త్రియో నిరిన్ద్రియా అదాయా-
దీరపిపాపాత్పుగ్ంస ఉపస్తితరమ్ ॥ ౨౭ ॥ వదన్తి యద్ఘృతేన
పాత్నీవతగ్గ్ం శ్రీణాతి వజ్రేణైవైనం వశేకృత్వా గృహ్ణాత్యుపయామ-
గృహీతోఽసీత్యాహేయంవా ఉపయామస్తస్మాదిమాం ప్రజా అను
ప్రజాయన్తే బృహస్పతిసుతస్యత ఇత్యాహబ్రహ్మవై దేవానాం బృహ-
స్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మై ప్రజాఃప్రజనయతీన్దో ఇత్యాహరేతోవా ఇ-
న్దూ రేతఏవ తద్దధాతీన్ద్రియావఇతి ॥ ౨౮ ॥ ఆహప్రజావా ఇన్ద్రి-
యం ప్రజా ఏవాస్మై ప్రజనయ * త్యగ్నా౩ ఇత్యాహాగ్నిర్వై రే-
తోధాఃపత్నీవఇత్యాహ మిథునత్వాయ సజూర్దేవేన త్వష్ట్రాసోమం
పిబేత్యాహ త్వష్టావై పశూనాం మిథునానాగ్ం రూపకృద్రూపమేవ
పశుషుదధాతి దేవావై త్వష్టారమజిఘాగ్ంసన్థ్సపత్నీః ప్రాపద్యతతం న
ప్రతిప్రాయచ్ఛన్తస్మాదపి ॥ ౨౯ ॥ ☞ వధ్యం ప్రపన్నం నప్రతి
ప్రయచ్ఛన్తి తస్మాత్పాత్నీవతే త్వష్ట్రేఽపి గృహ్యతే నసాదయత్య-
సన్నాద్ధిప్రజాః ప్రజాయన్తే నానువషట్కరోతి యదనువషట్కు-

ర్యద్రుద్రం ప్రజా అన్వవసృజేద్యన్నానువషట్కుర్యాదశాన్తమ-
గ్నీథ్రస్సోమం భక్షయేదుపాగ్ంశ్వనువషట్కరోతి న రుద్రం ప్రజా అ-
న్వవసృజతి శాన్తమగ్నీథ్రస్సోమం భక్షయత్యగ్నీన్నేష్టురుపస్థమాసీద।
నేష్టః పత్నీముదానయేత్యాహాగ్నీదేవ నేష్టరి రేతో దధాతి నేష్టా
పత్నియాముద్గాత్రా సఙ్ఖ్యాపయతి ప్రజాపతిర్వా ఏష యదుద్గాతా ప్ర-
జానాం ప్రజననాయాప ఉపప్రవర్తయతి రేత ఏవ తత్సిఞ్చత్యూరు-
ణోపప్రవర్తయత్యూరుణా హి రేతస్సిచ్యతే నగ్నంకృత్యోరుము-
పప్రవర్తయతి యదా హి నగ్న ఊరుర్భవత్యథ మిథునీభవతోఽథ
రేతస్సిచ్యతేఽథ ప్రజాః ప్రజాయన్తే ॥ ౩౧ ॥ పత్నీస్సువర్గము-
పస్తిరమిన్ద్రియావానిత్యపిసీదమిథునస్యష్టౌచ ॥ ౮ ॥

ఇన్ద్రో వృత్రమహన్తస్య శీర్షకపాలముదౌబ్జత్స ద్రోణకల-
శోఽభవత్తస్మాథ్సోమస్సమస్రవథ్స హారియోజనోఽభవత్తం వ్యచి-
కిథ్సజ్జుహవానీ౩ మాహౌషా౩ మితిసోఽమన్యత యద్ధోష్యామ్యా-
మగ్ం హోష్యామి యన్న హోష్యామి యజ్ఞవేశసం కరిష్యా-
మీతితమధ్రియత హోతుగ్ం సోఽగ్నిరబ్రవీన్న మయ్యామగ్ం
హోష్యసీతి తం ధానాభిరశ్రీణాత్ ॥ ౩౨ ॥ తగ్ంశృతం భూత-
మజుహోద్యద్ధానాభిర్హారియోజనగ్ంశ్రీణాతి శృతత్వాయశృత-
మేవైనం భూతం జుహోతి బహ్వీభిశ్శ్రీణాత్యేతావతీర్వా అ-
ముష్మిఁల్లోకే కామదుఘా భవన్త్యథో ఖల్వాహురేతా వా ఇన్ద్రస్య
పృశ్నయః కామదుఘా యద్ధారియోజనీరితి తస్మాద్బహ్వీభిశ్శ్రీణీ-

యాదృక్తాసామేవా ఇన్ద్రాగ్నియ హారీసోమపానా తయోర్గపరిధయ ఆ-
ధానం యదప్రవృత్య పరిధీఞ్జుహుయాద్ధ న్తరాధానాభ్యామ్ ॥ ౩౩ ॥
ఘాసంప్రయచ్ఛత్యప్రవృత్య పరిధీఞ్జుహోతి నిరాధానాభ్యామేవ
ఘాసం ప్రయచ్ఛత్యన్నితాజుహోతి * యాతయామేవ హ్యే-
తర్హ్యధ్వర్యుస్స్వగాకృతో యదధ్వర్యుర్జుహుయాద్యథావిముక్తం
పునర్యునక్తి తాదృగేవ తచ్ఛీర్షన్నధినిధాయ జుహోతి శీర్షతో
హి సమభవద్విక్రమ్య జుహోతి విక్రమ్యహీన్ద్రో వృత్రమ-
హన్సమృద్ధ్యై పశవో వై హారియోజనీర్యత్సం భిన్ద్యాదల్పాః ॥ ౩౪ ॥
ఏనంపశవోభుఞ్జన్త ఉపతిష్ఠేరన్ యన్న సంభిన్ద్యాద్బహవ ఏనం ప-
శవోఽభుఞ్జన్త ఉపతిష్ఠేరన్మనసా సంబాధత ఉభయం కరోతి బహ-
వ ఏవైనం పశవోభుఞ్జన్త ఉపతిష్ఠన్త ఉన్నేతర్యుపహవమిచ్ఛన్తే య
ఏవ తత్ర సోమపీథస్తమేవావరున్ధత ఉత్తరవేద్యాం నివపతి పశవో వా
ఉత్తరవేదిః పశవో హారియోజనీః పశుష్వేవ పశూన్ప్రతిష్ఠాపయన్తి ॥

అక్షీన్ద్రాద న్తరాధానాభ్యామల్పాప్స్నావయన్తి ॥ ౯ ॥

గ్రహాన్వా అనుప్రజాః పశవః ప్రజాయన్త ఉపాంశ్వన్త-
ర్యామావజావయశ్శుక్రామన్థినా పురుషా ఋతుగ్రహానేకశఫా
ఆదిత్యగ్రహంగావఆదిత్యగ్రహో భూయిష్ఠాభిరృగ్భిర్గృహ్యతే
తస్మాద్గావః పశూనాం భూయిష్ఠా యత్త్రిరుపాగ్ంశుగ్ం హస్తేన వి-
మార్ష్టి తస్మా * ద్వౌ త్రీనజా జనయత్యథావయో భూయసీః పి-
తా వా ఏష యదాగ్రయణః పుత్రః కలశో యదాగ్రయణ ఉపదస్యే-

త్రికపాలాద్గృహ్ణీయాద్యథా పితా ॥ ౩౬ ॥ పుత్రం క్షితముపధావతి తాదృగేవ తద్యత్త్రికపాల ఉపదస్యేదాగ్రయణాద్గృహ్ణీయాద్యథా పుత్రః పితరం క్షితముప ధావతి తాదృగేవ తదాత్మా వా ఏష యజ్ఞస్య యదాగ్రయణో యద్గ్రహో వా కలశో వోపదస్యేదాగ్రయణాద్గృహ్ణీయాదాత్మన ఏవాధి యజ్ఞం నిష్కరోత్యవిజ్ఞాతో వా ఏష గృహ్యతే యదాగ్రయణః స్థాల్యా గృహ్ణాతి వాయవ్యేన జుహోతి తస్మాత్ ।

☞ గర్భేణావిజ్ఞాతేన బ్రహ్మహాఽవభృథమవయన్తి పరాస్థాలీరస్యన్త్యుద్వాయవ్యాని హరన్తి తస్మాత్స్త్రియం జాతాం పరాస్యన్త్యుత్పుమాగ్ంసగ్ం హరన్తి యత్పురోరుచమాహ యథా వస్యస ఆహరతి తాదృగేవ తద్యద్గ్రహం గృహ్ణాతి యథా వస్యస ఆహృత్య ప్రాహ తాదృగేవ తద్యత్సాదయతి యథా వస్యస ఉపనిధాయాపక్రామతి తాదృగేవ తద్యద్వై యజ్ఞస్య సామ్నా యజుషా క్రియతే శిథిలం తద్యదృచా తద్దృఢం పురస్తాదుపయామా యజుషా గృహ్యన్త ఉపరిష్టాదుపయామా ఋచా యజ్ఞస్య ధృత్యై ॥ ౩౭ ॥ యథా పితా తస్మాదపక్రామతి తాదృగేవ తద్యదష్టాదశ చ ॥ ౧౦ ॥

☞ ప్రాన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నాన్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తేఽముమేవ తైర్లోకమభి జయతి పరాఙివ హ్యసౌ లోకో యాని పునః ప్రయుజ్యన్త ఇమమేవ తైర్లోకమభి జయతి * పునఃపునరివ హ్యయం లోకః ప్రాన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నాన్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తే తాన్యన్వోషధయః

పరాభవన్తి యాని పునః ॥ ౩౯ ॥ [redacted] ప్రయుజ్యన్తే తాన్య-
న్వవధయ్య పునః పరాభవన్తి ప్రాన్యాని పాత్రాణి యుజ్యన్తే నా-
న్యాని యాని పరాచీనాని ప్రయుజ్యన్తే తాన్యన్వారణ్యాః ప-
శవోఽరణ్యమపయన్తి యాని పునః ప్రయుజ్యన్తే తాన్యనుగ్రా-
మ్యాః పశవో గ్రామముపావయన్తి యో వై గ్రహాణాం నిదా-
నం వేద నిదానవాన్భవత్యాజ్యమిత్యుక్థం తద్వై గ్రహాణాం ని-
దానం యదుపాగ్ంశు శగ్ంసతి తత్ ॥ ౪౦ ॥ [redacted] ఉ-
పాగ్ంశ్వన్తర్యామయోర్యదుచ్చైస్తదితరేషాం గ్రహాణామేత-
ద్వై గ్రహాణాం నిదానం య ఏవం వేద నిదానవాన్భవతి యో వై గ్ర-
హాణాం మిథునం వేద ప్రప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయతే స్థాలీభి-
రన్యే గ్రహా గృహ్యన్తే వాయవ్యైరన్య ఏతద్వై గ్రహాణాం మిథు-
నం య ఏవం వేద ప్రప్రజయా పశుభిర్మిథునైర్జాయత ఇన్ద్రస్త్వష్టుః
సోమమభీషహాఽపిబథ్స విష్వఙ్ఙ్ ॥ ౪౧ ॥ వ్యార్చ్ఛథ్స ఆత్మన్నా-
రమణం నావిన్దథ్స ఏతాననుసవనం పురోడాశానపశ్యత్తాన్నిరవప-
త్తైర్వై స ఆత్మన్నారమణమకురుత తస్మాదనుసవనం పురోడాశా నిరు-
ప్యన్తే తస్మాదనుసవనం పురోడాశానాం ప్రాశ్నీయాదాత్మన్నేవార-
మణం కురుతే నైనగ్ం సోమోఽతి పవతే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి
నర్చా న యజుషా పఙ్క్తిరాప్యతేఽథ కిం యజ్ఞస్య పాఙ్క్తత్వమితి
ధానాః కరమ్భః పరివాపః పురోడాశః పయస్యా తేన పఙ్క్తిరాప్యతే
తద్యజ్ఞస్య పాఙ్క్తత్వమ్ ॥ ౪౨ ॥

భవన్తి యాని పుష్కృగ్ంసన్తి తద్వృష్ణ్యం చతుర్దశ చ।

ఇన్ద్రో వృత్రాయాయుర్వై యజ్ఞేన సువర్గాయేన్ద్రోఽసుర-ద్భిరదితిర న్తర్యామపాత్రేణ ప్రాణ ఉపాగ్ంశుపాత్రేణేన్ద్రో వృత్ర-మహన్నస్య గ్రహాన్ప్రాణాన్యేకాదశ । ౧౧ ।

ఇన్ద్రో వృత్రాయ పునర్ ఋతునాఽఽహ మిథునం ప్రశ-స్తా నేష్టరి పత్నీముపాగ్ంశ్వన్తర్యామయోర్ద్విచత్వారిగ్ంశత్ ॥౪౨॥

ఇన్ద్రో వృత్రాయ పఞ్చాశత్.

హరిః ఓమ్ ।

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే షష్ఠకాణ్డే

పఞ్చమప్రశ్నస్సమాప్తః.

షష్ఠకాణ్డే షష్ఠప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

సువర్గాయ వా ఏతాని లోకాయ హూయన్తే యద్దాక్షిణాని
ద్వాభ్యాం గార్హపత్యే జుహోతి ద్విపాద్యజమానః ప్రతిష్ఠిత్యా
ఆగ్నీధ్రే జుహోత్యన్తరిక్ష ఏవాక్రమతే సదోఽభిప్రైతి సువర్గ-
మేవైనం లోకం గమయతి సౌరీభ్యామృగ్భ్యాం గార్హపత్యే
జుహోత్యముమేవైనం లోకగ్ం సమారోహయతి నయవత్య-
యాఽఽగ్నీధ్రే జుహోతి సువర్గస్య లోకస్యాభినీత్యై దివం
గచ్ఛ సువః పతేతి హిరణ్యమ్ ॥ ౧ ॥ హుత్వోద్గృహ్ణాతి సువ-
ర్గమేవైనం లోకం గమయతి * రూపేణ వో రూపమభ్యై-
మీత్యాహ రూపేణ హ్యాసాగ్ం * రూపమభ్యైతి యద్ధిరణ్యేన
తుథో వో విశ్వవేదా విభజత్విత్యాహ తుథో హ స్మ వై విశ్వవే-
దా దేవానాం దక్షిణా విభజతి తేనైవైనా విభజత్యేతత్తే అగ్నే
రాధః ॥ ౨ ॥ * ఐతి సోమచ్యుతమిత్యాహ సోమచ్యుతగ్గ్ం హ్య-
స్య * రాధ ఐతి తన్మిత్రస్య పథా నయేత్యాహ శాన్త్యా ఋతస్య ప-
థా ప్రేత చన్ద్రదక్షిణా ఇత్యాహ సత్యం వా ఋతగ్ం సత్యేనైవైనా
ఋతేన విభజతి యజ్ఞస్య పథా సువితా నయన్తీరిత్యాహ యజ్ఞస్య
హ్యేతాః పథా యన్తి యద్దక్షిణా బ్రాహ్మణమద్య రాధ్యాసమ్ ॥ ౩ ॥

ఋషీమార్షేయమిత్యాహైష వై బ్రాహ్మణఋషిరార్షేయో య
శ్శుశ్రువాన్తస్మాదేవమాహ విసువరిపశ్యవ్యన్తరిక్షమిత్యాహ సువర్గ
మేవైనం లోకం గమయతి యతస్వసదస్యైరిత్యాహ మిత్రైత్వా
యాస్మద్దాత్రా దేవత్రాగచ్ఛత మధుమతీః ప్రదాతారమావిశతే
త్యాహ వయమిహ ప్రదాతారః స్మోఽస్మానముత్ర మధుమతీరా
విశతేతి ॥ ౪ ॥ వా వైతదాహ హిరణ్యం దదాతి జ్యోతిర్వై హిరణ్యం
జ్యోతిరేవ పురస్తాద్ధత్తే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యా అగ్నీధే దదా-
త్యగ్నిముఖానేవర్తూన్ప్రీణాతి బ్రహ్మణే దదాతి ప్రసూత్యై హో-
త్రే దదాత్యాత్మా వా ఏష యజ్ఞస్య యద్ధోతాఽఽత్మానమేవ యజ్ఞస్య
దక్షిణాభిస్సమర్ధయతి ॥ ౫ ॥

హిరణ్యగ్ంరాధో రాధ్యాస మధుమతీరావిశతేత్యష్టాత్రిగ్ం-
శచ్చ ॥ ౧ ॥

సమిష్టయజూగ్ంషి జుహోతి యజ్ఞస్య సమిష్ట్యై యద్వై య-
జ్ఞస్య క్రూరం యద్విలిష్టం యదత్యేతి యన్నాత్యేతి యదతికరోతి
యన్నాపి కరోతి తదేవ తైః ప్రీణాతి నవ జుహోతి నవ వై పురుషే
ప్రాణాః పురుషేణ యజ్ఞస్సమ్మితో యావానేవ యజ్ఞస్తం ప్రీణాతి ష-
డృగ్మియాణి జుహోతి షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి త్రీణి
యజూగ్ంషి ॥ ౬ ॥ త్రయ ఇమే లోకా ఇమానేవ లోకాన్ప్రీణాతి
యజ్ఞ యజ్ఞం గచ్ఛ యజ్ఞపతిం గచ్ఛేత్యాహ యజ్ఞపతిమేవైనం గమ-
యతి స్వాం యోనిం గచ్ఛేత్యాహ స్వామేవైనం యోనిం గమయత్యే-

ష తే యజ్ఞో యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకస్సువీర ఇత్యాహ యజమాన ఏవ వీర్యం దధాతి వాసిష్ఠో హ సాత్యహవ్యో దేవభాగం పప్రచ్ఛ యథ్సృఞ్జయాన్ బహుయాజినోఽయీయజో యజ్ఞే ॥ ౭ ॥ యజ్ఞం ప్రత్యతిష్ఠిపా౩ యజ్ఞపతా౩ విత్తి స హోవాచ యజ్ఞపతావితి సత్యాద్వై సృఞ్జయాః పరాబభూవురితి హోవాచ యజ్ఞే వావ యజ్ఞః ప్రతిష్ఠాప్య ఆసీద్యజమానస్యాపరాభావాయేతి దేవా గాతువిదో గాతుం విత్త్వా గాతుమితేత్యాహ యజ్ఞ ఏవ యజ్ఞం ప్రతిష్ఠాపయతి యజమానస్యాపరాభావాయ ॥ ౮ ॥

యజూꣳషి యజ్ఞ ఏకచత్వారిꣳశచ్చ ॥ ౨ ॥

అవభృథయజూꣳషి జుహోతి యదేవార్వాచీనమేకహాయనాదేనః కరోతి తదేవ తైరవయజతేఽపోఽవభృథమవైత్యప్సు వై వరుణస్సాక్షాదేవ వరుణమవ యజతే వర్త్మనా వా అన్విత్య యజ్ఞꣳ రక్షాꣳసి జిఘాꣳసన్తి సామ్నా ప్రస్తోతాఽన్వవైతి సామ వై రక్షోహా రక్షసామపహత్యై త్రిర్నిధనముపైతి త్రయ ఇమే లోకా ఏభ్య ఏవ లోకేభ్యో రక్షాꣳసి ॥ ౯ ॥ అపహన్తి పురుషః పురుషో నిధనముపైతి పురుషః పురుషో హి రక్షస్వీ రక్షసామపహత్యా ఉరుꣳ హి రాజా వరుణశ్చకారేత్యాహ ప్రతిష్ఠిత్యై శతం తే రాజన్భిషజస్సహస్రమిత్యాహ భేషజమేవాస్మై కరోత్యభిష్ఠితో వరుణస్య పాశ ఇత్యాహ వరుణపాశమేవాభి తిష్ఠతి బర్హిరభి జుహోత్యాహుతీనాం ప్రతిష్ఠిత్యా అథో అగ్నివత్యేవ జుహోత్యపబర్హిషః ప్రయాజాన్ ॥ ౧౦ ॥ యజతి

ప్రజా వై బర్హిః ప్రజా ఏవ వరుణపాశాన్ముఞ్చత్యాజ్యభాగౌ యజతి యజ్ఞస్యైవ చక్షుషీ నాన్తరేతి వరుణం యజతి వరుణపాశాదేవైనం ముఞ్చత్యగ్నీ వరుణౌ యజతి సాక్షాదేవైనం వరుణపాశాన్ముఞ్చ - త్యపబర్హిషావనూయాజౌ యజతి ప్రజా వై బర్హిః ప్రజా ఏవ వ - రుణపాశాన్ముఞ్చతి చతురః ప్రయాజాన్ యజతి ద్వావనూయాజౌ షట్ సంపద్యన్తే షడ్వా ఋతవః ॥ ౧౧ ॥ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠత్యవ - భృథ నిచఙ్కుణేత్యాహ యథోదితమేవ వరుణమవయజతే సముద్రే తే హృదయ * మప్స్వన్తరిత్యాహ సముద్రే హ్యన్తర్వరుణస్సం త్వా విశన్త్వోషధీరుతాప ఇత్యాహాద్భిరేవైనమోషధీభిస్సమ్యఞ్చం దధా - తి దేవీరాప ఏష వో గర్భ ఇత్యాహ యథాయజురేవైతత్పశవో వై ॥ ౧౨ ॥

సోమో యదభ్యుద్గృహ్ణీయాత్పశుభిర్యజమానస్య పశూన్ వరుణస్యైనం గృహ్ణీయాద్యన్న భక్షయేదపశుస్స్యాన్నైనం వరుణో గృహ్ణీయాదు - పస్పృశ్యమేవ పశుమాన్భవతి నైనం వరుణో గృహ్ణాతి ప్రతియుతో వరుణస్య పాశ ఇత్యాహ వరుణపాశాదేవ నిర్ముచ్యతేఽప్రతీక్షమా యన్తి వరుణస్యాన్తర్హిత్యా ఏధోఽస్యేధిషీమహీత్యాహ సమిధై - వాగ్నిం నమస్యన్త ఉపాయన్తి తేజోఽసి తేజో మయి ధేహీత్యాహ తే - జ ఏవాత్మన్ధత్తే ॥ ౧౩ ॥

లోకేభ్యో రక్షాం సి ప్రయాజాన్ఋతవో వై నమస్యన్తో ద్వా - దశ చ ॥ ౩ ॥

స్ఫ్యేన వేదిముద్ధన్తి రథాక్షేణ విమిమీతే యూపం మినోతి త్రి-
వృతమేవ వజ్రగ్ం సంభృత్య భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరతి స్తృత్యై
యదన్తర్వేది మినుయాద్దేవలోకమభిజయేద్యద్బహిర్వేది మనుష్య-
లోకం వేద్యన్తస్య సన్ధౌ మినోత్యుభయోర్లోకయోరభిజిత్యా
ఉపరసంమితాం మినుయాత్పితృలోకకామస్య రశనసంమితాం మను-
ష్యలోకకామస్య చషాలసంమితామిన్ద్రియకామస్య సర్వాన్త్సమా-
న్ప్రతిష్ఠాకామస్య యే త్రయో మధ్యమాస్తాన్త్సమాన్పశుకామ-
స్యైతాన్వై ॥ ౧౪ ॥ అను పశవ ఉపతిష్ఠన్తే పశుమానేవ భవతి
వ్యతిషజేదితరాన్ప్రజయైవైనం పశుభిర్వ్యతిషజతి యం కామయేత
ప్రమాయుకః స్యాదితి గర్తమిత్తస్య మినుయాదుత్తరార్ధ్యం వర్-
షిష్ఠమథ హ్రసీయాగ్ంసమేషా వై గర్తమిద్యస్యైవం మినోతి తాజ-
క్ప్రమీయతే దక్షిణార్ధ్యం వర్షిష్ఠం మినుయాత్సువర్గకామస్యాథ హ్ర-
సీయాగ్ంసమాక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానః కురుతే సువర్గ-
స్య లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౧౫ ॥ యదేకస్మిన్యూపే ద్వే రశనే
పరివ్యయతి తస్మాదేకో ద్వే జాయే విన్దతే యన్నైకాగ్ం రశనాం ద్వ-
యోర్యూపయోః పరివ్యయతి తస్మాన్నైకా ద్వౌ పతీ విన్దతే యం కా-
మయేత స్త్ర్యస్య జాయేతేత్యుపాన్తే తస్య వ్యతిషజేత్స్త్ర్యేవాస్య జా-
యతే యం కామయేత పుమానస్య జాయేతేత్యాన్తం తస్య ప్రవే-
ష్టయేత్పుమానేవాస్య ॥ ౧౬ ॥ జాయతేఽసురా వై దేవాన్దక్షిణత
ఉపానయన్తాన్దేవా ఉపశయేనైవాపానుదన్త తదుపశయస్యోపశ-

యత్వం॰ యద్దక్షిణత ఉపశయ ఉపశయే భ్రాతృవ్యాపనుత్త్యై సర్వే వా అన్యే యూపాః పశుమన్తోఽథోపశయ ఏవాపశుస్తస్య యజమానః పశుర్యన్న నిర్దిశేదార్తిమార్చ్ఛేద్యజమానోఽసౌ తే పశురితి నిర్దిశేద్యం ద్విష్యాద్యమేవ ॥ ౧౭ ॥ ద్వేష్టి తమస్మై పశుం నిర్దిశతి యది న ద్విష్యాదాఖుస్తే పశురితి బ్రూయాన్న గ్రామ్యాన్పశూన్హినస్తి నారణ్యాన్ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత సోఽన్నాద్యేన వ్యార్ధ్యత స ఏతామేకాదశినీమపశ్యత్తయా వై సోఽన్నాద్యమవారున్ద్ధ యద్దశ యూపా భవన్తి దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ద్ధే ॥ ౧౮ ॥ య ఏకాదశస్స్తన ఏవాస్యై స దుహ ఏవైనాం తేన వజ్రో వా ఏషా సంమీయతే యదేకాదశినీ సేశ్వరా పురస్తాత్ప్రత్యఞ్చం యజ్ఞగ్ం సంమర్దితోర్యత్పాత్నీవతం మినోతి యజ్ఞస్య ప్రత్యుత్తబ్ధ్యై సయత్వాయ ॥ ౧౯ ॥

వై సమష్ట్యై పుమానేవాస్య యమేవరున్ద్ధే త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత స రిరిచానోఽమన్యత స ఏతామేకాదశినీమపశ్యత్తయా వై స ఆయురిన్ద్రియం వీర్యమాత్మన్నధత్త ప్రజా ఇవ ఖలు వా ఏష సృజతే యో యజతే స ఏతర్హి రిరిచాన ఇవ యదేషైకాదశినీ భవత్యాయురేవ తయేన్ద్రియం వీర్యం యజమాన ఆత్మన్ధత్తే ప్ర వా ఆగ్నేయేనవాపయతి మిథునగ్ం సారస్వత్యా కరోతి రేతః ॥ ౨౦ ॥ సౌమ్యేన దధాతి ప్రజనయతి పౌష్ణేన బార్హస్పత్యో భవతి బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిర్బ్రహ్మణైవాస్మై

ప్రజాః ప్రజనయతి వైశ్వదేవ్యా భవతి వైశ్వదేవ్యో వై ప్రజాః ప్రజా
ఏవాస్మై ప్రజనయతీన్ద్రియమేవైన్ద్రేణావరున్ధే విశంమారుతేనౌజో బ-
లమైన్ద్రాగ్నేన ప్రసవాయ సావిత్రో నిర్వరుణత్వాయ వారుణో మ-
ధ్యత ఐన్ద్రమాలభతే మధ్యత ఏవేన్ద్రియం యజమానే దధాతి ॥ ౨౧ ॥
పురస్తాదైన్ద్రస్య వైశ్వదేవమాలభతే వైశ్వదేవం వా అన్న-
మన్నమేవ పురస్తాద్ధత్తే తస్మాత్పురస్తాదన్నమద్యత ఐన్ద్రమాలభ్య
మారుతమాలభతే విడ్వై మరుతో విశమేవాస్మా అనుబధ్నాతి య-
ది కామయేత యోఽవగతస్సోఽపరుధ్యతాం యోఽపరుద్ధస్సోఽవ-
గచ్ఛత్విత్యైన్ద్రస్య లోకే వారుణమాలభేత వారుణస్య లోక ఐ-
న్ద్రమ్ ॥ ౨౨ ॥ య ఏవావగతస్సోఽపరుధ్యతే యోఽప-
రుద్ధస్సోఽవగచ్ఛతి యది కామయేత ప్రజా ముహ్యేయురితి పశూ-
న్వ్యతిషజేత్ప్రజా ఏవ మోహయతి యదభివాహతోఽపాం వారుణ-
మాలభేత ప్రజా వరుణో గృహ్ణీయాద్దక్షిణత ఉదఞ్చమాలభతేఽ-
పవాహతోఽపాం ప్రజానామవరుణగ్రాహాయ ॥ ౨౩ ॥

కేత్రో యజమానే దధాతి లోక ఐన్ద్రగ్ం సప్తత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

ఇన్ద్రః పత్నియా మనుమయాజయత్తాం పర్యగ్నికృతాముద-
సృజత్తయా మనురార్ధ్నోద్యత్పర్యగ్నికృతం పాత్నీవతముత్సృజతి
యామేవ మనుర్ఋద్ధిమార్ధ్నోత్తామేవ యజమాన ఋధ్నోతి
యజ్ఞస్య వా అప్రతిష్ఠితాద్యజ్ఞః పరాభవతి యజ్ఞం పరాభవన్తం య-
జమానోఽను పరాభవతి యదాజ్యేన పాత్నీవతగ్ం సగ్గ్ంస్థాపయతి

యజ్ఞస్య ప్రతిష్ఠిత్యై యజ్ఞం ప్రతితిష్ఠన్తం యజమానోఽను ప్రతి
తిష్ఠతీష్టం వపయా ॥ ౨౪ ॥ భవత్యనిష్టం వశయాఽథ పాత్నీవతేన
ప్రచరతి తీర్థ ఏవ ప్రచరత్యథో ఏతర్హ్యేవాస్య యామస్త్వష్టాఽభి-
వతి త్వష్టా వై రేతస్సిక్తస్య రూపాణి వికరోతి తమేవ వృషాణం ప-
త్నీష్వపి సృజతి సోఽస్మై రూపాణి వికరోతి ॥ ౨౫ ॥

వపయా షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

ఘ్నన్తి వా ఏతత్సోమం యదభిషుణ్వన్తి యత్సౌమ్యో భ-
వతి యథా మృతాయానుస్తరణీం ఘ్నన్తి తాదృగేవ తద్యదుత్తరా-
ర్ధే వా మధ్యే వా జుహుయాద్దేవతాభ్యస్సమదం దధ్యాద్దక్షిణార్ధే
జుహోత్యేషా వై పితృణాం దిక్స్వాయామేవ దిశి పితౄన్నిరవద-
యత ఉద్గాతృభ్యో హరన్తి సామదేవత్యో వై సౌమ్యో యదేవ సా-
మ్నశ్ఛమ్బట్కుర్వన్తి తస్యైవ స శాన్తిరవ ॥ ౨౬ ॥ ఈక్షన్తే ప-
విత్రం వై సౌమ్య ఆత్మానమేవ పవయన్తే య ఆత్మానం న పరిపశ్యే-
దితాసుస్స్యాదభిదదిం కృత్వాఽవేక్షేత తస్మిన్హ్యాత్మానం పరిప-
శ్యత్యథో ఆత్మానమేవ పవయతే యో గతమనాస్స్యాథ్సోఽవేక్షేత
యన్మే మనః పరాగతం యద్వా మే అపరాగతమ్ । రాజ్ఞా సోమేన త-
ద్వయమస్మాసు ధారయామసీతి మన ఏవాత్మన్దాధార ॥ ౨౭ ॥
న గతమనా భవత్యప వై తృతీయసవనే యజ్ఞః క్రామతీజానా * దనీ-
జానమభ్యాగ్నావైష్ణవ్యర్చా ఘృతస్య యజత్యగ్నిస్సర్వా దేవతా
విష్ణుర్యజ్ఞో దేవతాశ్చైవ యజ్ఞంచ దాధారోపాగ్ంశు యజతి

ధృతత్వాయ బ్రహ్మవాదినో వదన్తి మిత్రో యజ్ఞస్య స్విష్టం యువతే
వరుణో దురిష్టం క్వ తర్హి యజ్ఞః క్వ యజమానో భవతీతి యన్మై-
త్రావరుణీం వశామాలభతే మిత్రేణైవ ॥ ౨౮ ॥ ☛ యజ్ఞస్య
స్విష్టగ్ం శమయతి వరుణేన దురిష్టం నార్తిమార్చ్ఛతి యజమా-
నో యథా వై లాఙ్గలేనోర్వరాం ప్రభిన్దన్త్యేవమృక్సామే యజ్ఞం
ప్రభిన్తో యన్మైత్రావరుణీం వశామాలభతే యజ్ఞాయైవ ప్రభిన్నా-
య మత్యమన్వవాస్యతి శాన్త్యై యాతయామాని వా ఏతస్య ఛ-
న్దాగ్ంసి య ఈజానశ్ఛన్దసామేష రసో యద్వశా యన్మైత్రావరుణీం
వశామాలభతే ఛన్దాగ్ంస్యేవ పునరా ప్రీణాత్యయాతయామత్వా-
యాథో ఛన్దస్స్వేవ రసం దధాతి ॥ ౨౯ ॥

అవదాధార మిత్రేణైవ ప్రీణాతి షట్చ ॥ ౮ ॥

☛ దేవా వా ఇన్ద్రియం * వీర్యం వ్యభజన్త తతో య-
దత్యశిష్యత తదతిగ్రాహ్యా అభవన్తదతిగ్రాహ్యాణామతిగ్రాహ్య-
త్వం యదతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్త ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజ-
మాన ఆత్మన్ధత్తే తేజ * ఆగ్నేయేనేన్ద్రియమైన్ద్రేణ బ్రహ్మవర్చ-
సగ్ం సౌర్యేణోపస్తమ్భనం వా ఏతద్యజ్ఞస్య యదతిగ్రాహ్యాశ్చక్రే
పృష్ఠాని యత్పృష్ఠ్యే న గృహ్ణీయాత్ప్రాఞ్చం యజ్ఞం పృష్ఠాని స-
గ్ంశృణీయుర్యదుక్థ్యే ॥ ౩౦ ॥ ☛ గృహ్ణీయాత్ప్రత్యఞ్చం యజ్ఞ-
మతిగ్రాహ్యాస్సగ్ంశృణీయుర్విశ్వజితి సర్వపృష్ఠే గ్రహీతవ్యా య-
జ్ఞస్య సవీర్యత్వాయ ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్స ప్రి-

యా త్త్ర సారస్వత్యథ త్తతదతిగ్రాహ్యా అభవన్వితను స్తస్య యజ్ఞ ఇ -
త్యాహుర్యస్యాతి గ్రాహ్యా నగృహ్యన్త ఇత్యప్యగ్నిష్టోమే గ్రహీత-
వ్యా యజ్ఞస్య సతనుత్వాయ దేవతా వై సర్వాస్సదృశీరాసన్తా నవ్యా-
వృతమగచ్ఛన్తాన్దేవాః ॥ ౩౧ ॥ ఏతఏతానతిగ్రాహ్యానపశ్యన్తానగృహ్ణ-
తాగ్నేయమగ్నిరైన్ద్రమిన్ద్రస్సౌర్యగ్ం సూర్య స్తతో వై తేఽన్యా-
భిర్దేవతాభిర్వ్యావృతమగచ్ఛన్యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా
గృహ్యన్తే వ్యావృతమేవ పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణగచ్ఛతీమే లోకా
జ్యోతిష్మన్తస్సమావద్వీర్యాః కార్యా ఇత్యాహురాగ్నేయేనాస్మి-
న్లోకేజ్యోతిర్ధత్తఐన్ద్రేణాన్తరిక్ష ఇన్ద్రవాయూహిసయుజౌ సౌర్యేణా-
ముష్మిన్లోకే ॥ ౩౨ ॥ జ్యోతిర్ధత్తేజ్యోతిష్మన్తోఽస్మాఇమే లో -
కాభవన్తిసమావద్వీర్యానేనాన్కురుత ఏతాన్వై గ్రహాన్బమ్బా -
విశ్వవయసావ విత్తాం తాభ్యామిమే లోకాః పరాఞ్చశ్చార్వాఞ్చశ్చ
ప్రా భుర్యస్యైవం విదుష ఏతే గ్రహా గృహ్యన్తే ప్రాస్మా ఇమేలోకాః
పరాఞ్చశ్చార్వాఞ్చశ్చభాన్తి ॥ ౩౩ ॥

ఉక్థ్యం దేవా అముష్మిన్లోక ఏతాన్న చత్వారిగ్ం శచ్చ । ౮ ।

దేవా వై యద్యజ్ఞేఽకుర్వత తదసురా అకుర్వత తే దేవా అదా-
భ్యేఛన్దాగ్ంసి సవనాని సమస్థాపయన్తతో దేవా అభవన్పరాఽసురా
యస్యైవం విదుషోఽదాభ్యో గృహ్యతే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య
భ్రాతృవ్యో భవతి యద్వై దేవా అసురానదాభ్యే నాదభ్నువన్తదదా-
భ్యస్యాదాభ్యత్వం య ఏవం వేద దభ్నోత్యేవ భ్రాతృవ్యం నైనం

భ్రాతృవ్యాదభ్నోతి ॥ ౩౪ ॥ ఏషా వై ప్రజాపతేరతిమోక్షిణీనా-
మ త్రేనార్యదదాభ్య ఉపనద్ధస్య గృహ్ణాత్యతిముక్త్యై అతిపాప్మానం
భ్రాతృవ్యం ముచ్యతే య ఏవం వేద ఘ్నన్తి వా ఏతత్సోమం యద-
భిషుణ్వన్తి సోమేష్వాన్యమానే యజ్ఞో హన్యతే యజ్ఞే యజమానో
బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం తద్యజ్ఞే యజమానః కురుతే యేన జీవన్థ్సు-
* వర్గం లోకమేతీతి జీవగ్రహో వా ఏష యదదాభ్యోఽనభిషు-
తస్య గృహ్ణాతి జీవన్తమేవైనగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి వి వా ఏత -
ద్యజ్ఞం ఛిన్దన్తి యదదాభ్యం సగ్గ్ంస్థాపయన్త్యగ్ంశూనపి సృజతి
యజ్ఞస్య సన్తత్యై ॥ ౩౫ ॥

దభ్నోత్యనభిషుతస్య గృహ్ణాత్యేకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౬ ॥

దేవా వై ప్రమాణాగ్రం హానగృహ్ణాత్సప్తతం ప్రజాపతిరగ్ంశు-
మపశ్యత్తమగృహ్ణీత తేన వై స ఆర్ధ్నోద్యస్యైవం విదుషోఽగ్ం-
శుర్గృహ్యత ఋధ్నోత్యేవ సకృదభిషుతస్య గృహ్ణాతి సకృద్ధి స తేనా-
ర్ధ్నోన్మనసా గృహ్ణాతి మన ఇవ హి ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యై
ఔదుమ్బరేణ గృహ్ణాత్యూర్గ్వా ఉదుమ్బర ఊర్జమేవావరున్ధే చతుస్స్ర-
క్తి భవతి దిక్షు ॥ ౩౬ ॥ ఏవ ప్రతితిష్ఠతి యో వా అగ్ంశోరా-
యతనం వేదాయతనవాన్భవతి వామదేవ్యమితి సామ తద్వా అస్యా -
యతనం మనసా గాయమానో గృహ్ణాత్యాయతనవానేవ భవతి య-
దధ్వర్యురగ్ంశుం గృహ్ణన్నార్ధయేదుభాభ్యాం నర్ధ్యేతాధ్వర్యవే చ
యజమానాయ చ యదర్ధయేదుభాభ్యామృధ్యేతానవానం గృహ్ణాతి

స్తైవాస్యర్ద్ధిర్హిరణ్యమభి వ్యనిత్యమృతం వై హిరణ్యమాయుః పాణ ఆయుస్తైవామృతమభిధినోతి శతమానంభవతి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౩౭ ॥

దీక్షువనితి విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౮ ॥

☞ ప్రజాపతిర్దేవేభ్యో యజ్ఞాన్వ్యాదిశత్స రిరిచానో౽మన్యత సయజ్ఞానాగ్ం షోడశధేన్ద్రియం వీర్యమాత్మానమభిసమక్షిదత్తత్షోడశ్యభవన్న వై షోడశీనామ యజ్ఞో౽స్తి యద్వావషోడశగ్గ్ం స్తోత్రగ్ం షోడశగ్ం శస్త్రం తేనషోడశీతత్షోడశినష్షోడశిత్వం యత్షోడశీగృహ్యత ఇన్ద్రియమేవ తద్వీర్యం యజమానఆత్మన్ధత్తే దేవేభ్యో వై సువర్గో లోకః ॥ ౩౮ ॥ ☞ నప్రాభవత్త ఏతగ్ం షోడశినమపశ్యన్తమగృహ్ణత తతో వై తేభ్యస్సువర్గోలోకః ప్రాభవద్యత్షోడశీగృహ్యతే సువర్గస్య లోకస్యాభిజిత్యా ఇన్ద్రో వై దేవానామానుజావర ఆసీత్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతగ్ం షోడశినం ప్రాయచ్ఛత్తమగృహ్ణీత తతో వై సో౽గ్రందేవతానాం పర్యైద్యస్యైవం విదుషష్షోడశీగృహ్యతే ॥ ౩౯ ॥ ☞ అగ్రమేవ సమానానాం పర్యేతి ప్రాతస్సవనే గృహ్ణాతి వజ్రో వై షోడశీ వజ్రః ప్రాతస్సవనగ్గ్ం స్వాదేవైనం యోనేర్నిర్గృహ్ణాతి సవనే సవనే౽భిగృహ్ణాతి సవనాథ్సవనాదేవైనం ప్రజనయతి తృతీయసవనే పశుకామస్య గృహ్ణీయాద్వజ్రో వై షోడశీ పశవస్తృతీయసవనం వజ్రేణైవాస్మై తృతీయసవనాత్పశూనవరుద్ధ్యనోక్థ్యేగృహ్ణీయాత్ప్రజా

వై పశవ ఉక్థాని యదుక్థ్యే ॥ ౮౦ ॥ [illegible] గృహ్ణీయాత్ప్రజాం
పశూనస్య నిర్దహేదతిరాత్రే పశుకామస్య గృహ్ణీయాద్వజ్రో
వై షోడశీ వజ్రేణైవాస్మై పశూనవ రుధ్య రాత్రియోపరిష్టాచ్ఛ
మయత్యప్యగ్నిష్టోమే రాజన్యస్య గృహ్ణీయాద్వ్యావృత్కామో హి
రాజన్యో యజతే సాహ్న ఏవాస్మై వజ్రం గృహ్ణాతి స ఏనం వజ్రో
భూత్యా ఇన్ధే నిర్వా దహత్యేకవిగ్ంశగ్గ్ం స్తోత్రం భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై
హరివచ్ఛస్యత ఇన్ద్రస్య ప్రియం ధామ ॥ ౮౧ ॥ ఉపాప్నోతి కనీయా
గ్ంసి వై దేవేషు ఛన్దాగ్ంస్యాసన్జ్యాయాగ్ంస్యసురేషు తే దేవాః
కనీయసా ఛన్దసా జ్యాయ * శ్ఛన్దోఽభివ్యశగ్ంసన్తతో వై తేఽసురా-
ణాం లోకమవృఞ్జత యత్కనీయసా ఛన్దసా జ్యాయశ్ఛన్దోఽభి విశ-
గ్ంసతి భ్రాతృవ్యస్యైవ తల్లోకం వృఙ్క్తే షడక్షరాణ్యతి రేచయన్తి
షడ్వా ఋతవ ఋతూనేవ ప్రీణాతి చత్వారి పూర్వాణ్యవకల్పయన్తి ॥
చతుష్పద ఏవ పశూనవరున్ధే ద్వే ఉత్తరే ద్విపద ఏవావరున్ధేఽనుష్టుభమభి
సం పాదయన్తి వాగ్వా అనుష్టుప్తస్మాత్ప్రాణానాం వాగుత్తమా స-
మయావిషితే సూర్యే షోడశినః స్తోత్రముపాకరోత్యేతస్మిన్వై లోక ఇ
న్ద్రో వృత్రమహన్సాక్షాదేవ వజ్రం భ్రాతృవ్యాయ ప్రహరత్యరుణ-
పిశఙ్గోఽశ్వో దక్షిణైతద్వై వజ్రస్య రూపగ్ం సమృద్ధ్యై ॥ ౮౩ ॥
లోకో వ్రిమఙ్ఘోడశీ గృహ్యతే యదుక్థ్య ధామ కల్పయన్తి
సప్త చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

సువర్గాయ యద్దాక్షిణాని సమిష్టయజూగ్ంష్యవభృథ యజూగ్ంషి స్యైవప్రజాపతిరేకాదశినీమిన్ద్రాగ్ని పత్నీర్యాజ్యాన్తి దేవా వా ఇన్ద్రియం దేవావా అదాభ్యా దేవా వైప్రబాహుక్ప్రజాపతిర్దే-వేభ్యస్సురిరిచానష్టోడశర్థై కాదశ ॥ ౧౧ ॥

సువర్గాయ యజతిప్రజాస్స్వామ్యేన గృహ్ణీయాత్ప్రత్యక్షం గృహ్ణీయాత్ప్రజాం పశూన్త్రి చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౩ ॥

సువర్గాయ సమృద్ధ్యై ॥

హరిః ఓమ్ ॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే

షష్ఠకాణ్డే షష్ఠప్రపాఠకః

కాణ్డశ్చ సమాప్తః.

శ్రీ

హరిః ఓమ్.

కృష్ణయజుర్వేదే సప్తమకాణ్డే

ప్రథమ ప్రశ్న ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్ ॥

ప్రజననం జ్యోతిరగ్నిర్దేవతానాం జ్యోతిర్విరాట్ఛన్దసాం జ్యోతిర్విరాడ్వాచోఽగ్నౌ సంతిష్ఠతే విరాజమభిసంపద్యతే తస్మాత్తజ్జ్యోతిరుచ్యతే ద్వౌ స్తోమౌ ప్రాతస్సవనం వహతో యథా ప్రాణశ్చాపానశ్చ ద్వౌ మాధ్యన్దినగ్ం సవనం యథా చక్షుశ్చ శ్రోత్రంచ ద్వౌ తృతీయసవనం యథా వాక్చ ప్రతిష్ఠా చ పురుషసంమితో వా ఏష యజ్ఞోఽస్థూరిః ॥ ౧ ॥ యం కామం కామయతే తమేతేనాభ్యశ్ఞుతే సర్వగ్ం హ్యస్థూరిణాఽభ్యశ్ఞుతేఽగ్నిష్టోమేన వై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తా అగ్నిష్టోమేనైవ పర్యగృహ్ణాత్తాసాం పరిగృహీతానామశ్వతరోఽత్యప్రవత తస్యానుహాయ రేత ఆదత్త తద్గర్దభే న్యమార్ట్తస్మాద్గర్దభో ద్విరేతా అథో ఆహుర్వడబాయాం న్యమార్డితి

తస్మాద్వడబా ద్విరేతా అథో ఆహురోషధీషు ॥ ౨ ॥ న్యమృక్షితి
తస్మాదోషధయో ఽనభ్యక్తా రేభన్త్యథో ఆహుః ప్రజాసు న్యమృక్షితి
తస్మాద్వ్యమా జాయేతే తస్మాదశ్వతరో న ప్రజాయత ఆత్త రేతా హిత-
తస్మాద్బర్హిష్యనవక్లృప్త స్సర్వవేదసే వా * సహస్రే వావక్లృప్తోఽతి
వ్యు ప్రవత యఏవం విద్వానగ్నిష్టోమేన యజతే ప్రాజాతామేవ ప్ర-
జాం జనయతి పరి ప్రజాతా గృహ్ణాతి తస్మాదాహుర్జ్యేష్ఠయజ్ఞ ఇతి ॥ ౩ ॥
ప్రజాపతిర్వావ జ్యేష్ఠస్స హ్యేతే నాగ్రేఽయజత ప్రజాపతిరకామయత
ప్రజాయేయేతి స ముఖతస్త్రివృతం నిరమిమీత తమగ్నిర్దేవతాఽ-
న్వసృజ్యత గాయత్రీ ఛన్దో రథన్తరగ్ం సామ బ్రాహ్మణో మనుష్యాణా-
మజః పశూనాం తస్మాత్తే ముఖ్యా ముఖతో హ్యసృజ్యన్తోరసో బా-
హుభ్యాం పఞ్చదశం నిరమిమీత తమిన్ద్రో దేవతాఽన్వసృజ్యత త్రి-
ష్టుప్ఛన్దో బృహత్ ॥ ౪ ॥ సామ రాజన్యో మనుష్యాణా మవిః
పశూనాం తస్మాత్తే వీర్యావన్తో వీర్యాద్ధ్యసృజ్యన్త మధ్యతస్స ప్తద-
శం నిరమిమీత తం విశ్వేదేవా దేవతా అన్వసృజ్యన్త జగతీ ఛ-
న్దో వైరూపగ్ం సామ వైశ్యో మనుష్యాణాం గావః పశూనాం తస్మా-
త్త ఆద్యా అన్నధానాద్ధ్యసృజ్యన్త తస్మాద్భూయాగ్ంసోఽన్యేభ్యో
భూయిష్ఠా హి దేవతా అన్వసృజ్యన్త పత్త ఏకవిగ్ంశం నిరమిమీత
తమనుష్టుప్ఛన్దః ॥ ౫ ॥ అన్వసృజ్యత వైరాజగ్ం సామ శూద్రో మను-
ష్యాణామశ్వః పశూనాం తస్మాత్తౌ భూతసంక్రామిణావశ్వశ్చ శూద్ర-
శ్చ తస్మాచ్ఛూద్రో యజ్ఞేఽనవక్లృప్తో న హి దేవతా అన్వసృజ్యత త-

స్తాత్ప్రాద్భావుపజీవతగ్ం ఫ్లత్తో వ్యావృజ్యైతాం ప్రాణా వై త్రివృదర్ధ-మాసాః పఞ్చదశః ప్రజాపతిస్సప్తదశ స్త్రయ ఇమేలోకా అసా-వాదిత్య ఏకవిగ్ంశ. ఏత స్మిన్వా ఏతే శ్రితా ఏత స్మిన్ప్రతిష్ఠితా య ఏవం వేదైత స్మిన్నేవ శ్రయత ఏత స్మిన్ప్రతితిష్ఠతి ॥ ౬ ॥

అష్టూర్రిగో౽మధీషు జ్యేష్ఠయజ్ఞ ఇతి బృహదనుష్టుప్ఛన్దగ్ం ప్ర-తిష్ఠితా నవచ ॥ ౧ ॥

ఇత్ప్రా ప్రాత స్సవనేవై గాయత్రేణ ఛన్దసా త్రివృతేస్తోమా-యజ్యోతిర్దధ దేతి త్రివృతా బ్రహ్మ వర్చసేన పఞ్చదశా య జ్యోతి-ర్దధ దేతి పఞ్చదశే నౌజసా వీర్యేణ సప్తదశాయ జ్యోతి ర్దధ దేతి సప్తదశేన ప్రాజాపత్యేన ప్రజననేనైకవిగ్ంశాయ జ్యోతిర్దధ దేతి స్తోమఏవ తత్స్తోమాయ జ్యోతిర్దధ దేత్యథో స్తోమఏవస్తోమమభిప్రణ-యతి యావన్తో వై స్తోమాస్తావన్తగ్ కామాస్తావన్తో లోకాస్తావన్తి జ్యోతీగ్ంష్యేతావత ఏవస్తోమానేతావతః కామానేతావతో లో-కానేతావన్తిజ్యోతీగ్ంష్యవరున్ధే ॥ ౭ ॥

తావన్తో లోకాస్త్రయోదశచ ॥ ౨ ॥

బ్రహ్మవాదినోవదన్తి సత్త్వైయజేత యో౽గ్నిష్టోమేనయ-జమానో౽థ సర్వస్తోమేన యజేతేతి యస్య త్రివృతమన్తర్యన్తి ప్రాణాగ్ స్తస్యాన్తర్యన్తి ప్రాణేషు మే౽ప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానోయజతే యస్యపఞ్చదశమన్తర్యన్తి వీర్యంతస్యాన్తర్య-న్తివీర్యే మే౽ప్యసదితి ఖలువై యజ్ఞేన యజమానో యజతే య-

స్య సప్తదశమ్ స్తర్యన్తి ॥ ౮ ॥ [illegible] ప్రజాంతస్యా స్తర్యన్ని ప్రజా-
యాం మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే య-
స్యైకవిగ్ంశమ్ స్తర్యన్తి ప్రతిష్ఠాంతస్యా స్తర్యన్తి ప్రతిష్ఠాయాం మే-
ఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజమానో యజతే యస్య త్రిణవమ -
స్తర్యన్తస్య ఋతూగ్ శ్చ తస్య నక్షత్రియాంచ విరాజమ స్తర్యన్తస్య ఋతు-
షు మేఽప్యసన్నక్షత్రియాయాంచ విరాజీతి ॥ ౯ ॥ ఖలు వై య-
జ్ఞేన యజమానో యజతే యస్య త్రయస్త్రిగ్ంశమ స్తర్యన్తి దేవ-
తా స్తస్యా స్తర్యన్తి దేవతాసు మేఽప్యసదితి ఖలు వై యజ్ఞేన యజ-
మానో యజతే యో వై స్తోమానామవమం పరమతాం గచ్ఛన్తం
వేద పరమతామేవ గచ్ఛతి త్రివృద్వై స్తోమానామవమ స్త్రివృత్పర-
మో య ఏవం వేద పరమతామేవ గచ్ఛతి ॥ ౧౦ ॥

సప్తదశమ స్తర్యన్తి విరాజీతి చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౩

అఙ్గిరసో వై సత్రమాసత తే సువర్గం లోకమాయన్తేషాగ్
హవిష్మాగ్ శ్చ హవిష్కృచ్చాహీయేతాం తావకామయేతాగ్ం సు-
వర్గం లోకమియావేతి తావేతం ద్విరాత్రమపశ్యతాం తమాఽహర-
తాం తేనాయజేతాం తతో వై తౌ సువర్గం లోకమైతాం య ఏవం వి-
ద్వాన్ద్విరాత్రేణ యజతే సువర్గమేవ లోకమేతి తావైతాం పూర్వే-
ణాహ్నాఽగచ్ఛతాముత్తరేణ ॥ ౧౧ ॥ అభిప్లవః పూర్వమహర్భ-
వతి గతిరుత్తరం జ్యోతిష్టోమోఽగ్నిష్టోమః పూర్వమహర్భవతి తేజ
స్తేనావరున్ధే సర్వస్తోమోఽతిరాత్ర ఉత్తరగ్ం సర్వస్యాప్త్యై సర్వ

స్యావరుద్ధ్యై గాయత్రం పూర్వేఽహన్థ్సామ భవతి తేజో వై గాయత్రీ
గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం తేజ ఏవ బ్రహ్మవర్చసమాత్మన్ధత్తే త్రైష్టుభ-
ముత్తర ఓజో వై వీర్యం త్రిష్టుగోజ ఏవ వీర్యమాత్మన్ధత్తే రథన్తరం
పూర్వే ॥ ౧౨ ॥ అహన్థ్సామ భవతీయం వై రథన్తరమస్యామేవ
ప్రతితిష్ఠతి బృహదుత్తరేఽసౌ వై బృహదముష్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి
తదాహుః క్వ జగతీ చానుష్టుప్చేతి వైఖానసం పూర్వేఽహన్థ్సామ భ-
వతి తేన జగత్యై నైతి షోడశ్యుత్తరే తేనానుష్టుభోఽథాహుర్యత్స-
మానేఽర్ధమాసే స్యాతామన్యతరస్యాహ్నో వీర్యమనుపద్యేతేత్య-
మావాస్యాయాం పూర్వమహర్భవత్యుత్తరస్మిన్నుత్తరం నానైవా-
ర్ధమాసయోర్భవతో నానావీర్యే భవతో హవిష్మన్నిధనం పూర్వ-
మహర్భవతి హవిష్కృన్నిధనముత్తరం ప్రతిష్ఠిత్యై ॥ ౧౩ ॥

ఉత్తరేణ రథన్తరం పూర్వేఽన్వేకవిగ్ం శతిశ్చ ॥ ౪ ॥

ఆపో వా ఇదమగ్రే సలిలమాసీత్తస్మిన్ప్రజాపతిర్వాయుర్భూ-
త్వాఽచరత్స ఇమామపశ్యత్తాం వరాహో భూత్వాఽఽహరత్తాం
విశ్వకర్మా భూత్వా వ్యమార్ట్సాఽప్రథత సా పృథివ్యభవత్తత్పృథి-
వ్యై పృథివిత్వం తస్యామశ్రామ్యత్ప్రజాపతిస్స దేవానసృజత వ-
సూన్రుద్రానాదిత్యాన్తే దేవాః ప్రజాపతిమబ్రువన్ప్రజాయామహా
ఇతి సోఽబ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥ యథాఽహం యుష్మాగ్ంస్తపసాఽ-
సృక్ష్యేవం తపసి ప్రజననమిచ్ఛధ్వమితి తేభ్యోఽగ్నిమాయతనం
ప్రాయచ్ఛదేతేనాయతనేన శ్రామ్యతేతి తేఽగ్నినాఽఽయతనేనా-

ప్రశామ్య న్తేసంవథ్సరఏక్తాం గామసృజ న్తతాంవసుభ్యోర్యద్రేభ్యఆది-
త్యేభ్యః ప్రాయచ్ఛ న్నేతాగ్ంరక్షధ్వమితితాం వసవోరుద్రాఆది-
త్యాఅరక్ష న్త సావసుభ్యో రుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్యః ప్రాజాయత త్రీణిచ।
శతానిత్రయ స్త్రిగ్ంశతం చాథ సైవసహస్రతమ్యభవ త్తేదేవాః ప్ర-
జాపతిమబ్రువన్థ్సహస్రేణ నోయాజయేతి సోఽగ్నిష్టోమేన వసూన -
యాజయ త్తఇమం లోకమజయ న్తచ్చాదదుస్స ఉక్థ్యేన రుద్రాన -
యాజయ త్తేఽ న్తరిక్షమ జయ న్తచ్చాదదుస్సోఽతిరాత్రేణాదిత్యా -
నయాజయ త్తేఽముం లోకమజయ న్తచ్చాదదు స్తద న్తరిక్షమ్ ॥ ౧౬ ॥
వ్యైర్యత తస్మాద్రుద్రాఘాతుకా అనాయతనాహి తస్మాదాహుశ్శి-
థిలంవై మధ్యమమహ స్త్రిరాత్రస్యవిహితద్ధి వైర్యతేతి త్రైష్టు-
భం మధ్యమస్యాహ్న ఆజ్యం భవతి సంయానాని సూక్తాని శగ్ం -
సతి షోడశినగ్ంశగ్ం సత్యహ్నోధృత్యా అశిథిలం భావాయ తస్మా-
త్రిరాత్రస్యాగ్నిష్టోమఏవ ప్రథమమహస్స్యాదథోక్థ్యోఽథాతిరాత్ర
ఏషాం లోకానాం విధృత్యై త్రీణి త్రీణిశతాన్యనూచీనాహమవ్య -
వచ్ఛిన్నాని దదాతి ॥ ౧౭ ॥ ఏషాం లోకానామనుసంతత్యై దశశతం
నవిచ్ఛిన్ద్యాద్విరాజంనేద్విచ్ఛినదానీత్యథయా సహస్రతమ్యాసీత్త -
స్యామిన్ద్రశ్చ విష్ణుశ్చ వ్యాయచ్ఛేతాగ్ం సఇన్ద్రోఽమన్యతాన -
యావా ఇదంవిష్ణుస్సహస్రంవర్ష్యతఇతి తస్యామకల్పేతాం ద్వి-
భాగ ఇన్ద్రస్తృతీయే విష్ణు స్తద్వా ఏషాఽభ్యనూచ్యత ఉభాజిగ్యు -
థురితితాంవాఏతామచ్ఛావాకః ॥ ౧౮ ॥ ఏవశగ్ంసత్యథ యా

సహస్రతమీ సా హోత్రే దేయేతి హోతారం వా అభ్యతిరిచ్యతే
యదతిరిచ్యతే హోతాఽనాప్తస్యాపయితాఽథాహురున్నేత్రే
దేయేత్యతిరిక్తా వా ఏషా సహస్రస్యాతిరిక్త ఉన్నేతర్త్విజామ-
థాహుస్సర్వేభ్యస్సదస్యేభ్యో దేయేత్యథాహురుదాకృత్యాసావ-
శం చరేదిత్యథాహుర్బ్రహ్మణే చాగ్నీధే చ దేయేతి ॥ ౧౯ ॥

☞ ద్విభాగం బ్రహ్మణే తృతీయమగ్నీధ ఐన్ద్రో వై బ్రహ్మా వైష్ణవోఽ-
గ్నీద్యథైవ తావవకల్పేతామిత్యథాహుర్యా కల్యాణీ బహురూపా సా
దేయేత్యథాహుర్యా ద్విరూపోభయత ఏనీ సా దేయేతి సహస్రస్య పరి-
గృహీత్యై తద్వా ఏతత్సహస్రస్యాయనగ్ం సహస్రగ్గ్ స్తోత్రీయా-
స్సహస్రం దక్షిణాస్సహస్రసంమితస్సువర్గో లోకస్సువర్గస్య లోక-
స్యాభిజిత్యై ॥ ౨౦ ॥

అబ్రవీచ్చ తదన్తరిక్షం దదాత్యచ్ఛావాకశ్చ దేయేతి స-
ప్తచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

సోమో వై సహస్రమవిన్దత్తమిన్ద్రోఽన్వవిన్దత్తౌ యమో న్యా-
గచ్ఛత్ * తావబ్రవీదస్తు మేఽత్రాపీత్యస్తు హీ౩ ఇత్యబ్రూతా-
గ్ం స యమ ఏకస్యాం వీర్యం పర్యపశ్యదియం వా అస్య సహస్రస్య
వీర్యం బిభర్తీతి తావబ్రవీదియం మమాస్త్వేతద్యువయోరితి తా-
వబ్రూతాగ్ం సర్వే వా ఏతదేతస్యాం వీర్యమ్ ॥ ౨౧ ॥ ☞ ప-
రిపశ్యామోఽగ్ంశమా హరామహా ఇతి తస్యామగ్ంశమాఽహరన్త

తామప్సు ప్రావేశయన్థ్సోమాయోదేహీతి సా రోహిణీ పిఙ్గలైక-
హాయనీ రూపం కృత్వా త్రయస్త్రిగ్ంశతా చ త్రిభిశ్చ శతైస్సహో-
దైత్తస్మాద్రోహిణ్యా పిఙ్గలయైకహాయన్యా సోమం క్రీణీయాద్య ఏవం
విద్వాన్రోహిణ్యా పిఙ్గలయైకహాయన్యా సోమం క్రీణాతి త్రయస్త్రి-
గ్ంశతా చైవాస్య త్రిభిశ్చ ॥ ౨౨ ॥ శతైస్సోమః క్రీతో భవతి సు-
క్రీతేన యజతే తామప్సు ప్రావేశయన్నిన్ద్రాయోదేహీతి సా రోహి-
ణీ లక్ష్మణా పష్ఠౌహీ వార్త్రఘ్నీ రూపం కృత్వా త్రయస్త్రిగ్ంశతా చ
త్రిభిశ్చ శతైస్సహోదైత్తస్మాద్రోహిణీం లక్ష్మణాం పష్ఠౌహీం వా-
ర్త్రఘ్నీం దద్యాద్య ఏవం విద్వాన్రోహిణీం లక్ష్మణాం పష్ఠౌహీం వా-
ర్త్రఘ్నీం దదాతి త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చైవాస్య త్రీణి చ శతాని సా ద-
త్తా ॥ ౨౩ ॥ భవతి తామప్సు ప్రావేశయన్ యమాయోదేహీ-
తి సా జరతీ మూర్ఖా తజ్జఘన్యా రూపం కృత్వా త్రయస్త్రిగ్ంశ-
తా చ త్రిభిశ్చ శతైస్సహోదైత్తస్మాజ్జరతీం మూర్ఖాం తజ్జఘన్యా-
మనుస్తరణీం కుర్వీత య ఏవం విద్వాఞ్జరతీం మూర్ఖాం తజ్జఘన్యా-
మనుస్తరణీం కురుతే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చైవాస్య త్రీణి చ శతాని సా-
ఽముష్మింల్లోకే భవతి వాగేవ సహస్రతమీ తస్మాత్ ॥ ౨౪ ॥ వరో
దేయస్సా హి వరస్సహస్రమస్య సా దత్తా భవతి తస్మాద్వరో న ప్రతిగృ-
హ్యస్సా హి వరస్సహస్రమస్య ప్రతిగృహీతం భవతీయం వర ఇతి
బ్రూయాదథాన్యాం బ్రూయాదియం మమేతి తథాఽస్య తత్సహ-

ప్రియమప్రతిగృహీతం భవత్యుభయతఏనీ స్యాత్తదాహురన్యతఏనీ
స్యాదిత్యేవ సహస్రం పురస్తాదేత్రమిత్యైవ వరః ॥ ౨౫ ॥ కల్యాణీరూ-
పసమృద్ధా సా స్యాత్సా హి వర్షస్సమృద్ధ్యై తాముత్తరేణాగ్నీధ్రం ప-
ర్యాణీయాఽఽహవనీయస్యాన్తే ద్రోణకలశమవ ఘ్రాపయేదాజిఘ్ర
కలశం మహ్యా ఉరుధారా పయస్వత్యా త్వా విశన్త్విన్దవస్సముద్రమివ
సిన్ధవస్సా మా సహస్ర ఆభజ ప్రజయా పశుభిస్సహ పునర్మాఽఽవిశ-
తాద్రయిరితి ప్రజయైవైనం పశుభీ రయ్యా సమ్ ॥ ౨౬ ॥ అర్ధయ-
తి ప్రజావాన్పశుమాన్రయిమాన్భవతి య ఏవం వేద తయా సహాగ్నీ-
ధ్రం పరేత్య పురస్తాత్ప్రతీచ్యాం తిష్ఠన్త్యాం జుహుయాద్భూభాజిగ్యా-
ఘుర్న పరాజయేథేనపరా జిగ్యేకతరశ్చనైనోః । ఇన్ద్రశ్చ విష్ణో యద-
పస్పృధేథాం త్రేధా సహస్రం వి తదైరయేథామితి త్రేధా విభక్తం
వై త్రిరాత్రే సహస్రగ్ం సాహస్రీమేవైనాం కరోతి సహస్రస్యైవై-
నాం మాత్రామ్ ॥ ౨౭ ॥ కర్ణోత్తిర్రూపాణి జుహోతి రూపైరేవైనా-
గ్ం సమర్ధయతి తస్యా ఉపోత్థాయ కర్ణమాజపేదిడే రన్తేఽదితే
సరస్వతి ప్రియే ప్రేయసి మహి విశ్రుత్యేతాని తే అఘ్నియే నామాని సు-
కృతం మా దేవేషు బ్రూతాదితి దేవేభ్య ఏవైనమా వేదయత్యన్వే-
నం దేవా బుధ్యన్తే ॥ ౨౮ ॥

ఏతద్వైతస్యాం వీర్యమస్యత్రిభిశ్చ దత్తా సహస్రమిమా తస్మాద్దే-
వవత్సన్నం మాత్రా మేకాన్నచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

సహస్రతమ్యా వై యజమానస్సువర్గంల్లోకమేతి సైవైనగ్ం
సువర్గం లోకం గమయతి సా మా సువర్గం లోకం గమయేత్యాహ సువ-
ర్గమేవైనం లోకం గమయతి సా మా జ్యోతిష్మన్తం లోకం గమయే-
త్యాహ జ్యోతిష్మన్తమేవైనం లోకం గమయతి సా మా సర్వాన్పుణ్యా-
ల్లోకాన్గమయేత్యాహ సర్వానేవైనం పుణ్యాల్లోకాన్గమయతి సా ॥
మా ప్రతిష్ఠాం గమయ ప్రజయా పశుభిస్సహ పునర్మాఽఽవిశతాద్ర-
యిరితి ప్రజయైవైనం పశుభీ రయ్యాం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్రజావాన్పశు-
మాన్రయిమాన్భవతి య ఏవం వేద తామగ్నీధే వా బ్రహ్మణే వా హో-
త్రే వోద్గాత్రే వాఽధ్వర్యవే వా దద్యాత్సహస్రమస్య సా దత్తా భవతి
సహస్రమస్య ప్రతిగృహీతం భవతి యస్తామవిద్వాన్ ॥౩౦॥ ప్ర-
తిగృహ్ణాతి తాం ప్రతిగృహ్ణీయాదేకాఽసి న సహస్రమేకాం త్వా భూ-
తాం ప్రతిగృహ్ణామి న సహస్రమేకా మా భూతాఽఽవిశ మా సహస్రమి-
త్యేకామేవైనాం భూతాం ప్రతిగృహ్ణాతి న సహస్రం య ఏవం వేద
స్యోనాఽసి సుషదా సుశేవా * స్యోనా మాఽఽవిశ సుషదా మాఽఽవిశ
సుశేవా మాఽఽవిశ ॥౩౦॥ ఇత్యాహ స్యోనైవైనగ్ం సుషదా సుశేవా
* భూతాఽఽవిశతి నైనగ్ం హినస్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్తి సహస్ర-
గ్ం సహస్రతమ్యాన్వేతీ 3 సహస్రతమీగ్ం సహస్రా 3 మితి య-
త్ప్రాచీముత్సృజేత్సహస్రగ్ం సహస్రతమ్యాన్వియాత్తత్సహస్రమ-
ప్రజ్ఞాత్రగ్ం సువర్గం లోకం న ప్రజానీయాత్ప్రతీచీముత్సృజతి
తాగ్ంసహస్రమను పర్యావర్తతే సా ప్రజానతీ సువర్గం లోకమేతి

యజమానమభ్యుత్సృజతి క్షిప్రే ఽస్మాత్ప్రజాయత ఉత్తమానీ -
య త్ప్రథమా దేవాన్గచ్ఛతి ॥ ౩౨ ॥

లోకాన్గమయతి సావిద్వాన్థ్సశ్శేషా మాఽఽవీశ్త యజమానం
ద్వాదశ చ ॥ ౭ ॥

అత్రిరదదాదౌర్వాయ ప్రజాం పుత్రకామాయ సరిరిచానో-
ఽమన్యత నిర్వీర్యశ్శిథిలో యాతయామా స ఏతం చతూరాత్రమప -
శ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై తస్య చత్వారో వీరా ఆఽ-
జాయన్త సుహోతా సూద్గాతా స్వధ్వర్యుస్సుసభేయో య ఏవం
విద్వాగ్ శ్చతూరాత్రేణ యజత ఆఽస్య చత్వారో వీరా జాయన్తే
సుహోతా సూద్గాతా స్వధ్వర్యుస్సుసభేయో యే చతుర్వింశాః -
పవమానా బ్రహ్మవర్చసం తత్ ॥ ౩౩ ॥ య ఉద్వన్త-
స్తోమాశ్శ్రీస్సాఽత్రిగ్ శ్రద్ధాదేవం యజమానం చత్వారి వీర్యా-
ణినోపానమన్తేజ ఇన్ద్రియం బ్రహ్మవర్చసమన్నాద్యగ్ంస ఏతాగ్ం-
శ్చతురశ్చతుష్టోమాన్థ్స్తోమానపశ్యత్తానాఽహరత్తైరయజత తేజ
ఏవ ప్రథమేనావారున్ధేన్ద్రియం ద్వితీయేన బ్రహ్మవర్చసం తృతీయే-
నాన్నాద్యం చతుర్థేన య ఏవం విద్వాగ్ శ్చతురశ్చతుష్టోమాన్థ్స్తో-
మానాహరతి తైర్యజతే తేజ ఏవ ప్రథమేనావరుద్ధ ఇన్ద్రియం ద్వితీ-
యేన బ్రహ్మవర్చసం తృతీయేనాన్నాద్యం చతుర్థేన యామేవాత్రిర్-
ఋద్ధిమార్ధ్నోత్తామేవ యజమాన ఋధ్నోతి ॥ ౩౪ ॥

తత్తేజ ఏవాష్టాదశ చ ॥ ౮ ॥

జమదగ్నిః పుష్టికామశ్చతూరాత్రేణాయజత స ఏతాన్పోషాꣳ అపుష్యత్తస్మాత్పలితౌ జామదగ్న్యౌ న సం జానాతే ఏతానేవ పోషాన్పుష్యతి య ఏవం విద్వాꣴశ్చతూరాత్రేణ యజతే పురోడాశిన్య ఉపసదో భవన్తి పశవో వై పురోడాశః పశూనేవావ రున్ద్ధేఽన్నం వై పురోడాశోఽన్నమేవావ రున్ద్ధేఽన్నాదః పశుమాన్భవతి య ఏవం విద్వాꣴశ్చతూరాత్రేణ యజతే ౩౫ ॥

జమదగ్నిరష్టాచత్వారిꣳశత్ ॥ ౯ ॥

సంవత్సరో వా ఇదమేక ఆసీత్సోఽకామయతర్తూన్త్సృజేయేతి స ఏతం పఞ్చరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై స ఋతూనసృజత య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్రైవ జాయతే త ఋతవః సృష్టా న వ్యావర్తన్త త ఏతం పఞ్చరాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనాయజన్త తతో వై తే వ్యావర్తన్త ॥ ౩౬ ॥ య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణావ ర్తతే సార్వసేనిః శౌచేయోఽకామయత పశుమాన్త్స్యామితి స ఏతం పఞ్చరాత్రమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై స సహస్రం పశూన్ప్రాప్నోద్య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోతి బబరః ప్రావాహణిరకామయత వాచః ప్రవదితా స్యామితి స ఏతం పఞ్చరాత్రమా ॥ ౩౭ ॥ అహరత్తేనాయజత తతో వై స వాచః ప్రవదితాఽభవద్య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే ప్ర-

వదన్త్యేవ వాచో భవత్యథో ఏనం వాచస్పతిరిత్యాహురనాప్తశ్చ-
తూరాత్రోఽతిరిక్తష్షడ్రాత్రోఽథవా ఏష సంప్రతి యజ్ఞో యత్ప-
ఞ్చరాత్రో య ఏవం విద్వాన్పఞ్చరాత్రేణ యజతే సంప్రత్యేవ య-
జ్ఞేన యజతే పఞ్చరాత్రో భవతి పఞ్చ వా ఋతవస్సంవథ్సరః ॥ ౩౮ ॥
ఋతుష్వేవ సంవథ్సరే ప్రతితిష్ఠత్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః
పాఙ్క్తో యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధే త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజ ఏ-
వావరున్ధే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవావరున్ధే సప్తదశో భవత్య-
న్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయతే పఞ్చవిగ్ంశో-
ఽగ్నిష్టోమో భవతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యా-
వరుద్ధ్యై విశ్వజిథ్సర్వపృష్ఠోఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాభిజిత్యై ॥ ౩౯ ॥

తేవ్యావర్తన్త ప్రవదితాస్స్యామితి సప్తతం పఞ్చరాత్రమా సం-
వథ్సరోఽభిజిత్యై ॥ ౧౦ ॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో
హస్తాభ్యామా దద ఇమామగృభ్ణన్రశనామృతస్య పూర్వ ఆయు-
షి విదథేషు కవ్యా । తయా దేవాస్సుతమా బభూవుర్‌ఋతస్య సా-
మన్థ్సరమారపన్తీ । అభిధా అసి భువనమసి యన్తాఽసి ధర్తాఽసి
సోఽగ్నిం వైశ్వానరగ్ం సప్రథసం గచ్ఛ స్వాహాకృతః పృథివ్యాం
యన్తా రాడ్యన్తాఽసి యమనో ధర్తాఽసి ధరుణః కృష్యై త్వా క్షేమా-
య త్వా రయ్యై త్వా పోషాయ త్వా పృథివ్యై త్వాఽన్తరిక్షాయ త్వా

దేవేభ్యస్త్వా వ్రతేభ్యస్త్వాఽసతేభ్యస్త్వాఽద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యస్త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్యః ॥ ౪౦ ॥ ధరుణాగ్నిపఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

విభూర్మాత్రా ప్రభూః పిత్రాఽశ్వోఽసి హయోఽస్యత్యోఽసి నరోఽస్యర్వాఽసి సప్తిరసి వాజ్యసి వృషాఽసి నృమణా అసి యయుర్నామాఽస్యాదిత్యానాం పత్వాన్విహ్యగ్నయే స్వాహా స్వాహేన్ద్రాగ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా ప్రజాపతయే స్వాహా విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా సర్వాభ్యో దేవతాభ్య ఇహ ధృతిస్స్వాహా విధృతిస్స్వాహా రన్తిస్స్వాహా రమతిస్స్వాహా భూరసి భువే త్వా భవ్యాయ త్వా భవిష్యతే త్వా విశ్వేభ్యస్త్వా భూతేభ్యో దేవా ఆశాపాలా ఏతం దేవేభ్యోఽశ్వం మేధాయ ప్రోక్షితం గోపాయత ॥ ౪౧ ॥

రన్తిస్స్వాహా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౨ ॥

ఆఽయనాయ స్వాహా ప్రాయణాయ స్వాహోద్ద్రావాయ స్వాహోద్ద్రుతాయ స్వాహా శూకారాయ స్వాహా శూకృతాయ స్వాహా పలాయితాయ స్వాహాఽఽపలాయితాయ స్వాహాఽఽవల్గతే స్వాహా పరావల్గతే స్వాహాఽఽయతే స్వాహా ప్రయతే స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౨ ॥

ఆఽయనాయోత్తరమాపలాయితాయ షడ్విగ్ంశతిః ॥ ౧౩ ॥

అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా వాయవే స్వాహాఽపాం మోదాయ స్వాహా సవిత్రే స్వాహా సరస్వత్యై స్వాహేన్ద్రాయ స్వా-

హా బృహస్పతయే స్వాహా మిత్రాయ స్వాహా వరుణాయ స్వాహా సర్వ-
స్మై స్వాహా ॥ ౪౩ ॥

అగ్నయే వాయవేఽపాం మోదాయేన్ద్రాయ త్రయో
విగ్ంశతిః ॥ ౧౪ ॥

పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా సూ -
ర్యాయ స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహా నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా ప్రాచ్యై ది-
శే స్వాహా దక్షిణాయై దిశే స్వాహా ప్రతీచ్యై దిశే స్వాహోదీచ్యై
దిశే స్వాహోర్ధ్వాయై దిశే స్వాహా దిగ్భ్యస్స్వాహాఽవాన్తరదిశా -
భ్యస్స్వాహా సమాభ్యస్స్వాహా శరద్భ్యస్స్వాహాఽహోరాత్రే -
భ్యస్స్వాహాఽర్ధమాసేభ్యస్స్వాహా మాసేభ్యస్స్వాహర్తుభ్య -
స్స్వాహా సంవత్సరాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౪ ॥

పృథివ్యై దివే సూర్యాయ నక్షత్రేభ్యః ప్రాచ్యై సప్త చ -
త్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౫ ॥

అగ్నయే స్వాహా సోమాయ స్వాహా సవిత్రే స్వాహా సరస్వ -
త్యై స్వాహా పూష్ణే స్వాహా బృహస్పతయే స్వాహాఽపాం మోదాయ
స్వాహా వాయవే స్వాహా మిత్రాయ స్వాహా వరుణాయ స్వాహా సర్వ -
స్మై స్వాహా ॥ ౪౫ ॥

అగ్నయే సవిత్రే పూష్ణేఽపాం మోదాయ వాయవే త్రయో-
విగ్ంశతిః ॥ ౧౬ ॥

పృథివ్యై స్వాహా౽న్తరిక్షాయ స్వాహా దివే స్వాహా౽గ్నయే
స్వాహా సోమాయ స్వాహా సూర్యాయ స్వాహా చన్ద్రమసే స్వాహా-
౽హ్నే స్వాహా రాత్రియై స్వాహర్జవే స్వాహా సాధవే స్వాహా సుక్షి-
త్యై స్వాహా క్షుధే స్వాహా౽౽శితిమ్నే స్వాహా రోగాయ స్వాహా హిం-
మాయ స్వాహా శీతాయ స్వాహా౽౽తపాయ స్వాహా౽రణ్యాయ స్వా-
హా సువర్గాయ స్వాహా లోకాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౬ ॥

పృథివ్యా అగ్నయ అహ్నే రాత్రియై చతుశ్చత్వారిగ్ంశత్ ॥

☞ భువో దేవానాం కర్మణా౽పసర్తస్య పథ్యా౽సి వ-
సుభిర్దేవేభిర్దేవతయా గాయత్రేణ త్వా ఛన్దసా యునజ్మి వసన్తేన
త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామి రుద్రేభిర్దేవేభిర్దేవతయా త్రైష్టు-
భేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి గ్రీష్మేణ త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామ్యా-
దిత్యేభిర్దేవేభిర్దేవతయా జాగతేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి వర్షా-
భిస్త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామి విశ్వేభిర్దేవేభిర్దేవతయా౽౽ను-
ష్టుభేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మి ॥ ౪౭ ॥ శరదా త్వర్తునా హవిషా దీ-
క్షయామ్యఙ్గిరోభిర్దేవేభిర్దేవతయా పాఙ్క్తేన త్వా ఛన్దసా యు-
నజ్మి హేమన్తశిశిరాభ్యాం త్వర్తునా హవిషా దీక్షయామ్యా౽హం దీ-
క్షామరుహమృతస్య పత్నీం గాయత్రేణ ఛన్దసా బ్రహ్మణా చర్తగ్ం
సత్యే౽ధాగ్ం సత్యమృతే౽ధామ్ । మహీమూషు సుత్రామాణమిహ
ధృతిస్స్వాహా విధృతిస్స్వాహా రన్తిస్స్వాహా రమతి-
స్స్వాహా ॥ ౪౮ ॥

ఆనుష్టుభేన త్వా ఛన్దసా యునజ్మ్యేకాన్నపఞ్చాశచ్చ ॥ ౧౮ ॥
ఈఙ్కారాయ స్వాహేఙ్కృతాయ స్వాహా క్రన్దతే స్వాహా -
ఽవక్రన్దతే స్వాహా ప్రోథతే స్వాహా ప్రప్రోథతే స్వాహా గన్ధాయ స్వా-
హా ఘ్రాతాయ స్వాహా ప్రాణాయ స్వాహా వ్యానాయ స్వాహాఽపా -
నాయ స్వాహా సన్దీయమానాయ స్వాహా సన్దితాయ స్వాహా విచృత్య -
మానాయ స్వాహా విచృత్తాయ స్వాహా పలాయిష్యమాణాయ స్వాహా
పలాయితాయ స్వాహోపరగ్ంస్యతే స్వాహోపరతాయ స్వా-
హా నివేక్ష్యతే స్వాహా నివిశమానాయ స్వాహా నివిష్టాయ స్వా -
హా నిషత్స్యతే స్వాహా నిషీదతే స్వాహా నిషణ్ణాయ స్వాహా ॥ ౪౯ ॥
ఆసిష్యతే స్వాహాఽఽసీనాయ స్వాహాఽఽసితాయ స్వాహా నిపత్స్య-
తే స్వాహా నిపద్యమానాయ స్వాహా నిపన్నాయ స్వాహా శయిష్య -
తే స్వాహా శయానాయ స్వాహా శయితాయ స్వాహా సంమీలిష్య-
తే స్వాహా సంమీలతే స్వాహా సంమీలితాయ స్వాహా స్వప్స్య-
తే స్వాహా స్వపతే స్వాహా సుప్తాయ స్వాహా ప్రభోత్స్యతే స్వాహా
ప్రబుధ్యమానాయ స్వాహా ప్రబుద్ధాయ స్వాహా జాగరిష్యతే స్వా -
హా జాగ్రతే స్వాహా జాగరితాయ స్వాహా శుశ్రూషమాణాయ స్వా-
హా శృణ్వతే స్వాహా శ్రుతాయ స్వాహా వీక్షిష్యతే స్వాహా ॥ ౫౦ ॥
వీక్షమాణాయ స్వాహా వీక్షితాయ స్వాహా సగ్ంహాస్యతే
స్వాహా సంజిహానాయ స్వాహోజ్జిహానాయ స్వాహా వివర్త్స్యతే -

తేస్వాహా వివర్తమానాయస్వాహా వివృత్తాయస్వాహోత్థా
స్యతే స్వాహోత్తిష్ఠతే స్వాహోత్థితాయస్వాహా విధవిష్యతే
స్వాహా విధూన్వానాయ స్వాహా విధూతాయ స్వాహోత్క్రం-
గ్గ్లస్యతె స్వాహోత్క్రామతె స్వాహోత్క్రాన్తాయ స్వాహా
చఙ్క్రమిష్యతే స్వాహా చఙ్క్రమ్యమాణాయ స్వాహా చఙ్క్రమితా-
యస్వాహా కణ్డూయిష్యతేస్వాహా కణ్డూయమానాయస్వాహా కణ్డూ-
యితాయస్వాహా నికషిష్యతెస్వాహా నికషమాణాయస్వాహా నికషి-
తాయస్వాహా యదత్తి తస్మైస్వాహా యత్పిబతి తస్మైస్వాహా యన్మే-
హతి తస్మైస్వాహా యచ్ఛకృత్కరోతి తస్మైస్వాహా రేతసే స్వాహా
ప్రజాభ్యస్స్వాహా ప్రజననాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౫౧ ॥

నిషణ్ణాయస్వాహా వీక్షిష్యతేస్వాహా నికషమాణాయస్వాహా
సప్తవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౯ ॥

అగ్నయేస్వాహా వాయవేస్వాహా * సూర్యాయస్వాహర్త-
మస్యృతస్యర్తమసి సత్యమసి సత్యస్య సత్యమస్యృతస్యపన్థా అసి
దేవానాం ఛాయాఽమృతస్య నామతత్సత్యం యత్త్వం * ప్రజా-
పతిరస్యధియదస్మిన్వాజినీవ శుభస్స్పర్ధన్తె దివస్సూర్యేణ విశోఽపో
వృణానస్సవతే కవ్యన్ప్రశుంన దోషా ఇర్యస్సపరిజ్మా ॥ ౫౨ ॥

అగ్నయేవాయవే సూర్యాయాష్టా చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౨౦ ॥

ప్రజననంప్రాతస్సవనేనై బ్రహ్మవాదినస్సత్త్వాఙ్గిరస ఆప్తో
వై సోమ్నావై సహస్రతమ్యా ఽత్రిర్జమదగ్నిస్సంవత్సరో దేవస్యవి-

భూరాఽయనాయ స్వాహాగ్నయే పృథివ్యా అగ్నయే పృథివ్యై భువనశ్చా-
రాయ స్వాహాగ్నయే వాయవే సూర్యాయవిగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

ప్రజననమజ్గిరసస్సోమోవై ప్రతి గృహ్ణాతిప్రభూర్వైభూమాణా-
య స్వా ద్విపఞ్చాశత్ ॥ ౫౨ ॥

ప్రజననం పరిజ్ఞా ॥

హరిః ఓమ్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే సప్తమకాణ్డే ప్రథమప్రశ్నస్సమాప్తః.

ద్వితీయప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

సాధ్యా వై దేవాస్సువర్గకామా ఏతగ్ం షడ్రాత్రమపశ్యన్త-
మాఽహరన్తేనాయజన్త తతో వై తే సువర్గం లోకమాయన్ య
ఏవం విద్వాగ్ంసష్షడ్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం యన్తి దేవ-
క్షత్త్రం వై షడ్రాత్రః ప్రత్యక్షగ్గ్ం హ్యేతాని పృష్ఠాని య ఏవం
విద్వాగ్ంసష్షడ్రాత్రమాసతే సాక్షాదేవ దేవతా అభ్యారోహన్తి
షడ్రాత్రో భవతి షడ్వా ఋతవష్షట్పృష్ఠాని ॥ ౧ ॥ ☞ పృ
ష్ఠైరేవ ఋతూనన్వారోహన్త్యృతుభిస్సంవథ్సరం తే సంవథ్సర ఏవ
ప్రతితిష్ఠన్తి బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథన్తరమసౌ
బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై య-
జ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీస్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం లోకం యన్తి త్రివృదగ్ని-
ష్టోమో భవతి తేజ ఏవావరున్ధతే పఞ్చదశో భవతీన్ద్రియమేవావరున్ధ-
తే సప్తదశః ॥ ౨ ॥ ☞ భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో
ప్రైవ తేన జాయన్త ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమే-
వాత్మన్దధతే త్రిణవో భవతి విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశో భవతి ప్రతి-
ష్ఠిత్యై సదోహవిర్ధానిన ఏతేన షడ్రాత్రేణ యజేరన్నాశ్వత్థీహ-
విర్ధానం చాగ్నీధ్రం చ భవతస్తద్ధి సువర్గ్యం చక్రీవతీ భవతస్సువర్గస్య
లోకస్య సమష్ట్యా ఉలూఖలబుధ్నో యూపో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై ప్రా-

ఖో ప్రయాన్తి ప్రాజాపత్యో హి సువర్గః ॥ ౩ ॥ లోకస్సరస్వత్యా యాన్త్యేష
వై దేవయానః పన్థాస్తమేవాన్వారోహన్త్యాక్రోశన్తో యాన్త్యవ-
ర్తిమేవాన్యస్మిన్ ప్రతిషజ్య ప్రతిష్ఠాం గచ్ఛన్తి యదా దశ శతం
కుర్వన్త్యథైకముత్థానగ్ం శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయు-
ష్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠన్తి యదా శతగ్ం సహస్రం కుర్వన్త్యథైకము-
త్థానగ్ం సహస్రసంమితో వా అసౌ లోకోఽముమేవ లోకమభిజయ-
న్తి యదైషాం ప్రమీయేత యదా వా జీయేరన్నథైకముత్థానం త-
ద్ధి తీర్థమ్ ॥ ౪ ॥

పృష్ఠాని సప్తదశస్సువర్గో జయన్తి యదైకాదశ చ ॥ ౧ ॥

కుసురుబిన్ద ఔద్దాలకిరకామయత పశుమాన్థ్స్యామితి స
ఏతగ్ం సప్తరాత్రమాహరత్తేనాయజత తేన వై స యావన్తో గ్రా-
మ్యాః పశవస్తానవారున్ధ య ఏవం విద్వాన్థ్సప్తరాత్రేణ యజతే
యావన్త ఏవ గ్రామ్యాః పశవస్తానేవావరున్ధే సప్తరాత్రో భవతి
సప్త గ్రామ్యాః పశవస్సప్తారణ్యాస్సప్త ఛన్దాగ్ంస్యుభయస్యావరుద్ధ్యై
త్రివృదగ్నిష్టోమో భవతి తేజః ॥ ౫ ॥ ☞ ఏవావరున్ధే పఞ్చద-
శో భవతీన్ద్రియమేవావరున్ధే సప్తదశో భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై
అథో ప్రైవ తేనజాయత ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచ-
మేవాత్మన్ధత్తే త్రిణవో భవతి విజిత్యై పఞ్చవిగ్ంశోఽగ్నిష్టోమో భ-
వతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై విశ్వ-
జిథ్సర్వపృష్ఠోఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాభిజిత్యై యత్ప్రత్యక్షం పూ-

ర్వ్యవ్వూహాస్సు పృష్ఠాన్యుపైయురిత్యుక్తమ్ ॥ ౬ ॥ విశ్వజిత్తి
యథా క్షుద్ధాముపసీదత్యేవముత్తమమహస్తస్యైకరాత్రశ్చ -
వస్యాద్బృహద్రథన్తరే పూర్వేవ్యవ్వహాస్స్నావయన్తీయంవావ రథ -
న్తరమసౌ బృహత్తాభ్యామేవ నయన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠ-
న్తి యత్రేత్యుక్తం విశ్వజితపృష్ఠాన్యుపయన్తి యథాప్రత్తాం క్షు -
హే త్వాదృగేవ తత్ ॥ ౭ ॥

తేజఉపైయురిత్యుక్తం ద్విచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨ ॥

బృహస్పతిరకామయత బ్రహ్మవర్చసీస్స్యామితి సఏతమష్టరాత్ర-
మపశ్య త్తమాఽహరత్తేనాయజత తతోవై స బ్రహ్మవర్చస్య భవద్య
ఏవం విద్వానష్టరాత్రేణ యజతే బ్రహ్మవర్చస్యేవ భవత్యష్టరాత్రో
భవత్యష్టాక్షరాగాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియైవ
బ్రహ్మవర్చసమవరుంధే ఽష్టరాత్రో భవతి చతస్రోవై దిశశ్చతస్రోఽ-
వాన్తరదిశాదిగ్భ్య ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరుంధే ॥ ౧ ॥ ☞ త్రి -
వృదగ్నిష్టోమోభవతి తేజఏవావరుంధే పఞ్చదశోభవతీన్ద్రియమేవా-
వరుంధే సప్తదశోభవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథోప్రైవ తేనజా -
యత ఏకవిగ్ంశోభవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథోరుచమేవాత్మన్ధత్తే త్రిణవోభ-
వతి విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యై పఞ్చవిగ్ంశోఽ -
గ్నిష్టోమోభవతి ప్రజాపతేరాప్త్యై మహావ్రతవానన్నాద్యస్యావ-
రుద్ధ్యై విశ్వజిత్సర్వపృష్ఠోఽతిరాత్రో భవతి సర్వస్యాభిజిత్యై ॥ ౨ ॥

దిగ్భ్యఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరుంధే ఽభిజిత్యై ॥ ౩ ॥

ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాస్సృష్టాః క్షుధం న్యాయన్త్స ఏతం
నవరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై ప్రజాభ్యోఽ-
కల్పత యర్హి ప్రజాః క్షుధం నిగచ్ఛేయుస్తర్హి నవరాత్రేణ యజేత మే
హి వా ఏతాసాం లోకా అక్లృప్తా అథైతాః క్షుధం నిగచ్ఛన్తీమానే-
వాభ్యో లోకాన్కల్పయతి తాన్కల్పమానాన్ప్రజాభ్యోఽనుకల్పతే
కల్పన్తే ॥ ౧౦ ॥ అస్త్యా ఇమే లోకా ఊర్ధ్వం ప్రజా అనుదధాతి త్రిరాత్రేణై-
వేమం లోకం కల్పయతి త్రిరాత్రేణాన్తరిక్షం త్రిరాత్రేణాముం లో-
కం యథా గుణే గుణమన్వస్యత్యేవమేవ తల్లోకే లోకమన్వస్యతి ధృ-
త్యా అశిథిలంభావాయ జ్యోతిర్గౌరాయురితి జ్ఞాతాస్తోమా భవన్తీ-
యం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయుర్యదేష్వేవ లోకేషు ప్రతితి-
ష్ఠన్తి జ్ఞాత్రం ప్రజానామ్ ॥ ౧౧ ॥ గచ్ఛతి నవరాత్రో భవత్యభిపూ-
ర్వమేవాస్మిన్తేజో దధాతి యో జ్యోగామయావీ స్యాత్స నవరాత్రేణ య-
జేత ప్రాణా హి వా ఏతస్యాధృతా అథైతస్య జ్యోగామయతి ప్రాణా-
నేవాస్మిన్దాధారోత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ ॥ ౧౨ ॥

కల్పన్తే ప్రజానాం త్రయస్త్రింశచ్చ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి స ఏతం దశహోతా-
రమపశ్యత్తమజుహోత్తేన దశరాత్రమసృజత తేన దశరాత్రేణ
ప్రాజాయత దశరాత్రాయ దీక్షిష్యమాణో దశహోతారం జు-
హుయాద్దశహోత్రైవ దశరాత్రగ్ం సృజతే తేన దశరాత్రేణ
ప్రజాయతే వైరాజో వా ఏష యజ్ఞో యద్దశరాత్రో య ఏవం విద్వా-

ద్దశరాత్రేణ యజతే విరాజమేవ గచ్ఛతి ప్రాజాపత్యో వా ఏష యజ-
జ్ఞో యద్దశరాత్రః ॥ ౧౩ ॥ య ఏవం విద్వాన్దశరాత్రేణ య-
జతే ప్రైవ జాయత ఇన్ద్రో వై సదృఙ్దేవతాభిరాసీత్స న వ్యావృతమగచ్ఛ-
త్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతం దశరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్తమా-
హరత్తేనాయజత తతో వై సో౽న్యాభిర్దేవతాభిర్వ్యావృతమగ-
చ్ఛద్య ఏవం విద్వాన్దశరాత్రేణ యజతే వ్యావృతమేవ పాప్మనా భ్రా-
తృవ్యేణ గచ్ఛతి త్రికకుద్వై ॥ ౧౪ ॥ ఏష యజ్ఞో యద్దశరాత్రస్త్రికకు-
త్పఞ్చదశః కకుదేకవిగ్ంశః కకుత్త్రయస్త్రిగ్ంశో య ఏవం విద్వా-
న్దశరాత్రేణ యజతే త్రికకుదేవ సమానానాం భవతి యజమానః
పఞ్చదశో యజమాన ఏకవిగ్ంశో యజమానస్త్రయస్త్రిగ్ంశః
పుర ఇతరా అభిచర్యమాణో దశరాత్రేణ యజేత దేవపురా ఏవ పర్యా-
హత్తే తస్య న కుతశ్చనోపావ్యాధో భవతి నైనమభిచరన్స్తృణుతే
దేవాసురాస్సంయత్తా ఆసన్తే దేవా ఏతాః ॥ ౧౫ ॥ దేవపురా
అపశ్యన్యద్దశరాత్రస్తాః పర్యూహన్త తేషాం న కుతశ్చనోపావ్యా-
ధో౽భవత్తతో దేవా అభవన్పరా౽సురా యో భ్రాతృవ్యవా-
న్త్స్యాత్స దశరాత్రేణ యజేత దేవపురా ఏవ పర్యూహత్తే తస్య న కు-
తశ్చనోపావ్యాధో భవతి భవత్యాత్మనా పరా౽స్య భ్రాతృవ్యో భ-
వతి స్తోమః స్తోమస్యోప స్తిర్భవతి భ్రాతృవ్యమేవోప స్తిం కురుతే జా-
మిత్వై ॥ ౧౬ ॥ ఏతత్కుర్వన్తి యజ్ఞాయజ్ఞియాగ్ం సగ్గ్ స్తోమము-
పేత్య కనీయాగ్ంసముపయన్తి యదగ్నిష్టోమసామాన్యవస్తాచ్ఛ ష-

రస్తాచ్చ భవన్త్యజామిత్వాయ త్రివృదగ్నిష్టోమో౽గ్నిష్టుదా-
గ్నేయీషు భవతి తేజ ఏవావరున్ధే పఞ్చదశ ఉక్థ్య ఐన్ద్రీష్వి-
న్ద్రియమేవావరున్ధే త్రివృదగ్నిష్టోమో వైశ్వదేవీషు పుష్టిమేవావరు-
న్ధే సప్తదశో౽గ్నిష్టోమః ప్రాజాపత్యాసు తీవ్రసోమో౽న్నాద్య-
స్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయతే ॥ ౧౭ ॥ ఏకవిగ్ంశ ఉక్థ్య-
స్సౌరీషు ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్ధత్తే సప్తదశో౽గ్నిష్టో-
మః ప్రాజాపత్యాసూప హవ్య ఉపహవమేవ గచ్ఛతి త్రిణవావ-
గ్నిష్టోమావభిత ఐన్ద్రీషు విజిత్యై త్రయస్త్రిగ్ంశ ఉక్థ్యో వైశ్వదే-
వీషు ప్రతిష్ఠిత్యై విశ్వజిత్సర్వపృష్ఠో౽తిరాత్రో భవతి సర్వస్యా-
భిజిత్యై ॥ ౧౮ ॥

విరాజమేవగచ్ఛతి ప్రాజాపత్యో వా ఏష యజ్ఞో యద్దశరా-
త్రస్త్రికకుద్వా ఏతా వై జాయత ఏకత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

ఋతవో వై ప్రజాకామాః ప్రజాం నావిన్దన్త తే౽కామయన్త
ప్రజాగ్ంసృజేమహి ప్రజామవరున్ధీమహి ప్రజాంవిన్దేమహి ప్రజావన్త-
స్స్యామేతి త ఏతమేకాదశరాత్రమపశ్యన్తమాహరన్తేనాయజన్త
తతో వై తే ప్రజామసృజన్త ప్రజామవారున్ధత ప్రజామవిన్దన్త ప్రజా-
వన్తో౽భవన్త ఋతవో౽భవన్తదార్తవానామార్తవత్వమృతూ-
నాం వా ఏతే పుత్రాస్తస్మాత్ ॥ ౧౯ ॥ [redacted] ఆర్తవా ఉచ్య-
న్తేయ ఏవంవిద్వాగ్ంస ఏకాదశరాత్రమాసతే ప్రజామేవసృజన్తే
ప్రజామవరున్ధతే ప్రజాం విన్దన్తే ప్రజావన్తో భవన్తి జ్యోతిరతిరాత్రో

భవతి జ్యోతిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై పృ-
ష్ఠ్యష్షడహో భవతి షడ్వా ఋతవష్షట్పృష్ఠాని పృష్ఠైరేవర్తూనన్-
న్వారోహన్త్యృతుభిస్సంవత్సరం తే సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠన్తి చ-
తుర్విగ్ంశో భవతి చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ ॥ ౨౦ ॥ గాయ-
త్రీం బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియామేవ బ్రహ్మవర్చసే ప్రతితిష్ఠన్తి
చతుశ్చత్వారిగ్ంశో భవతి చతుశ్చత్వారిగ్ంశదక్షరా త్రిష్టుగిన్ద్రియం
త్రిష్టుప్ త్రిష్టుభ్యేవేన్ద్రియే ప్రతితిష్ఠన్త్యష్టాచత్వారిగ్ంశో భవత్య-
ష్టాచత్వారిగ్ంశదక్షరా జగతీ జాగతాః పశవో జగత్యామేవ పశు-
షు ప్రతితిష్ఠన్త్యేకాదశరాత్రో భవతి పఞ్చ వా ఋతవ ఆర్తవాః ప-
ఞ్చర్తుష్వేవార్తవేషు సంవత్సరే ప్రతిష్ఠాయ ప్రజామవరున్ధతేఽతి-
రాత్రావభితో భవతః ప్రజాయై పరిగృహీత్యై ॥ ౨౧ ॥

తస్మాద్గాయత్ర్యేకాన్న పఞ్చాశచ్చ ॥ ౬ ॥

ఐన్ద్రవాయవాగ్రాన్గృహ్ణీయాద్యః కామయేత యథా పూ-
ర్వం ప్రజాః కల్పేరన్నితి యజ్ఞస్య వై క్లృప్తిమను ప్రజాః కల్పన్తే యజ్ఞ-
స్యాక్లృప్తిమను న కల్పన్తే యథాపూర్వమేవ ప్రజాః కల్పయతి న జ్యా-
యాగ్ంసం కనీయానతి క్రామత్యైన్ద్రవాయవాగ్రాన్గృహ్ణీయాదా-
మయావినః ప్రాణేన వా ఏతే వ్యృధ్యన్తే యస్యామయతి ప్రాణ ఐన్ద్ర-
వాయవః ప్రాణేనైవైనాగ్ం సమర్ధయతి మైత్రావరుణాగ్రాన్గృహ్ణీ-
రన్ యేషాం దీక్షితానాం ప్రమీయేత ॥ ౨౨ ॥ ప్రాణాపానా-
భ్యాం వా ఏతే వ్యృధ్యన్తే యేషాం దీక్షితానాం ప్రమీయతే ప్రాణాపా-

నా మైత్రావరుణా ప్రాణాపానావేవముఖతః పరిహరన్త ఆశ్వినాగ్రా -
న్గృహ్ణీతానుజావరోఽశ్వినౌ వై దేవానామానుజావరౌ పశ్చేవాగ్రం పర్-
ఐతామాశ్వినౌ వా ఏతస్య దేవతా య ఆనుజావరస్తావేవైనమగ్రం పరిణ-
యతః శుక్రాగ్రాన్గృహ్ణీత గతశ్రీః ప్రతిష్ఠాకామోఽసౌ వా ఆదిత్య -
శ్శుక్ర ఏషోఽన్తోఽన్తం మనుష్యః ॥ ౨౩ ॥ శ్రియై గత్వా నివ -
ర్తతేఽన్తాద్దేవాన్తమారభతే నతత ఈపాపీయాన్భవతి మన్థ్యగ్రా -
న్గృహ్ణీతాభిచరన్నార్తపాత్రం వా ఏతద్యన్మన్థిపాత్రం మృత్యునై -
వైనం గ్రాహయతి తాజగార్తిమార్ఛత్యాగ్రయణాగ్రాన్గృహ్ణీత
యస్య పితా పితామహః పుణ్యస్స్యాదథ తన్న ప్రాప్నుయాద్వా -
చా వా ఏష ఇన్ద్రియేణ వ్యృధ్యతే యస్య పితా పితామహః పుణ్యః
భవత్యథ తన్న ప్రాప్నోత్యుర ఇవ వై తద్యజ్ఞస్య వాగివ యదాగ్ర -
యణో వాచైవైనమిన్ద్రియేణ సమర్ధయతి నతత ఈపాపీయాన్భవత్యు-
క్థాగ్రాన్గృహ్ణీతాభిచర్యమాణస్సర్వేషాం వా ఏతత్పాత్రాణామిన్ద్రి-
యం యదుక్థ్యపాత్రగ్ం సర్వేణైవైనమిన్ద్రియేణాతిప్రయుఙ్క్తే సర -
స్వత్యభినోనేషి వస్యఇతి పురోరుచం కుర్యాద్వాగ్వై ॥ ౨౪ ॥
☛ సరస్వతీ వాచైవైనమతి ప్రయుఙ్క్తే మాత్వక్షేత్రాణ్యరణా -
నిగన్నిత్యాహ మృత్యోర్వై క్షేత్రాణ్యరణాని తేనైవ మృత్యోః
క్షేత్రాణి నగచ్ఛతి పూర్ణాగ్రాన్గృహ్ణీయాదామయావినః ప్రా -
ణా వా ఏతస్య శుగృచ్ఛతి యస్యామయతి ప్రాణాగ్రహః ప్రాణా -
నేవాస్య శుచో ముఞ్చత్యుత యదీతాసుర్భవతి జీవత్యేవ పూ -

గ్లానగ్నిహోత్రపురీషియామాద్యర్హి పర్జన్యోనవర్షేత్ప్రాణా వా ఏతర-
హి ప్రజానాగ్ం శుగృచ్ఛతి యర్హి పర్జన్యో నవర్షతి ప్రాణా
గ్రహోవిప్రాణానేవ ప్రజానాగ్ం శుచాముఞ్చతితాజక్ప్రవర్షతి ।

ప్రమీయేత మనుష్యబుధ్యాత్తె యస్య పితా పితామహః
పుణ్యోవాగ్స్య ఏవ పూర్వాగ్నిహోత్రప్లిచ్ఛవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

☞ గాయత్రోవా ఐన్ద్రవాయవో గాయత్రం ప్రాయణీ-
ణీయమహ స్తస్మాత్ప్రాయణీయే ఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే
స్వఏవైనమాయతనే గృహ్ణాతి త్రైష్టుభోవై శుక్రస్త్రైష్టుభంద్వితీ-
యమహ స్తస్మాద్ద్వితీయేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే స్వఏవైనమాయ-
తనేగృహ్ణాతి జాగతోవా ఆగ్రయణో జాగతం తృతీయమహ స్తస్మా-
త్తృతీయేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వఏవైనమాయతనే గృ-
హ్ణాత్యేతద్వై ॥ ౧౭ ॥ ☞ యజ్ఞస్యాప్తద్యచ్ఛన్దాగ్ం స్యాప్నో-
తి యదాగ్రయణశ్శ్వో గృహ్యతే యత్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏ-
వైనం పునఃప్రయుఙ్క్తే జగన్ముఖో వై ద్వితీయ స్త్రిరాత్రో జాగత
ఆగ్రయణో యచ్చతుర్థేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వఏవైన-
మాయతనే గృహ్ణాత్యథో స్వమేవ ఛన్దోఽనుపర్యావర్తన్తే రాథ-
న్తరోవా ఐన్ద్రవాయవో రాథన్తరం పఞ్చమమహ స్తస్మాత్పఞ్చ-
మేఽహన్న ॥ ౧౮ ॥ ☞ ఐన్ద్రవాయవో గృహ్యతే స్వఏవైన-
మాయతనేగృహ్ణాతి బార్హతోవై శుక్రో బార్హతగ్ం షష్ఠమ-
హ స్తస్మాత్షష్ఠేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యతే స్వఏవైనమాయతనే గృహ్ణా-

త్యేతద్వై ద్వితీయం యజ్ఞమాపద్యచ్ఛన్దాగ్ స్యాప్నోతి యచ్ఛుక్ర-
శ్లోకౌ గృహ్యేతే యత్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏవైనం పునః ప్రయు-
జ్యతే త్రిష్టుభ్ఖలు వై తృతీయస్య త్రిరాత్రస్య త్రిష్టుభః ॥ ౨౯ ॥ [illegible]
శుక్రో యత్సప్తమేఽహఞ్ఛుక్రౌ గృహ్యేతే స్వ ఏవైనమాయత-
నే గృహ్ణాత్యథో స్వమేవ ఛన్దోఽనుపర్యావర్తన్తే వాగ్వా ఆగ్రయణో
వాగష్టమమహస్తస్మాదష్టమేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యతే స్వ ఏ-
వైనమాయతనే గృహ్ణాతి ప్రాణో వా ఐన్ద్రవాయవః ప్రాణో నవమ-
మహస్తస్మాన్నవమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే స్వ ఏవైన-
మాయతనే గృహ్ణాత్యేతత్ ॥ ౩౦ ॥ వై తృతీయం యజ్ఞమాప-
ద్యచ్ఛన్దాగ్ స్యాప్నోతి యదైన్ద్రవాయవశ్శ్వో గృహ్యతే య-
త్రైవ యజ్ఞమదృశన్తత ఏవైనం పునః ప్రయుఙ్క్తేఽథో స్వమేవ
ఛన్దోఽనుపర్యావర్తన్తే పథో వా ఏతేఽధ్యపథేన యన్తి యేఽన్యే-
నైన్ద్రవాయవాత్ప్రతిపద్యన్తేఽన్తః ఖలు వా ఏష యజ్ఞస్య యద్ద-
శమమహర్దశమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యతే యజ్ఞస్య ॥ ౩౧ ॥
ఏవాన్తం గత్వాఽపథాత్పన్థామపి యన్త్యథో యథా వహీయసా
ప్రతిసారం వహన్తి తాదృగేవ తచ్ఛన్దాగ్ స్యన్యోఽన్యస్య లోక-
మభ్యధ్యాయన్త్యేతేనైవ దేవా వ్యవాహయన్నైన్ద్రవాయవ-
స్య వా ఏతదాయతనం యచ్చతుర్థమహస్తస్మిన్నాగ్రయణో గృ-
హ్యతే తస్మాదాగ్రయణస్యాయతనే నవమేఽహన్నైన్ద్రవాయవో

గృహ్యాతే శుక్రస్య వా ఏతద్ధాయతనం యత్పఞ్చమమ్ ॥ 3౧ ॥ అహస్తస్మిన్నైన్ద్రవాయవో గృహ్యాతే తస్మాదైన్ద్రవాయవస్యాయతనే సప్తమేఽహఞ్ఛుక్రో గృహ్యాత ఆగ్రయణస్య వా ఏతద్ధాయతనం యత్షష్ఠమహస్తస్మిఞ్ఛుక్రో గృహ్యాతే తస్మాచ్ఛుక్రస్యాయతనే ఽష్టమేఽహన్నాగ్రయణో గృహ్యాతే ఛన్దాగ్ంస్యేవ తద్వివాహయతి ప్రవస్యసో విన్దాహామావ్నోతి య ఏవం వేదాథో దేవతాభ్య ఏవ యజ్ఞే సంవిదం దధాతి తస్మాదిదమన్యోఽన్యస్మై దదాతి ॥ 33 ॥ ఏతద్వై పఞ్చమేఽహన్త్రైష్టుభ ఏతద్గృహ్యాతే యజ్ఞస్య పఞ్చమమన్యస్మా ఏకం చ ॥ ౪ ॥

గాయత్రస్త్రైష్టుభో జాగతో జగన్ముఖో ఽథో స్వాగ్ం రాథన్తరో బార్హత ఏతద్వై ద్వితీయగ్ం శుక్రస్త్రిష్టుబ్ముఖో ఽథో వాక్ప్రాణ ఏతదథో పథశ్చతుర్థం నవమే పఞ్చమగ్ం సప్తమే యత్షష్ఠమష్టమేఽహఞ్ఛన్దాగ్ంసి ॥

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి స ఏతం ద్వాదశరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై స ప్రాజాయత యః కామయేత ప్రజాయేయేతి స ద్వాదశరాత్రేణ యజేత ప్రైవ జాయతే బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యగ్నిష్టోమప్రాయణా యజ్ఞా అథ కస్మాదతిరాత్రః పూర్వః ప్రయుజ్యత ఇతి చక్షుషీ వా ఏతే యజ్ఞస్యయదతిరాత్రౌ కనీనికే అగ్నిష్టోమౌ యత్ ॥ 3౪ ॥ అగ్నిష్టోమం

పూర్వాం ప్రయుఞ్జీరన్పృష్ఠాని కనీనికే దధ్యుస్తస్మాదతిరాత్రౌ పూ-
ర్వౌ ప్రయుజ్యేతే చక్షుషీ ఏవ యజ్ఞే ధిత్వా మధ్యతః కనీనికే ప్రతి ద-
ధతి యో వై గాయత్రీం జ్యోతిఃపక్షాం వేద జ్యోతిషా భాసా సువర్గం
లోకమేతి యావగ్నిష్టోమౌ తౌ పక్షౌ యేఽన్తరేఽష్టావుక్థ్యాః స ఆ-
త్మైషా వై గాయత్రీ జ్యోతిఃపక్షా య ఏవం వేద జ్యోతిషా భాసా సువర్గం
లోకమ్ ॥ ౩౫ ॥ ప్రజాపతిర్వా ఏష ద్వాదశధా విహితో య-
ద్ద్వాదశరాత్రో యావతిరాత్రౌ తౌ పక్షౌ యేఽన్తరేఽష్టావుక్థ్యాః స
ఆత్మా ప్రజాపతిర్వావైష సన్థ్సద్ధ వై సత్త్రేణ స్పృణోతి ప్రాణా వై
సత్త్వం ప్రాణానేవ స్పృణోతి సర్వేషాం వా ఏష ప్రజానాం ప్రాణైరాస-
తే యః సత్త్రాయాస్తే తస్మాత్పృచ్ఛన్తి కిమేతే సత్త్రిణ ఇతి ప్రియః
ప్రజానాముత్థితో భవతి య ఏవం వేద ॥ ౩౬ ॥

అగ్నిష్టోమౌ యత్సువర్గం లోకం ప్రియః ప్రజానాం పఞ్చ చ ॥

న వా ఏషోఽన్యతో వైశ్వానరాత్సువర్గాయ లోకాయ ప్రాభవ-
దూర్ధ్వో హ వా ఏష ఆతత ఆసీత్తే దేవా ఏతం వైశ్వానరం పర్యౌ-
హన్సువర్గస్య లోకస్య ప్రభూత్యా ఋతవో వా ఏతేన ప్రజాపతిమయా-
జయన్తేష్వార్ధ్నోదధి తదృధ్నోతి హ వా ఋత్విక్షు య ఏవం విద్వా-
న్ద్వాదశాహేన యజతే తేఽస్మిన్నైచ్ఛన్త స రసమహ వసన్తాయ
ప్రాయచ్ఛత్ ॥ ౩౭ ॥ యవం గ్రీష్మాయౌషధీర్వర్షాభ్యో వ్రీహీఞ్ఛర-
దే మాషతిలౌ హేమన్తశిశిరాభ్యాం తేనేన్ద్రం ప్రజాపతిరయాజయ-

త్తత్సో వా ఇన్ద్ర ఇన్ద్రోఽభవత్తస్మాదాహురానుజావరస్య యజ్ఞ ఇతి స హ్యేతేనాగ్రేఽయజతైష హ వై కుణపమత్తి యస్సత్త్రే ప్రతిగృహ్ణాతి పురుషకుణపమశ్వకుణపం గౌర్వా అన్నం యేన పాత్రేణాన్నం బిభ్రతి యత్తన్న నిర్ణేనిజతి తతోఽధి ॥ ౩౮ ॥ మలం జాయత ఏక ఏవ యజేతైకో హి ప్రజాపతిరార్ధ్నోద్ద్వాదశ రాత్రీర్దీక్షితస్స్యాద్ద్వాదశ మాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరః ప్రజాపతిః ప్రజాపతిర్వావైష ఏష హ త్వై జాయతే యస్తపసోఽధిజాయతే చతుర్ధా వా ఏతాస్తిస్రో రాత్రయో యద్ద్వాదశోపసదో యాః ప్రథమా యజ్ఞం తాభిస్సంభరతి యా ద్వితీయా యజ్ఞం తాభిరారభతే ॥ ౩౯ ॥ యాస్తృతీయాః పాత్రాణి తాభిర్నిర్ణేనిక్తే యాశ్చతుర్థీరపి తాభిరాత్మానమన్తరతశ్శున్ధతే యో వా అస్య పశుమత్తి మాగ్ంసగ్ం సోఽత్తి యః పురోడాశం మస్తిష్కగ్ం స యః పరివాపం పురీషగ్ం స య ఆజ్యం మజ్జానగ్ం స యస్సోమగ్ం స్వేదగ్ం సోఽపి హ వా అస్య శీర్షణ్యా నిష్పదః ప్రతిగృహ్ణాతి యో ద్వాదశాహే ప్రతిగృహ్ణాతి తస్మాద్ద్వాదశాహేన న యాజ్యం పాప్మనో వ్యావృత్త్యై ॥ ౪౦ ॥

అయచ్ఛదధిరభతే ద్వాదశాహేన చత్వారి చ ॥ ౧౦ ॥

ఏకస్మై స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహా త్రిభ్యస్స్వాహా చతుర్భ్యస్స్వాహా పఞ్చభ్యస్స్వాహా షడ్భ్యస్స్వాహా సప్తభ్యస్స్వాహాఽష్టాభ్యస్స్వాహా నవభ్యస్స్వాహా దశభ్యస్స్వాహైకాదశభ్యస్స్వా-

హా ద్వాదశభ్యస్స్వాహా త్రయోదశభ్యస్స్వాహా చతుర్దశభ్యస్స్వా-
హా పఞ్చదశభ్యస్స్వాహా షోడశభ్యస్స్వాహా సప్తదశభ్యస్స్వాహాఽ-
ష్టాదశభ్యస్స్వాహైకాన్నవిగ్ంశత్యై స్వాహా నవవిగ్ంశత్యై స్వా-
హైకాన్నచత్వారిగ్ంశతే స్వాహా నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్నష-
ష్ట్యై స్వాహా నవషష్ట్యై స్వాహైకాన్నాశీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వా-
హైకాన్నశతాయ స్వాహా శతాయ స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం శతాభ్యాగ్ం
స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౮౧ ॥

నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్నైకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౧ ॥

ఏకస్మై స్వాహా త్రిభ్యస్స్వాహా పఞ్చభ్యస్స్వాహా సప్తభ్య-
స్స్వాహా నవభ్యస్స్వాహైకాదశభ్యస్స్వాహా త్రయోదశభ్యస్స్వా-
హా పఞ్చదశభ్యస్స్వాహా సప్తదశభ్యస్స్వాహైకాన్నవిగ్ంశత్యై
స్వాహా నవవిగ్ంశత్యై స్వాహైకాన్నచత్వారిగ్ంశతే స్వాహా
నవచత్వారిగ్ంశతే స్వాహైకాన్నషష్ట్యై స్వాహా నవషష్ట్యై స్వా-
హైకాన్నాశీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వాహైకాన్నశతాయ స్వా-
హా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౮౨ ॥ ఏకస్మై పఞ్చాశత్ ॥ ౧౨ ॥

ద్వాభ్యాగ్ం స్వాహా చతుర్భ్యస్స్వాహా షడ్భ్యస్స్వాహా-
ఽష్టాభ్యస్స్వాహా దశభ్యస్స్వాహా ద్వాదశభ్యస్స్వాహా చతు-
ర్దశభ్యస్స్వాహా షోడశభ్యస్స్వాహాఽష్టాదశభ్యస్స్వాహా వి-
గ్ంశత్యై స్వాహాఽష్టానవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై

స్వాహా ॥ ౪౩ ॥ ద్వాభ్యామష్టానవత్యై షడ్విꣳశతిః ॥ ౧౩ ॥

త్రిభ్యస్స్వాహా పఞ్చభ్యస్స్వాహా సప్తభ్యస్స్వాహా నవ-
భ్యస్స్వాహైకాదశభ్యస్స్వాహా త్రయోదశభ్యస్స్వాహా పఞ్చదశ-
భ్యస్స్వాహా సప్తదశభ్యస్స్వాహైకాన్నవిꣳశత్యై స్వాహా నవ-
విꣳశత్యై స్వాహైకాన్న చత్వారిꣳశతే స్వాహా నవచత్వారి-
ꣳశతే స్వాహైకాన్న షష్ట్యై స్వాహా నవషష్ట్యై స్వాహైకాన్నా-
శీత్యై స్వాహా నవాశీత్యై స్వాహైకాన్న శతాయ స్వాహా శతా-
య స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౪ ॥

త్రిభ్యో అష్టా చత్వారిꣳశత్ ॥ ౧౪ ॥

చతుర్భ్యస్స్వాహా అష్టాభ్యస్స్వాహా ద్వాదశభ్యస్స్వా-
హా షోడశభ్యస్స్వాహా విꣳశత్యై స్వాహా షణ్ణవత్యై స్వాహా శ-
తాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౫ ॥

చతుర్భ్యష్షణ్ణవత్యై షోడశ ॥ ౧౫ ॥

పఞ్చభ్యస్స్వాహా దశభ్యస్స్వాహా పఞ్చదశభ్యస్స్వాహా వి-
ꣳశత్యై స్వాహా పఞ్చనవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై
స్వాహా ॥ ౪౬ ॥ పఞ్చభ్యః పఞ్చనవత్యై చతుర్దశ ॥ ౧౬ ॥

దశభ్యస్స్వాహా విꣳశత్యై స్వాహా త్రిꣳశతే స్వా-
హా చత్వారిꣳశతే స్వాహా పఞ్చాశతే స్వాహా షష్ట్యై స్వాహా సప్త-
త్యై స్వాహాఽశీత్యై స్వాహా నవత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వ-
స్మై స్వాహా ॥ ౪౭ ॥ దశభ్యో ద్వావిꣳశతిః ॥ ౧౭ ॥

విగ్ంశత్యై స్వాహా చత్వారిగ్ంశతే స్వాహా షష్ట్యై స్వాహా-
ఽశీత్యై స్వాహా శతాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౮ ॥

విగ్ంశత్యై ద్వాదశ ॥ ౧౮ ॥

పఞ్చాశతే స్వాహా శతాయ స్వాహా ద్వాభ్యాగ్ం శతాభ్యాగ్ం స్వాహా త్రిభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా చతుర్భ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా పఞ్చభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా షడ్భ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా సప్తభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా అష్టాభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా నవభ్యశ్శతేభ్యస్స్వాహా సహస్రాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౯ ॥

పఞ్చాశతే ద్వాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౯ ॥

శతాయ స్వాహా సహస్రాయ స్వాహాఽయుతాయ స్వాహా నియుతాయ స్వాహా ప్రయుతాయ స్వాహాఽర్బుదాయ స్వాహా న్యర్బుదాయ స్వాహా సముద్రాయ స్వాహా మధ్యాయ స్వాహాఽన్తాయ స్వాహా పరార్ధాయ స్వాహోషసే స్వాహా వ్యుష్ట్యై స్వాహోదేష్యతే స్వాహోద్యతే స్వాహోదితాయ స్వాహా సువర్గాయ స్వాహా లోకాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫౦ ॥

శతాయాష్టాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౦ ॥

సాధ్యాష్షడ్రాత్రం కుసురుబిన్దస్సప్తరాత్రం బృహస్పతిరష్టరాత్రం ప్రజాపతిస్తాః క్షుధం నవరాత్రం ప్రజాపతిరకామయత దశహోతారమృతవ ఐన్ద్రవాయవాగ్రాన్గాయత్రో వై ప్రజాపతి-

స్పద్వాదశరాత్రేణ వా ఏకస్మా ఏకస్త్యై ద్వాభ్యాం త్రిభ్యశ్చతు-
ర్భ్యః పఞ్చభ్యో దశభ్యో విగ్ంశత్యై పఞ్చాశతే శతాయ విగ్ం-
శతిః ॥ ౨౦ ॥

ప్రాధ్యాఽస్మా ఇమే లోకా గాయత్రం వై తృతీయమేకస్త్యై ప-
ఞ్చాశత్ ॥ ౫౦ ॥ ప్రాధ్యాస్సర్వస్త్యై స్వాహా ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

ద్వితీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

తృతీయప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

పరిజవంవా ఏతేనయన్తి యద్దశమమహః పాపావహీయంవా
ఏతేన భవన్తి యద్దశమమహర్యో వై పరిజవం యతామపథేన ప్ర-
తిపద్యతే యస్థాణుగ్ం హన్తి యోభ్రేషన్న్యేతి సహీయతే సయో
వై దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహన్యతే సహీయతే తస్మై య ఉప-
హతాయ వ్యాహతమైవాన్వారభ్యసమశ్నుతే ఉభయో వ్యాహ-
న్తః ॥ ౧ ॥ హీయతే తస్మాద్దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహతాయ

నవ్యుచ్ఛ్యమథో ఖల్వాహుర్యజ్ఞస్య వై సమృద్ధేన దేవాస్సువర్గం లో-
కమాయన్ యజ్ఞస్య వ్యృద్ధేనాసురాన్పరాభావయన్నితి యత్ఖ-
లు వై యజ్ఞస్య సమృద్ధం తద్యజమానస్య యద్వ్యృద్ధం తద్భ్రాతృ-
వ్యస్య స యో వై దశమేఽహన్నవివాక్య ఉపహన్యతే స ప్రవాతీ
రేచయతి తే యే బాహ్యా దృశీకవః ॥ ౨ ॥ స్యుస్తే విబ్రూయు-
ర్యది తత్ర న విన్దేయురన్తస్సదసాద్వ్యుచ్ఛ్యం యది తత్ర న విన్దే-
యుర్గృహపతినా వ్యుచ్ఛ్యం తద్వ్యుచ్ఛ్యమేవాథ వా ఏతత్సర్పరాజ్ఞి-
యా ఋగ్భిస్స్తువన్తీయం వై సర్పరాజ్ఞీ యద్వా అస్యాం కిం
చార్చన్తియదానృచుస్తే నేయగ్ం సర్పరాజ్ఞీ తే యదేవ కించ వా-
చాఽనృచుర్యదతోఽధ్యర్చితారః ॥ ౩ ॥ తదుభయమాప్త్వాఽవరు-
ధ్యోత్తిష్ఠామేతి తాభిర్మనసా స్తువతే న వా ఇమామశ్వరథో నాశ్వ-
తరీరథస్సద్యః ❋ పర్యాప్తుమర్హతి మనో వా ఇమాగ్ం సద్యః
పర్యాప్తుమర్హతి మనః పరిభవితుమథ బ్రహ్మ వదన్తి పరిమితా
వా ఋచః పరిమితాని సామాని పరిమితాని యజూగ్ంష్యథైతస్యై-
వాన్తో నాస్తి యద్బ్రహ్మ తత్ప్రతిగృణత ఆచక్షీత స ప్రతిగరః ॥ ౪ ॥

వ్యాహాసద్దృశీకవోఽర్చితారస్సప్త చ ॥ ౧ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్తి కిం ద్వాదశాహస్య ప్రథమేనాహ్నర్త్వి-
జాం యజమానో వృఙ్క్త ఇతి తేజ ఇన్ద్రియమితి కిం ద్వితీయేనేతి
ప్రాణానన్నాద్యమితి కిం తృతీయేనేతి త్రీనిమాన్లోకానితి కిం చతు-

ర్థనేత్తి చతుష్పదగ్ం పశూనిత్తి కిం పఞ్చమనేత్తి పఞ్చాక్షరాం పఙ్క్తిమి-
త్తికిగ్ం షష్ఠేనేత్తి షడృతూనిత్తి కిగ్ం సప్తమనేతి సప్తపదాగ్ం శక్వ-
రీమితి ‖ ౫ ‖ కిమష్టమనేత్యష్టాక్షరాంగాయత్రీమిత్తికిం నవమనేతి
త్రివృతగ్గ్ం స్తోమమిత్తి కిం దశమనేత్తి దశాక్షరాం విరాజమిత్తి కిమే -
కాదశేనేత్యేకాదశా క్షరాం త్రిష్టుభమిత్తి కిం ద్వాదశేనేత్తి ద్వాద-
శాక్షరాం జగత్తీమిత్యేతావద్వావ స్తి యావదేతద్యావదేవా స్తిత -
దేషాం వృఙ్క్తే ‖ ౬ ‖ శక్వరీమిత్యేక చత్వారిగ్ంశచ్చ ‖ ౨ ‖

ఏషవా ఆప్తో ద్వాదశాహో యత్త్రయోదశరాత్రస్సమాన-
గ్గ్ం హ్యేతదహార్యత్ప్రాయణీయశ్చోదయనీయశ్చ త్ర్యతి రాత్రో
భవత్తి త్రయఇమెల్లోకా ఏషాం లోకానామాప్త్యై ప్రాణావై ప్ర-
థమోఽతిరాత్రో వ్యానో ద్వితీయోఽపాన స్తృతీయఃప్రాణా -
పానోదానేష్వేవాన్నాద్యే ప్రతి తిష్ఠన్తి సర్వమాయుర్యన్తి య
ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయోదశరాత్రమాసతే తదాహుర్వాగ్వా
ఏషా వితతా ‖ ౭ ‖ యద్ద్వాదశాహస్తాం విచ్ఛిద్యుర్యన్మధ్యేఽతి
రాత్రం కుర్యురుపదాసుకాగృహపతేర్వాక్స్యాద్యదుపరిష్టాచ్ఛన్దో -
మానాం మహావ్రతం కుర్వన్తి సంతతామేవ వాచమవరుద్ధతేఽను-
పదాసుకా గృహపతేర్వాగ్భవతి పశవోవై ఛన్దోమాఅన్నం మ-
హావ్రతం యదుపరిష్టాచ్ఛన్దోమానాం మహావ్రతం కుర్వన్తి పశు-
షు చైవాన్నాద్యే చ ప్రతితిష్ఠన్తి ‖౮‖ వితతా త్రిచత్వారిగ్ంశచ్చ ‖

ఆదిత్యా అకామయన్తోభయోర్లోకయోర్‌ఋధ్నుయామేతి త ఏతం చతుర్దశరాత్రమపశ్యన్త మాఽహరన్తేనా-
యజన్త తతో వై త ఉభయోర్లోకయోరార్ధ్నువన్నస్మిగ్‍ంశ్చాము-
ష్మిగ్‍ంశ్చ య ఏవం విద్వాగ్‍ంసశ్చతుర్దశరాత్రమాసత ఉభయోరేవ
లోకయోర్‌ఋధ్నువన్త్యస్మిగ్‍ంశ్చాముష్మిగ్‍ంశ్చ చతుర్దశరాత్రో
భవతి సప్త గ్రామ్యా ఓషధయస్సప్తారణ్యా ఉభయీషామవ
రుద్ధ్యై యత్పరాచీనాని పృష్ఠాని ॥ ౯ ॥ భవన్త్యముమేవ తైర్లో-
కమభి జయన్తి యత్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని భవన్తీమమేవ తైర్లోక-
మభి జయన్తి త్రయస్త్రిగ్‍ంశౌ మధ్యతస్స్తోమౌ భవతస్సామ్రా-
జ్యమేవ గచ్ఛన్త్యధిరాజౌ భవతోఽధిరాజా ఏవ సమానానాం భవ-
న్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై ॥ ౧౦ ॥

పృష్ఠాని చతుస్త్రిగ్‍ంశచ్చ ॥ ౪ ॥

ప్రజాపతిస్సువర్గం లోకమైత్తం దేవా అన్వాయన్తానాది-
త్యాశ్చ పశవశ్చాన్వాయన్తే దేవా అబ్రువన్ యాన్పశూనుపాజీ-
విష్మత ఇమేఽన్వాగ్మన్నితి తేభ్య ఏతం చతుర్దశ రాత్రం ప్రత్యౌ-
హన్త ఆదిత్యాః పృష్ఠైస్సువర్గం లోకమారోహన్త్ర్యహాభ్యామ-
స్మిన్లోకే పశూన్ప్రత్యౌహన్పృష్ఠైరాదిత్యా అముష్మిన్లోక ఆర్ధ్ను-
వన్త్ర్యహాభ్యామస్మిన్ ॥ ౧౧ ॥ లోకే పశవో య ఏవం విద్వా-
గ్‍ంసశ్చతుర్దశరాత్రమాసత ఉభయోరేవ లోకయోర్‌ఋధ్నువ-

త్రయస్త్రిగ్ంశతాంచాముష్మిగ్ంశ్చ పృష్ఠైరేవాముష్మింల్లోక ఋధ్నువన్తి త్ర్యహాభ్యామస్మిం ల్లోకే జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహో భవత్య-యం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యా-రోహన్తి యదన్యతః పృష్ఠాని స్యుర్వివధగ్ం స్యాన్మధ్యే పృష్ఠాని భవన్తి సవివధత్వాయ ॥ ౧౨ ॥ ఓజో వై వీర్యం పృష్ఠా-న్యోజ ఏవ వీర్యం మధ్యతో దధతే బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీ-యం వావ రథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అన-యోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాయనీ స్రుతీ తాభ్యామే-వసువర్గం లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారో-హన్తి యే పరాచీనాని పృష్ఠాన్యుపయన్తి ప్రత్యఙ్త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోర్ఋ-ధ్వోత్తిష్ఠన్తి చతుర్దశైతాస్తాసాం యా దశ దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధతే యాశ్చతస్రశ్చతస్రో దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై ॥ ౧౩ ॥

ఋధ్నువన్త్ర్యహాభ్యామస్మిన్త్సవివధత్వాయ ప్రతిష్ఠిత్యా ఏ-కత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౫ ॥

ఇన్ద్రో వై సదృఙ్దేవతాభిరాసీత్స న వ్యావృతమగచ్ఛత్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతం పఞ్చదశరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్త-మాఽహరత్తేనాయజత తతో వై సోఽన్యాభిర్దేవతాభిర్వ్యావృత-మగచ్ఛద్య ఏవం విద్వాగ్ంసః పఞ్చదశరాత్రమాసతే వ్యావృత-

మేవ ప్రాప్నువన్తా భ్రాతృవ్యేణ గచ్ఛన్తి జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్య-
హా భవన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షమ్ ॥ ౧౪ ॥ ☞ గౌరసా-
వాయురేష్వేవ లోకేషు ప్రతితిష్ఠన్త్యసత్రం వా ఏతద్యదఛన్దో-
మం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవరున్ధతే
పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా ఓజ-
స్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతితిష్ఠన్తి పఞ్చదశరాత్రో భవతి పఞ్చదశో
వజ్రో వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్ర హరన్త్యతిరాత్రావభితో భవత
ఇన్ద్రియస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౧౫ ॥ అన్తరిక్షమిన్ద్రియస్యైకం చ ॥

ఇన్ద్రో వై శిథిల ఇవాప్రతిష్ఠిత ఆసీత్సోఽసురేభ్యోఽబిభే-
త్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతం పఞ్చదశరాత్రం వజ్రం ప్రా-
యచ్ఛత్తేనాసురాన్పరాభావ్య విజిత్య శ్రియమగచ్ఛదగ్నిష్టుతా
పాప్మానం నిరదహత పఞ్చదశరాత్రేణౌజో బలమిన్ద్రియం వీర్య-
మాత్మన్నధత్త య ఏవం విద్వాగ్ంసః పఞ్చదశరాత్రమాసతే భ్రా-
తృవ్యానేవ పరాభావ్య విజిత్య శ్రియం గచ్ఛన్త్యగ్నిష్టుతా పాప్మా-
నం నిః ॥ ౧౬ ॥ దహన్తే పఞ్చదశరాత్రేణౌజో బలమిన్ద్రియం
వీర్యమాత్మన్దధత ఏతా ఏవ పశవ్యాః పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య రా-
త్రయోఽర్ధమాసశస్సంవత్సర ఆప్యతే సంవత్సరం పశవోఽను ప్రజా-
యన్తే తస్మాత్పశవ్యా ఏతా ఏవ సువర్గ్యాః పఞ్చదశ వా అర్ధమాసస్య
రాత్రయోఽర్ధమాసశస్సంవత్సర ఆప్యతే సంవత్సరస్సువర్గో లో-
కస్తస్మాత్సువర్గ్యా జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీయం

వావ జ్యోతిరత్రిరాత్రమ్ ॥ ౧౮ ॥ ☞ గార్గసావాయుర్దియాన్నైవ
లోకానభ్యారోహన్తి యదన్యతఃపృష్ఠాని స్యుర్వివివధగ్గ్ స్స్యాన్మధ్యే
పృష్ఠాని భవన్తి సవివధత్వాయౌజో వై వీర్యం పృష్ఠాన్యోజ ఏవ వీ-
ర్యం మధ్యతో దధతే బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథ-
న్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠ-
న్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం లోకమ్॥
☞ యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యే పరా-
చీనాని పృష్ఠాన్యుపయన్తి ప్రత్యఙ్త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరుహ్యా
అథో ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోరృద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి పఞ్చదశై-
తాస్తాసాం యా దశ దశాక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్య-
మవరున్ధతే యాః పఞ్చ పఞ్చ దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యతిరాత్రా-
వభితో భవత ఇన్ద్రియస్య వీర్యస్య ప్రజాయై పశూనాం పరిగృ-
హీత్యై ॥ ౧౯ ॥

గచ్ఛన్త్యర్ధిష్ఠుతా ప్రాస్మానన్ని రత్రిరాత్రం లోకం ప్రజాయై ద్వే చ॥

ప్రజాపతిరకామయతాన్నాదస్స్యామితి స సప్తదశ-
రాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై సోఽన్నా-
దోఽభవద్య ఏవం విద్వాగ్ంసస్సప్తదశరాత్రమాసతేఽన్నా-
దా ఏవ భవన్తి పఞ్చాహో భవతి పఞ్చ వా ఋతవస్సంవత్సర ఋ-
తుష్వేవ సంవత్సరే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో-

యజ్ఞో యజ్ఞమేవావరున్ధతేఽసత్త్రం వా ఏతత్ ॥ ౨౦ ॥ యచ్ఛ-
న్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేన సత్త్రం దేవతా ఏవ పృ-
ష్ఠైరవ రున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛ-
న్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతితిష్ఠన్తి సప్తదశరాత్రో భవతి
సప్తదశః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేరాప్త్యా అతిరాత్రావభితో భవ-
తోఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౨౧ ॥ ఏతత్ప్ర త్రిగం శచ్ఛ ॥

సా విరాడ్వ్యక్రమ్యాతిష్ఠద్బ్రహ్మణా దేవేష్వన్నేనాసురేషు
తే దేవా అకామయన్తోభయగ్ం సంవృఞ్జీమహి బ్రహ్మ చాన్నం
చేతి త ఏతా విగ్ంశతిగ్ం రాత్రీరపశ్యన్తతో వై త ఉభయగ్ం సమ-
వృఞ్జత బ్రహ్మ చాన్నం చ బ్రహ్మవర్చసినోఽన్నాదా అభవన్య
ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసత ఉభయమేవ సంవృఞ్జతే బ్రహ్మ చా-
న్నం చ ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మవర్చసినోఽన్నాదా భవన్తి ద్వే వా ఏతే
విరాజౌ తయోరేవ నానా ప్రతితిష్ఠన్తి విగ్ంశో వై పురుషో దశ హ-
స్త్యా అఙ్గులయో దశ పద్యా యావానేవ పురుషస్తమాప్య తిష్ఠన్తి
జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీయం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం
గౌరసావాయురిమానేవ లోకానభ్యారోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహా
భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గమ్ ॥ ౨౩ ॥ లోకమభ్యారో-
హన్తి యదన్యతః పృష్ఠాని స్యుర్వివధగ్ం స్యాన్మధ్యే పృష్ఠాని భ-
వన్తి సవివధత్వాయౌజో వై వీర్యం పృష్ఠాన్యోజ ఏవ వీర్యం మధ్య-
తో దధతే బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథన్తరమసౌ

బృహద్రాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై
యజ్ఞస్యాక్షసాఽయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం లోకం యన్తి పరా-
ఞ్చౌ వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యే పరాచీనాని పృ-
ష్ఠాన్యుపయన్తి ప్రత్యఙ్త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతి-
ష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోః ఋద్ధ్వోత్తిష్ఠన్త్యతిరాత్రావభితో
భవతో బ్రహ్మవర్చసస్యాన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౨౮ ॥

వృఙ్క్తే బ్రహ్మ చాన్నం చ సువర్గమేతే సువర్గం త్రయో-
విꣳశతిశ్చ ॥ ౯ ॥

అసావాదిత్యోఽస్మిన్లోక ఆసీత్తం దేవాః పృష్ఠైః పరిగృ-
హ్య సువర్గం లోకమగమయన్పరైరవస్తాత్పర్యగృహ్ణన్దివాకీ-
ర్త్యేన సువర్గే లోకే ప్రత్యస్థాపయన్పరైః పరస్తాత్పర్యగృహ్ణన్పృ-
ష్ఠైరుపావారోహన్త్స వా అసావాదిత్యోఽముష్మిన్లోకే పరైరుభయ-
తః పరిగృహీతో యత్పృష్ఠాని భవన్తి సువర్గమేవ తైర్లోకం యజ-
మానా యన్తి పరైరవస్తాత్పరిగృహ్ణన్తి దివాకీర్త్యేన ॥ ౨౯ ॥ సువ-
ర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్తి పరైః పరస్తాత్పరిగృహ్ణన్తి పృష్ఠైరుపావరోహన్తి
యత్పరైః పరస్తాన్న స్యుః పరాఞ్చః సువర్గాల్లోకాన్నిష్పద్యేరన్ య-
ద్యవస్తాన్న స్యుః ప్రజా నిర్దహేయురభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామా-
నో భవన్తి సువర్గ ఏవైనాన్లోక ఉభయతః పరిగృహ్ణన్తి యజమానా
వై దివాకీర్త్యꣳ సంవత్సరః పరస్సామానోఽభితో దివాకీర్త్యం ప-

రస్సామాసో భవన్తి సంవత్సర ఏవోభయతః ॥ ౨౬ ॥ ప్రతితిష్ఠన్తి
పృష్ఠం వై దివాకీర్త్యం పార్శ్వే పరస్సామానోఽభితో దివాకీర్త్యం ప-
రస్సామానో భవన్తి తస్మాదభితః పృష్ఠం పార్శ్వే భూయిష్ఠా గ్రహా గృ-
హ్యన్తే భూయిష్ఠగ్ం శస్యతే యజ్ఞస్యైవ తన్మధ్యతో గ్రన్థిం గ్రథ్న-
న్త్యవిస్రగ్ంసాయ సప్త గృహ్యన్తే సప్త వై శీర్షణ్యాః ప్రాణాః
ప్రాణానేవ యజమానేషు దధతి యత్పరాచీనాని పృష్ఠాని భవన్త్య-
ముమేవ తైర్లోకమభ్యారోహన్తి యదిమం లోకం న ॥ ౨౭ ॥ ప్రత్య-
వరోహేయురుద్వా మాద్యేయుర్యజమానాః ప్ర వా మీయేరన్ య-
త్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని భవన్తీమమేవ తైర్లోకం ప్రత్యవరోహన్త్య-
థో అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠన్త్యసున్మాదాయేన్ద్రో వా అప్రతిష్ఠిత
ఆసీత్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయ-
చ్ఛత్తమాహరత్తేనాయజత తతో వై స ప్రత్యతిష్ఠద్యే బహుయాజి-
నోఽప్రతిష్ఠితాః ॥ ౨౮ ॥ [illegible] స్యుస్త ఏకవిగ్ంశతిరాత్రమా-
సీరన్ద్వాదశ మాసాః పఞ్చర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏక-
విగ్ంశ ఏతావన్తో వై దేవలోకాస్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతితిష్ఠ-
న్త్యసావాదిత్యో న వ్యరోచత స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతమే-
కవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్తమాహరత్తేనాయజత తతో
వై సోఽరోచత య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకవిగ్ంశతిరాత్రమాసతే
రోచన్త ఏవైకవిగ్ంశతిరాత్రో [illegible] రుగ్వా ఏకవిగ్ంశో రుచమేవ

[illegible] ప్రతిష్ఠామేవ ప్రతిష్ఠా హ్యేకవిగ్ంశోఽతిరాత్రావభి -
[illegible] ఽపతో బ్రహ్మవర్చసస్యపరిగృహీత్యై ॥ ౨౯ ॥

గృహ్ణన్తి దివాకీర్త్యైనైవ్యాభయతో నాప్రతిష్ఠితా ఆసత
ఏకవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౧౦ ॥

అర్వాఙ్యజ్ఞస్సంక్రామత్వముష్మాదధి మామభి । ఋషీణాం
యః పురోహితః । నిర్దేవం నిర్వీరం కృత్వా విష్కన్ధం తస్మిన్హీ -
యతాం యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । శరీరం యజ్ఞశమలం కుసీదం తస్మిన్త్సీదతు
యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । యజ్ఞ యజ్ఞస్య యత్తేజస్తేన సంక్రామ మామభి ।
బ్రాహ్మణానృత్విజో దేవాన్ యజ్ఞస్య తపసా తే సవాహమా -
హువే । ఇష్టేన పక్వముప ॥ ౩౦ ॥ తే హువే సవాహమ్ । సం తే వృఞ్జే
సుకృతగ్ం సం ప్రజాం పశూన్ । ప్రైషాన్థ్సామిధేనీరాఘారావాజ్య -
భాగా వాశ్రుతం ప్రత్యాశ్రుతమాశృణామి తే । ప్రయాజానూ -
యాజాన్థ్స్విష్టకృతమిడామాశిష ఆవృఞ్జే సువః । అగ్నినేన్ద్రేణ సోమేన
సరస్వత్యా విష్ణునా దేవతాభిః । యాజ్యానువాక్యాభ్యాముప తే హువే
సవాహం యజ్ఞమాదదే తే వషట్కృతమ్ । స్తుతగ్ం శస్త్రం ప్రతి -
గరం గ్రహమిడామాశిషః ॥ ౩౧ ॥ ఆవృఞ్జే సువః । పత్నీ సంయా -
జానుప తే హువే సవాహగ్ం సమిష్ట యజురాదదే తవ । పశూన్థ్సుతం
పురోడాశాన్థ్సవనాన్యోత యజ్ఞమ్ । దేవాన్థ్సేన్ద్రానుప తే హువే సవా -
హమగ్నిముఖాన్థ్సోమవతో యే చ విశ్వే ॥ ౩౨ ॥

ఊప్స్రగష్టామిడామూశిష్టో ద్వాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౧ ॥

భూతం భవ్యం భవిష్యద్వషట్ స్వాహా నమ ఋక్సామ
యజుర్వషట్ స్వాహా నమో గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జగతీ వషట్ స్వాహా
నమః పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్వషట్ స్వాహా నమోఽగ్నిర్వాయు-
స్సూర్యో వషట్ స్వాహా నమః ప్రాణో వ్యానోఽపానో వషట్ స్వా-
హా నమోఽన్నం కృషిర్వృష్టిర్వషట్ స్వాహా నమః పితా పుత్రః
పౌత్రో వషట్ స్వాహా నమో భూర్భువస్సువర్వషట్ స్వాహా
నమః ॥ ౩౩ ॥ భువశ్చత్వారి చ ॥ ౧౨ ॥

ఆ మే గృహా భవన్త్వా ప్రజా మ ఆ మా యజ్ఞో విశతు వీర్యా-
వాన్ । ఆపో దేవీర్యజ్ఞియా మాఽఽవిశన్తు సహస్రస్య మా భూమా
మా ప్రహాసీత్ । ఆ మే గ్రహో భవత్వా పురోరుక్స్తుతశస్త్రే మాఽఽ
విశతాగ్ం సమీచీ । ఆదిత్యా రుద్రా వసవో మే సదస్యాస్సహస్రస్య
మా భూమా మా మా ప్రహాసీత్ । * ఆ మాఽగ్నిష్టోమో విశతూక్థ్య-
శ్చాతిరాత్రో మాఽఽవిశత్వాపిశర్వరః । తిరో అహ్నియా మా సుహు-
తా ఆవిశన్తు సహస్రస్య మా భూమా మా మా ప్రహాసీత్ ॥ ౩౪ ॥

అగ్నిష్టోమో విశత్వష్టాదశ చ ॥ ౧౩ ॥

అగ్నినా తపోఽన్వభవద్వాచా బ్రహ్మ మణినా రూపాణీన్ద్రేణ
దేవాన్వాతేన ప్రాణాన్థ్సూర్యేణ ద్యాం చన్ద్రమసా నక్షత్రాణి య-
మేన పితౄన్రాజ్ఞా మనుష్యాన్ఫలేన నాదేయానజగరేణ సర్పా-
న్వ్యాఘ్రేణారణ్యాన్పశూఞ్ఛ్యేనేన పతత్రిణో వృష్ణాఽశ్వానృషభేణ

సాబ్రస్మైస్త్రాజాన్వృష్ణినాఽవీర్య్రేహిణాఽన్నాని యజ్ఞేనౌషధీర్ద్రు -
గ్రోధేన వనస్పతీనుద్దుష్యత్రైణోర్జం గాయత్రియా ఛన్దసాగ్ంసత్రివృ -
త్రాస్తోమాన్బ్రహ్మణేనవాచమ్ ॥ ౩౫ ॥ బ్రాహ్మణేనైకంచ ॥ ౧౪ ॥

స్వాహాఽఽధిమాధీతాయస్వాహా స్వాహాఽఽధీతం మనసే
స్వాహా స్వాహామనః ప్రజాపతయే స్వాహా కాయస్వాహా కస్మైస్వా-
హా కతమస్మైస్వాహా ఽదిత్యైస్వాహా ఽదిత్యైమహ్యైస్వాహా ఽది-
త్యైసుమృడీకాయైస్వాహా సరస్వత్యైస్వాహా సరస్వత్యైబృహత్యై
స్వాహా సరస్వత్యై పావకాయై స్వాహా పూష్ణేస్వాహా పూష్ణేప్రప-
థ్యాయస్వాహా పూష్ణేనరన్ధిషాయస్వాహా త్వష్ట్రేస్వాహా త్వష్ట్రేతు-
రీపాయ స్వాహా త్వష్ట్రే పురురూపాయ స్వాహా విష్ణవే స్వాహావిష్ణ-
వేనిఖుర్యపాయస్వాహా విష్ణవేనిభూయపాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా॥
పురురూపాయ స్వాహా దశచ ॥ ౧౫ ॥

దద్భ్యస్స్వాహా హనూభ్యాగ్ం స్వాహౌష్ఠాభ్యాగ్ం స్వా -
హా ముఖాయస్వాహా నాసికాభ్యాగ్ం స్వాహాఽక్షీభ్యాగ్ం స్వాహా
కర్ణాభ్యాగ్ం స్వాహా పారఇక్షవోఽవార్యేభ్యః పక్ష్మభ్యస్స్వాహా -
ఽవారఇక్షవః పార్యేభ్యః పక్ష్మభ్యస్స్వాహా శీర్ష్ణేస్వాహా భ్రూ -
భ్యాగ్ం స్వాహా లలాటాయస్వాహా మూర్ధ్నేస్వాహా మస్తిష్కా -
యస్వాహా కేశేభ్యస్స్వాహా వహాయస్వాహా గ్రీవాభ్యస్స్వాహా
స్కన్ధేభ్యస్స్వాహా కీకసాభ్యస్స్వాహా పృ[illegible] పాజస్యా -

ఘుస్వాహా పార్శ్వాభ్యాగ్ం స్వాహా ॥ ౩౭ ॥ అగ్ంసాభ్యాగ్ం స్వాహా దోషభ్యాగ్ం స్వాహా బాహుభ్యాగ్ం స్వాహా జఙ్ఘాభ్యాగ్ం స్వాహా శ్రోణీభ్యాగ్ం స్వాహోరుభ్యాగ్ం స్వాహాఽష్ఠీవద్భ్యాగ్ం స్వాహా జఙ్ఘాభ్యాగ్ం స్వాహా భసదే స్వాహా శిఖణ్డేభ్యస్స్వాహా వాలధానాయ స్వాహాఽణ్డాభ్యాగ్ం స్వాహా శేపాయ స్వాహా రేతసే స్వాహా ప్రజాభ్యస్స్వాహా ప్రజననాయ స్వాహా పద్భ్యస్స్వాహా శఫేభ్యస్స్వాహా లోమభ్యస్స్వాహా త్వచే స్వాహా లోహితాయ స్వాహా మాగ్ంసాయ స్వాహా స్నావభ్యస్స్వాహాఽస్థభ్యస్స్వాహా మజ్జభ్యస్స్వాహాఽఙ్గేభ్యస్స్వాహాఽఽత్మనే స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౩౮ ॥

పార్శ్వాభ్యాగ్ం స్వాహా మజ్జభ్యస్స్వాహాష్టౌ చ ॥ ౧౬ ॥

అఞ్జ్యేతాయ స్వాహాఽఞ్జిసక్థాయ స్వాహా శితిపదే స్వాహా శితికకుదే స్వాహా శితిరన్ధ్రాయ స్వాహా శితిపృష్ఠాయ స్వాహా శిత్యగ్ంసాయ స్వాహా పుష్పకర్ణాయ స్వాహా శిత్యోష్ఠాయ స్వాహా శితిభ్రవే స్వాహా శితిభసదే స్వాహా శ్వేతానూకాశాయ స్వాహాఽఞ్జయే స్వాహా లలామాయ స్వాహాఽసితజ్ఞవే స్వాహా కృష్ణైతాయ స్వాహా రోహితైతాయ స్వాహాఽరుణైతాయ స్వాహేదృశాయ స్వాహా కీదృశాయ స్వాహా తాదృశాయ స్వాహా సదృశాయ స్వాహా విసదృశాయ స్వాహా సుసదృశాయ స్వాహా రూపాయ స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౩౯ ॥ రూపాయ స్వాహా ద్వే చ ॥ ౧౭ ॥

కృష్ణాయస్వాహా శ్వేతాయస్వాహా పిశఙ్గాయస్వాహా సార-
ఙ్గాయస్వాహాఽరుణాయస్వాహా గౌరాయస్వాహా బభ్రవేస్వాహా
నకులాయస్వాహా రోహితాయస్వాహా శోణాయస్వాహా శ్యావాయ
స్వాహా శ్యామాయస్వాహా పాకలాయస్వాహా సురూపాయస్వాహాఽ-
నురూపాయస్వాహా విరూపాయస్వాహా సరూపాయస్వాహా ప్రతిరూ-
పాయస్వాహా శబలాయస్వాహా కమలాయస్వాహా పృశ్నయేస్వాహా
పృశ్నిసక్థాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౪౦ ॥

కృష్ణాయషట్చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౮ ॥

ఓషధీభ్యస్స్వాహా మూలేభ్యస్స్వాహా తూలేభ్యస్స్వాహా
కాణ్డేభ్యస్స్వాహా వల్శేభ్యస్స్వాహా పుష్పేభ్యస్స్వాహా ఫలేభ్య-
స్స్వాహా గృహీతేభ్యస్స్వాహాఽగృహీతేభ్యస్స్వాహాఽవపన్నే-
భ్యస్స్వాహా శయానేభ్యస్స్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౪౧ ॥

ఓషధీభ్యశ్చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౧౯ ॥

వనస్పతిభ్యస్స్వాహా మూలేభ్యస్స్వాహా తూలేభ్యస్స్వాహా
స్కన్ధోభ్యస్స్వాహా శాఖాభ్యస్స్వాహా పర్ణేభ్యస్స్వాహా పుష్పే-
భ్యస్స్వాహా ఫలేభ్యస్స్వాహా గృహీతేభ్యస్స్వాహాఽగృహీతేభ్య-
స్స్వాహాఽవపన్నేభ్యస్స్వాహా శయానేభ్యస్స్వాహా శిష్టాయస్వా-
హాఽతిశిష్టాయస్వాహా పరిశిష్టాయస్వాహా సగ్ంశిష్టాయస్వాహోచ్ఛి-
ష్టాయస్వాహా రిక్తాయస్వాహాఽరిక్తాయస్వాహా ప్రరిక్తాయస్వా-
హా సగ్ంరిక్తాయస్వాహోద్రిక్తాయస్వాహా సర్వస్మైస్వాహా ॥ ౪౨ ॥

వనస్పతిభ్య స్స్కన్ధోభ్య శ్శిష్టాయ రిక్తాయషట్చత్వారిగ్ంశత్ ॥

ప్రజవం బ్రహ్మవాదినః కిమ్మెషవా అ త్త ఆదిత్యా ఉభయాగ్ం ప్రజాపతిరన్వాయన్నిన్ద్రో వై సదృఙ్జ్దేవై శిథిలం ప్రజాపతిరకామ- యతాన్నాదస్యా విరాడసావాదిత్యోఽర్వాఙ్భూతమ్మే ఽగ్నినా స్వాహోఽధింద్రద్భ్య ఉజ్జ్యేతాయ కృష్ణాయౌషధీభ్యో వనస్ప- తిభ్యో విగ్ంశతిః ॥ ౨౦ ॥

ప్రజవం ప్రజాపతిర్యదఛన్దోమం తే హువేసహ్వాహామోష- ధీభ్యో ద్విచత్వారిగ్ంశత్ ౪౨ ॥ ప్రజవగ్ంసవనే స్తైస్వాహా ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీ కృ ష్ణా ర్ప ణ మ స్తు.

కృష్ణయజుర్వేదె సప్తమకాణ్డే

తృతీయప్రశ్నస్సమాప్తః.

చతుర్థప్రశ్నప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥

బృహస్పతిరకామయత శ్రన్మే దేవా దధీరన్గచ్ఛేయం పురో-
ధామితి స ఏతం చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయ-
జత తతో వై తస్మై శ్రద్దేవా అదధతాగచ్ఛత్పురోధాం య ఏవం వి-
ద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమాసతే శ్రదేభ్యో మనుష్యా దధతే
గచ్ఛన్తి పురోధాం జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీయం వావ
జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసావాయుః ॥ ౧ ॥ ☞ ఇమానేవ లోకాన-
భ్యారోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహా భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గం లో-
కమభ్యారోహన్త్యసత్త్రం వా ఏతద్యదఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భ-
వన్తి తేన సత్త్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవరున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరో-
జో వై వీర్యం పృష్ఠాని పశవశ్ఛన్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యే పశుషు ప్రతి
తిష్ఠన్తి బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తీయం వావ రథన్తరమసౌ బృహ-
దాభ్యామేవ ॥ ౨ ॥ ☞ యన్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై
యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం లోకం యన్తి చతు-
ర్విగ్ంశతిరాత్రో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాః సంవత్సరః సంవ-
త్సరః సువర్గో లోకః సంవత్సర ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో ఛ-

తుర్విగ్ంశత్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రి-
యైవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మ-
వర్చసస్య పరిగృహీత్యై ॥ 3 ॥

శ్రోత్రసావాయుర్భ్యామేవ పఞ్చచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥

☞ యథా వై మనుష్యా ఏవం దేవా అగ్ర ఆసన్తేఽకామ-
యన్తావర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపహత్య దైవీగ్ం సగ్ంసదం గ-
చ్ఛేమేతి త ఏతం చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమపశ్యన్తమాఽహరన్తేనా-
యజన్త తతో వై తేఽవర్తిం పాప్మానం మృత్యుమపహత్య దైవీగ్ం
సగ్ంసదమగచ్ఛన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్ర-
మాసత ఏఽవర్తిమేవ పాప్మానమపహత్య శ్రియం గచ్ఛన్తి శ్రీర్హి
మనుష్యస్య ॥ ౪ ॥ ☞ దైవీ సగ్ంసజ్జ్యోతిరతిరాత్రో భవతి సు-
వర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై పృష్ఠ్యః షడహో భవతి షడ్వా ఋత-
వస్సంవథ్సరస్తం మాసా అర్ధమాసా ఋతవః ప్రవిశ్య దైవీగ్ం సగ్ం-
సదమగచ్ఛన్ య ఏవం విద్వాగ్ంసశ్చతుర్విగ్ంశతిరాత్రమాసతే
సంవథ్సరమేవ ప్రవిశ్య వస్యసీగ్ం సగ్ంసదం గచ్ఛన్తి త్రయస్త్రి-
యస్త్రిగ్ంశా అవస్తాద్భవన్తి త్రయస్త్రియస్త్రిగ్ంశాః పరస్తాత్త్రి-
యస్త్రిగ్ంశైరేవోభయతోఽవర్తిం పాప్మానమపహత్య దైవీగ్ం
సగ్ంసదం మధ్యతః ॥ ౫ ॥ ☞ గచ్ఛన్తి పృష్ఠాని హి దైవీ సగ్ం-
సజ్జామి వా ఏతత్కుర్వన్తి యత్త్రయస్త్రయస్త్రిగ్ంశా అన్వఞ్చో
మధ్యేఽనిరుక్తో భవతి తేనాజామ్యూర్ధ్వాని పృష్ఠాని భవన్త్యూర్ధ్వా-

శ్ఛన్దోమా ఉభాభ్యాగ్ం రూపాభ్యాగ్ం సువర్గంలోకం యన్త్యస-
త్త్రింవా ఏతద్యదఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భవన్తి తేనసత్త్రిం
దైవతా ఏవపృష్ఠైరవరున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరోజో వై వీర్యం పృ-
ష్ఠాని పశవః ॥ ౬ ॥ ఛన్దోమా ఓజస్యేవ వీర్యేపశుషు ప్రతితి-
ష్ఠన్తి త్రయస్త్రియస్త్రిగ్ంశా అవస్తాద్భవన్తి త్రయస్త్రియస్త్రిగ్ం-
శాదిపురస్తాన్మధ్యే పృష్ఠాన్యురో వై త్రయస్త్రిగ్ంశా ఆత్మాపృష్ఠా-
న్యాత్మన్నేవ తద్యజమానాశ్శర్మనహ్యన్తేఽనార్త్యై బృహద్రథన్త-
రాభ్యాం యన్త్యియంవావరథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యు-
న్త్యథో అనయోరేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేతేవై యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీ
స్రుతీ తాభ్యామేవ ॥ ౭ ॥ సువర్గం లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా
ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యేపరాచీనాని పృష్ఠాన్యుప-
యన్తి ప్రత్యఙ్షడహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో ప్రతిష్ఠిత్యా
ఉభయోర్లోకయోర్ఋద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి త్రివృతోఽధిత్రివృతముప-
యన్తి స్తోమానాగ్ం సంపత్త్యై ప్రభవాయజ్యోతిరగ్నిష్టోమో భవ-
త్యయంవావసక్షయోఽస్మాదేవ తేనక్షయాన్నయన్తి చతుర్విగ్ంశతి-
రాత్రో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరస్సు-
వర్గో లోకస్సంవత్సర ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో చతుర్విగ్ం-
శత్యక్షరా గాయత్రీ గాయత్రీ బ్రహ్మవర్చసం గాయత్రియైవ
బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతో బ్రహ్మవర్చసస్య
పరిగృహీత్యై ॥ ౮ ॥

మనుష్యాస్య మధ్యతః పశవస్తాభ్య ఏవ సంవత్సరశ్చతు-
ర్విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౮ ॥

ఋతవో వా ఇయమల్లోమకాఽఽసీత్సాఽకామయతౌషధీభి-
ర్వనస్పతిభిః ప్రజాయేయేతి సైతాస్త్రిగ్ంశతగ్ంరాత్రీరపశ్య త్తతో వా ఇ-
యమోషధీభిర్వనస్పతిభిః ప్రాజాయత యేప్రజాకామాః పశుకా-
మాస్స్యు స్తఏతా ఆసీరన్ప్రైవ జాయ న్తేప్రజయా పశుభిరియంహ
అశుధ్యతై ఏతాం విరాజమపశ్య త్తామాత్మన్ధిత్వాఽన్నాద్యమవారు-
న్ధౌషధీః ॥ ౯ ॥ వనస్పతిన్ప్రజాం పశూ న్తేనావర్ధత సాజేమా-
నం మహిమానమగచ్ఛద్య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతే విరా-
జమేవా త్మన్ధిత్వాఽన్నాద్యమవ రున్ధతే వర్ధ న్తే ప్రజయా పశుభి-
ర్జేమానం మహిమానం గచ్ఛన్తి జ్యోతిరతిరాత్రో భవతి సువర్గస్య
లోకస్యానుఖ్యాత్యై పృష్ఠ్యష్షడహో భవతి షడ్వా ఋతవ షట్పృ-
ష్ఠాని పృష్ఠైరేవర్తూనన్వారోహ న్త్యృతుభి స్సంవత్సరం తే సంవత్సరఏవ
॥ ౧౦ ॥ ప్రతితిష్ఠ న్తి త్రయస్త్రిగ్ంశా త్త్రయస్త్రిగ్ంశముప-
యన్తి యజ్ఞస్య సంతత్యా అథో ప్రజాపతిర్వై త్రయస్త్రిగ్ంశః ప్ర-
జాపతిమేవారభన్తే ప్రతిష్ఠిత్యై త్రిణవో భవతి విజిత్యా ఏకవిగ్ం-
శో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్దధతే త్రివృదగ్నిష్టుద్భవతి
పాప్మానమేవ తేన నిర్దహన్తేఽథో తేజో వై త్రివృత్తేజ ఏవాత్మన్ద-
ధతే పఞ్చదశ ఇన్ద్రస్తోమో భవతీన్ద్రియమేవావ ॥ ౧౧ ॥ రు-
న్ధతే సప్తదశో భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జా-

యన్త ఏకవిగ్ంశో భవతి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్దధతే చతు-
ర్విగ్ంశో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరస్సు-
వర్గో లోకస్సంవత్సర ఏవ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో ఏష వై వి-
ష్టావాఖ్ విష్టావనో భవన్తి య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతే
చతుర్విగ్ంశాత్ప్రతిష్ఠాన్యుపయన్తి సంవత్సర ఏవ ప్రతిష్ఠాయ ॥ ౧౨ ॥
☞ దేవతా అభ్యారోహన్తి త్రయస్త్రిగ్ంశాత్త్రయస్త్రిగ్ంశముపయన్తి
త్రయస్త్రిగ్ంశద్వై దేవతా దేవతాస్వేవ ప్రతితిష్ఠన్తి త్రిణవో భవతీ-
మే వై లోకాస్త్రిణవ ఏష్వేవ లోకేషు ప్రతితిష్ఠన్తి ద్వావేకవిగ్ం-
శౌ భవతః ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్దధతే బహవష్షోడశినో
భవన్తి తస్మాద్బహవః ప్రజాసు వృషాణో యదేతే స్తోమా వ్యతిషక్తా
భవన్తి తస్మాదియమోషధీభిర్వనస్పతిభిర్వ్యతిషక్తా ॥ ౧౩ ॥
☞ వ్యతిషజ్యన్తే ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏతా
ఆసతేఽక్లృప్తా వా ఏతే సువర్గం లోకం యన్త్యుచ్చావచాన్
హి స్తోమానుపయన్తి యదేత ఊర్ధ్వాః క్లృప్తాః స్తోమా భవన్తి క్లృప్తా ఏవ
సువర్గం లోకం యన్త్యుభయోరేభ్యో లోకయోః కల్పతే త్రిగ్ం-
శదేతాస్త్రిగ్ంశదక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవ
రున్ధతేఽతిరాత్రావభితో భవతోఽన్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥
ఓషధీస్సంవత్సర ఏవావ ప్రతిష్ఠాయ వ్యతిషక్తా అన్న పఞ్చా-
శచ్చ ॥ ౩ ॥

ప్రజాపతిస్సువర్గం లోకమైత్తం దేవా యేన యేన ఛన్దసాఽను
ప్రాయుఞ్జత తేన నాప్నువన్త ఏతా ద్వాత్రిగ్ంశతగ్ం రాత్రీరపశ్య-
ద్ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరాఽనుష్టుగానుష్టుభః ప్రజాపతిస్స్వేనైవ ఛన్దసా
ప్రజాపతిమాప్త్వాఽభ్యారుహ్య సువర్గం లోకమైత్ య ఏవం
విద్వాగ్ంస ఏతా ఆసతే ద్వాత్రిగ్ంశదేతా ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరా-
ఽనుష్టుగానుష్టుభః ప్రజాపతిస్స్వేనైవ ఛన్దసా ప్రజాపతిమా-
ప్త్వా శ్రియం గచ్ఛన్తి ॥ ౧౫ ॥ శ్రీర్హి మనుష్యస్య
సువర్గో లోకో ద్వాత్రిగ్ంశదేతా ద్వాత్రిగ్ంశదక్షరాఽనుష్టుగ్వా-
గనుష్టుప్సర్వామేవ వాచమాప్నువన్తి సర్వే వాచో వదితారో భవన్తి
సర్వే హి శ్రియం గచ్ఛన్తి జ్యోతిర్గౌరాయురితి త్ర్యహా భవన్తీ-
యం వావ జ్యోతిరన్తరిక్షం గౌరసౌ వా ఆయురిమానేవ లోకానభ్యా-
రోహన్త్యభిపూర్వం త్ర్యహా భవన్త్యభిపూర్వమేవ సువర్గం లోకమ-
భ్యారోహన్తి బృహద్రథన్తరాభ్యాం యన్తి ॥ ౧౬ ॥ ఇయం
వావ రథన్తరమసౌ బృహదాభ్యామేవ యన్త్యథో అనయోరేవ
ప్రతితిష్ఠన్త్యేతే వై యజ్ఞస్యాఞ్జసాఽయనీ స్రుతీ తాభ్యామేవ సువర్గం
లోకం యన్తి పరాఞ్చో వా ఏతే సువర్గం లోకమభ్యారోహన్తి యే పరా-
చస్త్ర్యహానుపయన్తి ప్రత్యఙ్ త్ర్యహో భవతి ప్రత్యవరూఢ్యా అథో
ప్రతిష్ఠిత్యా ఉభయోర్లోకయోర్ ఋద్ధ్వోత్తిష్ఠన్తి ద్వాత్రిగ్ంశదే-
తాస్తాసాం యాస్త్రిగ్ంశత్త్రిగ్ంశదక్షరా విరాడన్నం విరాడ్విరాజై-
వాన్నాద్యమవరున్ధతే యే ద్వే అహోరాత్రే ఏవ తే ఉభాభ్యాగ్ం

స్తూపాభ్యాగ్ం సువర్గంలోకం యన్త్యతిరాత్రావభితో భవతః పరి
గృహీత్యై ॥ ౧౪ ॥

గచ్ఛన్తి యన్తి త్రిగ్ంశదత్రా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౪ ॥

ద్వే వావ దేవసత్త్రే ద్వాదశాహశ్చైవ త్రయస్త్రిగ్ంశద-
హశ్చ య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహమాసతే సాక్షా-
దేవ దేవతా అభ్యారోహన్తి యథా ఖలు వై శ్రేయానభ్యారూఢః
కామయతే తథా కరోతి యద్యవవిధ్యతి పాపీయాన్భవతి యది నావ-
విధ్యతి సదృఙ్య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహమాసతే
వి పాప్మనా భ్రాతృవ్యేణావర్తన్తేఽహర్భాజో వా ఏతా దేవా అగ్ర
ఆఽహరన్ ॥ ౧౫ ॥ అహరన్యేభ్యోఽభజన్తాహరేకస్తాభిర్వై తే ప్ర-
బాహుగార్ధ్నువన్య ఏవం విద్వాగ్ంసస్త్రయస్త్రిగ్ంశదహ-
మాసతే సర్వ ఏవ ప్రబాహుగృధ్నువన్తి సర్వే గ్రామణీయం ప్రా-
ప్నువన్తి పఞ్చాహా భవన్తి పఞ్చ వా ఋతవస్సంవత్సర ఋతుష్వే-
వ సంవత్సరే ప్రతితిష్ఠన్త్యథో పఞ్చాక్షరా పఙ్క్తిః పాఙ్క్తో యజ్ఞో
యజ్ఞమేవావరున్ధతే త్రీణ్యాశ్వినాని భవన్తి త్రయ ఇమే లోకా ఏ-
షు ॥ ౧౬ ॥ ఏవ లోకేషు ప్రతితిష్ఠన్త్యథో త్రీణి వై యజ్ఞస్యేన్ద్రి-
యాణి తాన్యేవావరున్ధతే విశ్వజిద్భవత్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై స-
ర్వపృష్ఠో భవతి సర్వస్యాభిజిత్యై వాగ్వై ద్వాదశాహో యత్పుర-
స్తాద్ద్వాదశాహముపేయురనాప్తాం వాచముపేయురుపదాసుకై-
షాం వాక్స్యాదుపరిష్టాద్ద్వాదశాహముప యన్త్యాప్తామేవ వాచ-

షుర్వయన్తి తస్మాత్పురస్తాద్వాచా వదామా ఉవాన్తరమ్ ॥ ౨౦
వై దశరాత్రేణ ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత యద్దశరాత్రో భవతి ప్ర-
జా ఏవ తద్యజమానాస్సృజన్త ఏతాగ్ంహ వా ఉద్దఙ్కశ్శౌల్బాయ-
నస్సత్త్రస్యర్ద్ధిమువాచ యద్దశరాత్రో యద్దశరాత్రో భవతి సత్త్రి-
స్యర్ద్ధ్యా అథో యదేవ పూర్వేష్వహస్సు విలోమ క్రియతే తస్యై
వై షా శాన్తిర్ద్వ్యనీకా వా ఏతా రాత్రయో యజమానా విశ్వజిథ్సహా-
తిరాత్రేణ పూర్వాష్షోడశ సహాతిరాత్రేణోత్తరాష్షోడశ య ఏవం
విద్వాగ్ంస స్త్రియ స్త్రిగ్ంశదహమాసత ఐషాం ద్వ్యనీకా ప్రజా జా-
యతేఽతిరాత్రావభితో భవతః పరిగృహీత్యై ॥ ౨౧ ॥

అహరన్నేష్వవాన్తరగ్ం షోడశ సహ సప్తదశ చ ॥ ౫ ॥

ఆదిత్యా అకామయన్త సువర్గం లోకమియామేతి
తే సువర్గం లోకం న ప్రాజానన్న సువర్గం లోకమాయన్త ఏతగ్ం ష-
ట్త్రిగ్ంశద్రాత్రమపశ్యన్త మాఽహరన్తేనా యజన్త తతో వై తే
సువర్గం లోకం ప్రాజానన్థ్సువర్గం లోకమాయన్య ఏవం విద్వా-
గ్ంసష్షట్త్రిగ్ంశద్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం ప్రజానన్తి సు-
వర్గం లోకం యన్తి జ్యోతిరతిరాత్రః ॥ ౨౨ ॥ భవతి జ్యో-
తిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య లోకస్యానుఖ్యాత్యై షడహా భవన్తి
షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్తి చత్వారో భవన్తి చతస్రో దిశో
దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యసత్త్రం వా ఏతద్యదచ్ఛన్దోమం యచ్ఛన్దోమా భ-
వన్తి తేన సత్త్రం దేవతా ఏవ పృష్ఠైరవరున్ధతే పశూఞ్ఛన్దోమైరో-

జో వై వీర్యం పృష్ఠాని పృష్ఠైశ్ఛన్దోమా ఓజస్యేవ ॥ ౩౮ ॥ వీర్యే ప్రతితిష్ఠన్తి షట్త్రిగ్ంశద్రాత్రో భవతి షట్త్రిగ్ంశదక్షరా బృహతీ బార్హతాః పశవో బృహత్యైవ పశూనవరున్ధతే బృహతీ ఛన్దసాగ్ం స్వారాజ్యమాశ్నువతే స్వారాజ్యం య ఏవం విద్వాగ్ంసష్షట్త్రిగ్ంశద్రాత్రమాసతే సువర్గమేవ లోకం యన్త్యతిరాత్రావభితో భవతస్సువర్గస్య లోకస్య పరిగృహీత్యై ॥
అతిరాత్ర ఓజస్యేవ షట్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౬ ॥

వసిష్ఠో హతపుత్రోఽకామయత విన్దేయ ప్రజామభి సౌదాసాన్భవేయమితి స ఏతమేకస్మాన్న పఞ్చాశమపశ్యత్తమాఽహరత్తేనాయజత తతో వై సోఽవిన్దత ప్రజామభి సౌదాసానభవద్య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకస్మాన్న పఞ్చాశమాసతే విన్దన్తే ప్రజామభి భ్రాతృవ్యాన్భవన్తి త్రయస్త్రివృతోఽగ్నిష్టోమా భవన్తి వజ్రస్యైవ ముఖగ్ం సగ్ంశ్యన్తి దశ పఞ్చదశా భవన్తి పఞ్చదశో వజ్రః ॥ ౩౯ ॥ వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరన్తి షోడశిమద్దశమమహర్భవతి వజ్ర ఏవ వీర్యం దధతి ద్వాదశ సప్తదశా భవన్త్యన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై అథో ప్రైవ తైర్జాయన్తే పృథ్వ్యేకవిగ్ంశా భవతి షడ్వా ఋతవష్షట్పృష్ఠాని పృష్ఠైరేవ ర్తూనన్వారోహన్త్యృతుభిస్సంవత్సరం తే సంవత్సర ఏవ ప్రతితిష్ఠన్తి ద్వాదశైకవిగ్ంశా భవన్తి ప్రతిష్ఠిత్యా అథో రుచమేవాత్మన్ ॥ ౪౦ ॥ దధతే బహవష్షోడశినో భవన్తి విజిత్యై షడాశ్వినాని భవన్తి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యూనా-

అతిరిక్తా వా ఏతా రాత్రయ ఊనా స్తద్యదేకస్యై న పఞ్చాశదతిరిక్తా -
స్తద్యద్భూయసీరష్టాచత్వారిగ్ంశత ఊనాచ్ఛఖలు వా అతిరిక్తాచ్చ
ప్రజాపతిః ప్రాజాయత యే ప్రజాకామాః పశుకామాస్స్యుస్త ఏతా
ఆసీరన్ప్ర వై జాయన్తే ప్రజయా పశుభిర్వైరాజో వా ఏష యజ్ఞో యద-
దేకస్మాన్న పఞ్చాశో య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకస్మాన్న పఞ్చాశమాసతే
విరాజమేవ గచ్ఛన్త్యన్నాదా భవన్త్యతిరాత్రావభితో భవతోఽ -
న్నాద్యస్య పరిగృహీత్యై ॥ ౨౭ ॥

వ్రజ ఆత్మన్ప్రజయా ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

సంవత్సరాయ దీక్షిష్యమాణా ఏకాష్టకాయాం దీక్షేర-
న్నేషా వై సంవత్సరస్య పత్నీ యదేకాష్టకైతస్యాం వా ఏష ఏతా-
గ్ం రాత్రిం వసతి సాక్షాదేవ సంవత్సరమారభ్య దీక్షన్త ఆర్తం
వా ఏతే సంవత్సరస్యాభిదీక్షన్తే య ఏకాష్టకాయాం దీక్షన్తేఽన్తనా -
మానావృతూ భవతో వ్యస్తం వా ఏతే సంవత్సరస్యాభిదీక్షన్తే య
ఏకాష్టకాయాం దీక్షన్తేఽన్తనామానావృతూ భవతః ఫల్గునీపూ-
ర్ణమాసే దీక్షేరన్ముఖం వా ఏతత్ ॥ ౨౮ ॥ సంవత్సరస్య
యత్ఫల్గునీపూర్ణమాసో ముఖత ఏవ సంవత్సరమారభ్య దీక్షన్తే త-
స్యైకైవ నిర్యా యత్సామ్మేఘ్యే విషూవాన్థ్సంపద్యతే చిత్రాపూ -
ర్ణమాసే దీక్షేరన్ముఖం వా ఏతత్సంవత్సరస్య యచ్చిత్రాపూర్ణమాసో
ముఖత ఏవ సంవత్సరమారభ్య దీక్షన్తే తస్య న కాచన నిర్యా భవతి
చతురహే పురస్తాత్పౌర్ణమాస్యై దీక్షేరన్తేషామేకాష్టకాయాం క్రయ-

యస్సంపద్యతే తేనైకాష్టకాం నచ్ఛమ్బట్కుర్వన్తి తేషామ్ ॥ ౨౯ ॥
పూర్వపక్షే సుత్యాసంపద్యతే పూర్వపక్షం మాసా అభి సంపద్యన్తే
తే పూర్వపక్ష ఉత్తిష్ఠన్తి తానుత్తిష్ఠత ఓషధయో వనస్పతయో-
ఽనూత్తిష్ఠన్తి తాన్కల్యాణీ కీర్తిరనూత్తిష్ఠత్యరాథ్సురిమే యజ-
మానా ఇతి తదనుసర్వే రాధ్నువన్తి ॥ ౩౦ ॥

ఏతచ్ఛమ్బట్కుర్వన్తి తేషాం చతుస్త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౮ ॥

సువర్గం వా ఏతే లోకం యన్తి యే సత్త్రముపయన్త్యభీన్ధత
ఏవ దీక్షాభిరాత్మానగ్ం శ్రపయన్త ఉపసద్భిర్ద్వాభ్యాం లోమావ
ద్యన్తి ద్వాభ్యాం త్వచం ద్వాభ్యామసృగ్ద్వాభ్యాం మాగ్ంసం
ద్వాభ్యామస్థిద్వాభ్యాం మజ్జానమాత్మదక్షిణం వై సత్త్రమాత్మాన-
మేవ దక్షిణాం నీత్వా సువర్గం లోకం యన్తి శిఖామను ప్రవ-
పన్త ఋద్ధ్యా అథో రఘీయాగ్ంసస్సువర్గం లోకమయామేతి ॥ ౩౧ ॥

సువర్గం పఞ్చాశత్ ॥ ౯ ॥

బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యతిరాత్రః పరమో యజ్ఞక్రతూనాం
కస్మాత్తం ప్రథమముపయన్తీత్యేతద్వా అగ్నిష్టోమం ప్రథమముప
యన్త్యథోక్థ్యమథ షోడశినమథాతిరాత్రమనుపూర్వమేవైతద్యజ్ఞ-
క్రతూనుపేత్య తానాలభ్య పరిగృహ్య సోమమేవైతత్పిబన్త ఆ-
సతే జ్యోతిష్టోమం ప్రథమముపయన్తి జ్యోతిష్టోమో వై స్తోమానాం
ముఖం ముఖత ఏవ స్తోమాన్ప్రయుఞ్జతే తే ॥ ౩౨ ॥ సగ్గ్ స్తుతా వి-
రాజమభి సంపద్యన్తే ద్వే చర్చావతిరిచ్యేతే ఏకయా గౌరతిరిక్త ఏక-

యా ఉ॒ఽయుస్తోమస్సువర్గో వై లోకో జ్యోతిరూర్గ్విరాట్సువర్గమేవ తేనలోకంయన్తి రథన్తరం దివాభవతి రథన్తరం నక్తమిత్యా - హుర్బ్రహ్మవాదినస్కేన తదజామీతి సౌభరం తృతీయసవనే బ్ర - హ్మసామంభ్రుహత్తన్మధ్యతో దధతి విధృత్యై తేనాజామి ॥ ౩౩ ॥

తపక్తాన్నపఞ్చాశచ్చ ॥ ౧౦ ॥

జ్యోతిష్టోమం ప్రథమముప యన్త్యస్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రతితిష్ఠన్తి గోష్టోమం ద్వితీయముపయన్త్యన్తరిక్ష ఏవ తేన ప్ర- తితిష్ఠన్త్యాయుష్టోమం తృతీయముపయన్త్య ముష్మిన్నేవ తేన లోకే ప్రతితిష్ఠన్తీయం వావజ్యోతిర న్తరిక్షం గౌరసావాయుర్యదేతాస్తోస- మానుపయన్త్యేష్వేవ తల్లోకేషు సత్త్రిణః ప్రతితిష్ఠన్తోయన్తి తే సగ్ంస్తుతా విరాజమ్ ॥ ౩౪ ॥ అభిసంపద్యన్తే ద్వేచర్చావతిరిచ్యేతే ఏకయా గౌరతిరిక్త ఏకయాఽఽయు రూనస్సువర్గో వై లోకోజ్యో- తిరూర్గ్విరాడూర్జమేవావ రున్ధతే తేనక్షుధాఽఽర్తిమార్ఛన్త్య - క్షోధుకా భవన్తి క్షుత్సమ్బాధాఇవహి సత్త్రిణోఽగ్నిష్టోమావభి- తఃప్రధీతా వుక్థ్యామధ్యే నభ్యంత త్తదేతత్పరియద్దేవచక్రంయదే తేన॥ షడహేన యన్తి దేవచక్రమేవ సమారోహన్త్యరిష్ట్యై తే స్వస్తి సమశ్నువతే షడహేనయన్తి షడ్వా ఋతవ ఋతుష్వేవ ప్రతి తిష్ఠన్త్యుభయతోజ్యోతిషా యన్త్యుభయతఏవ సువర్గేలోకే ప్రతి- తిష్ఠన్తో యన్తి ద్వౌ షడహౌ భవతస్తాని ద్వాదశాహానిసం పద్యన్తే ద్వాదశోవై పురుషో ద్వేసక్థ్యౌ ద్వౌబాహూ ఆత్మాచ శిరశ్చచత్వార్య-

క్షాని స్తనౌ ద్వాదశ ॥ ౩౬ ॥ తత్పురుష మనుపర్యావర్తన్తే త్ర-యష్షడహా భవన్తి తాన్యష్టాదశాహాని సంపద్యన్తే నవాన్యాని నవాన్యాని నవ వై పురుషే ప్రాణాస్తత్ప్రాణాననుపర్యావ-ర్తన్తే చత్వారష్షడహా భవన్తి తాని చతుర్విగ్ంశతిరహాని సంప-ద్యన్తే చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరమనుపర్యా-వర్తన్తేఽప్రతిష్ఠితస్సంవత్సర ఇతి ఖలు వా ఆహుర్వర్షీయా-న్ప్రతిష్ఠాయా ఇత్యేతావద్వై సంవత్సరస్య బ్రాహ్మణం యావన్మా-సో మాసస్యైవ ప్రతిష్ఠిత్యై యన్తి ॥ ౩౭ ॥

విరాజమేతేన ద్వాదశావేతావద్వా అష్టౌ చ ॥ ౧౧ ॥

మేషస్త్వా పచతైరవతు లోహితగ్రీవశ్ఛాగైశ్శల్మలిర్వృ-ద్ధ్యా పర్ణో బ్రహ్మణా ప్లక్షో మేధేన న్యగ్రోధశ్చమసైరుదుమ్బర ఊర్జా గాయత్రీ ఛన్దోభిస్త్రివృత్స్తోమైరవన్తీస్స్థావన్తీస్త్వాఽవన్తు ప్రియం త్వా ప్రియాణాం వర్షిష్ఠమాప్యానాం నిధీనాం త్వా నిధి-పతిగ్ం హవామహే వసో మమ ॥ ౩౮ ॥ మేషష్ట్రిగ్ంశత్ ॥

కూప్యాభ్యస్స్వాహా కూల్యాభ్యస్స్వాహా వికర్యాభ్యస్స్వా-హా అవట్యాభ్యస్స్వాహా ఖన్యాభ్యస్స్వాహా హ్రాద్యాభ్యస్స్వాహా సూద్యాభ్యస్స్వాహా సరస్యాభ్యస్స్వాహా వైశన్తీభ్యస్స్వాహా పల్వ-ల్యాభ్యస్స్వాహా వర్ష్యాభ్యస్స్వాహా అవర్ష్యాభ్యస్స్వాహా హ్రాదునీ-భ్యస్స్వాహా పృష్వాభ్యస్స్వాహా స్యన్దమానాభ్యస్స్వాహా స్థావరా-

భ్యస్స్వాహా నాదేయీభ్యస్స్వాహా సైన్ధవీభ్యస్స్వాహా సముద్రియా-
భ్యస్స్వాహా సర్వాభ్యస్స్వాహా ॥ ౩౯ ॥

కూప్యాభ్యశ్చత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౩ ॥

అద్భ్యస్స్వాహా వహన్తీభ్యస్స్వాహా పరివహన్తీభ్యస్స్వాహా
సమన్తం వహన్తీభ్యస్స్వాహా శీఘ్రం వహన్తీభ్యస్స్వాహా శీభంవహన్తీ-
భ్యస్స్వాహోగ్రం వహన్తీభ్యస్స్వాహా భీమం వహన్తీభ్యస్స్వాహా-
ఽమ్భోభ్యస్స్వాహా నభోభ్యస్స్వాహా మహోభ్యస్స్వాహా
సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౪౦ ॥ అద్భ్యఏకాన్నత్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౪ ॥

యోఽర్వన్తం జిఘాగ్ంసతి తమభ్యమీతి వరుణః । పరో
మర్తః పరశ్శ్వా । అహంచ త్వంచవృత్రహన్థ్సం బభూవసనిభ్య ఆ ।
అరాతీవాచిదద్రివోఽను నౌ శూరమగ్ంసతై భద్రాఇన్ద్రస్య
రాతయః । అభిక్రత్వేన్ద్రభూరధజ్మన్న తేవివ్యఙ్మహిమానగ్ం రజా-
గ్ంసి । స్వేనాహి వృత్రగ్ం శవసాజఘన్థనశత్రురన్తం వివిద-
ద్యుధా తే ॥ ౪౧ ॥ వివిదద్ద్వే చ ॥ ౧౫ ॥

నమో రాజ్ఞే నమో వరుణాయ నమోఽశ్వాయ నమః
ప్రజాపతయే నమోఽధిపతయేఽధిపతిరస్యధిపతిం మాకుర్వధిపతి-
రహం ప్రజానాం భూయాసం మాం ధేహి మయి ధేహ్యుపాకృతాయ
స్వాహాఽఽలబ్ధాయ స్వాహా హుతాయ స్వాహా ॥ ౪౨ ॥

నమఏకాన్న త్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౬ ॥

మయోభూర్వాతో అభివాతూస్రా ఊర్జస్వతీరోషధీరా
రిశన్తామ్ । పీవస్వతీర్జీవధన్యాః పిబన్త్వవసాయ పద్వతే రుద్ర
మృడ । యాస్సరూపా విరూపా ఏకరూపా యాసామగ్నిరిష్ట్యా నా-
మాని వేద । యా అఙ్గిరసస్తపసేహ చక్రుస్తాభ్యః పర్జన్య మహి శ-
ర్మ యచ్ఛ । యా దేవేషు తనువమైరయన్త యాసాగ్ంసోమో వి-
శ్వా రూపాణి వేద । తా అస్మభ్యం పయసా పిన్వమానాః ప్రజావతీరి-
న్ద్ర ॥ ౪౩ ॥ గోష్ఠే రిరీహి । ప్రజాపతిర్మహ్యమేతా రరాణో విశ్వై-
ర్దేవైః పితృభిస్సంవిదానః । శివాస్సతీరుప నో గోష్ఠమాకస్తాసాం వ-
యం ప్రజయా సగ్ంసదేమ । ఇహ ధృతిస్స్వాహేహ విధృతిస్స్వా-
హేహ రన్తిస్స్వాహేహ రమతిస్స్వాహా మహీమూషు సుత్రామా-
ణమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఇన్ద్రాఽష్టౌ త్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౭ ॥

కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్ం
స్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తిర-
శ్వ ఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశఙ్గిలాఽవిరాసీత్పిలిప్పిలా ।
కస్స్విదేకాకీ చరతి క ఉ స్విజ్జాయతే పునః । కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజం
కిగ్ంస్విదావపనం మహత్ । సూర్య ఏకాకీ చరతి ॥ ౪౫ ॥ చన్ద్రమా
జాయతే పునః । అగ్నిర్హిమస్య భేషజం భూమిరావపనం మహత్ ।
పృచ్ఛామి త్వా పరమన్తం పృథివ్యాః పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభి-
మ్ । పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం
వ్యోమ । వేదిమాహుః పరమన్తం పృథివ్యా యజ్ఞమాహుర్భువ -

నస్య నాభిమ్ । సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతో బ్రహ్మైవ వాచః పరమం వ్యోమ ॥ ౪౭ ॥ సూర్య ఏకాకీ చరతి షట్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥

అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా నయతి కశ్చన । ససస్త్యశ్వకః । సుభద్రికాం కామ్పీలవాసినీ సువర్గే లోకే సంప్రోర్ణ్వాథామ్ । ఆఽహమజాని గర్భధమా త్వమజాసి గర్భధమ్ । తౌ సహ చతురః పదః సంప్ర సారయావహై । వృషా వాగ్ంరేతోధా రేతో దధాతూత్సక్థ్యోర్గృదం ధేహ్యఞ్జిముదఞ్జిమన్వజ । యః స్త్రీణాం జీవభోజనో య ఆసామ్ బిలధావనః । ప్రియః స్త్రీణామపీచ్యః । య ఆసాం కృష్ణే లక్ష్మణి సర్దిగృదిం పరాఽవధీత్ । అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన । ససస్త్యశ్వకః । ఊర్ధ్వామేనాముచ్ఛ్రయతాద్వేణుభారం గిరావివ । అథాస్యా మధ్యమేధతాగ్ం శీతే వాతే పునన్నివ । అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన । ససస్త్యశ్వకః । యద్ధరిణీ యవమత్తి న ॥ ౪౮ ॥ పుష్టం పశు మన్యతే । శూద్రా యదర్యజారా న పోషాయ ధనాయతి । అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన । ససస్త్యశ్వకః । ఇయం యకా శకున్తికాఽఽహలమితి సర్పతి । ఆహతం గభే పసో నిజల్గులీతి ధాణికా । అమ్బే అమ్బాల్యమ్బికే న మా యభతి కశ్చన । ససస్త్యశ్వకః । మాతా చ తే పితా చ తేఽగ్రం వృక్షస్య రోహతః ॥ ౪౯ ॥ ప్రసులామీతి తే పితా గభే ముష్టిమతగ్ంసయత్ । దధిక్రావ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః । సురభి నో ముఖా కరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ । ఆపో హి ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే-

జేదధాతన । మహేరణాయ చక్షసే । యోవశ్శివతమో రసస్తస్య
భాజయతేహనః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగమామవో య-
స్యక్షయాయ జిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః ॥ ౫౦ ॥

ఆపాం త్రీణిరోహత్తో జిన్వథ చత్వారిచ ॥ ౧౯ ॥

భూర్భువస్సువర్వసవస్త్వాఽఞ్జన్తుగాయత్రేణ ఛన్దసారుద్రాస్త్వా-
ఽఞ్జన్తు త్రైష్టుభేన ఛన్దసాఽఽదిత్యాస్త్వాఽఞ్జన్తు జాగతేన ఛన్దసా ※
యద్వాతో అపోఅగమదిన్ద్రస్య తనువం ప్రియామ్ । ఏతగ్గ్ం స్తో-
తరనేన పథాపునరశ్వమావర్తయాసినః । లాజీ 3 ఞ్ఛాచీ 3 న్
యశోమమా 4 మ్ । యవ్యాయై గవ్యాయా ※ ఏతద్దేవాఅన్న-
మత్తైతదన్నమద్ధి ప్రజాపతే । యుఞ్జన్తి బ్రధ్నమరుషంచరన్తంపరిత-
స్థుషః । రోచన్తే రోచనాదివి । యుఞ్జన్త్యస్య కామ్యాహరీ విపక్ష-
సారథే । శోణాధృష్ణూనృవాహసా । కేతుం కృణ్వన్నకేతవే పేశో
మర్యా అపేశసే । సముషద్భిరజాయథాః ॥ ౫౧ ॥

బ్రధ్నంపఞ్చవిగ్ంశతిశ్చ ॥ ౨౦ ॥

ప్రాణాయస్వాహా వ్యానాయస్వాహాఽపానాయస్వాహా స్నా-
వభ్యస్స్వాహా సన్తానేభ్యస్స్వాహా పరిసన్తానేభ్యస్స్వాహా పర్వభ్య-
స్స్వాహా సన్ధానేభ్యస్స్వాహా శరీరేభ్యస్స్వాహా యజ్ఞాయస్వాహా
దక్షిణాభ్యస్స్వాహా సువర్గాయస్వాహా లోకాయస్వాహా సర్వ-
స్మైస్వాహా ॥ ౫౨ ॥ ప్రాణాయాష్టావిగ్ంశతిః ॥ ౨౧ ॥

స్సితాయస్వాహాఽసితాయస్వాహాఽభిహితాయస్వాహా-
ఽనభిహితాయస్వాహా యుక్తాయస్వాహాఽయుక్తాయస్వాహా సుయు-
క్తాయస్వాహోద్యుక్తాయస్వాహా విముక్తాయస్వాహా ప్రముక్తా -
యస్వాహా వఞ్చతే స్వాహా పరివఞ్చతే స్వాహా సంవఞ్చతే స్వాహా-
ఽనువఞ్చతే స్వాహోద్వఞ్చతేస్వాహా యతేస్వాహా ధావతేస్వా -
హా తిష్ఠతేస్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫3 ॥

స్సితాయాష్టా త్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౨ ॥

బృహస్పతిశ్శ్చేద్యథా వా ఋషయో వై ప్రజాపతిర్యేన యేన
ద్వావాదిత్యా వసిష్ఠస్సంవత్సరాయ సువర్గం బ్రహ్మవాదినోఽ-
తిరాత్రో జ్యోతిష్టోమం మైమగీకూప్యాభ్యోఽద్భ్యో నమో మ-
యోభూః కిగ్ం స్విదమ్మైభూరిప్రాయ స్సితాయ ద్వావిగ్ంశతిః ॥

బృహస్పతిగ్ప్రతితిష్ఠన్తి వై దశరాత్రేణ సువర్గంయో అ-
ర్వన్తం భూ స్త్రిపఞ్చాశత్ ॥ ౫3 ॥

బృహస్పతిస్సర్వస్మైస్వాహా ॥

హరిః ఓమ్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే సప్తమకాణ్డే

చతుర్థ ప్రశ్నస్సమాప్తః.

పఞ్చమప్రశ్నప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్.

గావో వా ఏతథ్సత్త్రమాసతాశృఙ్గాస్సతీశ్శృఙ్గాణి నో జా-
యన్తా ఇతి తాసాం దశ మాసా నిషణ్ణా ఆసన్నథ శృఙ్గాణ్య-
జాయన్త తా ఉదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేత్యథ యాసాం నాజాయన్త తాస్సంవథ్సర-
మాప్త్వోదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేతి యాసాం చాజాయన్త యాసాం చ న తా
ఉభయీరుదతిష్ఠన్నరాథ్స్మేతి గోసత్త్రం వై ॥ ౧ ॥ సంవథ్సరో
య ఏవం విద్వాగ్ంసస్సంవథ్సరముపయన్త్యృధ్నువన్త్యేవ తస్మాత్తూ-
పరా వార్షికౌ మాసౌ పర్త్వా చరతి ప్రత్తాభిజితగ్ంహ్యస్య త-
స్మాథ్సంవథ్సరసదో యత్కిఞ్చ గృహే క్రియతే తదాప్తమవరుద్ధమభి-
జితం క్రియతే సముద్రం వా ఏతే ప్రప్లవన్తే యే సంవథ్సరముపయన్తి
యో వై సముద్రస్య పారం న పశ్యతి న వై స తత ఉదేతి సంవథ్సరః ॥ ౨ ॥
వై సముద్రస్తస్యైతత్పారం యదతిరాత్రౌ య ఏవం విద్వాగ్ం-
సస్సంవథ్సరముపయన్త్యనార్తా ఏవోదృచం గచ్ఛన్తీయం వై పూ-
ర్వోఽతిరాత్రోఽసావుత్తరో మనః పూర్వో వాగుత్తరః ప్రాణః పూర్వో-
ఽపాన ఉత్తరః ప్రరోధనం పూర్వ ఉదయనముత్తరో జ్యోతిష్టోమో
వైశ్వానరోఽతిరాత్రో భవతి జ్యోతిరేవ పురస్తాద్దధతే సువర్గస్య

లోకస్యానుఖ్యాత్యై చతుర్విగ్ంశః ప్రాయణీయో భవతి చతుర్విగ్ం-
శతిరర్ధమాసాః ॥ ౩ ॥ సంవత్సరం ప్రియన్త్యేవ సంవత్సరే ప్రతితిష్ఠన్తి
తస్య త్రీణి చ శతాని షష్టిశ్చ స్తోత్రీయాస్తావతీస్సంవత్సరస్య రాత్ర-
య ఉభే ఏవ సంవత్సరస్య రూపే ఆప్నువన్తి తే సగ్ంస్థిత్యా అరిష్ట్యా
ఉత్తరైరహోభిశ్చరన్తి షడహా భవన్తి షడ్వా ఋతవస్సంవత్సర
ఋతుష్వేవ సంవత్సరే ప్రతితిష్ఠన్తి గౌశ్చాయుశ్చ మధ్యతస్స్తోమౌ
భవతస్సంవత్సరస్యైవ తన్మిథునం మధ్యతః ॥ ౪ ॥ దధతి ప్రజన-
నాయ జ్యోతిరభితో భవతి విమోచనమేవ తచ్ఛన్దాగ్ంస్యేవ తద్వి-
మోకం యన్త్యథో ఉభయతోజ్యోతిషైవ షడహేన సువర్గం
లోకం యన్తి బ్రహ్మవాదినో వదన్త్యాసతే కేన యన్తీతి దేవయానేన
పథేతి బ్రూయాచ్ఛన్దాగ్ంసి వై దేవయానః పన్థా గాయత్రీ త్రిష్టుబ్జ-
గతీ జ్యోతిర్వై గాయత్రీ గౌస్త్రిష్టుగాయుర్జగతీ యదేతే స్తోమా
భవన్తి దేవయానేనైవ ॥ ౫ ॥ ☞ తత్పథా యన్తి సమానగ్ం
సామ భవతి దేవలోకో వై సామ దేవలోకాదేవ న యన్త్యన్యా అన్యా
ఋచో భవన్తి మనుష్యలోకో వా ఋచో మనుష్యలోకాదేవాన్య-
మన్యం దేవలోకమభ్యారోహన్తో యన్త్యభీవర్తో బ్రహ్మసామం భవతి
సువర్గస్య లోకస్యాభివృత్త్యా అభిజిద్భవతి సువర్గస్య లోకస్యాభి-
జిత్యై విశ్వజిద్భవతి విశ్వస్య జిత్యై మాసిమాసి పృష్ఠాన్యుప
యన్తి మాసిమాస్యతిగ్రాహ్యా గృహ్యన్తే మాసిమాస్యేవ వీర్యం

దధతి మాసాం ప్రతిష్ఠిత్యా ఉపరిష్టాన్మాసాం పృష్ఠాన్యుపయన్తి తస్మా-
దుపరిష్టాదోషధయః ఫలం గృహ్ణన్తి ॥ ౬ ॥

గోసత్త్రం వా ఏతి సంవత్సరోఽర్ధమాసా మిథునం మధ్యతో
దేవయానేనైవ ప్రీర్త్యం త్రయోదశ చ ॥ ౧ ॥

గావో వా ఏతత్సత్రమాసతాశృఙ్గాస్సతీశ్శృఙ్గాణి సిషా-
సన్తీస్తాసాం దశమాసా నిషణ్ణా ఆసన్నథ శృఙ్గాణ్యజాయన్త తా అ-
బ్రువన్నరాథ్స్మోత్తిష్ఠామావ తం కామమరుథ్స్మహి యేన కామే-
న * న్యషదామేతి తాసాముత్వా అబ్రువన్నర్ధా వా యావతీర్వా-
ఽఽసామహా ఏవేమౌ ద్వాదశౌ మాసౌ సంవత్సరꣳ సంపా-
ద్యోత్తిష్ఠామేతి తాసామ్ ॥ ౭ ॥ ద్వాదశే మాసి శృఙ్గాణి ప్రావర్త-
న్త శ్రద్ధయా వాఽశ్రద్ధయా వా తా ఇమా యాస్తూపరా ఉభయ్యో
వావ తా ఆర్ధ్నువన్ యాశ్చ శృఙ్గాణ్యసన్వన్ యాశ్చోర్జమవా-
రున్ధతర్ధ్నోతి దశసు మాసూత్తిష్ఠన్నృధ్నోతి ద్వాదశసు య ఏవం
వేద పదేన ఖలు వా ఏతే యన్తి విన్దతి ఖలు వై పదేన య స్తద్వా
ఏతదృద్ధమయనం తస్మాదేతద్గోసని ॥ ౮ ॥

త్తిష్ఠామేతి తాసాం తస్మాద్ద్వే చ ॥ ౨ ॥

ప్రథమే మాసి పృష్ఠాన్యుపయన్తి మధ్యమ ఉపయన్త్యు-
త్తమ ఉపయన్తి తదాహుర్యాం వై త్రిరేకస్యాహ్న ఉపసీదన్తి ద-
హ్రాం వై సాపరాభ్యాం దోహాభ్యాం దుహేఽథ కుతస్సా ధోక్ష్యతే
యాం ద్వాదశకృత్వ ఉపసీదన్తీతి సంవత్సరꣳ సంపాద్యోత్తమే

ష్టాసి ప్రకృత్వ ఏష్టాన్యుపేయు స్తస్య జమానాః క్షుణ్ణం ప్రశూనవరు-
న్ధతే సముద్రంవై ॥ ౯ ॥ ఏతేఽనవారమపారం ప్రప్లవన్తే యే
సంవత్సరముపయన్తి యద్బృహద్రథన్తరే అన్వర్జేయుర్యథా
మధ్యే సముద్రస్య ప్లవమన్వర్జేయుస్తాదృక్తదనుత్సర్గం బృహ
ద్రథన్తరాభ్యామిత్వా ప్రతిష్ఠాం గచ్ఛన్తి సర్వేభ్యో వై కామేభ్యస్సన్ధి-
ర్దుహే తద్యజమానాస్సర్వాన్కామానవరున్ధతే ॥ ౧౦ ॥

సముద్రంవై చతుస్త్రిꣳశచ్చ ॥ ౩ ॥

సమాన్య ఋచో భవన్తి మనుష్యలోకో వా ఋచో మను-
ష్యలోకాదేవ నయన్త్యన్యదన్యథాసామ భవతి దేవలోకో వై సామ
దేవలోకాదేవాన్యమన్యం మనుష్యలోకం ప్రత్యవరోహన్తో యన్తి
జగతీమగ్ర ఉపయన్తి జగతీంవై ఛన్దాꣳసి ప్రత్యవరోహన్త్యాగ్ర-
యణం గ్రహ బృహత్పృష్ఠాని త్రయస్త్రిꣳశꣳ స్తోమాస్తస్మా-
జ్జ్యాయాꣳసం కనీయాన్ప్రత్యవరోహతి వైశ్వకర్మణో గృహ్యతే
విశ్వాన్యేవ తేన కర్మాణి యజమానా అవరున్ధతి ఆదిత్యః ॥ ౧౧ ॥ గృహ్య-
త ఇయంవా అదితిరస్యామేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యన్యోన్యో గృహ్యేతే
మిథునత్వాయ ప్రజాత్యా అవాన్తరం వై దశరాత్రేణ ప్రజాపతిః
ప్రజా అసృజత యద్దశరాత్రో భవతి ప్రజా ఏవ తద్యజమానాస్సృ-
జన్త ఏతాꣳ హ వా ఉద్దణ్డ శ్శౌల్బాయనస్సత్రస్యర్ధిమువాచ
యద్దశరాత్రో యద్దశరాత్రో భవతి సత్రస్యర్ధ్యా అథో యదేవ
పూర్వేష్వహస్సు విలోమ క్రియతే తస్యైవైషా శాన్తిః ॥ ౧౨ ॥

ఆదిత్యస్తస్యైవ ద్వేచ ॥ ౪ ॥

యది సోమౌ సగ్ంసుతౌ స్యాతాం మహతిరాత్రియే ప్రాత-
రనువాకముపాకుర్యాత్పూర్వో వాచం పూర్వో దేవతాః పూ-
ర్వశ్ఛన్దాగ్ంసి వృఙ్క్తే వృషణ్వతీం ప్రతిపదం కుర్యాత్ప్రాతస్సవనా-
దేవైషామిన్ద్రం వృఙ్క్తేఽథో ఖల్వాహుస్సవనముఖే సవనముఖే కా-
ర్యేతి సవనముఖాథ్సవనముఖాదేవైషామిన్ద్రం వృఙ్క్తే సంవేశాయోప-
వేశాయ గాయత్రియాస్త్రిష్టుభో జగత్యా అనుష్టుభః పఙ్క్త్యా అ-
భిభూత్యై స్వాహా ఛన్దాగ్ంసి వై సంవేశ ఉపవేశశ్ఛన్దోభిరేవైషా-
మ్ ॥ ౧౩ ॥ ఛన్దాగ్ంసి వృఙ్క్తే సజనీయగ్ంశస్యం విహవ్యగ్ంశస్య-
మగస్త్యస్య కయాశుభీయగ్ంశస్యమేతావద్వా అస్తి యావదేత-
ద్యావదేవాస్తి తదేషాం వృఙ్క్తే యది ప్రాతస్సవనే కలశో దీర్యేత
వైష్ణవీషు శిపివిష్టవతీషు స్తువీరన్ యద్వై యజ్ఞస్యాతిరిచ్యతే విష్ణుం
తచ్ఛిపివిష్ట * మభ్యతిరిచ్యతే తద్విష్ణుశ్శిపివిష్టోఽతిరిక్త ఏవాతిరిక్తం
దధాత్యథో అతిరిక్తేనైవాతిరిక్తమాప్త్వాఽవరున్ధతే యది మధ్య-
న్దినే దీర్యేత వషట్కారనిధనగ్ం సామ కుర్యుర్వషట్కారో వై యజ్ఞ-
స్య ప్రతిష్ఠా ప్రతిష్ఠామేవైనద్గమయన్తి యది తృతీయసవన ఏతదేవ॥

ఛన్దోభిరేవైషామైకాన్న విగ్ంశతిశ్చ ॥ ౫ ॥

షడహైర్మాసాన్థ్సంపాద్యాహరుథ్సృజన్తి షడహైర్హి మాసా-
న్థ్సంపశ్యన్త్యర్ధమాసైర్మాసాన్థ్సంపాద్యాహరుథ్సృజన్త్యర్ధమా-

సైర్హి మాసాన్థ్సంపశ్యన్త్యమావాస్యయా మాసాన్థ్సంపాద్యా-
హారుథ్సృజన్త్యమావాస్యయా హి మాసాన్థ్సం పశ్యన్తి పౌర్ణమాస్యా
మాసాన్థ్సంపాద్యాహారుథ్సృజన్తి పౌర్ణమాస్యా హి మాసాన్థ్సంపశ్యన్తి
యో వై పూర్ణ ఆసిఞ్చతి పరా స సిఞ్చతి యః పూర్ణాదుదచతి
ప్రాణమస్మిన్థ్స దధాతి యత్పౌర్ణమాస్యా మాసాన్థ్సంపాద్యాహారు-
థ్సృజన్తి సంవథ్సరాయైవ తత్ప్రాణం దధతి తదను సత్త్రిణః ప్రాణన్తి
యదహర్నోథ్సృజేయుర్యథా దృతిరుపనద్ధో విపతత్యేవగ్ం సంవ-
థ్సరో విపతేదార్తిమార్చ్ఛేయుర్యత్పౌర్ణమాస్యా మాసాన్థ్సం పా-
ద్యాహారుథ్సృజన్తి సంవథ్సరాయైవ తదుదానం దధతి తదను
సత్త్రిణ ఉత్ ॥ ౧౬ ॥ అనన్తి నార్తిమార్చ్ఛన్తి పూర్ణమాసే వై
దేవానాగ్ం సుతో యత్పౌర్ణమాస్యా మాసాన్థ్సంపాద్యాహారుథ్సృ-
జన్తి దేవానామేవ తద్యజ్ఞేన యజ్ఞం ప్రత్యవరోహన్తి వి వా ఏతద్యజ్ఞం
ఛిన్దన్తి యత్షడహ స్సన్తతగ్ం సన్తమథాహారుథ్సృజన్తి ప్రాజాపత్యం
పశుమాలభన్తే ప్రజాపతిస్సర్వా దేవతా దేవతాభిరేవ యజ్ఞగ్ం సం
తన్వన్తి యన్తి వా ఏతే సవనాద్యేఽహః ॥ ౧౭ ॥ ఉథ్సృజన్తి తురీ-
యం ఖలు వా ఏతథ్సవనం యథ్సాన్నాయ్యం యథ్సాన్నాయ్యం
భవతి తేనైవ సవనాన్నయన్తి సముపహూయ భక్షయన్త్యేతథ్సోమ-
పీథా హ్యేతర్హి యథాఽఽయతనం వా ఏతేషాగ్ం సవనభాజో దేవతా
గచ్ఛన్తి యేఽహరుథ్సృజన్త్యనుసవనం పురోడాశాన్నిర్వపన్తి య-
థాఽఽయతనాదేవ సవనభాజో దేవతా అవరున్ధతేఽష్టాకపాలాన్ప్రా-

తస్మాదేవ ఏకాదశకపాలాన్మాధ్యన్దినే సవనే ద్వాదశకపాలాగ్ - స్తృతీయసవనే * ఛన్దాగ్ంస్యేవాప్త్వాఽవరున్ధతే వైశ్వదేవం చ- రుం తృతీయసవనే నిర్వపన్తి వైశ్వదేవం వై తృతీయసవనం తేనైవ తృతీయసవనాన్న యన్తి ॥ ౧౮ ॥

ఉద్వత్స్యద్యేఽహరాప్త్వా పఞ్చదశ చ ॥ ౯ ॥

ఉత్సృజ్యాం ౩ నోత్సృజ్యా ౩ మితిమీమాగ్ంసన్తే బ్ర - హ్మవాదినః * తదాహురుత్సృజ్యమేవేత్యమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చోత్సృజ్యమిత్యాహురేతే హి యజ్ఞం వహత ఇ - తి తే త్వావనోత్సృజ్య ఇత్యాహుర్యే అవాన్తరం యజ్ఞం భేజాతే ఇతి యా ప్రథమా వ్యష్టకా తస్యాముత్సృజ్యమిత్యాహురేష వై మాసో విశర ఇతి నాదిష్టమ్ ॥ ౧౯ ॥ ఉత్సృజేయుర్యదాదిష్ట - ముత్సృజేయుర్యాదృశే పునః పర్యాప్లావే మధ్యే షడహస్య సంప - ద్యేత షడహైర్మాసాన్త్సంపాద్య యత్సప్తమమహస్తస్మిన్నుత్సృ - జేయుస్తదగ్నయే వసుమతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేయురై - న్ద్రం దధీన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలమగ్నిర్వై వసుమతః ప్రాతస్సవనం యదగ్నయే వసు- మతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపన్తి దేవతామేవ తద్భాగినీం కుర్వ- న్తి ॥ ౨౦ ॥ సవనమష్టాభిరుపయన్తి యదైన్ద్రం దధి భవ- తీన్ద్రమేవ తద్భాగధేయాన్న చ్యావయన్తీన్ద్రస్య వై మరుత్వతో మా-

ధ్యన్దినగ్ం సవనం యదిన్ద్రాయ మరుత్వతే పురోడాశమేకాదశక-
పాలం నిర్వపన్తి దేవతామేవ తద్భాగినీం కుర్వన్తి సవనమేకాదశభి-
రుపయన్తి విశ్వేషాంవై దేవానామృభుమతాం తృతీయసవనం య-
ద్వైశ్వదేవం ద్వాదశకపాలం నిర్వపన్తి దేవతా ఏవ తద్భాగినీః కు-
ర్వన్తి సవనం ద్వాదశభిః ॥ ౨౧ ॥ ఉపయన్తి ప్రాజాపత్యం పశు-
మాలభన్తే యజ్ఞో వై ప్రజాపతిర్యజ్ఞస్యానుసర్గాయాభివర్త ఇ-
తష్షణ్మాసో బ్రహ్మసామం భవతి బ్రహ్మ వా అభివర్తో బ్రహ్మణైవ త-
థ్సువర్గం లోకమభివర్తయన్తో యన్తి ప్రతికూలమివ హీతస్సువ-
ర్గో లోక ఇన్ద్ర క్రతుం న ఆభర పితా పుత్రేభ్యో యథా । శిక్షా ణో
అస్మిన్పురుహూత యామని జీవా జ్యోతిరశీమహీత్యముత ఆయతా-
గ్ం షణ్మాసో బ్రహ్మసామం భవత్యయం వై లోకో జ్యోతిః ప్రజా
జ్యోతిరిమమేవ తల్లోకం పశ్యన్తో ఽభివదన్త ఆయన్తి ॥ ౨౨ ॥

నాదిష్టం కుర్వన్తి ద్వాదశభిరితి వింశతిశ్చ ॥ ౭ ॥

దేవానాం వా అన్తం జగ్ముషామిన్ద్రియం వీర్యమపాక్రా-
మత్తత్క్రోశేనావారున్ధత తత్క్రోశస్య క్రోశత్వం యత్క్రో-
శేన చాత్వాలస్యాన్తే స్తువన్తి యజ్ఞస్యైవాన్తం గత్వేన్ద్రియం వీ-
ర్యమవరున్ధతే సత్రస్యర్ధ్యా ఽఽహవనీయస్యాన్తే స్తువన్త్యగ్ని-
మేవోపద్రష్టారం కృత్వర్ధిముపయన్తి ప్రజాపతేర్ హృదయేన
హవిర్ధానేఽన్తస్స్తువన్తి ప్రేమాణమేవాస్య గచ్ఛన్తి శ్లోకేన

పురస్తాత్పురసః ॥ ౨౩ ॥ స్తువన్త్యనుశ్లోకేన పశ్చాద్వ్యజ్ఞస్యై -
వాన్తం గత్వా శ్లోకభాజో భవన్తి నవభిరధ్వర్యురుద్గాయతి న -
వ వై పురుషే ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు దధాతి సర్వా
ఐన్ద్రియో భవన్తి ప్రాణేష్వేవేన్ద్రియం దధత్యప్రతిహృతాభి రుద్గాయతి
తస్మాత్పురుషస్సర్వాణ్యన్యాని శీర్ష్ణోఽఙ్గాని ప్రత్యఞ్చతి శిరస్యేవ సపఞ్చ-
దశగ్ం రథన్తరం భవతీన్ద్రియమేవావరున్ధతే సప్తదశమ్ ॥ ౨౪ ॥
బృహదన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యా అథో ప్రైవ తేన జాయన్తే ఏకవిగ్ంశం
భద్రం ద్విపదాసు ప్రతిష్ఠిత్యై పత్న్య ఉపగాయన్తి మిథునత్వాయ
ప్రజాత్యై ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత సోఽకామయతాసామహగ్ం
రాజ్యం పరీయామితి తాసాగ్ం రాజనేనైవ రాజ్యం పర్యైత్తద్రా-
జనస్య రాజనత్వం యద్రాజనం భవతి ప్రజానామేవ తద్యజమానా
రాజ్యం పరియన్తి పఞ్చవిగ్ంశం భవతి ప్రజాపతేః ॥ ౨౫ ॥ ఆప్త్యై
పఞ్చభిస్తిష్ఠన్తస్స్తువన్తి దేవలోకమేవాభిజయన్తి పఞ్చభిరాసీనా
మనుష్యలోకమేవాభిజయన్తి దశ సంపద్యన్తే దశాక్షరా విరాడన్నం
విరాడ్విరాజైవాన్నాద్యమవరున్ధతే పఞ్చధా వినిషద్య స్తువన్తి పఞ్చ
దిశో దిక్ష్వేవ ప్రతితిష్ఠన్త్యేకైకయాఽస్తుతయా సమాయన్తి దిగ్భ్య
ఏవాన్నాద్యగ్ం సంభరన్తి తాభిరుద్గాతోద్గాయతి దిగ్భ్య ఏవాన్నా-
ద్యమ్ ॥ ౨౬ ॥ సంభృత్య తేజ ఆత్మన్దధతే తస్మాదేకః ప్రాణా-
స్సర్వాణ్యఙ్గాన్యవత్యథో యథా సుపర్ణ ఉత్పతిష్యఞ్ఛిర ఉత్తమం కురుత
ఏవమేవ తద్యజమానాః ప్రజానాముత్తమా * భవన్త్యాసన్దీముద్గా-

తాఽఽరోహతి సామ్రాజ్యమేవ గచ్ఛన్తి ప్రేఙ్ఖగ్ం హోతా నాక-
స్యైవ పృష్ఠగ్ం రోహన్తి కూర్చావధ్వర్యుర్బ్రధ్నస్యైవ విష్టపం
గచ్ఛన్త్యేతావన్తో వై దేవలోకాస్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతితిష్ఠ-
న్త్యథో ఆక్రమణమేవ తత్సేతుం యజమానాః కుర్వతే సువర్గస్య
లోకస్య సమష్ట్యై ॥ ౨౭ ॥ సదసస్సప్తదశం ప్రజాపతేర్గాయతి
దిగ్భ్య ఏవాన్నాద్యం ప్రత్యేకాదశ చ ॥ ౮ ॥

అర్క్యేణ వై సహస్రశః ప్రజాపతిః ప్రజా అసృజత తాభ్య
ఇలాన్దేనేరామూర్జమవారున్ధ యదర్క్యం భవతి ప్రజా ఏవ తద్య-
జమానాస్సృజన్త ఇలాన్దం భవతి ప్రజాభ్య ఏవ సృష్టాభ్య ఇరామూ-
ర్జమవరున్ధతే తస్మాద్యాగ్ం సమాగ్ం సత్రగ్ం సమృద్ధం క్షోధు-
కాస్తాగ్ం సమాం ప్రజా ఇషగ్ం హ్యాసామూర్జమాదదతే యాగ్ం
సమాం వ్యృద్ధమక్షోధుకాస్తాగ్ం సమాం ప్రజాః ॥ ౨౮ ॥ నహ్యా-
సామిషమూర్జమాదదత ఉత్క్రోదం కుర్వతే యథా బన్ధాన్ముము-
చానా ఉత్క్రోదం కుర్వత ఏవమేవ తద్యజమానా దేవబన్ధాన్ముము-
చానా ఉత్క్రోదం కుర్వత ఇషమూర్జమాత్మన్దధానా వాణశ్శత-
తన్తుర్భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేన్ద్రియ ఆయుష్యేవేన్ద్రియే ప్రతి
తిష్ఠన్త్యాజిం ధావన్త్యనభిజితస్యాభిజిత్యై దున్దుభీన్త్సమాఘ్నన్తి
పరమా వా ఏషా వాగ్యా దున్దుభౌ పరమామేవ ॥ ౨౯ ॥ వాచ-
మవరున్ధతే భూమిదున్దుభిమాఘ్నన్తి య ఏవేమాం వాక్ప్రవిష్టా తామే-

వావరున్ధతేఽర్కో ఇమామేవజయన్తి సర్వా వాచోవదన్తి సర్వాసాం
వాచామవరుద్ధ్యా ఆర్ద్రే చర్మన్వ్యాయచ్ఛేతే ఇన్ద్రియస్యావరు-
ద్ధ్యా ఆఽన్యః క్రోశతి ప్రాన్యః శగ్ంసతి య ఆక్రోశతి పునాత్యేవైనా-
న్యః ప్రశగ్ంసతి పూతేష్వేవాన్నాద్యం దధాత్యృషికృతంచ ॥ ౩౦ ॥
వా ఏతే దైవకృతంచ పూర్వైర్మాసైరవరున్ధతే యద్భూతేచ్ఛదా-
గ్ం సామాని భవన్త్యుభయస్యావరుద్ధ్యై యన్తివా ఏతే మిథునా-
ద్యే సంవత్సరముపయన్త్యన్తర్వేది మిథునౌ సంభవతస్తేనైవ
మిథునాన్నయన్తి ॥ ౩౧ ॥ వ్యృద్ధమతోఽధుక్తాస్తాగ్ం సమాం ప్రజాగ్ం
పరమామేవచత్రిగ్ంశచ్చ ॥ ౯ ॥

చర్మావభిన్దన్తి పాప్మానమేవైషామవభిన్దన్తి మాపరాధ్నైర్మాఽతి
వ్యాధీనరిత్యాహ సంప్రత్యేవైషాం పాప్మానమవ భిన్దన్త్యుదకుమ్భాన-
ధినిధాయ దాస్యో మార్జాలీయం పరినృత్యన్తి పదోనిఘ్నతీరిదం
మధుం గాయన్త్యో మధువై దేవానాం పరమమన్నాద్యం పరమ-
మేవాన్నాద్యమవ రున్ధతే పదోనిఘ్నన్తి * మహీయామేవై-
షుదధతి ॥ ౩౨ ॥ చర్మణాక్రాన్నపఞ్చాశత్ ॥ ౧౦ ॥

పృథివ్యై స్వాహాఽన్తరిక్షాయస్వాహా దివేస్వాహా సంప్లో-
ష్యతేస్వాహా సంప్లవమానాయస్వాహా సంప్లుతాయ స్వాహా మేఘా-
యిష్యతేస్వాహా మేఘాయతే స్వాహా మేఘితాయ స్వాహా మేఘా-
యస్వాహా నీహారాయ స్వాహా నిహాకాయై స్వాహా ప్రాసచాయ

స్వాహా ప్రచలాకాయై స్వాహా విద్యోతిష్యతే స్వాహా విద్యోతమానా-
య స్వాహా సంవిద్యోతమానాయ స్వాహా స్తనయిష్యతే స్వాహా స్తనయ-
తే స్వాహోగ్రగ్ స్తనయతే స్వాహా వర్షిష్యతే స్వాహా వర్షతే
స్వాహాఽభివర్షతే స్వాహా పరివర్షతే స్వాహా సంవర్షతే ॥ 33 ॥
స్వాహాఽనువర్షతే స్వాహా శీకాయిష్యతే స్వాహా శీకాయతే స్వాహా
శీకితాయ స్వాహా ప్రోషిష్యతే స్వాహా ప్రుష్ణతే స్వాహా పరిప్రుష్ణతే స్వా-
హోద్గ్రహీష్యతే స్వాహోద్గృహ్ణతే స్వాహోద్గృహీతాయ
స్వాహా విప్లోష్యతే స్వాహా విప్లవమానాయ స్వాహా విప్లుతాయ స్వాహా
ఽఽతప్స్యతే స్వాహాఽఽతపతే స్వాహోగ్రమాతపతే స్వాహర్గ్భ్యః
స్వాహా యజుర్భ్యః స్వాహా * సామభ్యః స్వాహాఽఙ్గిరోభ్యః స్వా-
హా వేదేభ్యః స్వాహా గాథాభ్యః స్వాహా నారాశగ్ంసీభ్యః స్వాహా
రైభీభ్యః స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ 3౪ ॥

సంవర్షతే రైభీభ్యః స్వాహా ద్వే చ ॥ ౧౧ ॥

దత్వతే స్వాహాఽదన్తకాయ స్వాహా ప్రాణినే స్వాహాఽప్రా-
ణాయ స్వాహా ముఖవతే స్వాహాఽముఖాయ స్వాహా నాసికవతే స్వా-
హాఽనాసికాయ స్వాహాఽక్షణ్వతే స్వాహాఽనక్షికాయ స్వాహా కర్ణి-
నే స్వాహాఽకర్ణకాయ స్వాహా శీర్షణ్వతే స్వాహాఽశీర్షకాయ
స్వాహా పద్వతే స్వాహాఽపాదకాయ స్వాహా ప్రాణతే స్వాహాఽప్రాణ-
తే స్వాహా వదతే స్వాహాఽవదతే స్వాహా పశ్యతే స్వాహాఽప
శ్యతే స్వాహా శృణ్వతే స్వాహాఽశృణ్వతే స్వాహా మనస్వినే

స్వాహా ॥ 3౫ ॥ అమునస్మై స్వాహా రేతస్వినే స్వాహాఽరేతస్కాయ స్వాహా ప్రజాభ్యః స్వాహాఽప్రజననాయ స్వాహా లోమవతే స్వాహాఽలోమకాయ స్వాహా త్వచే స్వాహాఽత్వక్కాయ స్వాహా చర్మణ్వతే స్వాహాఽచర్మకాయ స్వాహా లోహితవతే స్వాహాఽలోహితాయ స్వాహా మాగ్ంసన్వతే స్వాహాఽమాగ్ంసకాయ స్వాహా స్నావభ్యః స్వాహాఽస్నావకాయ స్వాహాఽస్థన్వతే స్వాహాఽనస్థికాయ స్వాహా మజ్జన్వతే స్వాహాఽమజ్జకాయ స్వాహాఽఙ్గినే స్వాహాఽనఙ్గాయ స్వాహాఽఽత్మనే స్వాహాఽనాత్మనే స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥

మనస్వినే స్వాహాఽనాత్మనే స్వాహా ద్వే చ ॥ ౧౨ ॥

కస్త్వా యునక్తి స త్వా యునక్తు విష్ణుస్త్వా యునక్త్వస్య యజ్ఞస్యర్ధ్యై మహ్యగ్ం సంనత్యా అముష్మై కామాయాయుషే త్వా ప్రాణాయ త్వాఽపానాయ త్వా వ్యానాయ త్వా వ్యుష్ట్యై త్వా రయ్యై త్వా రాధసే త్వా ఘోషాయ త్వా పోషాయ త్వాఽఽరాద్ఘోషాయ త్వా ప్రచ్యుత్యై త్వా ॥ 32 ॥ ఉష్టా త్రిగ్ంశత్ ॥ ౧3 ॥

అగ్నయే గాయత్రాయ త్రివృతే రాథన్తరాయ వాసన్తాయాష్టాకపాల ఇన్ద్రాయ త్రైష్టుభాయ పఞ్చదశాయ బార్హతాయ గ్రైష్మాయైకాదశకపాలో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జాగతేభ్యః సప్తదశేభ్యో వైరూపేభ్యో వార్షికేభ్యో ద్వాదశకపాలో మిత్రావరుణాభ్యామానుష్టుభాభ్యామేకవిగ్ంశాభ్యాం వైరాజాభ్యాగ్ం

శారదాభ్యాం శుయస్యా బృహస్పతయే పాఙ్క్తాయ త్రిణవాయ శా-
క్వరాయ హైమన్తికాయ చరుస్సవిత్ర ఆతిచ్ఛన్దసాయ త్రయస్త్రి-
గ్ంశాయ రైవతాయ శైశిరాయ ద్వాదశకపాలోఽదిత్యై వి-
ష్ణుపత్నై చరురగ్నయే వైశ్వానరాయ ద్వాదశకపాలోఽనుమత్యై
చరుః కాయ ఏకకపాలః ॥ ౩౮ ॥

అగ్నయే ఽదిత్యా అనుమత్యై సప్తచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౪ ॥

యో వా అగ్నావగ్నిః ప్రహ్రియతే యశ్చ సోమో రాజా
తయోరేష ఆతిథ్యం యదగ్నీషోమీయోఽథైష రుద్రో యశ్చ-
యతే యత్సఞ్చితేఽగ్నావేతాని హవీగ్ంషి న నిర్వపేదేష ఏవ రు-
ద్రోఽశాన్త ఉపోత్థాయ ప్రజాం పశూన్ యజమానస్యాభిమన్యేత
యత్సఞ్చితేఽగ్నా వేతాని హవీగ్ంషి నిర్వపతి భాగధేయేనైవై-
నగ్ంశమయతి నాస్య రుద్రోఽశాన్తః ॥ ౩౯ ॥ ఉపోత్థాయ ప్రజాం
పశూనభిమన్యతే దశ హవీగ్ంషి భవన్తి నవ వై పురుషే ప్రాణా నాభి-
ర్దశమీ ప్రాణానేవ యజమానే దధాత్యథో దశాక్షరా విరాడన్నం
విరాడ్విరాజ్యేవాన్నాద్యే ప్రతితిష్ఠత్యృతుభిర్వా ఏష ఛన్దోభిస్స్తో-
మైః పృష్ఠైశ్చేతవ్య ఇత్యాహుర్యదేతాని హవీగ్ంషి నిర్వప-
త్యృతుభిరేవైనం ఛన్దోభిస్స్తోమైః పృష్ఠైశ్చినుతే దిశస్సుషువా-
ణేన ॥ ౪౦ ॥ అభిజిత్యా ఇత్యాహుర్యదేతాని హవీగ్ం-
షి నిర్వపతి దిశామభిజిత్యా ఏతయా వా ఇన్ద్రం దేవా అయా-

జయ్యస్తస్మాద్దిన్ద్రిసవ ఏతయా మనుం మనుష్యాస్తస్మాన్మనుష్యాయథా-
ద్రో దేవానాం యథామనుర్మనుష్యాణామేవం భవతి య ఏవం
విద్వానేతయేష్ట్యా యజతే దిగ్వతీః పురోనువాక్యా భవన్తి సర్వా-
సాం దిశామభిజిత్యై ॥ ౪౧ ॥

అశ్వా స్తిన్సుషువాణేనైకచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౫ ॥

యః ప్రాణతో నిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతో
బభూవ । య ఈశే అస్య ద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మై దేవాయ హవిషా
విధేమ । ఉపయామగృహీతోసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం గృహ్ణామి
తస్య తే ద్యౌర్మహిమా నక్షత్రాణి రూపమాదిత్యస్తే తేజస్తస్మై త్వా
మహిమ్నే ప్రజాపతయే స్వాహా ॥ ౪౨ ॥

యః ప్రాణతో ద్యౌరాదిత్యోఽష్టాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౧౬ ॥

య ఆత్మదా బలదా యస్య విశ్వ ఉపాసతే ప్రశిషం యస్య
దేవాః । యస్య ఛాయాఽమృతం యస్య మృత్యుః కస్మై దేవాయ
హవిషా విధేమ । ఉపయామగృహీతోసి ప్రజాపతయే త్వా జుష్టం
గృహ్ణామి తస్య తే పృథివీ మహిమౌషధయో వనస్పతయో రూపమగ్ని-
స్తే తేజస్తస్మై త్వా మహిమ్నే ప్రజాపతయే స్వాహా ॥ ౪౩ ॥

య ఆత్మదాః పృథివ్యగ్నిరేకాన్నచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౭ ॥

ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాఽస్మిన్రా-
ష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యః శూరో మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వో-

ధా ఽఽసద్వాన్ ఽశుస్సప్తిః పురన్ధిర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాః సభేయో యు-
వాఽఽస్య యజమానస్య వీరో జాయతాం నికామే నికామే నః
పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః
కల్పతామ్ ॥ ౪౪ ॥ ఆ బ్రహ్మన్నేకచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౧౮ ॥

ఆఽక్రాన్ వాజీ పృథివీమగ్నిం యుజమకృత వాజ్యర్వాఽ-
క్రాన్ వాజ్యన్తరిక్షం వాయుం యుజమకృత వాజ్యర్వా ద్యాం వా-
జ్యాఽక్రగ్ంస్త సూర్యం యుజమకృత వాజ్యర్వాఽగ్నిస్తే వాజిన్
యుఙ్ఙను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయ వాయుస్తే వాజిన్ యు-
ఙ్ఙను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సమ్ ॥ ౪౫ ॥ పారయాదిత్యస్తే వాజిన్
యుఙ్ఙను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం పారయ ప్రాణధృగసి ప్రాణం
మే దృగ్ంహ వ్యానధృగసి వ్యానం మే దృగ్ంహాపానధృగస్యపానం
మే దృగ్ంహ చక్షురసి చక్షుర్మయి ధేహి శ్రోత్రమసి శ్రోత్రం
మయి ధేహ్యాయురస్యాయుర్మయి ధేహి ॥ ౪౬ ॥

వాయుస్తే వాజిన్ యుఙ్ఙను త్వాఽఽరభే స్వస్తి మా సం త్రి-
చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧౯ ॥

జజ్ఞి బీజం వర్ష్టా పర్జన్యః పక్తా సస్యగ్ం సుపిప్పలా ఓషధ-
యస్స్వధిచరణేయగ్ం సూపసదనోఽగ్నిస్స్వధ్యక్షమన్తరిక్షగ్ం సు-
పావః పవమానస్సూపస్థానా ద్యౌశ్శివమసౌ తపన్ యథాపూర్వమ-
హోరాత్రే పఞ్చదశినోఽర్ధమాసాస్త్రిగ్ంశినో మాసాః కౢప్తా
ఋతవశ్శాన్తస్సంవత్సరః ॥ ౪౭ ॥ జజ్ఞ్యేకత్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౦ ॥

ఆగ్నేయోఽష్టాకపాలస్సౌమ్యశ్చరుస్సావిత్రోఽష్టాకపా-
లః పౌష్ణశ్చరూ రౌద్రశ్చరురగ్నయే వైశ్వానరాయ ద్వాదశకపా-
లో మృగాఖరే యది నాగచ్ఛేదగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టా-
కపాలస్సౌర్యం పయో వాయవ్య ఆజ్యభాగః ॥ ౪౮ ॥

ఆగ్నేయశ్చతుర్విగ్ంశతిః ॥ ౨౧ ॥

అగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాల ఇన్ద్రాయాగ్ం-
హోముచ ఏకాదశకపాలో మిత్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యాం
పయస్యా వాయో సావిత్ర ఆగోముగ్భ్యాం చరురశ్విభ్యామాగోము-
గ్భ్యాం ధానా మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్యస్సప్తకపాలో విశ్వేభ్యో
దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్యో ద్వాదశకపాలోఽనుమత్యై చరురగ్నయే వై-
శ్వానరాయ ద్వాదశకపాలో ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహోము-
గ్భ్యాం ద్వికపాలః ॥ ౪౯ ॥

అగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽనుమత్యై ద్యావాపృథివీ-
భ్యాం త్రిగ్ంశత్ ॥ ౨౨ ॥

☛ అగ్నయే సమనమత్పృథివ్యై సమనమద్యథాఽగ్నిః
పృథివ్యా సమనమదేవం మహ్యం భద్రాస్సంనతయస్సం నమన్తు
వాయవే సమనమదన్తరిక్షాయ సమనమద్యథా వాయురన్తరిక్షేణ
సూర్యాయ సమనమద్దివే సమనమద్యథా సూర్యో దివా చన్ద్రమసే

సమనమన్నక్షత్త్రేభ్యస్సమనమద్యథా చన్ద్రమా నక్షత్త్రైర్వరుణా -
య సమనమదద్భ్యస్సమనమద్యథా ॥ ౫౦ ॥ వరుణో౽ద్భిస్సామ్నే
సమనమదృచే సమనమద్యథా సామర్చా బ్రహ్మణే సమనమత్ క్షత్త్రా -
య సమనమద్యథా బ్రహ్మ క్షత్త్రేణ రాజ్ఞే సమనమద్విశే సమనమద్యథా
రాజా విశా రథాయ సమనమదశ్వేభ్యస్సమనమద్యథా రథో౽ -
శ్వైః ప్రజాపతయే సమనమద్భూతేభ్యస్సమనమద్యథా ప్రజాపతి-
ర్భూతైస్సమనమదేవం మహ్యం భద్రాస్సంనతయస్సం నమన్తు ॥

అద్భ్యస్సమనమద్యథా మహ్యం చత్వారి చ ॥ ౨౩ ॥

యే తే పన్థానస్సవితః పూర్వ్యాసో౽రేణవో వితతా అన్తరి -
క్షే । తేభిర్నో అద్య పథిభిస్సుగేభీ రక్షా చ నో అధి చ దేవ బ్రూహి ।
నమో౽గ్నయే పృథివిక్షితే లోకస్పృతే లోకమస్మై యజమానాయ
దేహి నమో వాయవే౽న్తరిక్షక్షితే లోకస్పృతే లోకమస్మై యజ -
మానాయ దేహి నమస్సూర్యాయ దివిక్షితే లోకస్పృతే లోక -
మస్మై యజమానాయ దేహి ॥ ౫౨ ॥ యే చతుశ్చత్వారింశత్ ॥ ౨౪ ॥

యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరో వేద శీర్షణ్వాన్మేధ్యో
భవత్యుషా వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరస్సూర్యశ్చక్షుర్వాతః ప్రాణశ్చ-
న్ద్రమాశ్శ్రోత్రం దిశః పాదా అవాన్తరదిశాః పర్శవో౽హో -
రాత్రే నిమేషో౽ర్ధమాసాః పర్వాణి మాసాస్సంధానాన్యృత

ఋతవోఽఙ్గాని సంవత్సర ఆత్మా రశ్మయః కేశా నక్షత్రాణి రూపం తారకా అస్థాని నభో మాగ్ంసాన్యోషధయో లోమాని వనస్పతయో వాలా అగ్నిర్ముఖం వైశ్వానరో వ్యాత్తమ్ ॥ ౫౩ ॥ సముద్ర ఉదరమన్తరిక్షం పాయుర్ద్యావాపృథివీ ఆణ్డౌ గ్రావా శేపస్సోమో రేతో యజ్జఞ్జభ్యతే తద్విద్యోతతే యద్విధూనుతే తత్స్తనయతి యన్మేహతి తద్వర్షతి వాగేవాస్య వాగహర్వా అశ్వస్య జాయమానస్య మహిమా పురస్తాజ్జాయతే రాత్రిరేనం మహిమా పశ్చాదనుజాయత ఏతౌ వై మహిమానావశ్వమభితస్సంబభూవతుర్హయో దేవానవహదర్వాఽసురాన్ వాజీ గన్ధర్వానశ్వో మనుష్యాన్త్సముద్రో వా అశ్వస్య యోనిస్సముద్రో బన్ధుః ॥ ౫౪ ॥ వ్యాత్తమవహద్ద్వాదశ చ ॥ ౨౫ ॥

గావో గావస్సిషాసన్తీః ప్రథమే మాసి సమాన్యో యది సామావదహ్యే రుధత్సృజ్యాం (౩) దేవానామూర్క్యాణా చర్మైవ పృథివ్యై దత్త్వ తైకస్త్వాఽగ్నయై యో వై యగ్ంప్రాణతో యత్త్రదా అబ్రహ్మన్నాకాఙ్క్షద్బీజమాగ్నేయోఽష్టాకపాలోఽగ్నయేఽగ్ంహోముచేఽష్టాకపాలోఽగ్నయే సమనమద్ధ్యేతే పన్థానో యో వా అశ్వస్య మేధ్యస్య శిరః పఞ్చవిగ్ంశతిః ॥ ౨౫ ॥

గావస్సమాన్యస్సవనమష్టాభిర్వా ఏతే దేవకృతం చాభిజిత్యా ఇత్యాపఙ్గర్వరుణోఽద్భిస్సోమ్నే చతుః పఞ్చాశత్ ॥ ౫౪ ॥

గావ్ర్యామోనిస్సముద్రోబన్ధః. హరిః ఓమ్ ।

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

కృష్ణయజుర్వేదే సప్తమకాణ్డే

పఞ్చమప్రశ్నః కాణ్డశ్చ సమాప్తః.

సమాప్తాచేయం తైత్తిరీయసంహితా.

శ్రీః

శుభమస్తు.

పాణినీయశిక్షా.

హరిః ఓమ్.

౧ ఖణ్డః. అథశిక్షాం ప్రవక్ష్యామి పాణినీయం మతం యథా ।
శాస్త్రానుపూర్వం తద్విద్యాద్యథోక్తం లోకవేదయోః ॥ ౧ ॥
ప్రసిద్ధమపి శబ్దార్థమవిజ్ఞాతమబుద్ధిభిః ।
పునర్వ్యక్తీకరిష్యామి వాచఉచ్చారణవిధిమ్ ॥ ౨ ॥
త్రిషష్టిశ్చతుష్షష్టిర్వా వర్ణాస్సమ్భవతో మతాః ।
ప్రాకృతే సంస్కృతే చాపి స్వయం ప్రోక్తాస్స్వయమ్భువా ॥ ౩ ॥
స్వరా వింశతిరేకశ్చ స్పర్శానాం పఞ్చవింశతిః ।
యాదయశ్చ స్మృతా హ్యష్టౌ చత్వారశ్చ యమాస్స్మృతాః ॥
అనుస్వారో విసర్గశ్చ ᳲ ᳳ చాపి పరాశ్రయౌ ।
దుస్స్పృష్టశ్చేతి విజ్ఞేయో ఌకారః ప్లుత ఏవ చ ॥ ౪ ॥

౨ ఖణ్డః. ఆత్మా బుద్ధ్యా సమేత్యార్థాన్మనో యుఙ్క్తే వివక్షయా ।
మనః కాయాగ్నిమాహన్తి స ప్రేరయతి మారుతమ్ ॥ ౫ ॥
మారుతస్తూరసి చరన్మన్ద్రం జనయతి స్వరమ్ ।
ప్రాతస్సవనయోగం తం ఛన్దోగాయత్రమాశ్రితమ్ ॥ ౬ ॥

కణ్ఠే మాధ్యందినయుగం మధ్యమం త్రైష్టుభానుగమ్ ।
తారం తార్తీయసవనం శీర్షణ్యం జాగతానుగమ్ ॥ ౮ ॥
సోదీర్ణో మూర్ధ్న్యభిహతో వక్త్రమాపద్య మారుతః ।
వర్ణాఞ్జనయతే తేషాం విభాగః పఞ్చధా స్మృతః ॥ ౯ ॥
స్వరతః కాలతః స్థానాత్ప్రయత్నానుప్రదానతః ।
ఇతి వర్ణవిదః ప్రాహుర్నిపుణం తన్నిబోధత ॥ ౧౦ ॥

౩ ఖణ్డః. ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ స్వరాస్త్రయః ।
హ్రస్వో దీర్ఘః ప్లుత ఇతి కాలతో నియమా అచి ॥ ౧౧ ॥
ఉదాత్తే నిషాదగాన్ధారావనుదాత్త ఋషభధైవతౌ ।
స్వరితప్రభవా హ్యేతే షడ్జమధ్యమపఞ్చమాః ॥ ౧౨ ॥
అష్టౌ స్థానాని వర్ణానామురః కణ్ఠః శిరస్తథా ।
జిహ్వామూలం చ దన్తాశ్చ నాసికోష్ఠౌ చ తాలు చ ॥ ౧౩ ॥
ఓభావశ్చ వివృత్తిశ్చ శషసా రేఫ ఏవ చ ।
జిహ్వామూలముపధ్మా చ గతిరష్టవిధోష్మణః ॥ ౧౪ ॥
యద్యోభావప్రసన్ధానముకారాదిపరం పదమ్ ।
స్వరాన్తం తాదృశం విద్యాద్యదన్యద్వ్యక్తమూష్మణః ॥ ౧౫ ॥

౪ ఖణ్డః. హకారం పఞ్చమైర్యుక్తమన్తస్థాభిశ్చ సంయుతమ్ ।
ఔరస్యం తం విజానీయాత్కణ్ఠ్యమాహురసంయుతమ్ ॥ ౧౬ ॥
కణ్ఠ్యావహావిచుయశాస్తాలవ్యా ఓష్ఠజావుపూ ।
స్యుర్మూర్ధన్యా ఋటురషా దన్త్యా ఌతులసాః స్మృతాః ॥ ౧౭ ॥

జిహ్వామూలేతు కుః ప్రోక్తో దన్త్యోష్ఠ్యో వస్స్మృతో బుధైః ।
ఏ ఐతు కణ్ఠతాలవ్యా ఓ ఔ కణ్ఠోష్ఠజౌ స్మృతౌ ॥ ౧౮ ॥
అర్ధమాత్రాతు కణ్ఠ్యస్య ఏకారైకారయోర్భవేత్ ।
ఓకారౌకారయోర్మాత్రా తయోర్వివృతసంవృతమ్ ॥ ౧౯ ॥
సంవృతం మాత్రికం జ్ఞేయం వివృతంతు ద్విమాత్రికమ్ ।
ఘోషా వా సంవృతాస్సర్వే అఘోషా వివృతాస్స్మృతాః ॥

౫ ఖణ్డః. స్వరాణామూష్మణాం చైవ వివృతం కరణం స్మృతమ్ ।
తేభ్యోఽపి వివృతావేఙౌ తాభ్యామైచౌ తథైవ చ ॥ ౨౧ ॥
అనుస్వారయమానాం చ నాసికాస్థానముచ్యతే
అయోగవాహా విజ్ఞేయా ఆశ్రయస్థానభాగినః ॥ ౨౨ ॥
అలాబువీణానిర్ఘోషో దన్తమూల్యస్స్వరానుగః ।
అనుస్వారస్తు కర్తవ్యో నిత్యం హ్రోః శషసేషు చ ॥ ౨౩ ॥
అనుస్వారే వివృత్త్యాం తు విరామే చాక్షరద్వయే ।
ద్విరోష్ఠ్యౌ తు విగృహ్ణీయాద్యత్రౌకారవకారయోః ॥ ౨౪ ॥
వ్యాఘ్రీ యథా హరేత్పుత్రాన్దంష్ట్రాభ్యాం న చ పీడయేత్ ।
భీతా పతనభేదాభ్యాం తద్వద్వర్ణాన్ ప్రయోజయేత్ ॥ ౨౫ ॥

౬ ఖణ్డః. యథా సౌరాష్ట్రికా నారీ తక్రా(౨)ం ఇత్యభిభాషతే ।
ఏవం రఙ్గాః ప్రయోక్తవ్యాః ఖ అరా(౨)ం ఇవ ఖేదయా ॥ ౨౬ ॥
రఙ్గవర్ణం ప్రయుఞ్జీరన్నో గ్రసేత్పూర్వమక్షరమ్ ।
దీర్ఘస్వరం ప్రయుఞ్జీయాత్పశ్చాన్నాసిక్యమాచరేత్ ॥ ౨౭ ॥

హృదయేచైకమాత్రస్త్వర్ధమాత్రస్తు మూర్ధని ।
నాసికాయాంతథాఽర్ధంచ రఙ్గస్యైవం ద్విమాత్రతా ॥

హృదయాదుత్కరే తిష్ఠన్కాంస్యేన సమనుస్వరన్ ।
మార్దవం చద్విమాత్రం చ జఘన్వాఁ ఇతినిదర్శనమ్ ॥

మధ్యేతు కమ్పయేత్కమ్పముభౌ పార్శ్వౌ సమౌ భవేత్ ।
సరఙ్గం కమ్పయేత్కమ్పం రథీవేతి నిదర్శనమ్ ॥ ౩౦ ॥

ఏవం వర్ణాః ప్రయోక్తవ్యా నావ్యక్తా న చ పీడితాః ।
సమ్యగ్వర్ణప్రయోగేణ బ్రహ్మలోకే మహీయతే ॥ ౩౧ ॥

౭ ఖణ్డః. గీతీ శీఘ్రీ శిరఃకమ్పీ తథా లిఖితపాఠకః ।
అనర్థజ్ఞోఽల్పకణ్ఠశ్చ షడేతే పాఠకాధమాః ॥ ౩౨ ॥

మాధుర్యమక్షరవ్యక్తిః పదచ్ఛేదస్తు సుస్వరః ।
ధైర్యం లయసమర్థం చ షడేతే పాఠకాగుణాః ॥ ౩౩ ॥

శఙ్కితం భీతముద్ఘృష్టమవ్యక్తమనునాసికమ్ ।
కాకస్వరం శిరసిగం తథా స్థానవివర్జితమ్ ॥ ౩౪ ॥

ఉపాంశుదష్టం త్వరితం నిరస్తం విలమ్బితం గద్గదితం ప్రగీతమ్ ।
నిష్పీడితం గ్రస్తపదాక్షరం చ వదేన్న దీనంనతుసానునాస్యమ్ ॥

ప్రాతః పఠేన్నిత్యమురఃస్థితేనస్వరేణ శార్దూలరుతోపమేన ।
మధ్యందినే కణ్ఠగతేన చైవ చక్రాహ్వానం కూజితసన్నిభేన ॥

తారం తు విద్యాత్సవనం తృతీయం
శిరోగతంతచ్చసదాప్రయోజ్యమ్ ।
మయూరహంసాన్యభృతస్వరాణాం
తుల్యేననాదేనశిరఃస్థితేన ॥ ౩౫ ॥

౮ ఖణ్డః. అచోఽస్పృష్టా యణస్త్వీషన్నేమస్పృష్టాశ్శరస్స్మృతాః ।
శేషాస్స్పృష్టాహలః ప్రోక్తానిబోధానుప్రదానతః ॥ ౩౮ ॥
ఞమాఽనునాసికానహ్రౌనాదినో హఝషస్స్మృతాః ।
ఈషన్నాదాయణో జశ్చ శ్వాసినస్తుఖఫాదయః ॥ ౩౯ ॥
ఈషచ్ఛ్వాసాంశ్చరో విద్యాద్గోర్ధామైతత్ప్రచక్షతే ।
దాక్షీపుత్రపాణినినా యేనేదం వ్యాపితం భువి ॥ ౪౦ ॥
ఛన్దః పాదౌతు వేదస్య హస్తౌ కల్పోఽథ పఠ్యతే ।
జ్యోతిషామయనం చక్షుర్నిరుక్తం శ్రోత్రముచ్యతే ॥ ౪౧ ॥
శిక్షాఘ్రాణం తు వేదస్య ముఖం వ్యాకరణం స్మృతమ్ ।
తస్మాత్సాఙ్గమధీత్యైవ బ్రహ్మలోకే మహీయతే ॥ ౪౨ ॥

౯ ఖణ్డః. ఉదాత్తమాఖ్యాతి వృషోఽఙ్గులీనాం
ప్రదేశినీమూలనివిష్టమూర్ధా ।
ఉపాన్తమధ్యే స్వరితం ధృతంచ
కనిష్ఠికాయామనుదాత్తమేవ ॥ ౪౩ ॥
ఉదాత్తం ప్రదేశినీం విద్యాత్ప్రచయం మధ్యతోఽఙ్గులిమ్ ।
నిహతం తు కనిష్ఠిక్యాం స్వరితోపకనిష్ఠికామ్ ॥ ౪౪ ॥
అన్తోదాత్త మాద్యుదాత్త-
ముదాత్తమనుదాత్తం నీచస్వరితమ్ ।
మధ్యోదాత్తం స్వరితం ద్వ్యుదాత్తం
త్ర్యుదాత్తమితి నవపదశయ్యా ॥ ౪౫ ॥

అగ్నిష్టోమః ప్రవ్రోవీర్యంహవిషాం
స్వర్బృహస్పతిరిన్ద్రా బృహస్పతీ ।
అగ్నిరిత్యన్తోదాత్తం సోమ ఇత్యాద్యుదాత్తం
ప్రేత్యుదాత్తం వ ఇత్యనుదాత్తం వీర్యం నీచస్వరితమ్।
హవిషాం మధ్యోదాత్తం స్వరితి స్వరితమ్ ।
బృహస్పతిరితి ద్వ్యుదాత్తమిన్ద్రాబృహస్పతీ ఇతి త్ర్యుదాత్తమ్॥
అనుదాత్తో హృదిజ్ఞేయో మూర్ధ్న్యుదాత్త ఉదాహృతః ।
స్వరితః కర్ణమూలీయస్సర్వాస్యే ప్రచయస్స్మృతః॥ ४८॥

౧౦ఖణ్డః. చాషస్తువదతే మాత్రాం ద్విమాత్రం త్వేవవాయసః ।
శిఖరౌతిత్రిమాత్రం తు నకులస్త్వర్ధమాత్రకమ్ ॥ ४९ ॥
కుతీర్థాదాగతం దగ్ధమపవర్ణం చ భక్షితమ్ ।
నతస్యపాఠే మోక్షోఽస్తి పాపాహేరివకిల్బిషాత్ ॥ ५० ॥
సుతీర్థాదాగతం వ్యక్తం స్వామ్నాయ్యం సువ్యవస్థితమ్ ।
సుస్వరేణ సువక్త్రేణ ప్రయుక్తం బ్రహ్మరాజతే ॥ ५१ ॥
మన్త్రో హీనస్స్వరతో వర్ణతో వా
మిథ్యాప్రయుక్తో నతమర్థమాహ ।
సవాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి
యథేన్ద్రశత్రుస్స్వరతోఽపరాధాత్ ॥ ५२ ॥
అవక్షరమనాయుష్యం విస్వరంవ్యాధిపీడితమ్ ।
అక్షతం శస్త్రరూపేణ వజ్రంపతతిమస్తకే ॥ ५३ ॥
హస్తహీనం తు యోఽధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్ ।
ఋగ్యజుస్సామభిర్దగ్ధో వియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ ५४ ॥

హస్తేనవేదంయో౽ధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ ।
ఋగ్యజుస్సామభిః పూతో బ్రహ్మలోకేమహీయతే ॥ ౫౫ ॥

౧౧ఖణ్డః. శంకరశ్శాఙ్కరీంప్రాదాద్దాక్షీపుత్రాయ ధీమతే ।
వాఙ్మయేభ్యస్సమాహృత్య దేవీంవాచమితిస్థితిః ॥ ౫౬ ॥
యేనాక్షరసమామ్నాయమధిగమ్యమహేశ్వరాత్ ।
కృత్స్నంవ్యాకరణంప్రోక్తం తస్మైపాణినయేనమః ॥ ౫౭ ॥
యేనధౌతాగిరఃపుంసాం విమలైశ్శబ్దవారిభిః ।
తమశ్చాజ్ఞానజంభిన్నం తస్మైపాణినయేనమః ॥ ౫౮ ॥
అజ్ఞానాన్ధస్యలోకస్య జ్ఞానాఞ్జనశలాకయా ।
చక్షురున్మీలితంయేన తస్మైపాణినయేనమః ॥ ౫౯ ॥
త్రినయనముఖనిస్సృతా మిమాంయ
ఇహపఠేత్ప్రయతశ్చసదాద్విజః ।
సభవతిధనధాన్యపశుపుత్రకీర్తిమాన్
అతులంచసుఖం సమశ్నుతేదివీతి దివీత్యోమ్ ॥ ౬౦ ॥

అథశిక్షామాత్మోదాత్తశ్చహకారం స్వరాణాంయథాగీత్యచో౽స్పృష్టాఉదాత్తంచామన్త్రశంకర ఏకాదశ ॥ ౧౧ ॥

ఇతిపాణినీయశిక్షా సమాప్తా.

ఇయం—ముమ్బయ్యాం సిద్ధాన్తకౌముద్యాసాకం ముద్రితమేకం మూలకోశం, తత్రైవ అష్టాధ్యాయిసూత్రపాఠేన సహ ముద్రితం ద్వితీయం మూలకోశం, కాశ్యాం వ్యాఖ్యానేన సహముద్రితం తృతీయం కోశం, తత్రైవ శిక్షాసంగ్రహేణ సహముద్రితం సవ్యాఖ్యం చతుర్థకోశరి చాదర్శీకృత్య సంశోధ్యప్రకటీకృతా.